

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

JEROME K. JEROME

BİR KAYIKTA ÜÇ KAFADAR

Çeviri: SELÇUK IŞIK

Can Klasik

Bir Kayıkta Üç Kafadar (Tabii Köpeği Saymazsak). Jerome K. Jerome
İngilizce aslından çeviren: Selçuk Işık

Three Men In A Boat (To Say Nothing of The Dog)

İlk baskı: J.W. Arrowsmith, 1889

Bu çeviriye kaynak alınan baskı: Penguin Books, 1957

© 2020, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ekim 2020, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Şirin Etik

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Başak Nur Vanlıoğlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak resmi: © akg-images

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-4702-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

JEROME K. JEROME
BİR KAYIKTA ÜÇ
KAFADAR
(TABİİ KÖPEĞİ SAYMAZSAK)

ROMAN

İngilizce aslından çeviren
Selçuk Işık

JEROME K. JEROME, 1859'da İngiltere'de doğdu. Babası ve annesinin ölümünün ardından, 14 yaşında okuldan ayrılmak zorunda kaldı ve sırasıyla demiryolu memurluğu, öğretmenlik, aktörlük ve gazetecilik yaptı. İlk kitabı *On the Stage – and Off* (Sahnede – ve Değil) 1885'te yayımlansa da, ona başarıyı getiren *The Idle Thoughts of an Idle Fellow* (Aylak bir Adamın Aylak Düşünceleri) ve *Bir Kayıkta Üç Kafadar* romanları oldu; bu iki kitap birçok dile çevrildi. Onların sağladığı finansal güvenceyle kendini büsbütün yazmaya adanmış, romanlarının yanı sıra denemeler, oyunlar kaleme aldı. Mark Twain ve Bret Harte gibi yazarların da katkıda bulunduğu *The Idler* adlı aylık derginin kurulmasına yardım etti ve beş yıl boyunca onun editörlüğünü yaptı. 1927 yılında Northampton'da öldü.

SELÇUK IŞIK, 1986'da Çankaya'da doğdu. Çanakkale Fen Lisesi'ni bitirdikten sonra Marmara Üniversitesi İngilizce İşletme Bölümü'nde İngilizceyi yetkin şekilde öğrenen Işık, Jerome K. Jerome'un yanı sıra Paul Anderer, Ernie Trory, Henry David Thoreau, Charles Dickens gibi yazarların eserlerini dilimize kazandırmıştır.

Birinci Baskıya Önsöz

Bu kitabın esas güzelliği edebi üslubundan, kapsamından ya da içerdiği faydalı bilgilerden çok, yapmacıklıktan uzak samimiyetinde gizli. Bu sayfalar, gerçekten yaşanmış olaylarla dolu. Yazarın yaptığı tek şey bu olaylara renk katarak anlatmak; üstelik bunun için ek ücret bile almadan. George, Harris ve Montmorency düşsel varlıklar değil, etten kemikten canlılar; hele ki George rahat seksen kilo çeker. Düşünsel derinlik ya da insan doğası tahlili bakımından bu eseri cebinden çıkarcak işler yapılmış olabilir; gerek özgünlük gerekse kalınlık açısından bu kitabın boy ölçüşemeyeceği kitaplar vardır elbet, ama konu o iflah olmaz, umarsız samimiyetine gelince, bu eseri gölgede bırakacak bir kitap yazılmamıştır henüz. İçten okurların gözünde de bu kitabı değerli kılan şey, diğer cezbedici yanlarından ziyade hikâyeden çıkarılacak derse de ağırlık kazandıran bu özelliğidir.

Ağustos, 1889
Londra

I. Bölüm

Hastalıktan harap olmuş üç adam. — George ve Harris'in dertleri. — Yüz yedi hastalıktan mustarip biri. — Kullanışlı reçeteler. — Çocuklukta geçirilen karaciğer yetmezliğinin tedavisi. — Kendimize fazla yüklenmiş olduğumuz gerçeği ve tatil kararı. — Fırtınalı denizlerde bir hafta geçirmek mi? — George nehir gezisi öneriyor. — Montmorency itiraz ediyor. — Öneri üçe bir oyla kabul ediliyor.

Dört kişiydik: George, William Samuel Harris, ben-deniz ve Montmorency. Odamda oturmuş, pipolarımızı tütürüyor, nasıl da bitik olduğumuzdan bahsediyorduk — tıbben bitik olmaktan bahsediyorum tabii.

Kendimizi kartlaşmış hissediyorduk ve bu durum artık iyiden iyiye asabımızı bozuyordu. Harris eşine nadir rastlanır türden baş dönmesi nöbetlerine tutulduğundan dem vuruyordu. Öyle ki, o esnada ne yaptığını bilmez hale geliyormuş. George da baş dönmesinden yakınıyor, o anlarda kendini kaybettiğini söylüyordu. Bana gelince,

benim de karaciğerim iflas etmişti. Sorunun karaciğerimde olduğundan emindim çünkü az önce okuduğum karaciğer ilacının prospektüsünde listelenen karaciğer yetmezliği semptomlarının tamamına sahiptim.

Ne zaman elime bir ilaç broşürü geçse, söz konusu hastalığın en ölümcül haline tutulduğum hissine kapılmaktan kendimi alamam. Bedenen hissettiklerimle, hastalığın belirtileri harfiyen örtüşüyor gibi gelir hep.

Hiç unutmam, bir keresinde üstümdeki hafif kırgınlığın çaresini öğrenmek için British Museum'a gitmiştim — bahar nezlesine yakalandığımı sanıyordum. Kitabı raftan alıp bahar nezlesiyle ilgili bölümü okuduktan sonra sayfaları istemsizce çevirmeye devam edip miskin miskin diğer hastalıkları incelemeye başladım. İçine daldığım ilk hastalığın adı neydi şu an hatırlamıyorum (tek hatırladığım insanı bitap düşüren korkunç bir musibet olduğu) ama henüz “ön belirtiler” listesinin yarısına gelmeden bu hastalığa kapıldığımı anlamıştım.

Korkudan buz kesmiş halde bir süre öylece kalakaldım, ardından başa gelen çekilir diyerek sayfaları çevirmeye devam ettim. Çok geçmeden tifoyla ilgili bölüme geldim, belirtileri okur okumaz tifo olduğuma da kanaat getirdim, meğer aylardır tifoymuşum da haberim yokmuş. Acaba başka hangi hastalıklardan mustaribim diye meraklanıp Aziz Vitus Dansı¹ denen hastalığı inceliyordum ki sonuç beni hiç şaşırtmadı, onu da kapmıştım. Mesele iyice ilgi çekici bir hal alıyordu benim için, bu yüzden listeyi baştan aşağı, alfabetik sıraya göre incelemeye karar verdim. Sıtmaydım, hatta bu hastalıktan kıvranıyordum ve bunun ölümcül evreye erişmesine yalnızca iki haftacık vardı. Böbrek iltihabı desanız o

1. Çeşitli kas gruplarında istemdisi, düzensiz hareketlerle kendini gösteren hastalık. (Y.N.)

da vardı ama hafif seyrettiği için daha yıllarca yaşayabildim, yüreğime su serpilmişti. Ayrıca ağır koleraya yakalanmıştım ve doğuştan difteriydim. Yirmi altı harf boyunca itinayla, ağır ağır ilerledim, sonunda yakalanmadığım tek illetin "hizmetçi dizi"¹ adlı hastalık olduğunu öğrendim.

Bu durum başta gücüme gitmiş, kendimi adam yerine konmamış gibi hissetmiştim. Nasıl olur da "hizmetçi dizi" beni es geçerdi? Bu hastalık niçin benden esirgenmişti? Neyse ki, bir süre sonra açgözlülüğümü dizginlemeyi başardım. Eczacılık lügatında yer alan bilim illete sahiptim sonuçta, o yüzden bencilliği bırakıp "hizmetçi dizi" olmadan da idare edebileceğime ikna ettim kendimi. Misal gut hastalığı beni gafil avlamıştı, en uğursuz evredeydim; çocukluğumdan beri zymosis² hastalığının pençesinde kıvrandığım ise gün gibi ortadaydı. Liste zymosis'le biterken hastalıklarımın da sonuna gelmiş bulunuyorduk.

Oturup uzun uzun düşünmeye başladım. Tıbbi açıdan ne tuhaf bir vakaydım ben öyle. Hele ki tıp fakülteleri için bulunmaz nimet sayılırdım! Ben dururken, öğrencilerin "hastaneleri arşınlamaya" ihtiyacı yoktu. Hastanenin ta kendisiydim ben. Tek yapmaları gereken etrafımda bir tur atıp diplomalarını almaktı.

Sonra ne kadar ömrüm kaldığını merak ettim. Kendi kendimi muayene etmeye çalıştım. Nabzımı ölçtüm. Başta hiç atmıyor gibi geldi. Sonra birden atmaya başladı. Saatimi çıkarıp sayayım dedim. Dakikada yüz kırk yedi saydım. Kalp atışlarımı hissetmeye çalıştım. Hiçbir şey duyamadım. Çarpmayı bırakmıştı. Zamanında biri-

1 Bursit. Vücudun çeşitli eklem yerlerindeki keseciklerin iltihaplanması. Genellikle dizleri üzerinden çok fazla durarlarda meydana gelir. (Y.N.)

2 Mayalanmaya bağlı hastalık oluşumu. (Y.N.)

leri kalbimin her zamanki yerinde olduğuna, attığına beni ikna etmişti etmesine ama o an için ortada bunu kanıtlayacak herhangi bir şey yoktu. Belimden kafama, vücudumun her yerini yokladım. Ancak ne bir şey duydum ne de hissetim. Bir de dilime bakayım dedim. Dili mi çıkarabildiğim kadar dışarı çıkarıp bir gözümü kapayarak incelemeye çabaladım. Sadece ucunu görebildim, bu uğraş sonucu elime geçen tek şey kızıl hastalığına yakalandığımdan emin olmak oldu.

O okuma salonuna sağlıklı, mutlu bir adam olarak girmiştim. Şimdiyse bir ayağı çukurda, enkaza dönüşmüş biri olarak, sürüne sürüne çıkıyordum.

Doğruca doktoruma koştum. Kendisi eski bir dostumdur; ne zaman hasta olduğumu sanıp ona koşsam nabzımı ölçer, dilime bakar, havadan sudan konuşur, para da almazdı. Şu an ona gitmekle büyük iyilik yapmış olacağımı düşündüm. "Bir doktor envai çeşit vaka deneyimlemekten başka daha ne ister ki?" diyordum kendi kendime. "Elinde benim gibi biri olacaktı. Her birinde altı üstü bir ya da iki hastalık bulunan bin yedi yüz hastasından edindiği deneyim, benden edindiğinin yanında solda sıfır kalacaktı." Muayenehanesine bin bir güçlkle gidip karşısına dikildim.

"Pekâlâ, neyin var bakalım?" diye sordu.

Hemen söze girdim:

"Aziz dostum dertlerimle kafanı şişirip değerli vaktini almak istemem. Hayat kısa, benim hastalıklarımı dinlemeye senin ömrün vefa etmez. Ben en iyisi mi sana neyim olmadığını söyleyeyim. 'Hizmetçi dizi' yok bende. Neden ben de bilmiyorum ama gerçek şu ki bu hastalık bende yok. Bunun dışındaki bilumum hastalığa sahibim."

Sonra ona bu sonuca nasıl vardığımı anlattım.

Bunun üzerine beni soyup küçümsercesine şöyle bir baktı. Bileğimi sıkıca kavrayıp hiç ummadığım bir anda

göğsüme bir yumruk patlattı ki bu çok kallesçeydi. Bu da yetmezmiş gibi bir de kafa atmaz mı? Sonra yerine oturup reçeteye bir şeyler karaladı ve katlayıp bana uzattı. Ben de reçeteyi cebime koyup kendimi dışarı attım.

Reçeteyi açmadan en yakın eczaneye gidip eczacının eline tutuşturdum. Adam da okuyup bana geri verdi.

Şaşkınlıkla, "Siz eczacı değil misiniz?" diye çıkıştım.

"Evet eczacıyım. Şayet bir restoran veya otel zincirinin başında olsaydım belki size yardım edebilirdim. Sadece eczacı olmam buna engel teşkil ediyor," dedi.

Bunun üzerine reçeteyi açıp okudum. Şöyle yazıyordu:

Her 6 saatte bir,
1 kilo biftek
1 tane ellilik bira
Her sabah 16 km yürüyüş
Her gece 11.00'de uyku
Ayrıca zihniniz, aklınızın ermediği şeylerle doldurul-
mayacak.

Talimatlara bir bir uydum. Neyse ki tedavi işe yaradı da kefeni yırttım.

Karaciğer ilacının prospektüsüne geri dönecek olursak: Bu kez yanılmıyordum, tüm belirtiler bende mevcuttu, özellikle de "çalışmaya karşı genel isteksizlik hali" kısmı.

Bu hastalık yüzünden çektiğim acıları anlatmaya kelimeler yetmez. Çocukluğumdan beri bu illetin kurbanıydım. Küçük bir oğlanken bile yakamdan bir gün olsun düşmemişti. Kimse o sırada sorunun karaciğerimde olduğundan haberdar değildi. Tıp bilimi şimdiki kadar ilerlememiş olduğundan herkes sorunu tembelliğime veriyordu.

"Seni sinsi küçük şeytan seni," derlerdi, "kalk da bir işe yara!" Tabii, hasta olduğumu bilmiyorlardı.

Üstelik bana ilaç vereceklerine kafama şaplağı indiriyorlardı. Tuhaf gelecek belki ama kafama inen o şaplaklarla şifa buluyordum. Kafama inen bir şaplağın şimdilerde bir kutu dolusu hapın yapamadığını yaptığını, yerimden kalkıp benden ne istendiyse onu yerine getirme telaşına düştüğümü dün gibi hatırlarım.

Anlarsınız ya, köhnemiş kocakarı ilaçları bazen modern tıp zımbırtılarından daha tesirli olabiliyor.

Yarım saat boyunca pinekleyip hastalıklarımızdan söz ettik. George ve William Harris'e, sabah kendimi yataktan nasıl da güçbela attığımı anlattım. William Harris ise yatarken berbat hissettiğinden dem vurdu. George'a gelince, o da şöminenin önüne geçip zekâ yüklü, dokunaklı, bir o kadar da aydınlatıcı bir oyunculukla, geceleri nasıl kötü hissettiğini anlatan bir gösteri sergiledi.

George turp gibidir, ne zaman böyle dert yansa bilin ki *evham* yapıyordur.

Tam bu esnada Bayan Poppets kapıyı çaldı ve akşam yemeği için hazır olup olmadığımızı sordu. Yüzümüzde buruk bir gülümsemeyle birbirimize bakıp, kursağımızdan üç-beş lokma geçse iyi olur dedik. Harris, insanın midesine az da olsa bir şeyler girmesinin hastalığı dizginleyeceğini söyledi. Bayan Poppets da tepsiyi getirdi. Masaya geçip bir parça soğanlı biftekle oyalandık, biraz da ışgın tatlısından tırtıkladık.

O sıra epey halden düşmüş olmalıyım ki sofraya oturduktan yarım saat sonra tabağımdaki yemekle ilgilenmez olmuştum, canım peynir bile çekmemişti. Benim için hiç alışılmış bir durum değildi bu.

Bu zoraki görevi de tamamladıktan sonra kadehlerimizi doldurup pipolarımızı yaktık ve yeniden sağlık durumumuzu tartışmaya koyulduk. Ne menem bir hastalığa tutulduğumuzdan hiçbirimiz emin değildik. Emin

olduğumuz bir şey vardı, o da tüm bunların fazla çalışmaktan ileri geldiğiydi.

“Bizi istirahat etmek paklar,” dedi Harris.

“İstirahat ve esaslı bir değişim,” dedi George. “Beyinlerimize öyle yüklenmişiz ki bünyemiz depresyona yenik düşmüş. Mekân değişikliği ve zihnimizi meşgul eden şeylerden uzaklaşmak akıl sağlığımıza ilaç gibi gelecek.”

George’un aile hekimi gibi ahkâm kesme huyu, kâğıt üstünde tıp öğrencisi sayılan kuzeninden geçmiş olmalı.

George’la aynı fikirdeydim. Kendimizi kimselerin bilmediği diyarlarda, patikalarda başıboş dolaşacağımız, güneşli bir haftanın kollarına bırakmalıydık; burası şehrin hayhuyundan uzak, periler tarafından gizlenmiş, unutulmaya yüz tutmuş, kuytu köşe bir yer olmalıydı; on dokuzuncu yüzyılın kabaran dalgalarından sıyrılıp zamanımızın falezlerine oturmuş, eski çağlardan kalma, tuhaf bir ev belki de.

Harris böyle bir gezinin sırtımızda kambura dönüşeceğini söyledi. Tarif ettiğime benzer bir yer biliyormuş; burada saat sekiz olunca herkes tavuk gibi yatar, *Referee*¹ dergisi hiçbir şekilde bulunmaz, tütün almak için on beş kilometre yol tepmek gerekirmiş.

“Yanılıyorsunuz,” dedi Harris, “istirahate ve değişikliğe ihtiyacınız varsa deniz yolculuğunun eline kimse su dökemez.”

Ben de bu deniz yolculuğu fikrine şiddetle karşı çıktım. Birkaç aylığına gitsek neyse de, bir haftalığına denize açılmak saçmalığın dik âlâsıdır.

Pazartesi günü iyi vakit geçireceğinizi iliklerinize kadar hissederek yolculuğa başlarsınız. Tüm fiyakanızla rıhtımdaki ahbablarınıza el sallarsınız, piponuzu yakıp Kap-

1. İlk kez 1877 yılında yayımlanan haftalık spor dergisi. (Ç.N.)

tan Cook, Sir Francis Drake, Christophe Colomb edasıyla güvertede gezinirsiniz. Salı günü keşke gelmez olaydım demeye başlarsınız. Çarşamba, perşembe ve cuma günleriye orada bulunmaktansa ölmüş olmayı dilersiniz. Cumartesi günü güvertede oturup ancak et çorbası içmeye mecaliniz kalmıştır. Halinizi hatırlarınız soran iyi yürekli insanlara solgun bir yüzle gülümsersiniz. Pazar günü yürüyüş yapıp kendinizde katı gıda tüketecek takati bulur gibi olursunuz. Pazartesi sabahı gelip çıktığında ise bir elinizde çantanız, diğer elinizde şemsiyenizle filikaya binmeye hazırlanırken hiç de fena bir yolculuk geçirmediğinizi düşünmeye başlarsınız.

Vaktiyle kayınbiraderimin, sağlığına iyi gelir diye kısa bir deniz yolculuğuna çıktığını anımsıyorum. Londra'dan Liverpool'a gidiş-dönüş bileti almış, Liverpool'a vardığıdaysa fellik fellik dönüş biletini satacağı birini aramaya başlamıştı.

Şehirde bileti yok fiyatına satışa çıkarmış, sonunda da hasta olduğu her halinden belli bir gence on sekiz penny'e satıvermişti. Meğer doktoru, zavallı oğlana deniz yolculuğuna çıkıp egzersiz yapmasını önermiş.

"Deniz havası mı!" demiş kayınbiraderim bileti çocuğun eline şefkatle tutuştururken, "Sana bir ömür yetecek kadar deniz havası alacaksın. Egzersize gelince, karada parende atsan yine de gemide oturarak yaptığın egzersizin yanına yaklaşamazsın."

Kayınbiraderim bile isteye trenle geri döndü. Dediğine göre, kuzeybatı demiryolu onun sağlığına yeterince iyi geliyormuş.

Yakinen tanıdığım başka bir herif de bir haftalığına gemi yolculuğuna çıkmış. Tam gemi hareket edecekken kamarot gelip bir haftalık yemek parasını peşin mi yoksa öğün sonrası mı ödemek istediğini sormuş.

Peşin öderse çok hesaplı olacağını söylemiş. O za-

man iki buçuk sterlin vermesi yeterliymiş. Kahvaltıda balık ve ızgara et olacakmış. Birdeki öğle yemeğinde dört çeşit yemek varmış. Altıdaki akşam yemeğindeyse çorba, balık, ara sıcaklar, biftek, tavuk, salata, şekerleme, peynir ve tatlı sunuluyormuş. Saat ondaki tavuk göğsü servisi de cabası.

Haftayı iki buçuk sterline kapatma fikri, boğazına bir hayli düşkün olan arkadaşşıma cazip gelmiş tabii.

Gemi Sheerness açıklarındayken öğle yemeğini getirmişler. Bizimki öyle düşündüğü kadar acıkmamış, o yüzden bir parça haşlanmış et ve kremalı çilekle yetinmiş. Öğleden sonra sanki haftalardır haşlanmış etten başka bir şey yemiyormuş, yıllardır kremalı çilek yiyerek yaşamını idame ettiriyormuş gibi bir his içini kemirmeye başlamış.

Midesine indirdiği et ve kremalı çilek de halinden pek memnun görünmüyormuş işin doğrusu.

Saat altı olunca akşam yemeğinin hazır olduğunu söylemişler. Bu haber içinde en ufak bir heyecan uyardırmamış ama hakkını vermesi gereken iki buçuk sterlini düşününce halatlara malatlara tutuna tutuna yemek katına inmeyi başarmış. Merdivenleri indiğinde onu kavrulmuş soğan ve domuz jambonu kokusuyla balık kızartması, yeşil sebze karışımı kokular karşılamış. Ardından kamarot, dalkavukça bir gülümsemeyle ona yaklaşmış, "Sizin için yapabileceğim bir şey var mı efendim?" diye sormuş.

Daha fazla dayanacak gücü kalmayan dostum güçbela, "Çıkarın beni buradan," diyebilmiş.

Derhal onu güverteye çıkarıp rüzgâr almayan bir yere yaslayarak öylece bırakmışlar.

Dört gün boyunca ince kaptan bisküvileri (ince olan bisküvilermiş kaptan değil, yanlış anlaşılmasın) ve so-dayla sade, masumane bir yaşam sürmüş. Cumartesiye

doğru kendini daha iyi hissedip açık bir çayla kızarmış tost yiyebilmiş, pazartesi günü de midesini tavuk çorbasıyla tıka basa doldururken bulmuş kendini. Salı günü yolculuk sona ermiş; gemi iskeleden uzaklaşırken ardından pişmanlık dolu gözlerle bakakalmış.

“Şuna bakın gidiyor,” demiş kendi kendine “iki sterlin bayıldığım yemeği de yanında götürüyor hem de.”

Halbuki bir günü daha olsa hesabı denk getirecekmiş ya neyse. Ben onun yalancısıyım.

Deniz yolculuğuna bu yüzden şiddetle karşı çıktım. Tavrım, yaşanmış hikâyelere dayanıyordu. Beni asla deniz tutmaz. Asıl George için endişeleniyordum ben. George da kalkmış onun için havanın hoş olduğunu, böyle bir yolculuk Harris’le beni yatağa düşüreceğinden bunu aklımızın ucundan bile geçirmememiz gerektiğini söylüyordu. Harris ise insanların denizde nasıl hastalandığına akıl sır erdiremediğini, kendisi ne kadar uğraşsa da bunu başaramadığını, hastalananların numara yaptıklarına inandığını anlatıyordu.

Ardından vaktiyle Manş Denizi’ni nasıl da geçtiğini açıklamaya başladı. Hava öyle fırtınalıymış ki yolcuları yataklarına bağlamak zorunda kalmışlar; o ve kaptan haricinde, koca gemide hasta olmayan tek bir kişi kalmamış. Bazı günler kaptan da hastalanıyor ve yalnızca ikinci kaptanla kendisi kalıyormuş, ama ne hikmetse hep o ve yanında bir adam oluyormuş. Yeri geliyor gemide ondan başka sağlam adam bulunmuyormuş.

Şu bir gerçek ki karadayken, “Beni deniz tutuyor,” diyene rastlayamazsınız. Deniz yolculuğu sırasında etrafta yığınla midesi ağzına gelmiş insanla karşılaşsınız, gelin görün ki karaya çıkınca o deniz tutmasından eser kalmaz. Gemilere doluştuktan sonra kıvranıp duran onca insan karaya çıkar çıkmaz sırta kadem basıverirler.

Bu insanların çoğu, Yarmouth teknesinde karşılaştı-

ğım o adam gibiye sır perdesini kolayca araladım demektir. Yanlış hatırlamıyorsam Southend Limanı'nın biraz açıklarındaydık ve lombozlardan birinden beline kadar sarkmış bir adam gözüme ilişmişti. Onu kurtarmak için telaşla yukarı çıktım.

"Hey! Geri çekilin," dedim omzundan sarsarak. "Denize düşeceksiniz."

Adamın ağzından, "Aman efendim, nerede bende o şans!" cevabı çıktı yalnızca. Onu oracıkta bırakıp gitmek zorunda kalmıştım.

Aradan üç hafta geçtikten sonra Bath'teki bir otelin lobisinde aynı adamla karşılaştım; ballandıra ballandıra yaptığı deniz yolculuklarını, denize nasıl da taptığını anlatıyordu etrafındakilere.

"İyi soru denizci, aferin!" diyordu ona gıptayla bakan zarif bir delikanlının sorusuna cevaben. "Pekâlâ, bir keresinde ufak çaplı bir deniz tutması yaşadığımı itiraf etmeliyim. Cape Horn açıklarındaydık. Ertesi sabah da gemi karaya oturdu zaten."

Dayanamayıp lafa daldım: "Geçenlerde Southend Limanı açıklarında da biraz keyifsiz gibiydiniz sanki. Hani denize düşsem de kurtulsam diyordunuz?"

Afallamış halde, "Southend Limanı mı?" dedi.

"Evet, üç hafta önce cuma günü, Yarmouth'a giden teknede."

"Ah evet," derken yüzü aydınlanır gibi oldu. "Şimdi hatırladım. O gün biraz baş ağrım tutmuştu. Hep o turşular yüzünden. Saygın bir teknede böyle turşular ikram edilmesi kepezelik. Siz onların tadına bakmış mıydınız?"

Kendi payıma, deniz tutmasından korunacak yöntemler geliştirdiğimi söyleyebilirim. Güvertenin ortasında ayakta dikiliyorsunuz ve gemi yükselip alçaldıkça vücudunuzu dik tutacak şekilde pozisyon alıyorsunuz. Geminin burnu havaya kalkınca hemen öne doğru eğilin,

burnunuz güverteye değmeli, geminin kıçı havaya kalkınca da geriye yaslanmalısınız. Bu yöntem bir-iki saatliğine iş görse de, bir hafta boyunca bu denge oyununu sürdürmek imkânsız.

George, "Kayıkla nehir turu yapalım o halde," dedi.

Nehir turunda temiz hava alacak, egzersiz yapıp kafamızı dinleyebilecektik; sürekli değişen manzara zihnimizi tüm dertlerden arındıracaktı (tabii Harris'in kafasında arındıracağı bir şey varsa); üstelik bol bol hareket edip yorulduğumuz için iştahımız açılacak, geceleri güzel bir uyku çekebilecektik.

Harris'e göre George zaten ayakta uyuyordu, onun daha fazla uykusunu getirecek herhangi bir şey intihar anlamına gelebilirdi. Bir gün dediğimiz şey, yaz kış hep-topu yirmi dört saatten ibaretse, George'un şimdikinden daha fazla uyuyabileceğini aklının hayalinin almadığını söyledi. Ama olursa daha fazla uyursa zaten mortu çekmiş demekti, hiç değilse bilet ve konaklama parası ödemekten yırtardı böylece.

Harris nehir gezisi önerisinin aklındakine "cuk" oturduğunu söyledi. Akşam yemeği yemeden, günü tereyağı, ekmek ve bir parça çörekle üç kuruşa geçiştirmek dışında, bu durumun "cuk" diye nitelendirilecek neyi vardı bilmiyorum ama nehir gezisinin şanından olsa gerek, plan herkesin aklına yatmış görünüyordu.

George'un fikri benim aklımdakine de cuk oturuyordu. George'tan böyle mantıklı bir öneri çıkmasına şaşırdığımızı belli eden bir ses tonuyla, bunun iyi bir fikir olduğunu söyledik.

Öneriden memnun olmayan yalnızca Montmorency'di. Nehirden hiç hoşlanmazdı doğrusu.

"Size göre hava hoş baylar," diyordu içinden, "siz seviyor olabilirsiniz, peki ya ben? Orada bana göre hiçbir şey yok. Ne manzaradan anlarım ne de pipo içerim. Fare

görsem durmazsınız, uyumaya kalksam bir muziplik eder beni suya düşürürsünüz. Bana sorarsanız bu iş benim için düpedüz enayilik.”

Gelgelelim, üçe karşı bir oyla yola koyulma kararı aldık.

2. Bölüm

Planlar masaya yatırılıyor. — Güzel gecelerde “kamp” keyfi. — Yağmurlu gecelerde de yine aynı şekilde. — Uzlaşma. — Montmorency neşeleniyor. — Montmorency bu dünya için fazla mı iyi? Unutun gitsin. — Toplantıya ara veriliyor.

Haritaları çıkarıp plan yapmaya başladık.

Cumartesi günü Kingston'dan hareket edecektik. Harris'le ben sabah çıkıp kayığı Chertsey'e getirecektik. George şehirden öğleden sonra ayrılabilceğinden bizimle orada buluşacaktı (George uyumak için hafta içi her gün, sabah ondan dörde kadar bir bankaya gider. Cumartesi günleriye onu saat ikide uyandırıp kapının önüne koyarlar).

Kamp mı yapmalıydık yoksa hanlarda ve otellerde mi konaklamalıydık?

George'la ben kamp taraftarıydık. Böylece atalarımız gibi, vahşi doğayla özgürce bütünleşebilecektik.

Solan güneşin altın rengi hatırası soğuk, hüzünlü bulutların koynunda usul usul kaybolacaktı. Kuşlar, kederle evine dönen çocuklar misali şarkılarını kesecek, gün son nefesini verirken bir sutavuğunun dokunaklı

çığılı ve bildircin kılavuzlarının boğuk sesi nehir sularına sinmiş korkunç dinginliği bozacaktı.

Derken gecenin ruhani ordusu ve gri gölgeleri, ılık namına ne varsa süpürmek için ayaklarının üstüne basa basa loş ormanın içlerinden süzölüp nehrin her iki yakasından çıkıp gelecek, sazlıklarla hasırotlarını sinsice hışırdatarak geçip gidecekti ve gece çok geçmeden, bir kraliçe gibi kasvetli tahtına kurulup karanlığa gömül-
mekte olan dünyayı siyah kanatları altına alarak, solgun yıldızlarla aydınlanan ruhani sarayında sessizce hüküm sürecekti.

İşte o vakit biz de küçük kayığımızı sakın bir koya çekip çadırımızı kuracak, mütevazı soframızda karnımızı doyuracaktık. Ardından pipolar doldurulup yakılacak, ahenkli fısıltılar eşliğinde keyifli bir sohbet başlayacaktı; sohbete ara verdiğimiz anlarda kayığımızın etrafında oyunlar çeviren nehir bize eski zamanlardan kalma tuhaf, gizem dolu masallar anlatacak, binlerce yıldır dilinden düşürmediği (sesi kulakları tırmalamamaya başlayıp da kesilmediği sürece düşürmeyeceği) ninniye –onun değişen yüzlerini sevmeyi öğrenmiş, her seferinde onun koynunda huzur bulmuş bizim gibi kimselerin, anladığı halde kelimelere dökemeyeceği kadar derinlikli ninniye– fısıldayacaktı.

Bizler gibi nehre sevdalı olan Ay, eğilip onun yüzüne bir kız kardeşin sevecenliğiyle öpücük kondurarak gümüş kollarıyla onu sımsıkı sararken, biz de nehrin kıyısında oturup onun kendi kralına, denizine kavuşmak için şarkılar mırıldanarak akışını seyre dalacaktık; pipolarımız sönecek, sesimiz soluğumuz kesilecek, gündelik yaşamlarına dalmış, sıradan genç insanlar olarak tek kelime bile etmeye yeltenmeden yarı hüznü, yarı tatlı, tuhaf düşüncelerle dolup taşacaktık; sonra gülerek ayağa kalkıp sönmüş pipolarımızın külünü silkeleyecek, birbiri-

mize “iyi geceler” dileyecek; nehrin hafifçe kıyıya vuran dalgalarının ve hışırdayan ağaçların ninnileri eşliğinde, gökte asılı duran o kocaman yıldızların altında uykuya dalıp dünyanın yeniden gençleştiğini hayal edecek; dert ve tasayla geçen yüzyılların o güzelim yüzünü henüz kırıştırmadığı, evlatlarının günahlarının ve budalalıklarının sevgi dolu kalbini yaşlandırmadığı, gözümüzü boyayan uygarlık denen şeyin, bizleri onun şefkat dolu kollarından koparıp aklımızı çelmediği, insan denen mahlukun yapmacılığın zehirli tebessümüne kanıp binlerce yıllık yüce yurdundan, bakir doğadaki basit yaşantısından utanmadığı o eski çağlardaki kadar genç ve alımlı göründüğünü düşleyecektik, tıpkı biz evlatlarını koynuna alıp emzirdiği zamanlardaki gibi gencecik, yumuşak başlı bir anneye dönüşecekti.

Harris pattadanak, “Peki ya yağmur yağarsa?” dedi.

Harris’i böyle şeylerle asla duygulandıramazsınız. Şairane duygular onun yurduna uğramaz, doğanın yüceliklerine duyulan o yabanıl özlemden eser yoktur onda. Kesinlikle nedensiz yere ağlamaz. Harris’in gözlerine yaşlar dolmuşsa bilin ki ya kuru soğan yemiştir ya da pirzolasına Worcestershire sosu boca etmiştir.

Diyelim ki bir gece Harris’le deniz kenarındasınız ve ağzınızdan şu sözler dökülüyor:

“Dinle! Sen de duyuyor musun? Dalga dalga oynayan suların derinlerinde şarkı söyleyen deniz kızlarının sesi mi bu? Yoksa kederli ruhlar, yosunların zapt ettiği solgun cesetler için ağıt mı yakıyor?”

Harris hemen kolunuza girer ve şöyle der: “Bunun sebebini çok iyi biliyorum dostum, düpedüz soğuk almışsın. Sen en iyisi beni takip et. Şu köşede şimdiye dek tattığın en nefis İskoç viskisini yudumlayabileceğin bir yer biliyorum. İçer içmez hiçbir şeyciğin kalmaz.”

Harris’in, daima muhteşem içecekler yudumlama-

nız için bildiği bir yer vardır. Ona cennette rastlayacak olsanız (tabii böyle bir şey mümkünse) size hemen şöyle diyecektir:

"Geldiğine sevindim eski dostum. Şu köşede birinci kalite nektar yapan harika bir yer biliyorum."

Ama o esnada kamp konusunda gerçekçi davranıp yerinde bir uyarı yapmıştı. Yağmurlu bir havada kamp yapmaktan pek keyif alacağımız söylenemezdi doğrusu.

Akşam olmuştur. Baştan aşağı ıslanmışsınızdır, kayığınızda nereden baksanız beş santim su birikmiştir, elinizi attığınız her şey ıslaktır. Kıyıda çamura çok bulanmamış bir yer arar bulursunuz, kayığınızı yanaştırıp çadırı taşırsınız, ardından iki kişi çadırı kurmaya koyulur.

Çadır sırlısklamdır, taşırken sağa sola devrilir, üstünüze düşüp kafanıza yapışır ve sizi çileden çıkarır. Yağmur hiç dinmeyecek gibi yağıyordur. Yağmursuz havada bile çadır kurmak yeterince zorken, yağmurla birlikte tam Herkül'lük bir iş olup çıkmıştır artık. Karşınızdaki herif yükünüzü hafifleteceğine, aptala yatuyormuş gibi gelir. Tam kendi tarafınızı güzelce halletmişsinizdir ki arkadaşıınız kendi kazığını yukarı kaldırarak her şeyi berbat eder.

"Hey! Ne halt ediyorsun sen?" diye bağırırsınız.

"Asıl sen ne halt ediyorsun?" diye cevabı yapıştırır öteki: "Salsana şu kazığı be!"

"Seni aptal herif çekip durma şunu, yanlış tutuyorsun!" diye haykırırsınız.

"Yanlış falan tutmuyorum," olur gelen karşılık. "Gevşetsene şu kazığı!"

"Sana yanlış tutuyorsun diyorum!" diye gürlers, içinizden, "Ah şunu bir elime geçirseydim," dersiniz. Sonra da kendi iplerinize asılıp onun kazıklarını yerinden çıkarırsınız.

Arkadaşınızın, "Seni sersem herif!" diye homurdandığını işitirsiniz, o sırada çadır bir hışımla çekilir ve bu

kez sizin taraftaki kazıklar yerinden çıkar. Çekici yere bırakıp derdinizi anlatmak için çadırın etrafından dolanmaya başlarsınız, sonra bir bakmışsınız ki, o da kendi meramını anlatmak için aynı taraftan size doğru geliyor. Birbirinize söve söve çadırın etrafında döner durursunuz; çadır orta yere yığılıp kalır, ikiniz de öfkeden kudurmuş halde enkazın iki yanından birbirinize bakarak aynı anda, "Al işte! Beğendin mi yaptığını?" dersiniz.

Tam o esnada, kayığı bağlamakla cebelleşen ve kayığın dibindeki suyu boşaltayım derken üstünü başını batırdığı için on dakikadır kendine lanet okuyup duran üçüncü adam gelip bu gürültü patırtının sebebini ve şu kör olasıca çadırın neden hâlâ kurulmadığını sorar.

Nihayet öyle ya da böyle çadırı kurup kayıktaki eşyaları kıyıya çıkarırsınız. Odun ateşi yakmaya çalışmak boşunadır, o yüzden gaz sobasının etrafına kümelenirsiniz.

Akşam yemeğinde ana menü yağmur suyudur. Ekmeğinizin üçte ikisi yağmur suyuna bulanmıştır, biftekli böreğiniz lapa lapa olmuş, reçel, tereyağı, tuz, kahve ne ararsanız hepsi yağmur suyuna karışıp çorbaya dönmüştür.

Yemekten sonra tütününüzün nemden yapış yapış olduğunu fark eder, pipo da tütüremezsiniz. Neyse ki yanınızda çakırkeyif olup şenlenebileceğiniz bir şişe nevale vardır da bir-iki tek attıktan sonra yaşama yeniden bağlanıp kendinizi yatağa taşıyacak enerjiye kavuşursunuz.

Rüyanızda bir fil aniden gelip göğsünüze oturur, ardından volkan patlar ve sizi denizin dibine savurur; o sırada fil hiç istifini bozmadan koynunuzda mışıl mışıl uyumaya devam eder. Gerçekten kötü bir şeyler olduğu düşüncesiyle sıçrayarak uyanırsınız. Önce dünyanın sonu geldi herhalde diye düşünür, sonra bunun saçma olduğuna kanaat getirir, hırsızların ya da haydutların kampınızı bastığını yahut ormanda yangın çıktığını düşün-

meye başlar ve bunu o alışlageldik haykırışlarınızla dile getirirsiniz. Ne yaparsanız yapın kimse imdadınıza yetişmez. Tek bildiğiniz, binlerce insanın sizi tekmeleyip boğazınıza yapıştığıdır.

Görünüşe bakılırsa, o sırada birilerinin daha başı beladadır. Boğuk çığlıkları yatağınızdan duyar gibi olursunuz. Yaşamınızın bu kadar ucuz olmadığını düşünüp ne pahasına olursa olsun mücadele etmeye karar verir, çılgınca sağı solu yumruklayıp tekmeler, bir yandan da azaınız çıktığı kadar bağırsınız. Nihayet bir çıkış yolu bulup çadırdan kafanızı uzattığınızda yüzünüze temiz hava çarpıverir. İki adım ötede, yarı çıplak bir zorba sizi öldürmek için beklemektedir. Tam onunla bir ölüm kalım savaşına girmeye hazırlanırken, karşınızdakinin aslında Jim olduğu yavaş yavaş kafanıza dank eder.

O da sizi tanımıştır, "Hay aksi, demek sendin ha?" der.

Gözlerinizi ovuşturarak, "Benim ya, ne oldu?" dersiniz.

"Lanet olası çadır devrilmiş sanırım. Bill hangi cehennemde?"

Sonra ikiniz de var gücünüzle, "Bill!" diye haykırırsınız, sonra ayağınızın altındaki yığın sallanmaya başlar ve tanıdık bir ses boğuk bir iniltiyle, "Kafamın üstünden ayağını çeksene be!" der.

Bill çamura bulanıp ezilmiş enkaz yığınının arasından bin bir güçlkle çıkar, tüm bunları birilerinin tezgâhladığından hiç şüphe duymadığından gereksiz bir sinir harbi içindedir.

Gece soğuktan şifayı kaptığınız için uyandığınızda üçünüzün de ağzını bıçak açmaz. Ayrıca canınız acayip kavga etmek istiyordur. Kahvaltı boyunca birbirinize boğuk fısıltılarla küfreder durursunuz.

Tüm bunları hesaba katarak iyi havalarda kamp yapmaya, yağmur yağdığında ya da kafamıza estiğinde

de akli başında insanlar gibi otellerde, hanlarda ya da birahanelerde kalmaya karar verdik.

Uzlaşmaya varmamız Montmorency'nin hoşuna gitmiş olacak ki neşeyle havladı. Issız yerlerin romantik yalnızlığından zevk almaz o. Şamatalı ortamlara bayılır, hele bir de birazcık alçak sesle eğleniliyorsa değmeyin keyfine. Montmorency'yi gören, dünyaya insanın aklının ermeyeceği bir nedenle fox terrier kılığında yollanmış bir melek sanar. Yüzünde bir çeşit, "Aman Tanrım dünya ne acımasız bir yer, burayı daha erdemli ve saygın bir yere dönüştürmek için bir şeyler yapabilmeyi çok isterdim," bakışı vardır ki bu bakış çok defa, dinibütün yaşlı hanımların ve beylerin gözlerini yaşlarla doldurmuştur.

Onu sahiplendiğimde asla benimle bu kadar uzun süre yaşayabileceği aklıma gelmezdi. Kilimin üstüne çömelip bana bakarken, "Bu köpek bu dünyada asla tutunamaz. Parlak gökyüzünden iki tekerlekli bir at arabası süzülüp gelecek ve onu kapıp götürecektir," diye aklımdan geçirirdim.

Gelgelelim, öldürdüğü yaklaşık bir düzine tavuğun parasını ödedikten; hırlamalarına ve tepinmelerine aldırmaksızın onu ensesinden yakalayıp tamı tamına yüz on dört tane sokak kavgasından çıkardıktan; öfkeden deliye dönmüş bir kadın, ölü bir kediye kapıma kadar getirip bana "katil" diye bağırdıktan; soğuk bir gece vakti, bahçesindeki küçük kulübeye kapanmak zorunda kalıp burunun ucunu bile dışarı çıkarmaya korkan kapı komşumun bu olay sonrasında bulunduğu şikâyetle yasalara aykırı biçimde vahşi köpek beslediğim suçlamasıyla karakola çağırıldıktan; bahçıvanımın benden habersiz köpeğimin dakikada kaç fare haklayacağı üzerine bahse girip otuz şilin kazandığını öğrendikten sonra, onun yüzünde bir süre daha kalmasına izin verebileceklerini düşünmeye başladım.

Montmorency'nin "hayat" felsefesi, ortalıkta aylak aylak dolaşarak kasabadaki en pislik köpeklerden bir çete kurup onları gecekondlu mahallelerindeki diğer pis köpeklerin üstüne salmaktan ibaret olduğu için otellerde, hanlarda ve birahanelerde kalma önerisini görülmemiş bir coşkuyla onaylamıştı.

Konaklama işini dördümüzün de hoşnut olacağı şekilde hallettikten sonra geriye yanımıza ne alacağımızı tartışmak kalmıştı. Tam tartışmaya başlıyorduk ki Harris bu akşam yeterince lakırdı dinlediğini söyleyerek dışarı çıkıp biraz takılmayı önerdi. Hemen meydanın orada, nefis İrlanda viskisi yudumlayabileceğimiz bir yer keşfetmiş.

George da dilinin damağının kuruduğunu söyledi (gerçi onun susamadığı tek bir an yoktur). Bense bir kadeh ılık viskiyle bir dilim limonun karaciğer yetmezliğime iyi geleceğini düşünüyordum. Böylece toplantı oybirliğiyle ertesi geceye ertelendi ve meclis üyeleri şapkalarını takıp dışarı çıktılar.

3. Bölüm

Planlar hazır. — Harris'in iş görme yöntemi. — İhtiyar aile babası duvara tablo asacağım derken evi birbirine katıyor. — George mantıklı bir uyarı yapıyor. — Sabahın erken saatlerinde yüzme keyfi. — Keyfimiz kaçarsa yapacağımız şeyler.

Ertesi akşam tekrar toplanıp kaldığımız yerden planlarımızı tartışmaya devam ettik. Harris söze girdi:

"Şimdi, öncelikle yanımıza neler alacağımızı planla-

yalım. J. bir kâğıt alıp yazmaya başla. George sen de market kataloğunu çıkar. Biriniz bana kalem verirse ben de listeyi yaparım.”

Harris böyledir işte... Tüm yükü kendi üstüne alır gibi yapıp sonra onu başkalarının sırtına yükleyiverir.

Harris bana hep zavallı Podger Amcamı hatırlatır. Podger Acam bir işe girdiğinde evde yarattığı kargaşaya hiçbir yerde şahit olamazsınız. Diyelim ki çerçevceden bir tablo gelmiş ve yemek odası duvarının dibine yaslanmış, asılmayı bekliyor olsun. Yengem tablonun ne yapacağını sorduğu an Podger Amcam atılıp, “Sen o işi *bana* bırak. Kimse elini sürmesin. *Ben* hallederim,” derdi.

Sonra da ceketini çıkarıp işe koyulurdu. Önce kızını altı penny’lik çivi alması için dışarı gönderir, ardından hangi boy çivi alacağını söylemesi için oğlanlardan birini onun peşinden yollardı, sonra bir de bakmışsınız ki tüm ev ahalisini işe koşturmuş.

“Koş hemen çekicimi getir Will!” diye bağıırdı. “Tom sen de bana cetvelimi ver bakalım, haa, bir de merdiveni istiyorum, mutfak taburesi de iş görür gerçi. Ve sen Jim, hemen bir Bay Goggles’a gidip şöyle diyor-sun: ‘Babam selam gönderdi ve inşallah bacağı daha iyidir dedi, bir de sizin su terazisini rica ediyor!’ Sana gelince Maria, hiçbir yere kıınıldamıyorsun çünkü bana ışık tutacak birine ihtiyacım var, ha bu arada kız döndüğünde çerçeve ipi almak için tekrar dışarı çıkması gerekecek. Hey Tom! Tom nerede? Tom gel buraya, tabloyu bana uzatman lazım!”

Tabloyu havaya kaldırdığı gibi yere düşürür, resim çerçeveden çıkıverir, camı kurtarayım derken elini keserdi, sonra da odada fır fır dönerek mendilini arardı. Mendil az önce çıkardığı ceketin cebinde olduğu için bulamazdı, bu da yetmezmiş gibi ceketini nereye koyduğunu bilemezdi. O zaman tüm ev ahalisi amcamın istediğı eşyalara

bakınmayı bırakıp ceketini aramaya koyulurdu; amcamsa o sırada evde dört döner, insanlara ayak bağı olurdu.

“Koca evde ceketimin yerini bilen bir insan evladı yok mu? Yemin ederim, bu kadar salağı ömrümde ilk defa bir arada görüyorum. Burada altı kişi var ve beş dakika önce çıkardığım ceketini nereye koyduğumu bilen yok! Pes doğrusu!”

Bir hışımla yerinden kalkıp ceketin üstünde oturduğunu fark eder ve bize seslenirdi:

“Tamam tamam bırakın aramayı! Ben buldum bile. Siz aptalların bir şey bulmasını beklemektense kedilere umut bağlarım daha iyi.”

Parmağını sarmakla bir yarım saati heba ettikten sonra çerçeveye yeni cam ısmarlanır; alet edevat, merdiven, mutfak taburesi ve mum ışığı hazır edilir. Derken amcam yeniden işe koyulur; küçük kız ve temizlikçi kadın da dahil olmak üzere, tüm aile cümbür cemaat amcamın etrafında yarım daire oluşturup emrine amade beklerdi. Tabloyu iki kişinin tutması lazım gelir, bir üçüncü kişi de tabureye çıkmasına yardım edip düşmesin diye desteklerdi, dördüncü kişi çiviye, beşinci kişi de çekici uzatırdı, amcamınsa çiviye aldığı gibi düşürmesi bir olurdu.

“Al işte!” derdi incinmiş bir ses tonuyla, “Şimdi de çivi gitti iyi mi!”

Biz diz çöküp yerlerde sürüne sürüne çiviye ararken amcam sandalyenin tepesinde dikilir, “Bütün akşam burada dikilecek miyim?” diye homurdanırdı.

Nihayet çivi bulunurdu bulunmasına ama bu kez de çekici kaybederdi.

“Çekiş nerede? Ne yaptım ben bu çekici? Aman Tanrım! Yedi kişi orada dikilmiş öküzün trene baktığı gibi bakıyorsunuz, biriniz de çekici nereye koyduğumu bilmiyorsunuz be!”

Çekici bulduğumuzda bu kez de çiviye çakmak için

işaretlediği yeri kaybederdi. Ardından tabureye çıkıp işaret bulmaya çalışırdık ama her birimiz farklı bir yer gösterirdi. Bunun üzerine amcam her birimizi angut ilan edip aşağı inmemizi söylerdi. Cetveli tekrar eline alıp yeniden milimetrik ölçümlerde bulunur, hesaplamayı kafadan yapmaya çalıştığı için de deliye dönerdi.

Hepimiz kendi kafamızdan hesap yapmaya çalışır, bambaşka sonuçlara ulaşır birbirimizle alay ederdik. Bu hengâmede ilk sayıyı unuttuğumuz için Podger Amcam duvarı sil baştan ölçmek zorunda kalırdı.

O zaman ihtiyar budalamız ölçüm yapmak için eline bir parça ip alırdı. Tabureden yere kırk beş derece açıyla eğilip elinin yetiştiğinden dört parmak öteye uzanmaya çalışınca ip aniden kayardı. Nihayetinde dengesini kaybedip piyanonun üstüne öyle bir kapaklanırdı ki başı ve vücudu notaların arasında ahenkle kayıp giderken piyanodan hayli nefis bir ezgi yükselirdi.

Maria Yengem, amcamın ağız dolusu küfürlerini daha fazla duymasınlar diye çocukları oradan uzaklaştırırdı.

Sonunda Podger Amcam yeniden işaret koymayı başarır, sol eline çiviye alıp işaretlediği yerin üzerine yerleştirir, sağ eliyle de çekici tutardı. Daha ilk vuruşta başparmağını ezip çığlığı basar, can havliyle elinden attığı çekici birinin ayağına düşürürverirdi.

Maria Yengem sakince olanları izler, bir daha duvara çivi çakmaya kalktığında kendisine vakitlice haber verirse pılısını pırtısını toparlayıp bir haftalığına annesine gidebileceğini söylerdi.

"Ah siz kadınlar yok musunuz, pireyi deve yapmaya bayılırsınız!" diye karşılık verirdi kendini biraz toplayarak. "Evimdeki küçük bir işi halletmeyi bana çok görüyorsunuz."

Sonra ikinci bir deneme daha yapardı ama bu sefer de çiviyle birlikte çekicin yarısı alçı duvara bir güzel gö-

mülüverir, Podger Amcam da hızını alamayıp duvara toslar ve burnunu ezmesine ramak kalırdı.

Cetvelle ipi yeniden bulmak zorunda kalırdık. Amcam da yeni bir delik açardı. Vakit gece yarısını gösterdiğinde tablo ancak asılmış olurdu. (Tablo eğri büğrü, her an düşecek gibidir, çevresindeki metrekarelerce duvar tırmıkla taranmış gibi haşat durumdadır. Podger Amcam hariç kimsenin kolunu kıpırdatacak hali kalmamıştır. Tüm ev ahalisi sersefil olmuştur.)

Tabureden inip hizmetçi kadının nasırlı ayağına tüm cüssesiyle basarken, "İşte bu kadar," der ve yarattığı keşmekeşe gururla bakıp, "şuncacık şey için tamirci çağıran insanlar var be!" diye eklerdi.

İşte Harris'in yaşlandığında tam da böyle bir adam olacağından emindim. Bunu ona da söyledim. Bunca işi yüklenmesine müsaade edemeyeceğimi belirttim.

"Olmaz öyle şey; sen kâğıdı, kalemi ve kataloğu kap bakalım. George da yazsın, gerisini ben hallederim."

Hazırladığımız ilk listeyi yırtıp atmak zorunda kaldık. Zira bunca öteberiyi yüklediğimiz bir kayıkla Thames'in sığ yerlerinden geçemeyeceğimiz gün gibi ortadaydı.

George dayanamayıp, "Yanlış bir yol izliyoruz. Yanımıza alınacakları değil, alınması elzem şeyleri düşünmeliyiz," dedi.

George bazen öyle akıllı çıkışlar yapar ki ağzınız açık kalır. Bu sözlerin, sadece bizim durumumuz açısından değil, genel olarak hayat denen ırmakta yaptığımız gezinti açısından da bilgece bulduğumu söyleyebilirim. Niceleri bu yolculuklarda kayıklarını, rahatları için hayatı olduğunu düşündükleri bir yığın ıvır zıvırla doldurur, ne yazık ki o ne idüğü belirsiz, işe yaramaz eşyalar yüzünden kayık batma tehlikesiyle karşı karşıya kalır.

Beş para etmez küçücük kayıklarını bir ev dolusu süslü kıyafetle, işe yaramaz hizmetçiyle, kendilerine zer-

re değer vermeyen, zaten beş para etmediğini düşün-
dükleri bir sürü arkadaşıyla, dünya kadar para döküp kim-
seyi eğlendiremedikleri ziyafetlerle, törenlerle, modayla,
yalan dolan ve şatafatla, –sıkı durun en beteri geliyor!– el
âlem ne der korkusuyla, insanın içini bayıltmaktan başka
işe yaramayan lüks merakıyla, kabak tadı veren zevkler-
le, eskiden mahkûmların kafasına ceza niyetine geçirilen
demir başlık gibi, insanın beyninin pekmezini akıtan tür-
den bir gösteriş budalalığıyla doldururlar!

Tüm bunlar işe yaramaz ıvır zıvırdan başka bir şey
değildir dostum! Denize boca edeceksin hepsini. Kayığı
öyle bir ağırlaştırır ki, çekerken bayılacak gibi olursun.
Onu öyle bir hantallaştırır ki, dümeni kontrol edemezsin.
Korkunun ve endişenin tutsağı olur, avarelik edip düşlere
dalacak bir an bile yakalayamazsın: Sığ sularda rüzgârla
oynaşan gölgeleri, dalgacıkların üzerinden kayıp giden
parlak güneş ışıklarını, kıyıda kendi yansımalarına bakan
ulu ağaçları, yeşil ve altın sarısına bürünmüş ormanları,
beyaz-sarı zambakları, suda hüznle salınan sazları, hası-
rotlarını, orkideleri ya da mavi unutma benî çiçeklerini
seyredek vakit bulamazsın.

Kurtul o yüklerden dostum! Bırak kayığın hafiflesin,
içinde yalnızca sana yetecek kadar eşya kalsın: Evden bir-
kaç basit öteberi, bir-iki gerçek dost, sevdiğin ve seni se-
ven birileri, bir kedi, bir köpek, iki-üç puro, yetecek kadar
giyecek ve yiyecek, yetecek kadarından bir gıdım fazla
içki (malum nehrin ortasında susuz kalmak tehlikeli).

İşte o zaman kürek çekmek kolaylaşacak, kayık ba-
tacak diye endişelenip durmayacaksın ama tut ki battı
diyelim basit, sağlam malzemeler su üstünde kalacak. İş
yapmaya da düşünmeye de vaktin olacak. Güneşin altın-
da kana kana içmeye, Tanrı'nın nefesinin kalp tellerimizi
titreterek çaldığı o ilahî ezgiyi dinlemeye vaktin olacak,
hatta.

Kusuruma bakmayın. Kaptırdım kendimi.

Liste yapmayı George'a bıraktık. O da hemen işe koyuldu.

"Çadır almalıyım," dedi George, "onun yerine tenteli bir kayık kiralayalım. Çok daha basit ve konforlu olur."

Bu fikir hepimizin aklına yattı. Bahsettiğim kayığı gözünüzde canlandırabildiniz mi bilmiyorum. Hani demir çemberleri kayığın bir ucundan diğer ucuna yerleştirir, üstüne de baş kısmından kışına kadar kocaman bir branda gerersiniz ve bir anda kayığınız küçük bir eve dönüşür. Birazcık havasız olsa da içi sıcaktır. Öyle ya, kaynanası öldü diye sevinirken cenaze masraflarını ödemek zorunda kalan adamın söylediği gibi, "Gülü seven dikenine katlanır."

George bunun üzerine birer battaniye, (ortaklaşa kullanım için) bir lamba, bir sabun ve fırça, herkese birer diş fırçası, leğen, diş macunu, tıraş takımı ve birer çift banyo havlusu almamız gerektiğini söyledi. Hep dikkatimi çekmiştir: İnsanlar nehir kıyısında bir yerlere gittiklerinde yanlarına suya girmek için tonla şey alırlar ama oraya gittiklerinde ayaklarını suya bile sokmazlar.

Bu durum, deniz tatili için de geçerlidir. Londra'dayken tatil öncesinde, her sabah erkenden kalkıp kahvaltıdan evvel suya girip çıkma planları yapardım ve buna gönülden inanarak akşamdan mayomu, banyo havlumu bavula yerleştirdim. Oldum olası kırmızı mayo tercih etmişimdir. Kırmızı mayoları kendime pek yakıştırırım. Tenimle de uyumlu hani. Gelin görün ki deniz kıyısına vardığımda suya girme isteğimden eser kalmaz.

Kurduğum hayallerin aksine, son âna kadar yataktan çıkmamak için oyalanır, istemeye istemeye kahvaltıya inerim. Yüzmeyi hepi topu bir-iki kez başarabildim: Sa-

bahın altısında kalktım, üstüme bir şeyler geçirdim, mayomu ve havlumu aldım, sonra da ayaklarımı sürüye sürüye, sefil halde kendimi dışarı attım. Ne var ki zerre keyif almadım. Ne zaman sabah erkenden denize gitsem buz gibi bir doğu rüzgârı beni oracıkta bekliyor olur; birileri üç köşeli, sivri taşları ayıklayıp en üstlere yığmıştır; kayaların keskin uçlarını bileyip üstlerini de bir avuç kumla kapatmışlardır ki ben görmeyeyim; denizin yüzülebilecek derin yerlerini alıp iki mil öteye götürdüklerinden, dizlerime bile gelmeyen suyun içinde hoplaya zıplaya, tir tir titreyerek yürür, bir yandan da üşümeyeyim diye kollarımla kendimi sararım. Nihayet kendimi derinlere attığımdaysa dalgalarla boğuşurum.

Koca bir dalga, bana özel oraya konmuş sivri bir kayanın üstüne beni savuruverir. "Of ki off! Bu da neyin nesi!" demeye kalmadan, bu kez dalga beni gerisingeri okyanusun ortasına savurur. Güçbela kulaç atarak kıyıya varmaya çalışır, acaba evimi ve arkadaşlarımı bir daha görebilecek miyim diye endişelenir, keşke küçükken (yani küçük bir oğlan çocuğuyken) kız kardeşime daha iyi davransaydım diye hayıflanırım. Tam umudumu büsbütün kaybetmişken başka bir dalganın tepesinde kıyıya çıkar, kumların üstüne denizyıldızı misali serilirim. Ayağa kalkıp başımı çevirdiğimde bir de ne göreyim, meğer iki karış suda çırpınıyormuşum. Hoplaya zıplaya üstümü başımı giyer, sürüne sürüne döner ve sonra da iyi vakit geçirmiş gibi yaparım.

Şimdi de hep birlikte, her sabah saatlerce yüzecekmışiz gibi konuşuyorduk.

George, sabah teknedeyanıp tertemiz havayı ciğerlerine çektikten sonra nehrin berrak sularına atlamaktan büyük keyif alacağını söylüyordu. Harris, kahvaltıdan önce yüzmenin ne kadar iştah açtığını ballandıra ballandıra anlatıyordu. Ona hep öyle olmuş. George, Harris'in

zaten fazlasıyla yerinde olan iştahı yüzdüğünde daha da açılacaksa isyan bayrağını çekeceğini söyledi.

George'a göre kayığı nehir yukarı çekmek, Harris'i şimdiki iştahıyla doyuracak kadar yiyecek istiflediğimizde bile yeterince zahmetliydi.

George'a aklanıp paklanmış bir Harris'le yolculuk etmenin ne kadar hoş olacağını hatırlattım. Gerekirse bu uğurda birkaç yüz kilo fazla yüke katlanabilirdik. George olaya benim pencereden bakmayı başarıp Harris'in yüzme istediğine itiraz etmeyi bıraktı. Kurulanırken boş yere birbirimizi beklemeyelim diye üç ayrı deniz havlusu almaya karar verdik.

Kıyafetlere gelince, George yanımıza pamuklu kumaştan iki takım almamızın yeterli olacağını, kirlenince de onları nehirde yıkayabileceğimizi söyledi. Hayatında hiç nehirde pamuklu çamaşır yıkamayı deneyip denemediğini sorduğumuzda, böyle bir şey yapmadığını ama yıkayan insanlar tanıdığını, bu işin çocuk oyuncağı olduğunu söyleyince Harris'le yelkenleri suya indirerek ona kandık. Bizim gibi ömrü hayatında çamaşır yıkamamış üç saygıdeğer delikanlının, hiçbir baskı altında kalmadan, gerçekten de Thames Nehri'nde bir kalıp sabunla pantolonlarını ve gömleklerini yıkayabileceğine inanmıştık.

Sonradan George'un aşağılık bir sahtekâr, kör cahilin teki olduğunu anlayacaktık da iş işten geçecekti. Ah, o kıyafetlerin nehirden çıkmış hallerini siz de bir görseydiniz. Neyse, Shilling Shocker'cılarını¹ dediği gibi, "Kendimiz kaşınmıştık," işte.

1. Özellikle geç Victoria döneminde popülerleşmiş, bir çırpıda yazılan, genellikle cinayet ya da korku içerikli kısa, ucuz roman türü. Bir şiline satıldığı için "Shilling Shockers" denmiştir. Jerome'un yayıncısı ilk başta kitabı ucuz roman olarak yayımlamak istemiş, Jerome'un kitabı yeni romanların rayicine göre fiyatlama ısrarı üzerine bu kararından caymıştır. (Ç.N.)

Canımız sıkılır da değiştirmek isteriz diye, George yanımıza yedek birkaç iç çamaşırı, bolca çorap almamızı öğütledi ısrarla; ayrıca ortalığı güzelce silebilmek için bol bol mendil, lastik botlarımızın yanı sıra birer çift de deri çizme almalıymışız, hani olur da kafamız bozulursa bunları ayağıımıza geçirmek isteyebilirmişiz.

4. Bölüm

Yiyecek meselesi. — Gazyağı solumaya karşı itirazlar. — Bir yol arkadaşı olarak peynirin faydaları. — Evli bir kadın yuvasını terk ediyor. — Sinir bozukluğına karşı ilave önlemler. — Toparlanıyorum. — Diş fırçalarının azizliği. — George ve Harris de toparlanıyor. — Montmorency'nin çirkeşliği. — İstirahate çekiliyoruz.

Eve döndükten sonra yiyecek meselesini ele aldık. George dedi ki:

“Kahvaltıyla başlayalım.” (George öyle pratik zekâlı bir adamdır ki.) “Kahvaltı için bir adet kızartma tavaına ihtiyacımız var.” (Harris kızartmayı hazmetmenin güç olduğunu söyledi, biz de ona dangalaklık etmemesini söyledik. George kaldığı yerden devam etti.) “Bir demlik, bir çaydanlık, bir de ispirto ocağı.”

“Gazyağı asla olmaz,” dedi manidar bir bakışla. Harris ve ben de ona yürekten katılıyorduk.

Bir keresinde yanımıza gazyağı ocağı alma gafletinde bulunmuştuk ama artık “şeytan görsündü yüzünü.” O hafta hepimiz gazyağı dükkânında yatıp kalkmıştan beter olmuştuk. Ocak yağ sızdırıyordu. Gazyağı kadar, sı-

zınca yayılmadık yer bırakmayan bir şey görmedim. Ocağı kayığın burnuna koymuştuk ama ne fayda, gazyağı önüne çıkan her şeyi yağa bulayıp tüm kayığa yayılıyor, nehre sızıp güzelim manzarayı da havayı da berbat ediyordu. Bazen batıdan, bazen de doğudan yağlı bir rüzgâr esiveriyordu; yeri geliyor kuzeyden esen yağlı rüzgâr güneyden esen yağlı rüzgâra karışıyordu. Yani rüzgâr ister Kuzey Kutbu'ndan, ister çöl kumlarının tepelerinden gelsin, koku burnumuza ulaştığında çoktan yağ kokusuna bulanmış oluyordu.

Ocak öyle bir sızdırıyordu ki güneş gazyağları arasında battı, hatta inanmazsınız ayışığı bile gazyağı kokuyordu.

Marlow'da gazyağı belasından kurtulmaya çalıştık. Kayığı köprü'nün orada bırakıp kokudan kaçmak için kasabada dolanmaya başladık ama o bir türlü peşimizi bırakmadı. Koca kasaba gazyağı kokuyordu. Kilise avlusundan geçerken cemaat yağa boğulmuştu sanki. Anacadde öyle leş gibi yağ kokuyordu ki insanların burada nasıl nefes aldığına şaşırdık. Birmingham yoluna sapıp kilometrelerce yol teptik tepmesine ama ne çare, ülke yağa batmıştı.

O gezinin sonunda, gece yarısı ıssız bir tarlada, yaşlı bir meşe ağacının altında toplaşıp korkunç bir yemin ettik (gerçi bir haftadır orta sınıf ağzıyla alelade yeminler edip durmuştuk ama bu seferki başkaydı). Sağlığımız elverdiği sürece kayığımıza asla gazyağı almamaya ant içmiştik.

Bu nedenle bu kez ispiro ocağıyla idare etmeliydik. İspiro ocağı da süttten çıkmış ak kaşık sayılmazdı ya neyse. Yolculuğu ispirotlu börek ve çöreklerle geçirmenize neden olurdu. Yine de ne kadar yüksek dozda ispiro alınırsa alınsın, bünyeye gazyağı kadar zarar veremez.

George, pişirmesi kolay olduğundan kahvaltıda yemek için yumurta ve domuz pastırması, söğüş et, çay,

ekmek, yağ ve reçel almayı önerdi. Akşam yemeğindeyse bisküvi, söğüş et, ekmek, tereyağı ve reçelle idare edebildik, peynirse kesinlikle sakıncalıydı. Peynir de tıpkı yağ gibi, kendini gereğinden fazla dayatır. Tüm kayığı ele geçirmeye niyetlenir. Sepetin içine sızarak ne var ne yoksa kendi kokusuna bular. Elmalı tart, Alman sosisi ya da çilek şanti yediğinizi iddia edemeyecek duruma gelirsiniz. Çünkü hepsi peynirleşmiştir artık. Peynir kokusu fazlasıyla keskindir.

Hiç unutmam, bir arkadaşım Liverpool'dan iki teker peynir almıştı. Ağza layık, yumuşak ve nefis peynirlerin kokusuysa iki yüz beygir gücündeydi. Beş kilometrelik bir alana yayılabilir, onlara iki yüz metreden fazla yaklaşan birini yere serebilirdi. O sıralar ben de Liverpool'daydım, arkadaşım orada bir-iki gün daha kalacağından peynirlerin bozulmasından endişe ettiğini, sakıncası yoksa Londra'ya giderken peynirleri yanıma alıp alamayacağımı sordu.

"Lafı mı olur canım, seve seve," diye cevapladım, "seve seve..."

Peynirleri teslim alıp bir at arabasına yükledim. Paytak, uyurgezer bir hayvanın çektiği, külüstür bir arabaydı bu. Arabacı bir ara gaza gelmiş, hayvanı "at" diye adlandırmak gafletinde bulunmuştu. Peynirleri arabaya yükledim, değme buhar makinelerini mumla aratacak bir ağırlıkla yola koyulduk. Sokaklardan bir cenaze alayı havasında geçiyorduk. Derken köşeyi döner dönmez, arkamızdan esen rüzgâr küheylanımızın burnunu kötü koku dalgasıyla doldurdu. Hayvan bir horultuyla irkilerrek canlanıverdi ve saatte beş kilometrelik hızla ileri savruldu. Rüzgâr ona doğru esmeye devam ettiği için, sokağın sonuna varmadan hızını saatte altı kilometreye çıkarmış dört nala ilerliyor, önüne çıkan şişman, yaşlı hanımlara, sakatlara aldırış etmiyordu.

İstasyona vardığımızda arabacı atı ancak iki hamalın yardımıyla durdurabildi. Hoş, heriflerden biri hayvanın burnuna mendil tutup önünde kâğıt yakmayı akıl etmeseydi o da zordu ya, neyse.

Biletimi aldım. Peynirlerimi de yüklenip perona doğru ilerledim. İnsanlar, hürmetle iki yana çekilip bana yol veriyorlardı. Tren öyle kalabalıktı ki yedi kişilik bir kompartımana kendimi güçbela attım. Huysuz bir ihtiyar içeri girmeme karşı gelse de pek aldırış etmedim; peynirlerimi üstteki rafa yerleştirdim, latif bir gülümsemeyle sıkış tıkış oturup, "Hava da ne kadar sıcak," diye söylendim.

Aradan birkaç dakika geçmeye kalmadan ihtiyar beyefendi kurtlanmaya başladı.

"Amma da sıkış tıkış oldu burası," dedi.

Yanında oturan adam da, "İçeride bunaltıcı bir hava var," deyiverdi.

Sonra ikisi birden etrafı koklamaya başladı, daha üçüncü koklamada gafil avlanmış, tek kelime etmeden ayağa kalkıp kendilerini dışarı atmışlardı. Ardından iriyarı bir hanımefendi, onun gibi saygıdeğer, evli birinin böyle bir eziyete maruz kalmasının utanç verici olduğunu söyleyerek valizini ve sekiz adet kolisini toparladığı gibi çıktı gitti. Geri kalan dört yolcu bir süredir çıt çıkarmadan otuyordu ki, giyimi kuşamıyla cenaze levazımatçısını andıran köşedeki adam vakur bakışlarla, bunun ölü bebek kokusunu çağrıştırdığını söyledi. Bunu duyan üç yolcu birbirlerine çarpa çarpa dışarı çıkmaya çalıştı.

Siyahlar içindeki beyefendiye gülümseyip, "Kompartıman bize kaldı anlaşılan," dedim. O da şen bir kahkaha atarak, bazı insanların piyeyi deve yaptıklarını söyledi. Gelin görün ki yola koyulduğumuzda ona da bir haller olmaya başladı. Crewe'a vardığımızda biraz açılır diye bir şeyler içmeyi önerdim. Teklifime sıcak baktı ve

kalabalığı yara yara kendimizi yemek vagonuna attık. Yaklaşık on beş dakika boyunca ayaklarımızı yere vura vura bağdırdıktan sonra, nihayet genç bir hanım yanımıza gelip bir şey arzu edip etmediğimizi sorma lütfunda bulundu.

Arkadaşıma dönüp, "Ne içersiniz?" diye sordum.

"Zahmet olmazsa ben yarım sterlinlik sek brendi istiyorum," dedi.

İçkisini içtikten sonra da sessiz sedasız kalkıp doğrucu başka bir vagona gitti. Yaptığı çok ayıptı doğrusu.

Crewe'dan sonra tren tıklım tıklım olmasına karşın, koca kompartımanda bir başına kalmıştım. Durduğumuz istasyonlarda vagonun boş olduğunu gören insanlar hemen koşuşturmaya başlıyorlardı. "Koş Maria koş, burası bomboş!" "Tamam Tom, hemen geliyoruz," diye birbirlerine sesleniyorlar, ellerindeki ağır çantalarla peronda koşturup kompartımanda yer kapmak için kapının girişinde birbirleriyle güreşiyorlardı. Kapıdan ilk girmeyi başaran kişi daha basamakları tırmanırken sendeleyip arkasındaki adamın kucığına yığılıyor, diğerleri de içerideki havayı şöyle bir koklayıp bir bir baygınlık geçirdikten sonra ya sıkış tıkış başka bir vagona kaçıyorlar ya da parası neyse verip birinci sınıfa geçiyorlardı.

Euston'da inip peynirleri arkadaşımın evine götürdüm. Arkadaşımın karısı içeri girip odayı kokladıktan sonra, "Bu koku da neyin nesi? Kötü bir şey olduysa söyleyin," dedi.

Ben de, "Sizin peynirler bunlar. Tom, Liverpool'dan aldı, buraya getirmemi rica etti," dedim.

Ardından, "Bu işin benimle bir ilgisi olmadığını biliyorsunuzdur umarım," diye belirttim. Bundan şüphesi yoktu ama Tom gelir gelmez onunla konuşacaktı.

Arkadaşım Liverpool'da planladığından uzun kalmıştı, aradan üç gün geçmesine rağmen hâlâ dönmeyin-

ce karısı bana uğrayıp, "Tom bu peynirler için size tam olarak ne dedi?" diye sordu.

Nemli bir yerde saklanmasını ve kimsenin el sürmesini tembihlediğini söyledim.

"Kimsenin el süreceği yok zaten. Peynirleri alırken hiç mi koklamadı bu adam?" dedi.

"Koklamıştır herhalde, hatta sevmişe benziyordu," diye yanıt verdim.

"Bir adam çağırıp üç-beş kuruş versem ve onları gömmesini istesem üzülmü mü sizce?" diye sordu.

"Bana sorarsanız ömrünün sonu kadar yüzü gülmez adamcağızın."

Sonra birden aklına bir fikir geldi:

"Mahsuru yoksa o gelene kadar peynirleri sizde muhafaza etsek? Hemen evinize gönderebilirim."

"Hanımefendi," dedim, "ben peynir kokusunu şahsen çokseverim, hatta o peynirler sayesinde Liverpool'dan buraya kadar süren yolculuğumu güzel bir tatilin mutlu biten sonu gibi anımsayacağım. Ama bu dünyada başkalarını da düşünmek zorundayız. Lütfedip evinin bir odasını bana kiralayan kadın bir duldur, belki de yetimdir de kim bilir. Kendi deyimiyle söylersem, "mağdur edilmek" onun kırmızı çizgisidir. Şayet eşinizin peynirleri o evden içeri girerse bunu "mağdur edilmek" olarak algılayacak, içime öyle doğuyor, dul ve yetim bir kadına bunu asla yapamam.

"Pekâlâ öyleyse," dedi arkadaşımın karısı ayağa kalkarak, "o zaman tek çare kaldı, o da çocukları da alıp peynirler bitinceye kadar bir otelde kalmak. O peynirlerle aynı evde yaşamaya katlanamıyorum artık."

Sözünü de tuttu. Evi, "Bu kokuya dayanabiliyor musun?" diye sorulduğunda, "Ne kokusu?" diye yanıtlayan hizmetçi kadına bırakıp gitti. Aynı kadından peynirleri koklamasını istediklerinde, burnuna yalnızca hafif

bir kavun kokusu geldiğini söylemişti. Evdeki havadan pek etkilenmediği anlaşıncı kadın, kokuyla baş başa bırakılmıştı.

Otel faturası tamı tamına üç yüz on beş şilin tutmuş, peynirlerin kilosuydu arkadaşına sekiz sterlin, altı peniye patlamıştı. Peynir âşığı arkadaşım da otel masraflarının altından kalkamayacağı için onlardan kurtulmaya karar verdi. Peynir tekerlerini kanala attı, ancak oradaki mavnacıların kokudan yakınmaları üzerine kanaldan çıkarmak zorunda kaldı. Adamlar kokudan baygınlık geçiriyormuş. Bunun üzerine arkadaşım gecenin köründe peynirleri gizlice morga bıraktı. Fakat adli tabip durumu fark edince kıyameti kopardı.

Adam bunun resmen ölüleri dirilterek onu mesleğinden etmek amacıyla tezgâhlanmış bir komplo olduğunu iddia ediyordu.

En sonunda arkadaşım peynirleri bir sahil kasabasına götürüp kumsala gömerek onlardan kurtuldu. Kasaba o günden sonra peynirler sayesinde üne kavuştu. Turistler buranın ne esaslı bir havası olduğunu nasıl da daha önce fark etmediklerinden yakınmaya başlayınca, kasabaya yıllardır solunum güçlüğü çekenler ve veremliler dadandı.

Ben de peyniri severim sevmesine ama George'un yanımıza peynir almama kararını destekledim.

"Kahvaltıda çaya da gerek yok," dedi George (bunu duyan Harris suratını astı). "Saat yedide ağzımıza layık bir akşam yemeği yeriz merak etmeyin, çay ve akşam yemeği bir arada."

Harris'in neşesi bir nebze yerine geldi. George yanımıza kıymalı börek, elmalı turta, söğüş et, domates, meyve ve yeşillik almamızı önerdi. İçecek olarak da Harris'in pek sevdiği, suyla karıştırıldığında limonatamsı bir şeye dönüşen fevkalade karışımın yanı sıra, bol

miktarda çay ve kafamız bozulursa içeriz diye bir Şişe de viski aldık.

George kafamızın bozulacağı fikri üzerinde biraz fazla duruyordu sanki. Henüz geziye başlamadan böyle kötü Şeyleri çağırmak bana kalırsa hiç doğru değildi.

Yine de viskiyi almakla iyi etmiştik.

Yanımıza bira ya da Şarap almadık. Nehirde biradan da Şaraptan da hayır gelmez. İince uykunuz gelir, aėırlaŐırsınız. Şehirde akşam vakti aylaka dolanıp kızları kesi-yorsanız bir-iki kadehten zarar gelmez ama kayıkta, g-neŐin alnındayken, üstelik yapacak tonla iŐiniz varken bunu sakın denemeyin.

O akşam birbirimizden ayrılmadan önce, yanımıza alacaklarımızın epeyce uzun bir listesini yapmıŐtik. Ertesi gün, yani cuma günü listedekileri toparlayıp bavullara yerleştirmek için bir araya geldik. Kıyafetler için kocaman bir Gladstone¹ bavulumuz, erzakları ve mutfak malzeme-lerini koymak için de iki tane sepetimiz vardı. Masayı pencerenin önüne çekip, elde ne var ne yoksa odanın or-tasına bir güzel yığdıktan sonra başına oturduk.

“YerleŐtirme işi bende,” dedim.

Bavul yerleŐtirmekte üstüme tanımam. Bavul yer-leŐtirmek, Şu dünyada herkesten iyi yaptığımı düşündü-ğm sayısız işten yalnızca biridir. (Hünerli olduğum ko-nuların bu kadar fazla olması bazen beni de ŐaŐırtıyor doğrusu.) Bu gerçeği George ve Harris’le de paylaŐıp tüm işi bana bırakmalarını söyledim. nerime balıklama atlamaları beni iŐkillendirmıŐti ama neyse. George pipo-sunu doldurup koltuklardan birine yayıldı. Harris de ba-caklarını masanın üstüne uzatıp bir puro yaktı.

1. Adını 1809-1898 yılları arasında yaşamış, Liberal Partili politikacı ve Birleşik Krallık baŐbakanı W.E. Gladstone’dan alan, ortadan menteŐeli iki gzly bavul. (.N.)

Oysa kastettiğim kesinlikle bu değildi. İş ben yönetecektim tabii; Harris ve George'a emirler yağdıracak, oradan oraya koşturacaktım, ara sıra da onları bir kenara itip, "Öff be bir işi beceremediniz!", "Çekilin ben yaparım", "İşte bu kadar basit!" diye bilgiçlik taslayacaktım. Ama teklifimi bu kadar kolay kabullenmelerine gıcık olmuşum. Şu hayatta en sinir olduğum şey, ben çalışırken birilerinin yan gelip yatmasıdır.

Vaktiyle beni böyle deli eden bir herifle ev arkadaşlığı yapmıştım. Kanepeye iki seksen uzanır, saatlerce odanın içinde oradan oraya koşturuşumu seyrederdi. Bir de utanmadan, bir şeylerle oyalanırken beni izlemenin kendisine iyi geldiğini söylerdi. Bana baktıkça hayatın gerinip esnemekle geçirilen boş bir rüya değil, tam tersine görev bilinci ve azim gerektiren soylu bir görev olduğunu anlıyormuş. Hatta beni tanımadan önce, kimseyi iş yaparken seyretmediği o yıllarda, hayata nasıl tutunabildiğine hayret ettiğini söylerdi.

Ben öyle bir adam değilim. Biri karşımda uğraşıp dinirken ben öyle kös kös oturamam. Derhal ayağa kalkıp, ellerim ceplerimde etrafında dolanarak ona neyi nasıl yapması gerektiğini söylemek isterim. Enerjik yaratılmışım işte, huyum kurusun.

Yine de sesimi çıkarmadan bavulu yerleştirmeye başladım. İş tahmin ettiğimden de uzun sürdü ama sonunda bitirmeyi başarmış, bavulun üstüne oturup kayışları bağlamıştım.

Harris, "Çizmeleri koymayacak mısın?" dedi.

Kafamı çevirip baktığımda gerçekten de çizimleri koymayı unuttuğumu fark ettim. Harris böyledir işte. Bavulu kapatıp kayışını bağlamadan önce ağzını açma zahmetinde bulunsa olmaz. George da kakkahayı basmaz mı! Hem de insanı sinir eden, ağzını otuz iki dişi gö-

rünene kadar açtığı, manasız kahkahalarından biriydi bu. Beni resmen çileden çıkarıyor bu adamlar.

Bavulu açıp çizmeleri koydum ama tam kapatacakken korkunç bir düşünce aldı beni. Dış fırçamı koymuş muydum? Bu nasıl oluyor bilmiyorum ama dış fırçamı koyup koymadığımı hep unuturum.

Ne zaman seyahate çıkacak olsam dış fırçam aklıma düşer ve hayatı bana zehir eder. Geceleri rüyamda onu bavula yerleştirmediğimi görür, soğuk terler dökerek uyanır, yataktan fırladığım gibi dış fırçamı ararım. Sabah kalkınca dişlerimi fırçalamak için onu yeniden bavuldan çıkarmak zorunda kalırım. Bana inat hep bavulun en altından çıkar; bavulu kapatıp tam evden ayrılacakken dış fırçamı koymayı unuttuğumu fark edip gerisingeri merdivenleri tırmanır, fırçayı mendilime sarıp tren istasyonuna yetişmeye çalışırım.

Nitekim bu sefer de bavulda ne var ne yoksa çıkarmama rağmen dış fırçamı bulamadım. Bavulun öyle altını üstüne getirmiştım ki ortalıktaki yığın, dünya yaratılmadan önce kaosun hüküm sürdüğü zamanları anımsatıyordu. George'la Harris'in fırçalarını on sekiz kere elime aldım da kendiminkini bir türlü bulamıyordum. Sonra etraftaki eşyaları birer birer silkeleyerek yeniden bavula yerleştirmeye başladım. Dış fırçam sonunda bir çizmenin içinden çıktı. Tüm eşyaları yeniden bavula dizdim.

İşimi bitirince George, "Acaba sabunu koymuş muydun?" diye sordu. "Sabunun canı cehennem!" diyerek bavulu sertçe kapatıp kayışını taktım ama bu sefer de tütün kesemi diğer eşyalarla birlikte bavulun içine koyduğumu fark edince yeniden açmak zorunda kaldım. Bavulu büsbütün kapatmam gecenin on buçuğunu bulmuş, geriye mutfak malzemelerini sepetlere yerleştirmek kalmıştı. Harris yola çıkmamıza on iki saatten az bir

zaman kaldığını, gerisini George'la birlikte halletmelerinin iyi olacağını söyledi. Öneriyi kabul edip onları seyretmeye başladım.

Başta pek bir neşelilerdi, akıllarınca bana bu işin nasıl yapılması gerektiğini göstereceklerdi. Ağzımı açıp tek bir yorum bile yapmadan bekledim. George idam edilse, dünyanın en kötü paketleyicisi Harris olurdu herhalde. Yerde serili tabaklara ve fincanlara, çaydanlığa, şişelere, kavanozlara, turtalara, ocağa, keklere ve domateslere falan bakarken, içimden bir ses az sonra çok eğleneceğimi söyledi.

Öyle de oldu. İşe fincanın birini kırarak başladılar. Bu daha başlangıçtı. Bunu, daha neler yapabileceklerini gösterip ilgiyi üzerlerine çekmek için yapmışlardı sanırım.

Ardından Harris çilek reçelini bir domatesin üstüne koydu ve ezilen domatesi bir çay kaşığıyla temizlemek zorunda kaldılar.

Sıra George'a gelmişti. O da tereyağına bastı. Ben ağzımı açmadan yanlarına gidip masanın kenarına oturmuş, onları seyreliyordum. Bir şey söylemeksizin izlemek onları daha gıcık ediyor gibi gelmişti. İyice elleri ayaklarına dolandı; malzemelere takılıp tökezliyorlar, ellerine aldıkları bir şeyi arkalarında bırakıp sonra nereye koyduklarını unutuyor, istediklerinde de bulamıyorlardı. Turtaları en alta, ağır şeyleriyse üste yerleştirdikleri için de turtalar mahvolmuştu.

Her şeyin üstüne tuz döktüler. Hele o tereyağının başına gelenler! İki adamın bir-iki şilinlik tereyağıyla bu kadar çok şey yapabileceğini aklım hayalim almıyor. George'un üstüne bastığı tereyağını terliğinin altından sıyırdıktan sonra alıp çaydanlığa koymaya çalıştılar. Tereyağı onun içine girmiyor, giren kısım da dışarı çıkmıyordu. Sonunda sıyırıp çıkardılar ve bir sandalyenin üzerine koydular. Harris yanlışlıkla tereyağının üstüne otu-

runca tereyağı pantolonuna yapıştı, bu sefer de odada döne dolaşa yağı aradılar.

"Yemin ederim sandalyenin üstüne koymuştum," dedi George gözlerini boş sandalyeye dikerek.

"Oraya koyalı daha bir dakika bile olmadı, kendi gözlerimle gördüm," dedi Harris.

Yeniden odada dört dönüp yağı aramaya başladılar, sonra da orta yerde durup boş boş birbirlerine baktılar.

Goerge, "Hayatımda gördüğüm en tuhaf şey," dedi.

Harris, "İnanılır gibi değil!" diye cevap verdi.

Derken Harris'in arkasından dolanınca yağı gördü.

"Başından beri buradaymış işte!" diye öfkeyle bağırdı.

Harris, "Nerede?!" diyerek fırıl fırıl dönmeye başladı.

George onun arkasından atılarak, "Kıpırdamasana be!" diye gürledi.

Nihayet tereyağını pantolondan sıyrıp demliğe koydular.

Montmorency de o sırada boş durmuyordu tabii. Onun şu hayattaki en büyük tutkusu, ayak altında dolaşarak küfür işitmektir. Hele ki istenmediği bir yere sızıp ayak bağı olmuşsa, insanları çileden çıkarıp kafasına da bir şeyler yemiştir, o günü boş geçmemiş sayar.

En büyük amacı, birilerinin ona takılıp tökezledikten sonra bir saat boyunca küfür yağdırmasıdır. Bunu başarabilmişse havasından geçilmez.

Şimdi de odaya girmiş, eşyaların üstüne kuruluvermişti. Üstüne üstlük, bizimkilerin onu istediğine dair şaşmaz bir inançla hareket ediyordu. George ya da Harris ne zaman bir şey almak için uzansa onun o soğuk, nemli burnuna değiyorlardı. Reçel kavanozuna patisini soktu, çay kaşıklarına musallat oldu, sepetin içine atlayarak limonlara fare muamelesi yaptı. Harris kafasına tava-

yı indirmeden evvel üç tanesinin işini bitirmişti bile.

Harris onu benim şımarttığımı söyledi. Şımarttığım falan yoktu. Böyle bir köpeğin şımartılmaya ihtiyacı olmaz ki. Hayvan doğuştan günahkârdı.

Sepetleri doldurma işi bire on kala bitmişti. Harris büyük sepetin üstüne oturdu, sonra ne halt yediğini anlayarak, "Umarım bir şey kırılmamıştır," dedi. George, "Kırılmışsa kırılmıştır," diye cevap verdi. Böyle düşünmek onu rahatlatıyordu sanki. Uykusu gelmişti ayrıca. Hepimizin uykusu gelmişti. Harris o gece bizde kalacaktı. Üst kata çıktık.

Yataklar için yazı tura attık. Harris benimle uyuyacaktı.

"İçeriye mi yoksa dışarıyı mı tercih edersin J.?"

Ben de mümkünse yatağın *içini* tercih ettiğimi söyledim.

Harris esprimi soğuk buldu.

"Sizi kaçta uyandırırım çocuklar?" dedi George.

Harris, "Yedi iyi," diye cevap verdi.

"Olmaz altıda kalkalım. Yazmam gereken birkaç mektup var," dedim.

Harris'le bu yüzden biraz atıştık ama sonra ortada buluşup altı buçukta karar kıldık.

"Bizi altı buçukta uyandır George," diye seslendik.

George cevap vermedi, yanına gittiğimizde mışıl mışıl uyuduğunu gördük. Sabah kalktığında takılıp düşün diye yatağının önüne su dolu banyo teknesini koyup biz de yattık.

5. Bölüm

Bayan Poppets bizi uyandırıyor. — Miskin George. — "Hava tahmini" dedikleri dalavere. — Eşyalarımız. — Mahallenin çocukları bize musallat oluyor. — Etrafımıza toplanıyorlar. — Tüm fiyakamızla yola çıkıp Waterloo'ya varıyoruz. — Southwestern Demiryolu çalışanlarının, tren gibi dünyevi şeylerden bihaber olması. — Nihayet kayıkla nehre açılıyoruz.

Ertesi sabah beni uyandıran Bayan Poppets oldu.

"Saatin dokuza geldiğinden haberiniz var mı beyefendi?" diye seslendi.

"Ne?! Dokuz mu!" diye haykırarak yataktan fırladım.

"Dokuz ya," dedi anahtar deliğinden bakarak. "Sanırım uyuyakaldınız."

Harris'i uyandırıp saati söyledim.

"Hani altıda kalkalım diyordun?" dedi.

"Diyordum evet, sen neden beni kaldırmadın peki?" diye sordum.

"Sen beni uyandırmadan ben seni nasıl uyandırabilirim yahu?" diye homurdandı. "Hay aksi, şimdi on ikiden önce nehre açılamayız. Zahmet edip uyanmasaydın akşama kadar."

"Sen uyandığıma dua et. Ben kaldırmasam daha iki hafta böyle yayıla yayıla yataydın."

Hırlaşmaya devam ediyorduk ki George'un ele güne meydan okuyan horlamasıyla tartışmamız bölünüverdi. Bayan Poppets bize seslendiğinden beri, ilk kez George denen adamın varlığını hatırlamıştık. Kaçta uyanmak istediğimizi sorup duran kendi değilmiş gibi orada sırtüstü uzanmış, dizlerini kıvrımış, ağzını açmış yatıyordu.

Neden böyleyim bilmiyorum ama ben uyanıkken yatakta horul horul uyuyan bir adam gördüm mü deliye dönerim. Hayatın o kıymetli dakikalarının, asla geri gelmeyecek o değerli anlarının hayvanlar gibi uyunarak heba edilmesi midemi bulandırır.

İşte George da kendisine bahşedilen zamanı korkunç bir miskinlikle çöpe atıyor, her saniyesinin hesabını öte dünyada vermek zorunda kalacağı o değerli anları ziyan ediyordu. Oysa şu an kendinden geçmiş halde yayılıp yatmak yerine jambonlu yumurta hazırlayabilir, köpeği sinir edebilir ya da ne bileyim hizmetçiyle flörtleşebilirdi.

İnsan düşündükçe dehşete kapılıyordu. Harris'le aynı şeye niyetlenmiş benziyorduk. Bu soylu kararlılık, aramızdaki tartışmayı unutturdu. George'u kurtarmaya kararlıydık. Derhal üstüne atılıp kıyafetlerini çekiştirmeye başladık. Harris kafasına terliği indirdi, ben de kulağının dibinde bağırmaya başlayınca sonunda uyandı.

Hafifçe doğrulup etrafa şaşkın gözlerle bakarak, "Nereloluyor?" dedi.

"Kalksana seni bok çuvalı!" diye böğürdü Harris. "Saat ona çeyrek var."

"Ne!" diyerek yataktan sıçramasıyla su dolu banyo teknesine basması bir oldu. "Hangi lanet olası koydu bunu buraya?" diye söylendi.

Suyu görmemesinin onun aptallığı olduğunu söyledik.

Üstümüzü başımızı giydik giymesine ama sıra diğer ıvır zıvır işlere gelince diş fırçalarımızı (ölümüm diş fırçasından olacak bu gidişle), tarağı ve saç fırçasını bavula koyduğumuzu hatırladık ve aşağı inip onları bavuldan ayıklamakla uğraştık. Tam işimiz bitmişti ki George tıraş takımını istedi bu kez. Bugün de tıraş olmayıversindi canım. Değil George, ferishtahı gelse o bavulu bir daha bize açtıramazdı.

"Benimle dalga mı geçiyorsunuz? Bu halde şehre nasıl inerim?" dedi George.

Şehirde bu haliyle kaba saba görüneceği kesindi fakat George'u gören insanların çekeceği ıstırap kimsenin umurunda değildi. Harris'in o her zamanki patavatsız tavrıyla söylediği gibi, beğenmeyen küçük oğluna almasıydı.

Aşağıya, kahvaltıya indik. Montmorency kendini uğurlaması için buyur ettiği iki sokak köpeğiyle kapının önünde boğuşarak vakit öldürüyordu. Onları bir şemsiyeyle ayırıp pirzolanın ve sığuş etin başına kurulduk.

Harris, "Sıkı bir kahvaltı gibisi yoktur," deyip üstünde dumanı tüten pirzolalara yumuldu, sığuş et biraz bekleyebilirdi.

George gazeteyi kapıp bize tekne kazası haberlerini ve hava tahminini okudu. "Yağmurlu, soğuk, nemli" bir hava tahmininde bulunuluyordu (insanı dehşete düşürecek ne varsa sıralanmıştı), "yer yer gök gürültülü sağanak yağış, gün doğusu, Londra ve Manş üzerinde alçak basınç", ne ararsanız vardı. Barometre dibe vuracakmış, o derece.

Bana kalırsa, bizi canımızdan bezdiren saçma sapan safsatalar arasında en sinir bozucusu "hava tahmini" denen sahtekârlıktır. "Tahmin" dedikleri dün ya da önceki günün hava durumundan ibarettir, söylediklerinin bugünle uzaktan yakından ilgisi yoktur.

Hiç unutmam, sonbahar sonlarına rastlayan bir tatilim yerel gazetelerden birinde çıkan hava tahminini ciddiye aldığım için berbat olmuştu. Pazartesi sabah gazete-de, "Bugün sağanak yağış ve fırtına bekleniyor," yazıyordu. Biz de bu yüzden piknik yapmaktan vazgeçmiş, tüm gün eve tıklıp yağmurun yağmasını beklemiştik. Halbuki at arabalarına binmiş insanlar, pırıl pırıl parlayan güneş eşliğinde, güle oynaya evin önünden geçiyordu ve havada tek bir bulut bile yoktu.

“Ha hayt!” demiştik pencereden onlara bakarken, “Birazdan sıırıslıklaı vaziyyette tıptı tıptı dönecekler!”

Az sonra ne kadar ıslanacaklarını hayal ederek kıkır kıkır gülüyorduk. Pencereyi kapatıp odaya döndük, şömineyi harlayıp kitaplarımızı elimize alarak yosun ve midye kabuklarını ayıklamaya koyulduk. Öğlen on ikide odaya güneş ışıkları akın etmiş, sıcaklık dayanılmaz bir hal almıştı, bizse yağmurun patlayıp fırtınanın kopacağı dakikaları iple çekiyorduk.

“Göreceksiniz! Öğleden sonra neye uğradıklarını şaşıracaklar,” diye avutuyorduk birbirimizi. “Birazdan cümbüş başlayacak!”

Saat birde ev sahibesi gelip, “Bu güzel havada kös kös evde mi oturacaksınız?” diye sordu.

“Aman aman,” dedik bilmiş bilmiş gülerek, “hayır efendim, ıslanmaya hiç mi hiç niyetimiz yok.”

Akşamüstü gelip çatığında yağmurdan hâlâ ses yoktu, biz de insanların tam eve dönecekken ansızın yağmura yakalanacaklarını, sığınacak bir yer de bulamayıp daha beter ıslanacaklarını düşünüp keyiflenmeye çalıştık. Gelin görün ki tek bir damla bile düşmedi, enfes bir gün aynı enfeslikle sona erip güzel bir akşama kucak açtı.

Ertesi sabah gazetede, “hava mevsim normallerinin üzerinde, sıcak ve açık” yazıyordu. Bunun üzerine biz de incecik giyinip kendimizi dışarı attık. Yarım saat geçmemişti ki sağanak yağmur indiriverdi, buz gibi bir rüzgâr esmeye başladı ve ikisi de gün boyu dinmek bilmedi. Eve döndüğümüzde hepimiz üşütmüş, romatizmadan kıvranıyorduk. Derhal kendimizi yatağa attık.

Hava durumuna benim aklım ermiyor. Bugüne kadar anlayamadım gitti. Bence barometre denen alet de, tıpkı gazetelerdeki hava durumu tahminleri gibi bir halta yaramıyor.

Geçtiğimiz bahar Oxford'da konakladığımız otelin

duvarında bu aletlerden biri asılıydı. Otele vardığımda ibre, "güzel hava"yı işaret ediyordu. Dışarıdaysa gün bo-
yu şakır şakır yağmur yağdı durdu. İşin içinden bir türlü
çıkamadım. Barometreye parmağımla şöyle bir tıklat-
tım, bu sefer de ibre sıçradı ve "çok kuru" ibaresini gös-
termeye başladı. Oteldeki ayakkabı boyacısına sordu-
ğumda, "Yarını gösteriyor herhalde," dedi. Bana kalırsa
iki hafta öncesinde takılıp kalmıştı ama görevli benimle
aynı fikirde değildi.

Ertesi sabah parmağımla barometreyi tekrar tıklat-
tım, ibre bu kez daha da yukarılara fırladı, yağmur da
ibreye inat daha bir şiddetlendi. Çarşamba günü gidip
bir daha tıklattım. İbre "güzel hava"dan "çok kuru"ya,
sonra da "çok sıcak" ibaresine sıçrayıverdi; bu sıçrayışı
ancak bir kanca durdurabildi, yoksa tutabilene aşk olsun.
İbre elinden gelenin en iyisini yapmıştı ama aletin yapısı
onun daha yukarılara tırmanmasına izin vermiyordu.
Dur durak bilmeden ilerlemek istiyordu; kuraklıklara,
kıtlıklara, güneş çarpmalarına, samyellerine doğru yel-
ken açmıştı ama kör olası kanca yüzünden "çok kuru"
ibaresiyle yetinmek zorundaydı.

O esnada ortalığı sular seller götürüyordu; nehir taş-
mış, şehrin alçak bölgelerini sel basmıştı.

Otel görevlisi barometrenin müjdelediği sıcak hava-
ya er ya da geç kavuşacağımıza şüphesi olmadığını söy-
ledi ve kahinimizin tepesinde yazılı duran şiiri okumaya
başladı:

Geç gelen geç gider,
Tez gelen geçer gider.

O yaz sıcak hava oralara hiç uğramadı. Barometre
önümüzdeki bahar aylarını gösteriyor olmalıydı.

Ha bir de şu yeni çıkan barometreler var; hani uzun-

ca, cetvel gibi olanlar. Bunların kışını başını ayırt etmek ne mümkün. Dün sabah ve bu sabah saat onu gösteren bir kısmı var ama asla saat onda onun başına dikilemezsiniz. Yağmura ya da sıcak havaya, rüzgâra göre yükselip alçalır, ha bir de şu Nly¹ ve Ely² (Ely'nin barometrede ne işi var yahu?) gibi göstergeleri vardır ki parmağınızla tıklatsanız bile bana mısın demez. Üstüne üstlük deniz seviyesine göre ayarlayıp Fahrenheit'a çevirmek zorundasınızdır ve tüm bunları yaptıktan sonra bile sorularınız yanıtsız kalır.

Havayı öncesinden öğrenmeyi kim ister ki? Berbat havalara katlanmak zaten yeterince kötüyken bir de öncesinden bilip dertlenmenin ne anlamı var? Bizim en sevdiğimiz kâhin, kasvetli bir günün sabahında, havanın güzel olmasını umduğumuz anda gözlerini kısıp ufka bakarak şu sözleri söyleyen ihtiyar adamdır:

"Merak etmeyin bayım, hava açacak. Soğuk kırılır birazdan."

Birbirimize bakıp, "Bak işte biliyor," der ihtiyara iyi günler dileyerek yola koyuluruz: "Ah şu ihtiyarlar yok mu, ağızlarından bal damlıyor be!"

Hava o gün *açmasa* da, yağmur gün boyu bardaktan boşanırcasına yağsa da adama olan sevgimiz zerre azalmaz.

"Eh, ne yapsın adamcağız, onun da bir suçu yok," der geçeriz.

Oysa bize kötü hava kehanetinde bulunan kişiye karşı kin ve nefretle dolar taşarız.

Sabah önünden geçerken ona, "Açacağa benziyor, ne dersin?" diye neşeyle sesleniriz.

1. Northerly, kuzey yönü anlamına gelen kısaltma. (Y.N.)

2. Easterly, doğu yönü anlamına gelen kısaltma. Aynı zamanda Birleşik Krallık'ın Doğu İngiltere (East) bölgesindeki Cambridgeshire Kontluğu'na ait bir şehir. (Y.N.)

O ise, "Korkarım ki hayır bayım, gün boyu böyle gider bu hava," diye cevap verir.

"Aptal bunak!" diye homurdanırız. "*Sen ne anlarsın havadan?*" Hele bir de adamın kehaneti gerçekleşirse tüm olanlar onun suçuymuş gibi iyiden iyiye bileniriz.

George'un bize okuduğu kan donduran haberler istediği kadar, "barometre barlarının yerlerde sürüneceğinden", "Güney Avrupa'daki bulut geçişlerinden", "yüksek basınçtan" falan bahsetsin; o an dışarıdaki hava günlük güneşlik olduğu için bu sözler vız gelmiş tırıs gitmişti. Sonunda moralimizi bozamayacağını anlayan George zamanını boşa harcadığını anlayıp kendime sardığım sigarayı aşırarak uzaklaştı.

Harris'le kahvaltının geri kalanını silip süpürdükten sonra eşyalarımızı kapının önüne çıkarıp fayton beklemeye başladık.

Bir araya getirince eşyalar gözümüze bir hayli fazla göründü; Gladstone bavul, küçük bir el çantası, iki sepet, büyükçe bir rulo yapıp sardığımız kilimler, dört-beş tane yağmurluk ve mont, birkaç tane şemsiye, iriyarı gövdesini hiçbir yere sığdıramadığımız için torbaya koyduğumuz kavun, bir başka torbada bir-iki kilo üzüm, bir Japon yelpazesi, sapı çok uzun olduğu için bir yere sığdıramayınca paket kâğıdına sarmak zorunda kaldığımız bir kızartma tavası.

Harris'le bu eşya yığınının biraz utanmıştık, gerçi ortada utanılacak bir şey yoktu ya neyse. Faytonun gelmediği yetmiyormuş gibi sokaktaki çocuklar, ayı oynatıyormuşuzcasına başımıza toplandılar.

İlk gelen Biggs'in çırağı oldu. Biggs bizim mahallenin manavıdır, en önemli mahareti de medeniyetin bugüne dek yarattığı en utanmaz, en ahlaksız oğlanları iş almaktır. Mahallede, yüzünden benzerlerine kıyasla daha fazla bela akan biri belirdiğinde bilin ki bu Biggs'in

yeni ırağıdır. Dediklerine göre mahalleli, Coram Caddesi Cinayeti'nin¹ Biggs'in (o zamanki) ırağının başının altından çıktığı kanısına varmış. 19 numaralı zanlı olarak çapraz sorguya alınan ocuk, (o esnada 21 numaralı zanlı merdivenlerde dikiliyormuş) olay sırasında başka bir yerde olduğunu kanıtlayamamış olsa başı büyük derde girecekmiş. O sırada Biggs'in çırağı kimdi bilmiyorum ama onları çoğunlukla tanıdığım için şunu söyleyebilirim ki ben olsam çırağın başka yerde olduğuna inanmazdım.

Dediğim gibi, önce Biggs'in çırağı köşeyi dönüp geldi. Başta çok acelesi var gibiydi ama Harris'i, beni ve Montmorency'yi eşya yığınının başında görünce adımlarını yavaşlatıp eşyalara göz gezdirmeye başladı. Harris'le kaşlarımızı çatarak ona kötü kötü baktık. Başka biri olsa bu tavrımızdan alınabilirdi ama Biggs'in çırakları prensip olarak hiç alingan tipler değildir. Olduğu yerde kaldı, bizim merdivenlerden bir metre ötedeki evin korkuluklarına yaslandı ve bakışlarını pis pis bize dikerek ağzına bir saman çöpü alıp çiğnemeye başladı. Belli ki ne olup bittiğini izlemeye karar vermişti.

Çok geçmeden karşı kaldırımında bakkalın çırağı belirdi. Biggs'in çırağı ona seslenip, "Hey! 42 numaradakiler taşıyor bak," dedi.

Bakkalın ırağı karşıya geçip merdivenlerin öbür tarafına konuşlandı. Çok geçmeden, ayakkabıcıda çalışan delikanlı da Biggs'in çırağına katılacaktı. The Blue Posts dükkânından fırlayan ve boş tenekeleri toplamaktan sorumlu oğlan da karşı kaldırımında tek başına yerini aldı.

Ayakkabıcıda alışan delikanlı, "Kıtlık ıkrsa da bunlara bir şey olmaz, değil mi?" dedi.

1. 1872 yılı Noel'inde, Londra'da Harriet Buswell isimli seks işçisinin kendi dairesinde boğazının kesilerek öldürüldüğü cinayet. (Y.N.)

The Blue Posts tenekeçisi, "Eh! Küçük bir kayıkla Atlantik'i geçecek olsan *sen* de yanına üç-beş öteberi alırdın herhalde," diyerek cevabı yapıştırdı.

"Atlantik'i falan geçecekleri yok," diye araya girdi Biggs'in çırağı, "bunlar Stanley'nin¹ peşinde olmalı."

Bu süre içinde etrafımıza ufak çaplı bir kalabalık toplanmış, herkes birbirine ne olup bittiğini soruyordu. Mahallenin hoppa gençlerinden oluşan bir grup düğün var sanıyor, Harris'i damat diye birbirlerine gösteriyorlardı; biraz daha yaşını başını almış olanlar bunun bir cenaze merasimi olduğuna kanaat getirmiş, beni de merhumun kardeşi sanıyorlardı.

Nihayet boş bir fayton köşeyi dönüp imdadımıza yetişti (bizim sokak böyledir işte, ihtiyacınız varken bir tane bulamazsınız, ihtiyacınız yokken de her üç dakikada bir geçip trafiği tıkar). Eşyalarla birlikte faytona tıkışıp Montmorency'nin onu bırakmamaya ant içmiş arkadaşlarını savuşturduktan sonra, kalabalığın coşkulu tezahüratları arasında yola koyulduk, öyle ki Biggs'in çırağı uğur getirsin diye arkamızdan bir havuç fırlattı.

Saat on birde Waterloo'ya vardık ve telaşla 11.05 treninin nereden kalktığını sorduk. Tabii kimse bilmiyordu, zaten Waterloo'da bir trenin nereden kalkıp nereye gideceğini bilen tek bir insan evladı yoktu. Bavullarımızı taşıyan hamal iki numaralı perondan kalkacağını sanıyordu, emin olamayıp danıştığı başka bir hamal ise trenin bir numaralı perondan kalkacağına dair bir söylenti duymuştu. İstasyon şefiye trenin banliyö peronundan kalkacağından emin gibiydi.

Bu soruna bir çare bulmak için yukarı çıkıp hareket amirine danıştık, o da bahsettiğimiz treni üçüncü peron-

1. Henry Morton Stanley (1841-1904): Orta Afrika'da özellikle Kongo'da yaptığı araştırmalarla tanınan İngiliz kâşif. (Y.N.)

da gören bir adamla az önce karşılaştığını söyledi. Üç numaralı perona koştuk, oradaki yetkililer de o perondan kalkan trenin Southampton ekspresi ya da Windsor ringi olması gerektiğini söyledi. Kingston treni olmadıklarından emindiler ama neden bu kadar emin olduklarını kendileri de bilmiyordu.

Ardından bizim hamal üst kattaki peronda gördüğü trenin bizimki olduğunu, o treni bildiğini söyledi. Biz de üst kata çıkıp makinisti bulduk ve trenin Kingston'a gidip gitmediğini sorduk. Kesin bir cevap veremeyeceğini ama ona da öyle geldiğini söyledi. Eğer 11.05-Kingston treni değilse, 09.32 Virginia Water ya da 10.00 Wight Adası ekspresi olduğuna şüphesi yoktu; varınca görürdük işte. Eline yarım sterlin sıkıştırarak, "Ne olur bu 11.05 treni olsun," diye yalvardık.

"Kimsenin ruhu bile duymaz," dedik. "Yolu bilen sensin, bizi Kingston'a atıver işte."

"Ne desem bilmiyorum ki baylar," diye cevapladı saygıdeğer dostumuz, "öyle ya da böyle *trenin biri* Kingston'a gidecek, bari ben götüreyim," diyerek yarım sterlini cebe indirdi.

Böylece Londra-Southwestern Demiryolları'yla Kingston'a vardık.

Sonradan öğrendik ki bindiğimiz tren aslında Exeter posta katarıymış, Waterloo'da saatlerce onu aramışlar ama nerede olduğunu bilen çıkmamış.

Kayığımız Kingston'da, köprünün hemen altında bizi bekliyordu. Eşyalarımızı yükleyip içine atladık.

"Tamam mısınız baylar?" dedi kayığı teslim eden adam.

"Tamamız," dedik. Harris küreklere asıldı, ben dümenin başına geçtim, kuşkulu gözlerle bize bakan Montmorency ise somurtarak kayığın burnuna geçip çömeldi ve nehir sularına açıldık. Burası iki hafta boyunca bizim evimiz olacaktı.

6. Bölüm

Kingston. — Erken dönem İngiltere tarihine dair öğrenci görüşler. — Meşe oymalara ve genel anlamda hayata dair öğretici gözlemler. — Küçük Stivvings vakası. — Antikçağlarla ilgili derin düşünceler. — Dümenin başında olduğumu unutuşum. — Unutkanlığımın tuhaf şeylere mal oluşu. — Hampton Court Labirenti.¹ — Karşınızda rehber Harris.

Enfes bir sabahtı; ister yaz deyin ister bahar, zarifçe parıldayan yaprakların ve çimlerin rengi koyu yeşile çalıyor; bulunduğumuz yıl, içinde uyanan kadınlığın eşliğinde tuhaf bir çarpıntıyla ürpermekte olan tazecik bir dilber gibi görünüyordu.

Kingston'ın eski çağlardan kalma yokuşlu sokakları pırıl pırıl güneşin altında nehirle buluşarak bir kartpostalı andırıyordu; ıslıl ıslıl nehirde amaçsızca sürüklenen mavnalar, ahşap iskele, karşı yakadaki bakımlı villalar, kırmızılı turunculu ceketleriyle küreklere söylenip duran Harris, uzaklarda bir anlığına gözünüze ilişen eski Tudor sarayının gri sütunları insana hem coşku hem dinginlik veren, yaşam dolu, bir o kadar da huzurlu bir tablo oluşturunuyordu. Manzara beni öyle etkilemişti ki kendimi sabahın bu kör vaktinde sersem sersem derin düşüncelere dalmış buldum.

Kingston ya da diğer adıyla "Kyningestun" üzerine düşünüyordum derin derin: Sakson krallarının hüküm

1. Hampton Court Labirenti İngiltere'nin en ünlü labirentidir. 1689-1695 yılları arasında George London ve VIII. Henry tarafından, III. William için yapılan bahçelerde oluşturulduğu bilinmektedir. (Ç.N.)

sürdüğü çağlarda böyle denirmiş bu kente. Ulu Caesar şu nehrin öte yakasına geçmiş, Roma lejyonları şu yamaçların tepelerine kamp kurmuştu. İlerleyen yıllarda Elizabeth'in yaptığı gibi, Caesar da ayak basmadık yer bırakmamış ama bizim iyi kalpli Kraliçe Bess'ten¹ daha saygın olduğu için hanlarda konaklamaya pek tenezzül etmemiş.

İngiltere'nin Bakire Kraliçesi ise hanların müdavimiydi. Londra'nın on mil civarında kraliçenin uğramadığı yer bulmak hayli zordur; civardaki hanların kapısına illaki uğramış, mola vermiş ya da oralarda konaklamıştır. Harris'i düşünüyorum da, hani kendine şöyle yeni bir sayfa açıp büyük bir adam olsa, mesela başbakanlığa yükselse, sonra da ölse, acaba müdavimi olduğu meyhanelere şöyle tabelalar asılır mıydı: "Harris bu meyhanede bira yudumlamıştı", "Harris 1888 yazında burada iki kadeh buzlu İskoç viskisi içmişti" ya da "Harris 1886 yılında buradan sepetlenmişti."

Aman Tanrım, ortada o kadar çok tabela olurdu ki! Asıl onun ayak basmadığı meyhaneler ünlenirdi. "Güney Londra'da Harris'in oturup içmediği tek meyhane!" İnsanlar oraya akın eder ve Harris'in bile oturup içmeyeceği kadar kötü bir yerin neye benzediğini anlamaya çalışırdı.

Zavallı, kıt akıllı Kral Edwy² kim bilir ne çok nefret etmişti bu Kynningestun'dan! Taç giyme törenine güçbela katlanmış olmalıydı. Muhtemelen içine şekerleme tıktırılmış domuz kafası midesine dokunmuş (bana kesin dokunurdu), ta Kanarya Adaları'ndan getirilmiş beyaz şarapları ballı likörlere katmaktan içi bayılmış, sevgili Elgiva'sıyla mehtaba bakarak bir saat geçirebilmek için bir yolunu bulup törenin gürültü patırtısından kaçmıştı.

1. Kraliçe I. Elizabeth için kullanılan isimlerden biri. (Y.N.)

2. Eadwig ya da Edwy (ö. 959): 955-957 arasında bütün İngiltere'nin kralı. 957-959 arasında yalnızca Wessex ile Kent'in hükümdarı. (Y.N.)

Uzaktaki salonlardan azgın kalabalığın kahkahaları belli belirsiz duyulurken onlar el ele tutuşmuş, sarayın penceresinden ay ışığının nehirdeki dingin yansımaları seyretmişlerdi.

Derken gaddar Odo ve Aziz Dunstan¹ bir hışımla odaya dalmış, melek yüzlü kraliçeye hakaretler yağdırmış, zavallı Edwy'yi gerisingeri yaygaracı sarhoşların arasına sürüklemişlerdi.

Yıllar sonra savaş tamtamlarının arasında, Sakson krallarıyla birlikte Sakson eğlenceleri de toprağa gömülmüş, Kingston'ın namı bir süreliğine unutulmuştu, ta ki Hampton Court, Tudor ve Stuart hanedanlarının sarayı olunca dek. İşte o zaman nehir kıyısına yine saltanat kayıkları demirleyecek, parlak giysiler içindeki şövalyeler kasıla kasıla rıhtımdaki basamakları çıkarak haykıracaktı: "Ne kayık ama! Tanrım sana şükürler olsun!"

Bu civardaki eski evlerin çoğu, Kingston'ın bir kraliyet kenti olduğu o günlerin izlerini taşır. Krala yakın olmak isteyen soyluların ve saray ahalisinin yaşadığı bu kentte saraya giden uzun yol gün boyu kılıç şingirtıları, mahmuz ve nal sesleri, ipek ve kadifeden kumaşların hışırtısı ve güzel yüzlerle dolup taşardı. Kafesli cumbaları, devasa şömineleri, beşik çatılarıyla bu geniş ve ferah evlerde dar pantolon ve yeleklerin, inci bezeli kemerlerin, anlaşılmasız yeminlerin revaçta olduğu o çağların havasını solursunuz. Bu evler "insanlığın ev yapmayı becerdiği" günlerin eseridir. Kırmızı, sağlam tuğlaları zamanla yerine daha iyi oturmuştur. Meşe merdivenleriyse, gıcırdamasın diye ayakucuna basa basa indiğiniz merdivenlere benzemez.

Meşe merdiven deyince, aklıma Kingston'daki evlerden birinde gördüğüm o olağanüstü oymalara sahip

1. Başpiskopos Odo ve Piskopos Aziz Dunstan'dan bahsediliyor. (Y.N.)

merdiven geldi. Şimdilerde pazar yerinde kendi halinde bir dükkâna çevrilmiş olsa da bir zamanlar önemli birinin konağı olduğu her halinden belliydi. Kingston'da yaşayan bir arkadaşım bir gün oraya şapka almaya girdikten sonra her nasılsa boş bulunmuş, elini cebine atıp şapkanın parasını oracıkta nakit ödemiş.

Dükkân sahibi (hatta arkadaşımı da önceden tanıyor) haliyle başta biraz afallamış ama sonra kendini toparlayıp bu erdemli davranışı ödüllendirmek gerektiğini düşünmüş ve ona usta işi bir meşe oyması görmek isteyip istemeyeceğini sormuş. Arkadaşım hayhay demiş, bunun üzerine dükkânın arka tarafına geçip üst kata çıkmışlar. Enfes bir işçiliğe sahip tırabzanlar, tepeden tırnağa meşe kaplı duvarlar, o güzelim oymalar saraylara yakışacak cinstenmiş.

Üst kattaki geniş, aydınlık salon boydan boya, cıvıl cıvıl mavilikte bir duvar kâğıdıyla kaplıymış. Odanın bir halta benzemediğini düşünmeye başlayan arkadaşım buraya neden girdiklerini sormuş. Dükkân sahibi de bunun üzerine kâğıda tık tık vurmuş. Kâğıttan tok bir ahşap sesi yükselmiş.

"Meşe!" demiş adam. "Bu ev tepeden tırnağa, merdivenlerde gördüğünüz o meşe oymalarla kaplı."

"Sen ne diyorsun be adam!" diye patlamış arkadaşım. "O güzelim oymaların üzerini mavi kâğıtla mı kapladınız yani?"

Aldığı cevap, "Aynen öyle," olmuş. "Pahalıya patladı tabii biraz. Önce altına kontrplak döşetmek zorunda kaldık. Neyse ki şimdi cıvıl cıvıl oldu. Ne iç karartıcı bir yerdi öyle."

Adamı o kadar da ayıpladığımı söyleyemem (bunu duysa herhalde çok sevinirdi). Onun antika meraklısı bir manyak değil de hayatı hafife alan sıradan bir mülk sahibi olduğunu düşününce, yaptığı iş pek de mantıksız gelmi-

yordu. Meşe oymalara bakmak insana huzur verir vermesine ama şu da bir gerçek ki oymayla falan işi olmayan biri için hayatın çekilmez hale geleceği de kesin. Öyle biri için burası kilisede yaşamaktan farksız olurdu herhalde.

Bu işin asıl üzücü olan yanıysa, meşe oymalarını zerre umursamayan o adamın oymalarla kaplı salonuna sahip olmak için insanların çuvala para harcaması. Dünyanın kanunu bu sanırım. İnsanlar genelde sahip olmadığı şeyleri arzular.

Evli erkekler eşlerinden kurtulmak isterken, bekâr delikanlılar eşleri yok diye kıyameti koparırlar. Zar zor geçinen yoksul insanların boy boy çocukları olurken, zengin çiftler miraslarını bırakacak tek bir çocuk sahibi olamadan bu dünyadan göçüp giderler.

Sonra bir de genç kızlar ve âşıklarının durumu var. Genç kızlar âşıklarından sürekli dert yanar, sevgililerinin kendilerini boğduğundan dem vurup yaka silkerler. Keşke yakamızdan düşüp Bayan Smith ya da Bayan Brown gibi evde kalmış, gösterişsiz, yaşını başını almış tiplerle flört etseler diye hayıflanırlar. Sevgili falan istemiyorlardır. Evlenmekse akıllarının ucundan bile geçmemiştir.

Böyle şeyler üzerine derin derin düşünmek hiçbir şeyi çözmiyor, insan tam tersine üzüldüğüyle kalıyor.

Bizim okulda bir çocuk vardı, ona Sandford ve Merton¹ adını takmıştık. Gerçek adıysa Stivvings'ti. İşte bu Stivvings, hayatımda karşılaştığım en sıra dışı çocuktuk. Ders çalışmaya gerçekten tutkunduk. Sırf yatağında oturup Yunanca çalışabilmek için çocuklarla ne kavgalar ederdi.

1. Yazarı Thomas Day'in, 1783'ten öldüğü yıla kadar üç cilt halinde yayımlandığı *The History of Sandford and Merton* (Sandford ve Merton'un Hikâyesi) adlı romanında yer alan iki karakterden söz ediliyor. Tommy Merton zengin ve burnu bir karış havadayken Harry Sandford kibar, terbiyeli bir çiftçi çocuğudur. Kitabın sonunda erdem kazanır ve Tommy daha iyi yürekli birine dönüşür. (Ç.N.)

Fransızcadaki düzensiz fiillerden onu uzak tutabilene aşk olsundu. Kafası ailesinin övgülerine mazhar olmak, okulun onur kaynağı haline gelmek gibi tuhaf ve anormal fikirlerle doluydu, büyüyünce başarılı bir adam olup ödüller kazanmakla bozmuştu. Akli kıtın biriydi kısacası. Ömrümde böyle tuhaf bir varlık tanımadım; yine de düşünüyorum da bir bebek kadar masum, zararsız bir tipti.

İşte bu çocuk haftada iki kez hastalanır, okula gidemezdi. Bizim Sandford ve Merton kadar hastalanan bir çocuk daha gelmemiştir okula herhalde. Hastalığın on mil yakınına sokulmasıyla kapması bir olurdu, hem de ne kapmak. Yazın en bunaltıcı günlerinde bronşit olur, Noel'de bahar nezlesine yakalanırdı. Altı hafta süren kurak bir dönemin ardından ateşli romatizmadan yataklara düşer, sisli bir kasım günü sokağa çıksa eve güneş çarpmasıyla dönerdi.

Bir ara diş ağrısından kıvrandığı için zavallı oğlanı kahkaha gazına boğup tüm dişlerini çekmiş, sonra da takma diş takmışlardı. Gelin görün ki bu durum ardından nevrалjiye ve kulak ağrısına dönmüştü. Kızıl hastalığına yakalandığı dokuz hafta dışında, soğuk algınlığı ve mayasıldan yakasını kurtardığı tek bir hafta yoktu. 1871'deki büyük kolera salgınında, bizim mahallemize hastalık uğramamıştı. Koca bölgede dilden dile dolanan tek bir vaka vardı, o da bizim genç Stivvings'ti.

Hastalandığında yataktan çıkmasına izin verilmez, haşlanmış tavuk, turta, pekmezle beslenirdi; o ise Latince derslerinden ve Almanca dilbilgisinden geri kaldım diye hüngür hüngür ağlardı.

Halbuki biz öbür çocuklar, sadece bir gün hasta olabilmek için tüm okul hayatımızı feda edebilecekken, üstelik ana babalarımıza bizlerle gurur duyacakları herhangi bir mazeret vermeye can atmamamıza rağmen boynumuz bile tutulmazdı. Bütün gün cereyanda kalır

daha da dinçleşirdik; hasta olalım diye yediğimiz içtiğimiz şeyler iştahımızı artırır, daha da şişmanlatırdı. Tatile kadar ne yaparsak yapalım hasta olamazdık. Derken tam okulun son günü, soğuk algınlığından boğmacaya, envai çeşit hastalığa yakalanırdık. Okul açılana kadar da hastalıkların ardı arkası kesilmezdi. Okul vakti geldiğinde de birden iyileşir, turp gibi olurduk.

Şu hayatta bahçeden toplanıp ocağa ya da fırına konan sebzelerden farkımız yoktur işte.

Her neyse meşe oymalara geri dönecek olursak, atalarımızın sanat ve estetik anlayışı pek farklıymış anlaşılan. Üç-dört asır öncesinden kalma sıradan eşyalar bugün sanat eseri olarak görülüyor. Şimdilerde fevkalade değer verdiğimiz çorba kâseleri, bira kupaları ya da şamdanlar gerçekten de hakiki bir güzelliğe mi sahip yoksa gözümüzü kamaştıran şey, bu eşyaların etrafındaki o eskimişlik halesi mi merak ediyorum. Bugün duvarlarımızı süsleyen o “mavi desenli” porselenler, birkaç asır önce sıradan gündelik mutfak gereçleriymiş; dost meclislerinde arkadaşlarımız övgüler yağdırsın, anlıyormuş gibi yapsın diye elden ele dolaştırdığımız o sarı-pembe çoban heykelcikleri, on sekizinci yüzyılda annelerin çocukları ağladığında dişlerini kaşısın diye ellerine tutuşturdukları değersiz biblolarmış.

Acaba gelecekte de böyle mi olacak? Günümüzdeki sanat eserleri, bir önceki çağın değersiz eşyaları mı olacak hep? Mesela, bizim söğüt dalı desenli yemek tabakları iki binli yıllarda insanların duvarlarını mı süsleyecek? Hizmetçilerimizin şimdilerde kaygısızca kırıp döktüğü kenarları yaldızlı, içinde ne idüğü belirsiz çiçek figürlerinin bulunduğu beyaz kupalar bir gün, tozları bizzat o evin hanımı tarafından alınıp özenle bir rafın üzerine mi yerleştirilecek yani?

Kıralamış olduğum odayı süsleyen köpek biblolarını ele alalım mesela. Köpek beyaz. Gözleriyse mavi. Bur-

nunun ucu hafif kırmızı, üstünde de benekler var. Acı çekercesine dik duruyor, yüzündeki ifadeden tatlılıktan ziyade embesillik okunuyor. Yani ben pek hazzetmem. Hatta bir sanat eseri olarak baktığımda, bunun beni rahatsız ettiğini bile söyleyebilirim. Beni ziyaret eden arkadaşlarım onunla alay eder durur, hatta ev sahibim bile pek bir halta benzemediğini kabul ediyor. Onu orada tutmasının tek nedeni halasının hediyesi olmasıymış.

Gelin görün ki iki yüz yıl sonra, bu köpek biblosu muhtemelen bir yerlerden bacağı ya da kuyruğu kırılmış halde kazılıp çıkarılacak, antika niyetine satılıp camlı bir dolaba konacak. Sonra da insanlar etrafına toplanıp onu hayranlıkla seyredecek. Burnunun renginin olağanüstü derinliğine vurulacak, kuyruğunun o parçası kırılmasa kim bilir ne kadar güzel olurdu diye kafa patlatacak.

Oysa bu çağın insanları için o yalnızca bir köpek biblosundan ibaret. O kadar aşınayız ki ona. Tıpkı günbatımı ya da yıldızlar gibi, gözümüz o kadar alışmış ki güzelliğinin farkında bile değiliz. 2288 yılına gelindiğinde insanlar bu bibloya methiyeler düzecek. Bu tür bibloların yapımı unutulup gitmiş bir sanat dalına dönüşecek. Torunlarımız bunları nasıl yaptığımızı merak edip ne akıllı insanlarmış diyecek. Bu köpek biblolarına bakarak bizden, “on dokuzuncu yüzyılın usta sanatçı kuşağı” diye söz edecekler.

Evin büyük kızının okulda dokuduğu uyduruk halı parçası, “Victoria dönemi halı dokumacılığının paha biçilmez bir örneği” sayılacak. Bugün yol kenarlarındaki meyhanelerde bolca bulunan kırık dökük, mavili beyazlı bardaklar ağırlığına altın karşılığında satılacak, zenginler bunları şarap kadehi olarak kullanacak; ta Japonya’dan kalkıp gelen gezginler bu eşyalara “Ramsgate’den hediye” ya da “Margate hatırası” diye para sayıp, Jedo’ya döndüklerinde bunları yok olmaktan son anda kurtulmuş İngiliz antikaları diye tanıtacaklar.

Ben bu düşüncelere dalmışken Harris bir anda kürekleri fırlatıp yerinden kalktı ve güverteye sırtüstü uzanarak bacaklarını havaya dikti. Montmorency de bunun üzerine havlayarak havada bir takla attı ve en üstteki sepeti düşürdü; içinde ne var ne yoksa güverteye saçıldı.

Biraz afalladım ama kendimi yatıştırmaya çalıştım. Kibarlığı elden bırakmayarak, "Aloo! Derdiniz ne sizin kuzum?"

"Derdimiz mi ne? Hay kuzunun da.."

Harris'in sözlerinin devamını en iyisi burada tekrarlamayayım. Bu işte benim de kabahatim vardı belki, ama hiçbir şey Harris gibi aile terbiyesi almış birinin böyle kaba saba konuşmasını haklı çıkarmaz. Bir an için aklım başka yerlere gitmiş, dümenin başında olduğumu unuttuvermiştim. Hal böyle olunca kayık kontrolden çıkmış, kıyıdaki ahşap iskeleye bindirivermiştik. Middlesex kıyılarıyla öyle bütünleşmiştik ki bir an için hangisi iskele hangisi kayık ayırt edilmez olmuştu, neyse ki sonunda gerekli ayrımı yapmayı başarıp kıyidan ayrıldık.

Gelgelelim Harris yeterince kürek çektiğini ve sıranın bende olduğunu söyledi. Ben de kayıktan aşağı atlayıp çekme halatına asılarak Hampton Court Sarayı'nın önünden kayığı çekmeye başladım.

Ah, o sarayın canım duvarları nehir boyunca ne güzel uzanıp gider öyle! Ne zaman önünden geçsem güzel hislerle dolar taşarım. Öyle cana yakın, rengârenk, tatlı bir duvardır ki bu, sağında solunda biten yosunları, birbirine sokulmuş taşmantarları, bunların tepesinden utana sıkıla kafasını uzatıp nehirde olan biteni seyretmeye çalışan körpe asma dalı, onun biraz aşağısında tedbiri elden bırakmadan duvara sıkı sıkı tutunan ihtiyar sarmaşığıyla büyüleyici bir tablo oluşturur. Bu yaşlı duvarın her on metresinde elli farklı ton bulunur. Resimden anlasaydım bu duvarın kabataslak, şirin bir resmini yapmaya kesinlik-

le can atardım. Oldum olası Hampton Court Sarayı'nda yaşamayı hayal etmişimdir. Öyle sakin ve huzurlu görünüyor ki, sabahları sokaklarda kimsecikler yokken bu tarihî yerlerde başıboş dolaşmak kim bilir ne güzel olurdu.

Gerçi pratikte çok da hoşlanmazdım belki kim bilir. Akşam buralar pek kasvetli ve bunaltıcı olur. Düşünsenize: Odanızdaki gaz lambasının titrek ışığı ahşap kaplama duvarlarda korkunç gölgeler oluşturuyor, sarayın upuzun soğuk koridorlarında ne idüğü belirsiz ayak sesleri yankılanıyor, kâh yaklaşıyor kâh uzaklaşıyor, etrafı öyle bir ölüm sessizliği sarmış ki yalnızca yerinden çıkacakmış gibi atan kalbinizin sesini duyuyorsunuz.

Biz kadınlar ve erkekler, hepimiz güneşin çocuklarıyızdır. Işığı da hayatı da severiz. Tam da bu yüzden kasabalara ve şehirlere doluşuruz, kırsal bölgelerse her geçen yıl biraz daha ıssızlaşır. Gündüz vakti güneş tepedeyken ve Doğa Ana etrafımızı tüm canlılığıyla kuşatmışken dağları, bayırları pek severiz fakat akşamın çökmesiyle, Toprak Anamız uykuya dalıp da bizi yapayalnız bırakınca vay halimize! Dünya öyle ıssız bir yere dönüşür ki tıpkı annesi babası evde olmayan bir çocuk misali korkuya kapılırız. Kentin aydınlık caddeleri, cıvıl cıvıl insan sesleri, hayatın nabzının o davetkâr atışı burnumuzda tüterken oturur hüngür hüngür ağlarız. O ölüm sessizliğinin ortasında kendimizi öyle aciz, öyle çaresiz hissederiz ki karanlığa gömülmüş ağaçların rüzgârda çıkardığı hışırtı ödümüzü koparır. Derin iç çekişleriyle ortalıkta dolanan yığınla hayalet bizi üzüntüye sürükler. Büyük kentlerde toplanıp devasa şenlik ateşleri yakmaktan, avazımız çıktığı kadar bağırıp şarkı söyleyerek cesaretimizi toplamaktan başka şansımız yoktur.

Harris bana, Hampton Court Labirenti'nde hiç dolaşıp dolaşmadığımı sordu. Kendisi vaktiyle bir misafirini gezdirmek için içeri girmiş. Dediğine bakılırsa, labi-

rentin haritasını incelediğinde gözüne öyle basit görünmüş ki aklından, "Bu labirentte yolunu kaybetmek için aptal olmak gerekir, girişte kesilen iki penny'lik bilete bile değmez," diye geçirmiş. İçerisinin haritada gösterilenle uzaktan yakından ilgisi olmadığını, haritanın kafa karıştırmaktan başka bir işe yaramadığını anlayınca da biri eşek şakası yapıyor olmalı diye düşünmüş. Yanındaki kişi köyden gelen kuzeniymiş. İçeri girmeden önce Harris ona dönüp, "Buraya girelim girmesine, sen de görmüş olursun ama hiçbir esprisi yok baştan söyleyeyim. Buraya labirent demeye bile dilim varmıyor. Habire sağa döneceğiz hepsi bu. İçeride on dakika dolandır, öğle yemeğine gideriz," demiş.

İçeri girdikten sonra karşılaştıkları bir grup, kırk beş dakikadır dolaşıp durmaktan kendilerine gına geldiğini söylemiş. Harris de isterlerse onu takip edebileceklerini belirtmiş. Nasılsa bizimkiler şöyle hızlıca bir girip çıkacakmış. İnsanlar da ona minnettar olduklarını söyleyip peşine takılmışlar.

Yolda labirentte dolaşmaktan bıkip usanmış kim varsa peşlerine takmışlar. Bu labirentten çıkıp gün ışığı görmekten, eşlerine dostlarına kavuşabileceklerinden umudu kesen insanlar, kalabalığı görünce cesaretini topluyor, Harris'e dua ederek kafileye katılıyormuş. Harris en az yirmi kişinin kendisini takip ettiğini iddia ediyor. Hatta sabahtan beri orada olduğu söyleyen bebekli bir kadın, onu kaybetmekten korktuğu için zorla koluna girmiş.

Harris durmadan sağa dönüyor ama yol uzadıkça uzuyormuş, kuzeni bir ara, "Ne büyük labirentmiş bu yahu," diye söylenmiş.

"Ne sandın, Avrupa'nın en büyüklerindendir," demiş Harris.

Kuzeniyse, "Ona şüphe yok, şimdiden üç kilometre yol teptik," diye cevap vermiş.

Harris bu işte bir tuhafılık olduğunu düşünmeye başlamış ama hiç bozuntuya vermeden yürümeye devam etmiş. Derken Harris'in kuzeni yerde bir çörek mantarı görünce buradan yedi dakika önce de geçtiklerine dair yeminler etmiş. Harris, "Haydi oradan, olmaz öyle bir şey!" dese de bebekli kadın, "Sen öyle san," demiş, "sizle karşılaşmadan hemen önce onu çocuğun elinden alıp yere atmıştım." Sonra da Harris'e ateş püskürerek onun düzenbazın teki olduğunu söylemiş. Harris bunun üzerine deliye dönerek cebinden haritasını çıkarıp teorisini açıklamaya koyulmuş.

Gruptan biri, "Harita ne kadar doğru olursa olsun, neresinde olduğunu bilmedikten sonra neye yarar?" demiş.

Harris'in de nerede oldukları hakkında bir fikri olmadığından, "En iyisi giriş kapısına dönüp yeniden başlamak," demiş. Girişe dönme fikri pek coşkuyla karşılanmamış ama orada haritayı kullanabilecekleri için öneri oybirliğiyle kabul edilmiş. Harris önde, bunlar arkada, bu kez ters yönde ilerlemeye başlamışlar. Aradan on dakika geçince kendilerini labirentin tam ortasını gösteren işaretin önünde buluvermişler.

Harris önce başından beri buraya varmayı amaçlıyor gibi yapmayı düşünmüş ama insanların tehlikeli bakışlarını fark edince bir yanlışlık olduğunu kabul etmeye karar vermiş.

Her neyse, en azından şimdi yeni bir başlangıç yapabileceklermiş. Artık nerede olduklarını biliyorlarmış. Haritaya bir kez daha açıp bakmışlar. Her zamankinden daha kolay görünmüş gözlerine ve üçüncü kez yola koyulmuşlar.

Fakat aradan üç dakika geçmeden kendilerini yine labirentin ortasında buluvermişler.

O dakikadan itibaren bir arpa boyu yol kat edememişler. Ne yöne sapsalar labirentin ortasına çıkıyormuş.

Bu durum o kadar tekrarlanmış ki bazı insanlar nasıl olsa diğerkleri az sonra aynı yere gelecek diye mola verip onları beklemeyi tercih etmiş. Harris dara düştükçe haritaya bakıp duruyormuş ama onu görmek bile bir yerden sonra kalabalığı zıvanadan çıkarmaya yetmiş. Harris'e haritayı kıvrıp kıvrıp saçlarına bukle yapmasını önermişler. Harris gözden düştüğünü iyiden iyiye hissetmeye başlamış.

Sonunda hepsi deliye dönmüş ve avazları çıkana dek bağırarak bekçiyi çağırmışlar; adam da duvara bir merdiven dayayıp nasıl çıkacaklarını bağır çağır tarif etmiş. Ama ne çare, kafaları öyle karışmış ki hiçbir şey anlamamışlar. Bunun üzerine adam oldukları yerde kalmalarını, gelip onları alacağını söylemiş. Bizimkiler birbirlerine sokulup beklemeye başlamış, bekçi de merdivenlerden inip labirente girmiş.

Şans bu ya, bekçi de bu işte yeniymiş. Labirente dalmış dalmasına ama onlara ulaşayım derken kendi de kaybolmuş. Ara sıra çitlerin öte tarafında koştururken onları görüp, "Birazdan yanınızdayım," diyormuş ama aradan beş dakika geçtikten sonra yine aynı yerde belirip, "demin sizin oradaydım, nereye kayboldunuz yahu?" diye bağıırıyormuş.

Kıdemli bekçilerden biri akşam yemeğinden dözene kadar orada beklemek zorunda kalmışlar.

Harris, şu rehberlik işi olmasa çok iyi bir labirent olduğunu söylüyordu. Dönüşte bir punduna getirip George'u oraya sokmaya karar verdik.

7. Bölüm

Nehirde pazar şıklığı. — Nehir kıyafetleri. — Erkekler için rengârenk giyinme fırsatı. — Harris'in zevksizliği. — George'un spor ceketı. — Gösteriş budalası hanımlarla bir gün. — Bayan Thomas'ın mezarı. — Ne mezarlardan ne tabutlardan ne de kuru kafalardan hazzeden adam. — Harris deliye dönüyor. — Harris'in George'a, bankalara ve limonataya dair görüşleri. — Harris tepetaklak oluyor.

Harris labirent anılarından bahsederken Moulsey'deki kanal havuzundan¹ geçiyorduk. Bu koca havuzda tek kayık bizimki olduğundan diğer ucuna varmamız biraz zaman almıştı. Moulsey Havuzu'nun bu kadar تنها olduğunu hiç hatırlamıyorum. Halbuki yoğunluk konusunda Boulter's Havuzu bile Moulsey'nin eline su dökemez.

Sırf nehrin kalabalığını izlemek için kalkıp buraya gelmişliğim vardır. İskelede durup havuza bakarsınız, aşağıda öyle bir curcuna oluşmuştur ki renk renk spor ceketlerden, parlak kasketlerden, janjanlı şapkalardan, rengârenk şemsiyelerden, ipek örtü ve pelerinlerden, rüzgârda uçuşan kurdelelerden, bembeyaz elbiselerden suyu seçemez olursunuz. Havuz, gökkuşağının her renginden ve tonundan çiçeğin paldır küldür içine doluşturulduğu devasa bir kutu gibidir.

Pazar günleri, bir de hava güzelse, havuz bu görünümü gün boyu korur. Nehrin aşağısı ve yukarısı kapakla-

1. Nehir veya kanallarda farklı seviyelerdeki suyolları arasında su seviyesinin değiştirildiği, üzerindeki su taşıtlarının kaldırılıp indirildiği havuzdur. Thames Nehri'inde güncel olarak 45 kanal havuzu (lock) bulunur. (Y.N.)

rın önünde sıra sıra dizilmiş, yaklaşp uzaklaşan kayıklar la doludur. Öyle ki güneşin altında parıldayan nehir, saraydan ta Hampton Kilisesi'ne kadar sarılı, mavili, turunculu, beyazlı, kırmızılı ve pembeli beneklerle bezenmiştir. Hampton ve Moulsey'nin sakinleri nehir kıyafetlerini giyer, köpekleriyle beraber aylak aylak dolaşarak havuzun oraya gelir, kayıkları seyreder, pipo tüttürür, birbirlerine kur yaparlar. Parlak kasketleri ve ceketleriyle erkekler, rengârenk elbiseleriyle kadınlar, dilleri dışarıda oradan oraya koşturan köpekler, nehirde aheste aheste ilerleyen kayıklar, bembeyaz yelkenler, manzaranın huzuru, ıslıl ıslıl parlayan su, hepsi bir araya gelince bu ruh-suz, ihtiyar Londra dünyanın en şenlikli yerine dönüşü-verir.

Nehir böyle zamanlarda insanlara giyim kuşam konusunda eşsiz bir fırsat sunar. Hele biz erkekler kırk yılın başında renk konusundaki *zevkimizi* gösterme imkânı buluruz. Fiyakamızdan da geçilmez ne yalan söyleyeyim. Mesela benim giysilerimde illaki kırmızı tonlar olur, ha bir de siyah. Saçlarım kızıla çalan kahverengidir, görenler pek beğenir; koyu kırmızı, saçımın rengiyle gayet uyumludur. Hele bir de gömleğin üstüne açık mavi bir kravat takıp ayağıma o deri Rus iskarpinleri çektim mi değmeyin keyfime. Belime doladığım kırmızı ipek kuşak da cabası; kuşağın yanında kemerin lafı bile olmaz.

Harris tercihini daima turuncu-sarı karışımı renklerden yana kullanır ama bence bu pek akıllıca değil. Ten rengi, sarı giyinmek için fazla koyu çünkü. Ben ona hep şöyle ferah ferah, açık mavi giysiler giymesini, üstüne de krem ya da beyaz renkler atmasını söylerim ama dinleyen kim! Bir insan giyim kuşam konusunda bu kadar mı zevksiz olur, üstelik bu herif zevksiz olduğu kadar inatçı da. Ne yazık ki, kendisini kılıksız göstermeyecek hepi topu bir-iki renk varken Harris'in giyim kuşam konusun-

da başarılı olma şansı yok, hele bir de şapka takmamışsa imkânsız.

George'un bu gezi için aldığı kıyafetlerse hiç içime sinmemişti. Ceketin rengi çok cırtlaktı bir kere. Umarım bu satırları okumaz ama ceketı buradayım diye bas bas bağıırıyordu, ne yapayım. Perşembe akşamı satın alıp getirmiş, bir hevesle bize göstermişti. Bu ne renk diye sorduğumuzda, kendisinin de bilmediğini söylemişti. Bu rengi adlandıracak bir kelime olduğunu sanmıyormuş. Satıcı "Şark deseni" diye kakalamış bizimkine. George ceketı sırtına geçirip nasıl bulduğumuzu sordu. Harris korkuluk olarak iyi iş göreceğinden şüphesi olmadığını ama Margate'li zenciler dışında kimsenin sırtına geçirmeyeceğı bu şeyin midesini bulandırdığını söyledi. George çok alınmıştı. Harris de, "Madem bozulacaktın ne diye fikrimi sordun öyleyse?" diye çıkmıştı.

Harris'i ve beni asıl endişelendiren şey, George'un bu ceketle tüm dikkatleri bizim kayığımıza çekecek olmasıydı.

Şıkır şıkır giyinen kadınlarsa kayıkta o kadar fena görünmezler. Bence zevkli bir nehir kostümü kadar büyüleyici bir şey yoktur. Gelgelelim "nehir kostümü" dediğın, adı üstünde nehirde giymeye uygun olması gerekirken bazı hanımlar kendilerini vitrinlerin ardında zanneder. Eğer kayığınızda geziyi düşünmekten çok kendi kılığını düşünen birileri varsa, o yolculuk murdar olur. Bir keresinde tam da böyle iki hanımla nehir gezisine çıkma bahtsızlığı yaşamıştım. Ne kadar şen şakrak vakit geçirdik bir bilseniz!

Her ikisi de güzelce süslenip püslenmişlerdi: ipek kumaştan dantelli elbiseler, çiçekler, kurdeleler, zarif pabuçlar, yumuşacık eldivenler. Piknikten çok fotoğraf stüdyosuna gider gibi halleri vardı. Bunlar daha çok Fransız moda dergilerinden fırlamış gibi duran "tekne kos-

tümleriydi." Bu kıyafetlerle gerçek dünyayı geçtim, hava ya da suyla bile temas etmek saçmalığın daniskasıydı.

Daha tekneye adım atar atmaz teknenin pis olduğunu ileri sürdüler. Oturakların tozunu alıp mis gibi yap-sak da temiz olduğuna bir türlü inandıramadık. Biri be-yaz eldivenli işaretparmağını mindere şöyle bir sürterek diğerine gösterince, az sonra kazığa oturtulacak Hıristi-yan en başlarındaki din şehitleri gibi iç çekip yerlerine çöktüler. Kürek çekiyorsanız etrafa illaki birkaç damla su sıçratırsınız ama neylersiniz, bu kıyafetlere bir damla su bile değmemeliydi. Yoksa izi kalır, leke de ömrü billah çıkmazdı.

Nazikçe kürek çekiyor, elimden gelenin en iyisini yapıyordum. Kürekleri kuş tüyü misali usulca kaldırıyor, suyu iyice süzölsün diye havada biraz bekletip tekrar suya daldırıyordum. (Hatta kayığın burun tarafında kü-rek çeken arkadaşım bir ara yanıma geldi ve kendini be-nimle kürek çekmeye layık bulmadığını, yeteneklerin-den kuşku duymaya başladığını, sakıncası yoksa oturup beni izlemek istediğini söyledi. Tarzım ilgisini çekmişti.) Gelgelelim kendimi ne kadar parçalarsam parçalayayım, o seçkin kıyafetlere su sıçramasına engel olamıyordum.

Kızlar pek yakınmıyor gibi gözükseler de birbirleri-ne iyice sokulup dudaklarını büzüyor, üstlerine ne za-man bir damlacık su sıçrasa titriyorlardı. Böyle çaktırma-dan acı çekiyor olmaları asilceydi ama benim artık sinir-lerim bozulmaya başlamıştı. Öyle ya, alıngan bir ada-mım ben. Ne kadar uğraşırsam uğraşayım fayda etmi-yordu artık, giderek hiddetlendiğim için daha fazla su sıçratıyordum.

Sonunda pes edip teknenin burun tarafına geçeyim bari dedim. Arkadaşım da bunun iyi bir fikir olduğunu düşünüyordu. Benim kürekleri bıraktığımı görünce kız-lar iç çekip bir an için neşelendiler hatta. Zavallılar! Az

sonra beni mumla arayacaklardı. Küreklerin başına geçen delikanlı kafası kıyak, gamsız, olsa olsa yavru bir ternöv köpeği kadar nazik, kalın kafalı herifin tekiydi. Saatlerce gözünüzü ona dikip ters ters baksanız ruhu duymaz, duysa da umursamazdı. Yerine geçer geçmez küreklerle öyle bir asıldı ki kayığın içi göle döndü, içindekilerin ileri geri sarsılmaktan midesi bulandı.

Kızların üstüne bir kova su sıçratıyor, sonra da yüz-süzce gülümseyerek, "Ah affedersiniz, istemeden oldu," diyerek üstlerini silmeleri için mendilini uzatıyordu.

Zavallı kızlar da yarım ağızla, "Hiç önemi yok," deyip çaktırmadan battaniyeleri, örtüleri üstlerine çekiyor, süslü güneş şemsiyeleriyle kendilerini korumaya çabalıyorlardı.

Sıra pikniğe geldiğinde keyifleri iyice kaçtı. Çimlere oturmaları söyleniyordu ama çimler toz toprak içindeydi. Sırtlarını yaslamaları için gösterdiğimiz ağaçların tozuysa iki haftadır alınmamıştı. Bizimkiler bunun üzerine mendillerini çıkarıp yere sererek, onların üstüne kuş misali tünediler. Tüm bunlar yetmezmiş gibi, elinde et yemeği dolu bir tabakla yürüyen biri ağaç köküne takılınca tabak elinden uçtu gitti. Şansları varmış, kızların üstüne bir şey gelmedi fakat bu kaza, gözlerini daha bir korkutmuş olacak ki o dakikadan sonra ne vakit biri elinde dökülüp ortalığa saçılacak bir şeyle yerinden kumıldasa, tekrar yerine oturana dek endişe dolu gözlerle ona bakıyorlardı.

Piknik bittikten sonra bizim burun kürekçisi şen şakrak bir tavırla, "Hadi bakalım kızlar," dedi, "doğru bulaşığa!"

Kızlar başta buna bir anlam veremediler. Jeton düşünce de bulaşık yıkamaktan anlamadıklarını itiraf ettiler.

"Yaa, ben size gösteririm merak etmeyin!" diye haykırdı bizimki. "Eminim hiç böyle eğlenmemişsinizdir!"

Nehir kıyısına çömelip, aman yani işte eğilip tabak çanağı suyla çalkalayacaksınız."

Büyük olan kız, kıyafetlerinin bu iş için uygun olmadığını söyledi.

"Hiç sorun değil, eteğinizi belinize kadar kıvrırırsınız olur biter," dedi bizimki gamsız gamsız.

Dediklerini yaptırdı da. Bulaşık yıkamanın, pikniğin vazgeçilmezi olduğunu söylüyordu onlara. Kızlar da bunu çok ilginç bulduklarını gevelediler.

Şimdi düşünüyordum da, acaba bu delikanlıya kalın kafalı deyip onu fazla mı hafife almıştım? Yoksa, yoksa... Aman Tanrım! Yüzünde nasıl da saf, çocuksu bir ifade vardı.

Harris, Hampton Kilisesi'nin orada inip Bayan Thomas'ın mezarını ziyaret edeceğim diye tutturdu.

"Bayan Thomas da kim?" diye sordum.

"Ne bileyim ben," dedi Harris. "Pek komik bir mezar taşı var bu kadının, o yüzden görmek istiyorum."

Hemen karşı çıktım. Belki bende bir arıza var bilmiyorum ama mezar taşı göreyim diye hiç ölüp bitmedim bugüne kadar. İnsanlar bir köye ya da kasabaya varır varmaz bir kilise mezarlığına koşup doya doya mezarları dolaşırken, ben kendimi hep bu zevkten mahrum bırakmışımdır. Tuhaf hırıltılar çıkaran ihtiyar zangoçların peşine takılıp buz gibi serin ve loş kilise avlularından geçerken mezar yazılarını okumak zerre ilgimi çekmiyor. Hatta mezar taşlarına çakılmış pirinç levhalar bile içimi kartartıyor.

Bu dokunaklı mezar yazıları karşısındaki soğukkanlılığım saygıdeğer zangoçları hayrete düşürür. Merhumların soyağaçlarının öyküsünü anlatırken en ufak bir heyecana kapılmamam, dışarı çıkmak için sabırsızlandığımı saklayamayışım onları gücendirir.

Güneşin altın rengine boyadığı bir sabah, küçük bir

köy kilisesini çevreleyen alçak duvara yaslanmış pipomu tüttürüyor, bir yandan da insana huzur veren tatlı manzaranın tadını çıkarıyordum. Eski çağlardan kalma kilisenin gri, sarmaşık kaplı duvarları, girişteki oymalı ahşap sundurması, tepeden aşağı inen, iki yanında sıra sıra karağağaların yükseldiği beyaz çakıllı yol, bakımlı bahçelerin yukarısında beliriveren saz damlı kulübeler, gümüşü parıltısıyla vadide akıp giden nehir, nehrin öte tarafında yemyeşil tepeler!

Öyle güzel, öyle pastoral ve şiirsel bir manzaraydı ki bana ilham veriyordu. Kendimi iyi kalpli, asil biri gibi hissediyordum. Artık günahkâr, kötücül bir insan olmak istemiyordum. Buraya yerleşecek, ömrümün geri kalanını burada geçirecektim; asla kötülüğe bulaşmayacak, kursesiz, güzellik dolu bir yaşam sürecekti, ağarmış saçlarıyla şirin bir ihtiyara dönüşecektim falan filan.

O an kendimi öyle bir kaptırmıştım ki tüm arkadaşlarımın ve akrabalarımın kötülüklerini, lanetliklerini bir çırpıda bağışlayıverdim. Onların bundan haberi yoktu tabii. Ben gözlerden irak, küçük, huzur dolu bu köyde onlar için dua ederken onlar kendi bildiklerini okuyup kötülük yapmaya devam ediyorlardı, varsın olsun. Ah, keşke onlar için dua ettiğimi bilselerdi, nasıl mutlu olurlardı kim bilir. İşte tam da bu yüce, asil düşüncelere dalmışken kulakları tırmalayan cırtlak bir ses hayallerimi böldü:

“Yettim, geliyorum beğim, geliyorum. Telaşa mahal yok beğim, geldim sayılır.”

Kafamı kaldırdım ve kel kafalı ihtiyar bir adamın kilisenin avlusundan topallaya topallaya bana doğru geldiğini gördüm. Elinde taşıdığı bir avuç dolusu anahtar, attığı her adımda sallanıp çingirdiyordu.

Önce sakince kibar bir el hareketiyle uzaklaşmasını rica etsem de bana doğru ilerlemeye devam ediyor, bir

yandan da o cart sesiyle: "Yettim beğim, yettim. Ayağım biraz sakat kusura bakmayın. O eski çevikliğimden eser kalmadı tabii. Bu taraftan beğim."

"Git başımdan seni sefil herif," dedim.

"Olabildiğince çabuk gelmeye çalıştım beğim," dedi. "Benim hanım şu dakikaya kadar fark etmemiş sizi. Gelin gelin, bu taraftan beğim."

"Çekil git başımdan," dedim, "ayağımın altına almadan uzaklaş buradan."

Afallamış gibiydi.

"Mezarları görmek istemiyor musunuz yani?" dedi.

"Hayır istemiyorum," dedim. "Ben burada oturup şu eski duvara yaslanmayı arzuluyorum. Git başımdan, rahatsız etme beni. İçim dışım güzel, soylu düşüncelerle dolup taşıtı, öyle de kalsın istiyorum. Sen de kalkmış benim yüce duygularımı mezarlık safsatalarıyla ayaklar altına alıp beni çileden çıkarıyorsun. Yıkıl karşımdan ve kendini ucuza gömebilecek birilerini bul, masrafın yarısını ben karşılayacağım."

Adam serseme dönmüştü. Gözlerini ovuşturup dikkatle bana süzdü. Dışarıdan bakıldığında basbayağı insana benziyordum; bu sözler ağzımdan nasıl çıkmıştı, bir türlü çözemiyordu.

"Buralı değilsiniz ha, beğim? Burada oturmuyorsunuz yani?"

"Hayır," dedim. "Buralı olsam *seni* hayatta bu köyde barındırmazdım."

"Haydi o zaman size mezarları gezdireyim," dedi, "ölenlerin gömüldüğü hani, tabutlar falan!"

"Sen sahtekârın tekisin," dedim iyice sinirlenerek "mezar falan görmek istemiyorum. İstesem de senin mezarlığına mı kaldım yahu? Kendi ailemin mezarları ne güne duruyor? Mesela Podger Amcamın Kensal Green' deki mezarı öyle bir mezardır ki bütün köyün övünç kay-

nağıdır; büyükbabamın Bow'daki kabri sekiz kişinin rahatlıkla sığacağı devasa bir yerdir; hele büyük halam Susan'ın, Finchley Kilisesi Mezarlığı'nda tuğladan bir mezarı vardır ki etrafı en şatafatlı mermerle kaplıdır, dünyanın parası harcanmıştır o mezara. Canım mezar görmek isterse buralara gider, doya doya bakarım. El âlemin mezarından bana ne? Ama sen gömüldükten sonra gelip seninkine bakacağım, söz. Bu iyiliğimi de sakın unutma."

Adam birden hıçkırıklara boğuldu. Burada da öyle mezarlar varmış, hatta birinin tepesindeki beyaz taşın merhumun kemikleri olduğu söyleniyormuş, bir başka mezar taşında da sırrını şimdiye dek kimselerin çözemediği yazılar yazıyormuş.

Hâlâ ikna olmadığımı görünce gücenik bir tonla, "Bari gelip vitrayları¹ görseydiniz," dedi.

Onu da görmek istemeyince bu kez son kozunu oynadı. Kulağıma eğilip çatallı sesiyle, "Aşağıdaki mahzen-de bir çift kuru kafa saklıyorum," diye fısıldadı. "Görmeyen bin pişman. Halis muhlis kuru kafa bunlar. Tatile çıkmış gencecik bir adamsınız, buralara kadar gelmişken kendinizi bu eğlenceden mahrum etmeyin. Kuru kafaları görmeden gitmeyin!"

Arkamı dönüp hızla kaçmaya başladım oradan. Peşimden hâlâ, "Beğim, gelin de şu kuru kafaları bir görün hele!" diye bağıırıyordu.

Harris de ne hikmetse mezarlıklarda dolanmaya bayılır, mezar taşlarına, anıtsal yazıtlara göz atmaktan keyif alırdı. Bayan Thomas'ın mezarını göremeyecek olmak tepesini attırmıştı. Bu gezi fikri ilk ortaya atıldığı andan beri Bayan Thomas'ın mezarını göreceği âni iple çeki-

1. Birinci Dünya Savaşı sonrasında, vitray pencere anıtları zengin aileler arasında popüler oldu, örneklerine İngiltere genelindeki kiliselerde rastlanır. (Y.N.)

yormuş, böyle olacağını bilseymiş geziye katılmazmış bile.

Ona saat beş gibi Shepperton'dan George'u alacağını hatırlatınca, bu sefer de George'a giydirdi. O bütün gün aylaklık edecek, biz de onunla buluşmak için şu hantal kayığı nehirde oradan oraya sürükleyecektik öyle mi? George neden gelip bir işin ucundan tutmuyordu ki? Neden işten bir gün olsun izin almamıştı? Bankanın canı cehennemeydi! Bankada da bir işe yarasaydı bari!

"Bir kere çalıştığını görsem içim yanmayacak," diye devam etti Harris. "Bütün gün cam bir bölmenin ardında oturur, önemli bir iş yapıyormuş gibi görünmeye çalışır. Cam bölmenin ardındaki bir adam ne işe yarar ki? Ben üç kuruş kazanayım diye gecemi gündüzüme katıyorum. Onun ne ayrıcalığı var? Orada kös kös oturuyor işte. Sahi bu bankalar ne işe yarıyor? Anca parayı alır, sonra bir çek bozdurmaya gidince üzerine "karşılıksız" mührünü basıp geri postalarlar insanı. Bu yaptıkları iş mi şimdi? Geçen hafta iki kez başıma geldi. Bu numaralara karnım tok artık. Tüm paramı çekeceğim bankadan. Şimdi burada olsaydı ne güzel mezarı da görebilirdik. Bankada olduğunu da sanmıyorum ayrıca. O, şehirde takılırken tüm işi biz yapıyoruz. Benim inip bir içki içmem şart.

En yakın meyhaneden kilometrelerce uzak olduğumuzu söyleyince bu sefer de nehre saydırmaya başladı: Susuzluktan ölmeye mahkûm olacaksak nehirde gezintiye çıkmamızın ne anlamı vardı ki?

Harris'in tepesi attığında onu kendi haline bırakmaktan başka çare yoktur. Ağzına ne gelirse saydıktan sonra susar, köşesine çekilir.

Sepetteki konstantre limon suyunu hatırlattım ona. Teknenin başaltında da bir galon su vardı, isterse bu ikisini karıştırıp kendine ferahlatıcı bir içecek hazırlayabilirdi.

Bu sefer de limonataya sövmeye başlamaz mı... Kızıl-

cık şerbetinden, zencefilli biradan başka bir şey içemeyen okul çocuklarından ne farkımız vardı bizim o zaman? Bu tür içeceklerin hepsi hazımsızlık yapıyor, insanın ne vücuduna ne de sağlığına iyi geliyordu. İngiltere'nin başındaki musibetlerin yarısı bu içkilerden kaynaklanıyordu.

Yine de bir şeyler içmesi gerektiğini söyleyip başaltına uzandı. Şişe sepetin dibindeydi, bulması biraz zordu, bu yüzden eğildikçe eğiliyor, bir yandan da dümeni idare etmekle uğraşıyordu. Derken işler bir anda kontrolden çıktı. Harris'in yanlış halatı çekmesiyle kayığın bir kez daha kıyıya bindirmesi bir oldu. Çarpmanın şiddetiyle dengesi bozulan Harris sepetin içine çakılıvermiş, ayakları havada asılı kalmış, can havliyle kayığın iki yanına sarılmıştı. Suya düşmemek için kıpırdamaya cesaret edemediğinden, ben imdadına yetişip onu kurtarana kadar öylece kalakalmıştı. Kurtarmamla da cinnet geçirmesi bir oldu.

8. Bölüm

Şantaj. — Şantaja karşı alınacak tedbirler. — Kıyıda ki arazi sahiplerinin bencil hödüklüğü. — "Uyarı" levhaları. — Harris'in Hristiyanlıkla bağdaşmayan hal ve hareketleri. — Harris'in matrak şarkı takıntısı. — Bir sosyete partisi. — İki gencin bizi yerin dibine sokuşu. — Beş para etmez bilgiler. — George bir banço satın alıyor.

Kempton Park'taki söğüt ağaçlarının altında mola verip öğle yemeğimizi yedik. Burası nehir boyunca uzanan yemyeşil düzlükleri ve dallarını nazlı nazlı sarkıtan

söğüt ağaçlarıyla pek hoş bir yerdir. Tam öğle yemeğimizin üçüncü faslına –yani ekmek ve reçel faslına– geçmiş-tik ki kısa saplı piposu, kısa kollu gömleğiyle bir beyefendi yanımıza yaklaşıp buranın özel mülk olduğunu söyledi. Bu konuyu kendi aramızda yeterince ölçüp biçecek fırsatımız olmadığı için kendisine kesin bir cevap veremeyeceğimizi, ancak şerefi üzerine yemin ederse ona sorgusuz sualsiz inanacağımızı söyledik.

Bize gerekli yeminleri etti, biz de ona teşekkür ettik ama adam hoşnutsuz bir halde başımızda dikilmeye devam ediyordu. Onun için yapabileceğimiz başka bir şey olup olmadığını sorduk, hatta Harris'in içinden geldi de adama canı çekmiştir diye bir parça ekmek ve reçel uzattı.

Adam ekmek ve reçele tövbe etmiş bir cemaat mensubu olmalıydı ki kaba bir el hareketiyle Harris'in nazik teklifini geri çevirdi. Gören de ona rüşvet verdiğimizi sanardı. Neymiş efendim, bizi buradan uzaklaştırmakla görevliymiş.

Harris, "Göreviniz buysa elbette yapacaksınız," dedikten sonra, "Peki bunu nasıl yapacağınıza dair bir planınız var mı?" diye sordu. Harris, hani nasıl derler, çam yarması dedikleri türden bir adamdır. Adam onu şöyle bir süzdükten sonra gidip şefine danışacağını, döndüğünde hâlâ burada olursak bizi nehre atacağını söyleyerek yanımızdan uzaklaştı.

Elbette bir daha yanımıza uğramadı, amacı bizden bir şilin koparmaktan başka bir şey değildi. Yazın nehir boyunca insanlara pusu kurup kıt akıllı budalalardan para tırtıklamaya çalışan hödüklerle dolup taşar burası. Yanınıza yaklaşıp kendilerini mülk sahibinin gönderdiğini söylerler. Bu durumda izlenebilecek en iyi yöntem, ona adınızı adresinizi verip bunu mülk sahibine iletmesini, gerçekten arazisine en ufak bir zararınızın dokunduğunu düşünüyorsa gelip sizi bulmasını söylemenizdir.

Gelin görün ki insanların çoğu öyle nemelazımcı, öyle korkak ki zahmet edip bu hödüklere sert çıkmak yerine onlara rüşvet vermeyi yeğlerler.

Eğer suç gerçekten arazi sahiplerindeyse bu açığa çıkarılmalı. Zira arazi sahiplerinin bencilliği günbegün artıyor. Eğer bu adamlara birileri dur demezse Thames Nehri'ni boydan boya parselleyecekler. Gerçi nehre akan dereleri, dere yataklarını çoktan sahiplendiler. Dere yataklarına direkler diyor, karşıdan karşıya zincirler çekip arazide görüp görebileceğiniz her ağacın üzerine "Özel Mülk" levhasını çakıveriyorlar. Bu uyarı levhalarını gördüğüm anda içimde kötülük namına ne varsa depreşir. İçimden levhaları birer birer söküp onu oraya asan adamın kafasına öldüresiye vurmak gelir, adamı gömdükten sonra mezarının başına mezar taşı niyetine asmak için yanıp tutuşurum.

Bu hislerimi Harris'e de açtım, meğer o benden daha beter bileniyormuş bu heriflere. O yalnızca levhayı asan adamı öldürmekle kalmayıp ailesini, akrabalarını, eşini, dostunu kılıçtan geçirmek istediğini söylüyordu. Harris'i her ne kadar ileri gittiği için uyarsam da bana mısın demedi.

"Hiç de bile. Bunların mezarlarının başında sabaha kadar içip matrak şarkılar eşliğinde dans edeceksin."

Harris'in böyle kana susamış biri olduğunu öğrenmek beni üzmüştü. Adalet duygumuzun bizi böyle salt kindarlığa sevk etmesine izin vermemeliydik. Harris'i bir Hristiyanı yakışır şekilde davranmaya ikna etmek epey zamanımı alsa da sonunda başardım; adamın arkadaşlarının ve akrabalarının hayatını bağışlamaya karar verdi, ha bir de mezarlarının başında matrak şarkılar söylemeyecekti.

Harris'i matrak şarkı söylerken dinlemiş olsaydınız insanlığa nasıl bir iyilik yaptığımı anlardınız. Harris'in

matrak şarkı söyleyebildiğine dair bir saplantısı vardır. Onu dinleme bahtsızlığını yaşayanlar ise bir daha asla böyle bir şeye yeltenmemesi, elini eteğini bu işten tamamen çekmesi gerektiği konusunda hemfikirdirler.

Bir partide Harris'ten kazara şarkı söylemesi istenir. Harris de, "Ben yalnızca matrak şarkılar söyleyebilirim ha, ona göre," der ve bunu söylerken ses tonu "ölmeden önce beni mutlaka dinlemelisiniz" tadındadır.

"Aman ne güzel," diye karşılık verir ev sahibesi. "Lütfen bizi kırmayıp bir kuple okuyun Bay Harris." Harris bunun üzerine, yoksul birini sevindirmeye davranan cömert baylara özgü bir gülümsemeyle ayağa kalkıp piyanonun başına geçer.

Ev sahibesi, "Şimdi herkesi sessizliğe davet ediyorum," diyerek konuklarını uyarır: "Bay Harris bizlere matrak bir şarkı söyleyecek!"

Salondan, "Ah harika!" mırıltıları yükselir ve merdivenlerden, bahçeden gelen konuklar evin dört bir tarafından başka insanları da yanlarına katarak piyanonun başına üşüşür, ağızlarında kocaman bir gülümsemeyle Harris'in resitalini beklemeye koyulurlar.

Derken Harris şarkısına başlar.

Matrak şarkı söyleyen birinde aman aman bir ses aramazsınız haliyle. Şarkının sözlerini şaşırmasını ya da detone olmasını fazla dert etmezsiniz. Şarkının tam ortasında sesini tiz kullandığını fark edip pese geçmesini de es geçersiniz. Tempoyu tutturamazsa pek aldırmazsınız. Adam kendisine eşlik eden piyanonun iki nota önünde gitse, hatta şarkının tam ortasında piyaniste dönüp "azıcık yavaş" gibilerinden el hareketi yapsa ve aynı mısrayı sil baştan okusa bile hoş görürsünüz. Ama en azından şarkının sözlerinin olmasını beklemek de hakkınızdır.

Sahnedeki adamın şarkının yalnızca ilk mısrasının üç satırcığını bilmesini ve nakarata gelene kadar bozuk plak

gibi bunları tekrarlamasını beklemezsiniz. Mısranın orta yerinde “ay çok komik” diye kıs kıs gülmesini, devamındaki sözleri unutup uydurmasını, tam şarkının başka yerindeyken aniden unuttuğu yeri hatırlayıp çattadanak az önce hatırlayamadığı yere geri dönmesini de beklemezsiniz. Hatta... En iyisi ben Harris'in matrak şarkı söylediği bir ânı olduğu gibi canlandırayım da siz karar verin.

Harris (*piyanonun önünde durmuş, umutla kendisine bakan kalabalığa dönerek*): “Aslında eskilerden bir parça bu, biliyorsunuzdur. Yani biliyorsunuz diye umuyorum. E, ben de bir tek bunu biliyorum. *Pinafore*'daki¹ yargıcın şarkısı bu. Yo yo, bildiğiniz *pinafore*'u kastetmiyorum. Yani, anladınız siz onu işte. Şu bizim *pinafore*. Nakaratı hep beraber söyleyelim olur mu?”

[*Nakarata eşlik etme düşüncesi sevinç mırıltıları ve coşkuyla karşılanmıştır. Asabi piyanist, “Jüri'nin Yargısı” kısmındaki yargıcın şarkısına kusursuz bir giriş yapar. Artık Harris'in şarkıya girme vakti gelmiştir. Ama o da ne, Harris'in umurunda bile değildir. Bizim asabi piyanist uvertürü sil baştan çalar da çalar, derken Harris şarkıya bodoslama girip Pinafore operasındaki amiralin şarkısının ilk iki mısrasına atlar. Asabi piyanist uvertürde ısrar eder, sonra vazgeçip Harris'e yargıcın şarkısının melodileriyle eşlik etmeye çalışır, baktı olmuyor bu sefer o ne söylüyorsa ayak uydurmaya çalışır ama nafile, aklı başından gider ve zink diye durur.*]

Harris (*babacan, yüreklendirici bir ses tonuyla*): “Zıyanı yok, çok iyi gidiyorsunuz. Çalmaya devam edin lütfen.”

1. Sözleri Arthur Sullivan tarafından yazılan, müziğinde W.S. Gilbert imzası bulunan H.M.S. Pinafore opereti 1878'de Londra'da sahnelendi. Pinafore müzik tarihinde aşama oluşturan bir yapımdı. Harris bu bölümde müstakbel dinleyicilerine eserin adını bluz üzerine giyilen askısız elbise anlamındaki *pinafore*'yle karıştırmamalarını tembihliyor. (Ç.N.)

Asabi piyanist: "Maalesef bu işte bir yanlışlık var. Hangi şarkıyı söylüyorsunuz siz Tanrı aşkına?"

Harris (*hemen sazı eline alarak*): "Pinafore'daki yargıcın şarkısı bu işte. Bilmiyorum demeyin sakın."

Harris'in bir arkadaşı (*odanın arka taraflarından seslenerek*): "Asıl sen bilmiyorsun aptal herif. Pinafore'daki amiralin şarkısı o söylediğin."

[*Harris ve arkadaşı arasında, hangi şarkıyı söylediğine dair bitmek bilmez bir tartışma başlar. Sonunda arkadaş pes ederek ne söyleyecekse bir an önce söyleyip bitirmesini ister. Harris ise haksızlığa uğramış bir edayla piyaniste dönerek şarkıya tekrar girmesini rica eder. Piyanist bu kez amiralin şarkısının uvertürünü çalmaya başlar, Harris de şarkıdaki bir anlık boşluğu kendi sırası samp atlar:]*

"Genceciktim, baroya çağırılmışım!"

[*İnsanlar kahkahalara boğulur ama Harris bunu iltifat olarak algılar. Piyanist karısına, çocuğuna rezil olacağını düşünerek bu anlamsız çekişmeyi bırakıp gider ve yerine sinirleri daha sağlam biri oturur.]*

Yeni piyanist (*neşe saçarak*): "Haydi bakalım dostum, sen başla ben sana uyarım. Peşrevi boş ver direkt şarkıya gir."

Harris (*olup biten nihayet kafasına dank ettiği için bozuntuya vermeden gülümseyerek*): "Hay aksi! Affedersiniz. Tabii ya, iki şarkıyı birbirine karıştırmışım. Jenkins aklımı karıştırdı işte. Haydi öyleyse."

[*Şarkıyı söylemeye başlar ama evin bodrumundan geliyormuş gibi boğuk çıkan sesi yaklaşımakta olan bir depresmin habercisi gibidir.]*

"Stajımı yaptım genç yaşta,
Bir avukatın yanı başında."

Ardından (piyanistin yanına giderek): "Çok pestesin dostum, burayı tekrar alalım bence."

[Bu sefer ilk iki mısrayı hayli tizden tekrar söyler. Dinleyiciler büyük şaşkınlık içindedir. Sinirine hâkim olamayan yaşlı bir hanımefendi fenalaşıp ağlamaya başlar, konukların yardımıyla salondan çıkarılır.]

Harris (hiç bozmadan):

"Camları sildim, kapıları sildim
Hatta.."

Yo yoo, giriş kapısının camlarını sildim. Hatta cilaladım yerleri.. Hay aksi, öyle miydi? Komediye bak, dilimin ucunda oysa. Hatta... hattaa.. Of neyse, şimdi sıra koro, bir de siz şansınızı deneyin bakalım (nakaratı söylemeye başlar):

"Hatta didaydidaydaa didaydidaydaaa,
Kraliçenin donanmasına girdim sonunda"

Haydi bakalım koro, son iki mısrayı baştan alıyoruz.
Koro:

"Hatta didaydidaydaa didaydidaydaaa,
Kraliçenin donanmasına girdi sonunda"

Harris kendini nasıl boktan bir duruma düşürdüğünü, ona en ufak bir zararı dokunmamış bunca insanın nasıl da başını ağrıttığını anlamaksızın devam eder. Onları eğlendirdiğine öyle inanmıştır ki yemekten sonra bir matrak şarkı daha patlatacağını müjdeler.

Matrak şarkılar ve partiler demişken, vaktiyle tanıklık ettiğim tuhaf bir olay aklıma geldi. İnsan aklının ne menem şeylere çalıştığını göstermesi açısından, bu sayfalara almam iyi olur diye düşündüm.

Modaya ayak uyduran, hayli kültürlü bir gruptuk. En şık kıyafetlerimizi giymiş, kibarca laflıyorduk. Almanya'dan yeni dönmüş iki genç öğrenci haricinde hepimiz pür neşeydik; bu iki sıradan tipse bir şeylerden rahatsız olmuş gibi etrafa bakınıyor, partiyi sönük bulmuş görünüyorlardı. Gerçek şu ki, onlardan çok daha zarif ve akıllıydık. Zekice latifelerimize, üst tabakadan insanlara özgü zevk anlayışımıza onların akli ermezdi. Bizim gibi insanlar arasında onlara yer yoktu. Hatta hiç gelmeseler daha iyiydi. Geldiklerine sonradan bin pişman olduk zaten.

Eski Alman ustalardan parçalar çalıyor, felsefe ve ahlak üzerine derin tartışmalar yapıyorduk. Flörtleşirken bile pek bir ağırbaşlıydık. Hepimiz seçkin bir zümrenin üyelerine yakışır şekilde nüktedandık.

Yemekten sonra biri kalkıp Fransızca bir şiir okudu ve hepimiz çok beğendik. Hanımefendilerden birinin söylediği İspanyolca aşk şarkısı öyle dokunaklıydı ki bir-iki kişi gözyaşlarını tutamadı.

Derken bu iki genç ayaklandı ve Herr Slossenn Boschen'in (Boschen az önce teşrif etmiş, alt katta akşam yemeğini yiyordu) Almanya'da şu sıralar pek ünlenmiş matrak şarkısını dinleyip dinlemediğimizi sordu.

Hatırladığım kadarıyla kimse duymamıştı bunu.

Gençlerden biri bu şarkının gelmiş geçmiş en komik şarkı olduğunu, Herr Slossenn'i yakından tanıdıklarını, eğer istersek o şarkıyı bizim için söylemesini rica edeceklerini söyledi. Dediklerine göre şarkı o kadar komikmiş ki, Herr Slossenn Boschen vaktiyle Alman imparatorunun önünde bunu söylediğinde (imparatorun) karnına ağırlar girmiş de yatağına güçbela taşımışlar.

Şarkıyı Herr Slossenn Boschen gibi kimse söylemezmiş. Söylerken öyle ciddi bir tavır takınırmış ki dinleyene acıklı bir şey söylüyor gibi gelirmiş, bu da şarkıyı iyice matrak hale getirirmiş. Ne ses tonundan ne de tavrından

komik bir şey söylediği anlaşılmıyordu. İşin asıl gırgır kısmı, onun bu ciddiyeti ve acıklı mimikleriydi.

Böyle bir şarkıyı mutlaka dinlemek istediğimizi, doya doya gülmeye hasret kaldığımızı belirtince alt kata inip Herr Slossenn Boschen'i getirdiler.

Adam da bu davete sıcak bakmış olacak ki hiç itiraz etmeden geldi ve piyanonun başına oturdu.

Bizim iki genç, "Gülmekten yarılacaksınız birazdan," diye fısıldaşarak profesörün arkasında bir yerlere geçtiler.

Herr Slossenn Boschen piyanoyu da kendi çalıyordu. Uvertür pek de komik bir şarkıyı andırıyordu. Tuhaf, kasvetli bir havası vardı. İnsanın tüylerini ürpertiyordu resmen. Birbirimize dönüp, "Almanların tarzı da bu herhalde," diye mırıldanarak beklemeye koyulduk.

Şahsen Almancadan pek anlamam. Okulda öğrendim öğrenmesine ama okul bittikten iki yıl sonra tek kelime kalmadı aklımda, hatta o gün bugündür çok daha iyi hissediyorum kendimi. Yine de cahilliğimi kimsenin anlamasını istemiyordum. Neyse ki aklıma çok parlak bir fikir geldi. İki genç öğrenciden gözümü ayırmıyor, onlar ne yaparlarsa aynısını yapıyordum. Onlar kıkırdadıkça ben de kıkırdıyor, onlar gülmekten yerlere yatınca ben de yatıyordum, hatta ara sıra başkalarının gözünden kaçan ince bir espriyi bir tek ben yakalamışım gibi kahkahayı basıyordum. Bu cin fikirliliğimle ne kadar övünsem azdı.

Şarkı ilerledikçe bir de ne göreyim, iki gence gözünü diken yalnızca ben değildim. Diğer insanlar da onlar kıkırdadıkça kıkırdıyor, o ikisi gülmekten yere yattıkça onlar da kendilerini yerlere atıyorlardı. Kısacası herkesin keyfi tıkırındaydı.

Gelin görün ki Alman profesörün hiç öyle eğleniyormuş gibi bir hali yoktu. Biz gülmeye başlar başlamaz

yüzünde bir şaşkınlık ifadesi belirdi; kahkaha onun beklediği son şeydi sanki. Öyle eğleniyorduk ki profesörün bu tavrı eğlencenin tuzu biberi olmuştu. Öyle ya, şarkının komik olduğunu açığa vuracak en ufak bir hareket yapsa bir çuval inciri berbat edecekti. Biz kahkahalara boğuldukça yüzündeki şaşkınlık ifadesinin yerini sıkıntılı, gücenmiş bir ifade aldı. Kaşlarını öfkeyle çatmış, hepimizi teker teker öfkeyle süzüyordu (tabii arkasındaki iki adamı göremediği için onlar bu bakışlara maruz kalmıyordu). Bu bizi iyice gülme krizine soktu. Gülmekten öleceğiz herhalde diye fısıldaşmaya başladık. Şarkının sözleri yetmiyormuş gibi, bu adamın yapmacık ciddiyeti de bizi bizden alıyordu. Bu kadarı da fazlaydı artık!

Hele son dizeyi söylerken kendini gerçekten aştı. Bize bakarken gözlerinden ateş fişkınyordu resmen. Neyse ki Almanların matrak şarkı söyleme tarzı hakkında önceden uyarılmıştık da çok da dert etmedik. Öyle ağıt yakarcasına bir tonla bitirdi ki, komiklik olsun diye yaptığını bilmesek gözyaşlarına boğulurduk.

Profesör kahkahalar arasında konserini bitirdi. Bunun hayatımızda dinlediğimiz en komik şarkı olduğunu söylüyorduk birbirimize. "Bir de Almanların mizah anlayışı yoktur derler," diyorduk şaşkınlık içinde. Profesöre dönüp, "Sıradan insanların da bu matrak ötesi şarkıyı dinleyebilmesi için İngilizceye de çevirseydiniz keşke," diye sitem ettik hatta.

İşte o zaman Herr Slossenn Boschen yerinden kalkıp bayramlık ağzını açtı. Yumruklarını bize doğru savurarak, ayaklarını yere vura vura Almanca küfrediyordu (ki bana göre bu dil küfretmek için biçilmiş kaftandır), aralara da bildiği İngilizce küfürleri sıkıştırıyordu.

Şarkı meğer öyle komik falan değilmiş. Harz Dağları'nda yaşamış genç bir kızın acıklı öyküsüymüş anlatılan. Kızcağız sevdiceğinin hayatını kurtarmak için canını

veriyor, sonra delikanlı da ölüyor ve ruhları gökte buluşuyor, şarkının son mısrasında ise delikanlı kadını terk edip başka bir ruha kaçıyor (hikâyenin ayrıntılarına pek hâkim değilim ama bayağı hüzünlüydü işte). Herr Boschen'in dediğine göre, bu şarkıyı vaktiyle Alman imparatorunun huzurunda söylediğinde adam (Alman İmparatoru) çocuk gibi hüngür hüngür ağlamış. Herr Boschen bu şarkının Alman dilinde yazılmış en trajik, en dokunaklı şarkılardan biri olduğunu vurguladı.

O kadar zor durumda kalmıştık ki utançtan yerin dibine girdik. Gözlerimiz o iki genci aradı ama şarkı bitmez sıvışıp kaçmışlardı.

Parti böylece sona erdi. Ömrüm boyunca bir partinin böyle sessiz sedasız dağıldığını görmedim. Birbirimize iyi geceler bile dilemedik. Merdivenlerin kıyısından kıyısından, ayaklarımızın üstüne basa basa indik. Uşağa fısıldayarak şapkalarımızı ve paltolarımızı istedik, kapıyı açıp sokağa süzüldük ve birbirimizi tanımıyormuş gibi yaparak köşeyi dönüp gözlerden kaybolduk.

İşte o gün bugündür Almanca şarkılardan pek hoşlanmam.

Saat üç buçukta Sunbury Havuzu'na vardık. Nehir tam kanal havuzunun girişinde fevkalade görünür. Havuz da epey büyüleyici görünür ama siz siz olun, sakın orada akıntıya karşı kürek çekmeyin.

Bir keresinde bu hataya düşmüştüm. Kürekleri ben çekiyordum, dümendeki arkadaşlara, "Acaba yapabilir miyim bu işi?" diye sordum. Onlar da, "Azmin elinden hiçbir şey kurtulmaz," dediler. O sırada tam olarak köprünün iki ayağının arasındaydık. Derin bir nefes aldım ve küreklerle asılıp çekmeye başladım.

Aslanlar gibi kürek çekiyordum. İyi bir ritim tutturmuştum. Kollarımı, bacaklarımı, sırtımı tamamen bu işe adamıştım. Kürekleri öyle seri ve havalı çekiyordum ki

kayıktaki iki dostum da beni izlemekten büyük keyif aldıklarını söylediler. Aradan beş dakika geçtikten sonra herhalde çıkış kapısının oradayızdır diye kafamı kaldırıp bakayım dedim. Bir de ne göreyim, hâlâ köprünün altında kürek çekmeye başladığım noktadaydık ve o iki geri zekâlı öyle katıla katıla gülüyordu ki neredeyse kayıktan düşeceklerdi. Bir taraflarımdan ter akmıştı ama kayığı ancak olduğu yerde tutmayı başarabilmiştim. O gün bugündür de akıntıya karşı kürek çekme işine girişmem, başkalarına havale ederim.

Walton'a kadar kürek çektik. Burası bir kıyı kasabasına göre büyükçe bir yerdir. Nehir kıyısındaki diğer tüm yerleşim alanları gibi, buranın da yalnızca ufak bir bölümü nehirle temas ettiği için ilk bakışta gözünüze birkaç haneden oluşan bir köy gibi görünür. Londra ile Oxford arasında nehirden bakıp tamamını görebileceğiniz hepi topu iki kasaba vardır: Windsor ve Abingdon. Geri kalanlar kıyıya köşeye saklanır; nehre bir sokağın başından gözücuyla bakarlar. Kıyıları kırlara, ağaçlara, nehir sularına bıraktıkları için, bu düşünceli davranışlarından dolayı onlara minnettar olduğumuzu belirtmek isterim.

Nehirle buluştuğu yerlerde manzarayı berbat etmek adına elinden geleni ardına koymayan Reading bile o çirkin yüzünü saklamak konusunda cömert davranır.

Caesar'ın Walton'da da küçük bir yeri varmış; kamp mı desem, karargâh mı desem ona benzer bir şeymiş işte. Bu Caesar tam bir nehir müdavimiymiş. Kraliçe Elizabeth'in de yolu düşmüş buraya. Nereye giderse-niz gidin bu kadından kurtuluş yok zaten. Cromwell¹

1. Oliver Cromwell (1599-1658): İngiltere içsavaşı sırasında Parlemonto ordusunu komuta eden ve İngiltere, İrlanda ve İskoçya kral vekili olan asker, siyasetçi. (Y.N.)

ve Bradshaw¹ da (Kral Charles'ın kafasını uçuran Bradshaw'dan bahsediyorum, rehber olan değil) burada bir süre konaklamış. Hep beraber ne iyi vakit geçirmişlerdir kim bilir.

Walton Kilisesi'nde, eski çağlarda kadınların diline gem vurmak için kullanılan demir aletler vardır. Herhalde zamanla demir madenleri tükenme tehlikesiyle karşı karşıya kalınca bu uygulamadan vazgeçmişler. Öyle ya, kadın dırdırına demir mi dayanır.

Kilisenin avlusunda tanınmış kişilerin mezarları da vardır. Tam Harris'i ne yapsam da mezarlardan uzak tutsam diye düşünüyordum ki oralı bile olmadı. Köprüyü geçince nehir geniş bir yay çizer. Gerçekten görmeye değer bir manzaradır ama bir teknenin dümenindeyseniz ya da kürek çekiyorsanız, bu manzara tam tersine sinirlerinizi bozar ve kürekçiyle dümenci arasında illaki hır çıkar.

Nehrin sağ yakasında Oatlands Parkı vardır. Meşhur, tarihi bir yerdir. VIII. Henry burayı birilerinden çalmış, ama kimin nesi olduğunu unuttum şimdi. Parkın içinde ücretsiz girip gezebileceğiniz bir mağara vardır, herkes burayı ballandıra ballandıra anlatır ama bence pek bir esprisi yok. Oatlands'ta yaşayan rahmetli York düşesi köpekleri pek severmiş. Yüzlerce köpeği varmış. Hatta onlar için özel bir mezarlık da yaptırmış. Elliye yakını şu an bu mezarlıkta yatıyor; hem de hepsinin başucunda birer mezar taşı, mezar taşının üstünde de birer yazıt bulunuyor.

Bana kalırsa, onlar da sıradan bir Hristiyan gibi mezarda yatmayı hak ediyor.

"Corway Kazığı" denen yer, Walton Köprüsü'nün

1. Kral Charles 30 Ocak 1650 günü, Whitehall Sarayı önünde başı kesilerek idam edildi. Bradshaw, Charles'ın idam cezasına çarptırıldığı davanın yargıcısıdır. (Ç.N.)

yukarısındaki ilk dönemeçtir. Caesar ve Cassivelaunus¹ burada kıyasıya çarpışmışlardır. Cassivelaunus nehre kazıklar çakarak savaşa ön hazırlık yapmış (kesin üzerinde "Geçiş Yasak" yazan uyarı levhaları da asmıştır). Ancak Caesar bu uyarılara pek de kulak asmamış. Zaten Caesar'ı öyle kazıkla mazıkla durduramazsınız. Tam da bugünlerde, kodamanların arazilerinde görmek istediğimiz türden bir adammış şu Caesar.

Halliford ve Shepperton'ın nehirle buluştuğu noktalar da pek şirindir ama kendileri için aynı şeyi söyleyemeyiz. Shepperton Kilisesi'nin avlusunda üzerinde mezar taşında şiir yazan bir mezar vardı ve Harris'in burada oylanmasından acayip korkuyordum. Tam Harris iskeleye özlem dolu bakışlar atarken bir fırsatını bulup şapkasını suya fırlatıverdim. Şapkasını kurtarma telaşına düşüp sakarlığıma saydırırken biricik mezarını unuttu gitti.

Weybridge'de hem Wey (sizi küçük kayıklarla Guilford'a çıkaran şirin bir deredir; hep keşfetmek istemiştir ama bir türlü kısmet olmadı) hem Bourne, hem de Basingstoke Kanalı aynı anda Thames Nehri'ne karışır. Kasabanın tam karşısındaki havuza uzaklardan bakınca gözümüze ilişen ilk şey, havuz kapaklarından birinin önünde parıl parıl parıldayan bir ceket oldu. Biraz daha dikkatli bakınca ceketin içindekinin George olduğu gerçeğiyle yüzleştik üzülerек.

Montmorency kuduruk kuduruk havlamaya başladı, ben çılgılığı bastım, Harris bildiğin kükredi, George ise karşıdan bağır çağır şapkasını sallıyordu. Kanal havuzunun bekçisi elinde bir kancayla, nefes nefese çıkageldi. Adamcağız birimizin suya düştüğünü sanmış, kimsenin başına bir şey gelmediğini görünce pek bozuldu.

1. Cassivellaunus (MÖ 1. yüzyıl) Julius Caesar'ın İngiltere'ye ikinci seferi sırasında yenilgiye uğrattığı Britanyalı kabile reisi. (Y.N.)

George'un elinde ince muşambaya sarılı garip bir paket vardı. Bir tarafı yuvarlak, üstü yassıydı; öbür yanından da uzunca bir sap çıkıyordu.

"O elindeki ne öyle?" diye sordu Harris. "Tava mı yoksa?"

"Hayır," dedi George gözlerinden yabani, tuhaf parıltılar saçarak. "Bu yıl çok moda bunlar, nehirde gezintiye çıkan herkeste var. Bir banjo."

Harris'le ikimiz bir ağızdan, "Banjo çalmayı bilmezsin ki sen!" diye haykırdık.

"Evet, pek sayılmaz," dedi George, "ama çok kolaymış çalması, kullanma kılavuzunu da aldım!"

9. Bölüm

George nihayet bir işin ucundan tutuyor. — Ah, şu lanet çekme halatları. — Küçük kayığın nankörlüğü. — Çekenler ve çekilenler. — Küren çeken âşıkların başlarına gelenler. — Yaşlı bir hanımefendinin esrarengiz bir biçimde ortadan kayboluşu. — Acele işe şeytan karışır. — Heyecan verici bir deneyim: Kürekleri kızlar çekerse. — Perili nehir ya da kayıplara karışan havuz. — Kutsal akordeon sesi. — Kurtuluyoruz!

George hazır elimize geçmişken onu hemen işe koştuk. Söylemeye dili varmıyordu ama çalışmaya isteksizdi. Neymiş, şehirde çok yorulmuşmuş. Doğuştan katı yürekli biri olan Harris, en ufak bir acıma emaresi bile göstermedi.

"Demek öyle! Ne yapalım, şimdi de biraz nehirde yorulursun. Değişiklik iyi gelir. Haydi zıpla bakalım!"

Bu durumda elini vicdanına koyan biri, –bu George bile olsa– itiraz etmeye yeltenmezdi. George yine de tüm yüzüzlüğüyle, “Ben en iyisi burada kalıp çayı demleyeyim, Harris’le sen de kayığı çek. Çay demleme işi sizi çok yorar. Zaten yeterince yorgun görünüyorsunuz,” diyerek şansını denemeyi ihmal etmedi. Buna cevaben çekme halatını eline tutuşturunca çaresizce işe koyuldu.

Çekme halatının çok tuhaf ve anlaşması zor yanları var. Çarşıdan yeni aldığınız bir pantolonu katlar gibi, onu özen ve sabırla sararsınız. Beş dakika sonra elinize aldığınızdaysa öyle bir dolanmıştır ki çileden çıkarsınız.

Lafım tüm çekme halatlarına değil, ama elinize bir çekme halatı alıp tarlanın birine boylu boyunca uzatsanız ve arkanızı şöyle bir otuz saniyeliğine dönseniz, geri dönüp baktığınızda onu tarlanın ortasında her kıvrımı birbirine dolanıp yumak olmuş, orasından burasından ilmekler fışkırır halde bulursunuz, öyle ki halatın başı ve kıcı o yumağın içinde kayıplara karışmıştır. Sonra da çimlere oturup bildiğiniz ne kadar küfür varsa sayarak düğümleri çözmeye çalışırsınız.

Çekme halatlarına dair naçizane görüşüm budur. Saygıdeğer çekme halatlarını tenzih ederek konuşuyorum elbette. Böyle halatlar var mıdır? Kim bilir belki de vardır. Belki de görevini layıkıyla yerine getiren, vazifesi- nas, saygın halatlar da vardır. Belki başıboş bırakıldıklarında kendilerini tığ işinden sayıp koltuk örtüsü olmaya heves etmiyorlardır. *Belki* diyorum zira böyle halatların var olmasını canı gönülden istememe rağmen, şimdiye dek zatiâlileriyle karşılaşabilmiş değilim.

Bizim çekme halatını, havuza varmadan hemen önce kendi ellerimle sarmıştım. Harris dikkatsizin teki olduğu için ona elini bile sürmesine izin vermemiştim. Büyük bir özenle, yavaşça sarıp ortasından bağlamış, ikiye katladıktan sonra da teknenin dibine nazıkçe yatırmıştım. Harris de bilimsellikten ödün vermeden onu yer-

den alıp George'un eline tutuşturmuştu. George halatı sıkıca kavrayıp yeni doğmuş bir bebeğin altını değiştirir gibi kendinden olabildiğince uzak tutarak çözmeye başladı. Daha bir arpa boyu yol almamıştı ki yerdeki yığın halattan çok dandik bir paspası andırmaya başlamıştı.

Bu halat çözme içlerinde hep aynı şey olur. İskelede halatı çözmeye çalışan adam, suçun halatı saranda olduğunu düşünür. Her nedense, nehir gezintilerine çıkan insanlar akıllarından geçeni pattadanak söylemeye pek heveslidir.

Halatı çekme yoluna serip etrafında deliler gibi dönerek ucunu bulmakla cebelleşirken, "Ne yaptın sen bu halata be? Balık ağı mı örmeye çalıştın? Karman çorman etmişsin her şeyi. şunu doğru düzgün sarsan olmaz mıydı dangalak herif?" diye homurdanır.

Diğer yandan, halatı bağlayan adamsa tüm suçun halatı çözmeye çalışanda olduğunu düşünmektedir.

"Sen eline aldığında gayet düzgündü!" diye çıkışır. "Elin işte gözün oynaşta iş yaparsan böyle olur. Her işi böyle baştan savma yapıyorsun zaten. Sana çadır direği versem, onu da birbirine dolamayı *başarırsın!*"

Birbirlerine öyle kızarlar ki ellerinden gelse halatla birbirlerini asmak isterler. Aradan on dakika geçer, iskelede halatı çözmeye çalışan adam deliye dönüp çığlığı basarak halatın üstünde tepinmeye başlar, eline denk gelen ilk ucu vargücuyle çeker. Tabii bu, onu iyice kördüğüme döndürmekten başka bir işe yaramaz. Bunun üzerine halatı bağlayan adam kayıktan atlayıp diğerine yardıma gelir ama birbirlerine anca ayakbağı olurlar. Halatın aynı ucundan tutar, biri bir yöne diğeri karşı yöne çeker, ardından nereye takıldı bu diye aval aval bakarlar. Nihayet düğümleri çözmeyi başarıp bir oh çekerek arkalarını döndüklerinde, kayığın yerinde yeller estiğini fark ederler. Kayık, havuz kapaklarına doğru hızla sürükleniyordur.

Buna bir kere bizzat şahit olmuştum. Rüzgârlı bir sabahtı. Boveney yakınlarında, akıntı yönünde kürek çekiyorduk. Tam dönemeci almıştık ki kıyıda dikilmekte olan iki adam dikkatimizi çekti. O güne kadar görüp görebildiğim en şaşkın, en çaresiz yüz ifadesiyle birbirlerine bakıyorlardı. Ellerinde upuzun bir çekme halatı vardı. Belli ki başlarına bir şey gelmişti. Yanlarına yaklaşıp neler olduğunu sorduk.

“Sandalımız kaçtı gitti daha ne olsun!” dediler ağlamaklı bir sesle. “Halatı çözmek için kıyıya çıkmıştık, bir de baktık ki yerinde yeller esiyor!”

Sandala içerlemiş gibiydiler, onun kendilerine nankörlük edip kallesçe kaçtığını düşünüyorlardı.

Kaçığı nehrin yarım mil kadar aşağısında bulduk, neyse ki sürüklenip sazlara takılmış. Sandalı kurtarıp adamlara getirdik. Onu en az bir hafta boyunca, öyle başıboş bırakmadıklarına bahse girerim.

İskelede ellerinde çekme halatıyla çaresizce sağa sola koşturup sandallarını arayan o iki adam bugün hâlâ gözümün önünden gitmez.

İnsan nehirde gezinirken çekme halatlarıyla ilgili sürüyle komik olaya şahit oluyor. En sık şahit olunan manzaralardan biri de, birbiriyle hararetli hararetli tartışan iki adam ellerinde halatla oradan oraya koştururken yüz metre kadar arkalarında, kayığın içindeki adamın öfke-den deliye dönmüş halde, elindeki küreği sallaya sallaya durmaları için yırtınmasıdır. Bir aksilik yaşanmıştır illaki: Ya dümen kırılmıştır, ya çapa suya düşmüştür ya da adamın şapkası nehre uçmuş, akıntıya kapılmış gidiyordur.

Kayıktaki adam ilk başta kıyıdaakilere nazikçe seslenir.

“Hey! Bir dakika durun olur mu?” der neşeli bir şekilde. “Şapkamı suya düşürdüm de.”

Baktı işe yaramıyor: “Hey! Tom, Dick! Duymuyor musunuz?” Bu kez sesi pek şefkat yüklü değildir.

Bu da kâr etmeyince, "Hey! Kahrolasınca ahmak herifler sizi! Durun diyorum size! Hey! Hay ben sizin!.." diye saydırmaya başlar.

En sonunda da ayağa sıçrayıp yüzü sinirden kıpkırmızı kesilmiş halde kayığın içinde tepinmeye başlar ve bildiği tüm küfürleri sıralar. Kıyıdaki küçük çocuklar ona bakıp alay eder, önlerinden geçerken taş atarlar. Kayıkta mahsur kalan adamsa saatte dört mil hızla sürüklenmektedir.

Oysa kayığı çekenler, kayık *çektiklerini* akıllarından çıkarmadan arkadaki adamı kolaçan etme zahmetinde bulunsalar bu tür felaketlerin önüne rahatlıkla geçilebilir. En güzeli kayık çekme işini bir kişiye yaptırmaktır. Bu işi iki kişi yapınca, çektikleri yük hafif geldiği için lafa dalıp neden orada olduklarını unutuveriyorlar.

Hemen o günün akşamı yemekten sonra oturmuş bu konuyu tartışıyorduk ki George bize kayık çekenlerin dikkatsizliğine dair ilginç bir olay anlattı.

Anlattığına göre, üç arkadaşıyla birlikte içi hınca hınç dolu bir kayığı Maidenhead'in yukarısına doğru çekiyorlarmış. Biraz yol alıp Cookham Havuzu'nun yukarılarına geldiklerinde, iskelede koyu mu koyu, ilginç mi ilginç bir sohbete daldıkları her halinden belli olan bir çift gözlerine çarpmış. Ellerinde, ucuna çekme halatı bağlı bir kanca taşıyorlarmış; halatın bir ucu da sudaymış, onu peşlerinde öyle boş boş sürüklüyorlarmış. Görünürlerde kayık falan yokmuş. Bir zamanlar o halata bağlı bir kayığın varlığından kimse kuşku duymuyormuş ama başına ne gelmiş, içindekilere ne olmuş belli değilmiş, kayık sırra kadem basmış resmen. Gelin görün ki bu durum, halat elinde kıyıda yürümekte olan genç hanımefendiyi ve delikanlıyı pek rahatsız etmiyor gibiymiş. Ellerinde kanca ve halatla gezinerek üstlerine düşeni yaptıklarını sanıyorlarmış.

George tam onlara seslenip duruma uyandıracakken aklına parlak bir fikir gelmiş. Kendi kayıklarının burnuna bağladığı çekme halatını çiftin çektiği halatın ucuna bağlamış, ardından kürekleri toplamışlar ve kayığın kış tarafına geçip keyifle puolarını yakmışlar.

Genç çiftimizin ruhu bile duymamış, ağzına kadar yükü dolu kayığı içindeki dört çam yarması herifle birlikte ta Marlow'a kadar çekmişler.

George, havuza vardıklarında kilometreler boyunca yanlış kayığı çektiklerini anlayan çiftin yüzündeki o hüznü ifadeyi ömrünün sonuna dek unutamayacağını söyledi. Yanında o tatlı kız olmasaymış adam olay çıkarmaya meyilli birine benziyormuş, neyse ki ucuz atlatmışlar.

Şaşkınlığından ilk sıyrılan genç kız olmuş ve ellerini birbirine kavuşturarak, "Eyvah Henry, halacığım *nerede* peki?" diye haykırmış.

"Kadıncağızı bulabildiler mi bari?" diye sordu Harris.

George kadının akıbetini öğrenememişti.

Kayığı çekenlerle çekilenler arasındaki iletişimsizliğin nelere mal olabileceğinin bir diğer örneğine, George ve ben Walton'a yanaşırken tanık olduk. Bulunduğumuz yerde nehrin bir tarafı suya doğru hafif meyillidir. Bizse nehrin diğer yakasında kamp kurmuştuk, geleni geçeni görebileceğimiz bir noktadaydık. Derken uzaklarda küçük bir sandal belirdi. Bir mavna atının dört nala çektiği bu sandal, doludizgin ilerliyordu. Atın sırtında da parmak kadar bir velet vardı. Beş tane koca adam sandala bir güzel serilmiş, bilmem kaçınıcı rüyalarını görüyorlardı. Hele dümendeki adam iyice kendinden geçmişti.

Sandal tam önümüzden geçerken George, "Ah keşke yanlış halatı çekse," diye mırıldandı. Tam o anda George'un dileği yerine gelmesin mi? Sandalın kıyıya uçmasıyla, kırk bin keten bezi yırtılıyormuş gibi ses çıkarması bir oldu. Adamlardan ikisi bir sepet ve üç kürek-

le birlikte iskeleye uçup boylu boyunca yere serildi, aradan bir buçuk saniye geçmemiştir ki diğer iki adam sancak tarafından uçup kancaların, yelkenlerin, sepetlerin ve şişelerin arasına düşüverdiler. Sonuncu adamsa yirmi metre kadar dayanabilmiş, en sonunda da kafa üstü yere çakılmıştı.

Üstündeki yükten kurtulan sandalı çekmek kolaylaşınca atın tepesindeki çocuk vargücüyle bağırıp küheylanını coşturarak mesafeyi iyice açmaya başladı. Adamlar doğrulmuş aval aval birbirine bakıyorlardı. Başlarına geleni anlar anlamaz avazları çıktığı kadar çocuğa bağırma-ya başladılar. Ama çocuk kendini ata öyle kaptırmıştı ki onları duymadı bile. Adamlar bu kez çocuğun peşi sıra koşmaya başladı, biz de onlar gözden kayboluncaya kadar seyrettik.

Bu talihsiz kazaya pek üzüldüğümü söyleyemem. Umarım kayıklarının bunun gibi envai çeşit yolla çektiren tüm serserilerin başına aynısı gelir. Sadece kendi hayatlarını riske atmakla kalmıyor, yanından geçtikleri her kayık için tehlike yaratıp rahatsızlık veriyorlar. Onlar bu hızla ilerlerken önlerine başka bir kayık çıksa kimsenin kurtulması mümkün değil. Çekme halatları direğinize takılıp kayığınızı alabora edebilir, güverteye birine dolanıp onu suya düşürebilir, hatta yüzünü bile parçalayabilir. Bu durumda yapılabilecek en iyi şey olduğunuz yerde kalıp, kalın uçlu bir değnekle onları kayığınızdan uzak tutmaktır.

Halat çekme deneyimlerinin en heyecanlısı, kayığı kızların çekmesidir. Herkesin yaşaması gereken bir duygudur bu. Kayığın çekilmesi için muhakkak üç kız gereklidir: İkiisi halatı çeker, diğeri de kıkır kıkır gülererek onların etrafında döner durur. Daha işin başında kendilerini halata dolar, kördüğüm olurlar. Halat bacaklarına dolanınca yere çöküp onu çözmeye çalışırlar ama bu se-

fer de boyunlarına dolanır, boğulmalarına ramak kalır. Sonunda düğümü çözerler ve bu iş için tehlikeli denebilecek bir hızla, koşar adımlarla kayığı çekmeye koyulurlar. Yüz metre kadar ilerledikten sonra nefessiz kalır, bir anda dururlar ve kahkahalar içinde çimlere otururlar. Siz daha ne olduğunu anlamadan kayığınız nehrin ortasına açılıp burnunu öbür tarafa dönmüştür bile. Kızlar bunun üzerine şaşkınlık içinde yerlerinden kalkarlar.

"Aaa şuna bakın," derler, "ta nehrin ortasına gitmiş!"

Ardından bir süre kayığı gayet düzenli adımlarla çekmeye başlarlar. Derken birinin elbisesinin kopçasını düzeltereği tutar, onunla birlikte hepsi yavaşlar, kayık da karaya oturur.

Aşağı atlayıp tekneyi iter, kızlara durmamaları için bağırırsınız.

"Evet. Sorun nedir?" diye cevap verirler.

"Durmasanıza!" diye böğürsünüz.

"Ne?"

"Durmayın! Haydi devam edin!"

"Emily git bak bakalım ne istiyorlarmış," der içlerinden biri. Emily de tekneye gelip ne istediğinizi sorar.

"Ne istiyorsunuz? Bir şey mi oldu?"

"Hayır. Yok bir şey, siz çekmeye devam edin yeter."

"Neden?"

"Neden mi? İkide bir durursanız dümeni nasıl kullanacağız? Kayığı hareket halinde tutmanız lazım."

"Ne halinde?"

"Hareket halinde. Kayığı çekmeniz lazım sürekli diyorum."

"Ha tamam, onlara iletirim. İyi çekiyor muyuz bari?"

"Gayet iyi, aynen devam. Yeter ki durmayın."

"Sandığımın aksine, o kadar da zor bir iş değilmiş bu."

"Zor değil tabii canım, çocuk oynunağı. Yeter ki bir ritim tutturulsun."

"Anlıyorum. Şurada minderin altında kırmızı şalım olacaktı, uzatır mısınız?"

Siz şalı bulup ona verene kadar bir başkası gelir, o da şalını ister. Ardından gelmişken bari Mary'ninkini de alalım derler ama Mary'nin şalını istemediği anlaşılınca geri getirip onun yerine tarağını alırlar. Tekrar işe koyulana kadar rahat yirmi dakika geçer. Halatı yeniden çekmeye başlarlar başlamasına ama bu sefer de köşeyi dönerken karşılarına çıkan ineği kovalamak için kayıktan inmek zorunda kalırsınız.

Yani kızlar kayık çekerken bir an bile canınız sıkılmaz.

Yemekten sonra George halatı kaptığı gibi bizi Penton Hook'a kadar bir güzel çekti. Oraya varınca geceyi nerede geçireceğimizi konuştuk. O gece teknede uymayı kararlaştırmıştık ama kayığı buraya mı bağlamalıydık, yoksa Staines'i de geçip yola devam mı etmeliydik karar veremedik. Günü bitirmek için erken bir saatti sanki; güneş hâlâ tepedeydi, o yüzden üç buçuk mil ötede Runnymede'ye doğru yola koyulduk. Burası hem nehrin sessiz, ağaçlık kıyılarından biriydi hem de korunaklı yerleri vardı.

Gerçi sonradan pişman olup keşke Penton Hook'ta dursaydık dedik ama iş işten geçmişti. Sabahın erken saatlerinde üç ya da dört mil boyunca akıntıya karşı kürek çekmek insana pek koymaz ama günün sonunda yorgunluktan harap bitap düşersiniz. Son birkaç mil boyunca manzarayla ilgilenecek mecaliniz kalmaz. Ağzınızı bıçak açmaz, yüzünüzden düşen bin parçadır. Her yarım mil size iki mil gibi gelir. Olduğunuz yerde saydığınıza inanamaz, kesin haritada bir yanlışlık var diye düşünürsünüz; son bir gayretle küreklere asılır, en az on mil yol gittiğinizi sanıp görünürde kanal havuzu falan olmadığını anlayınca ciddi ciddi birilerinin havuzu çalıp götürdüğünden endişe etmeye başlarsınız.

Bir keresinde, yine böyle bir akşam vakti, nehir gezisinde keyfimin fena halde kaçtığını anımsıyorum (mecazi anlamda yani). Anne tarafından kuzenim olan genç bir hanımefendiyle birlikte nehre açılmış, Goring'e doğru ilerliyorduk. Hava kararmaya başladığı için bir an önce havuza varmak istiyorduk, en azından yanımdaki *hanımefendinin* öyle istediği kesindi. Benson Havuzu'na vardığımızda saat altı buçuk olmuştu ve kuzenimin eli ayağına karışmaya başlamıştı. Şimdiye kadar çoktan akşam yemeğinde olması gerekiyormuş. Ben de yetişsem hiç fena olmaz dedim ve haritayı çıkarıp tam olarak ne kadar yolumuz kaldığını hesapladım. Rotamızın üstündeki bir sonraki havuza, Wallingford'a tam bir buçuk mil uzaklıktaydık, oradan da Cleeve'e beş mil yol almamız gerekiyordu.

"Sen hiç merak etme!" dedim. "Saat yedi olmadan Wallingford'tayız, zaten geriye bir tanecik havuz kalıyor," diye onu rahatlatıp küreklere asıldım.

Köprüyü geçer geçmez, "Havuzu görüyor musun?" diye sordum. O da, "Havuz falan göremiyorum," dedi. "Ya, demek öyle.." deyip kürek çekmeye devam ettim. Aradan beş dakika geçtikten sonra tekrar bakmasını rica ettim.

"Yok," dedi, "Ortalıkta havuzun h'si bile yok."

Onu incitmemeye çalışarak, "Bir havuz gördüğünde onu tanıyabileceğine eminsin, değil mi?" diye sordum.

Kırılmak ne kelime, "Çok biliyorsan kendin bak o zaman," diye tersledi beni. Kürekleri bırakıp bir de kendim baktım. Nehir alacakaranlıkta bir mil boyunca uzayıp gidiyordu. Gerçekten de havuzdan eser yoktu.

"Yolumuzu kaybetmiş olabilir miyiz?" diye sordu yol arkadaşım.

Böyle bir şeye ihtimal vermiyordum ancak yine de nehrin yan kollarından birine sapmış, çağılayanlara doğru ilerliyor olabilirdik.

Bu düşünce onu biraz olsun rahatlatmamış, ağlama-ya başlamıştı. Hıçkırıklara boğularak, ikimizin de nehir sularında boğularak can vereceğini, benim gibi bir herifle tekne gezisine çıktığı için Tanrı'nın onu cezalandırdığını söylüyordu.

Benimle nehirde gezmenin cezası bence bu kadar ağır olamazdı ama kuzenim benimle aynı fikirde değildi, ne olacaksa bari bir an önce olsun diye dua ediyordu.

Onu rahatlatmaya, korkusunu gidermeye çalıştım. Sandığım kadar hızlı kürek çekemediğimi söyledim. "Birazdan havuza varacağımızdan hiç şüphen olmasın," diyerek tekrar küreklere asıldım.

Bir süre sonra beni de bir endişe sardı. Haritayı tekrar elime aldım. İşte Wallingford Havuzu orada, Benson'ın bir buçuk mil ilerisindeydi. Elimdeki harita gayet güvenilirli; hepsini geçtim, havuzun yerini ben de hatırlıyordum. Daha önce iki kez yolum düşmüştü. Peki o halde neredeydik biz? Nasıl buralara savrulmuştuk? Bu bir rüya herhalde diye düşünmeye başladım; yatağımda uyuyakalmış olmalıydım, bir dakika sonra beni uyandırıp saatin ona geldiğini söyleyeceklerdi.

Kuzenime dönüp, "Bu bir rüya olabilir mi?" diye sordum. "Şimdi ben de aynı şeyi sana soracaktım" dedi. Öyleyse bu hangimizin rüyasıydı? Bu da ayrı bir merak konusuydu.

Kürek çekmeye devam ettim etmesine ama görünürde havuz mavuz yoktu. Nehir akşam karanlığının ürpertici gölgeleri altında daha kasvetli, daha gizemli bir havaya bürünüyor, her şey gözümüze esrarengiz görünmeye başlıyordu. Aklıma cinler, periler, kayaların üstüne tüneyip insanları girdaplara sürükleyen cadılar ve daha bir sürü tuhaf şey geliyor, keşke daha düzgün bir adam olsaydım da üç-beş dua bilseydim diye düşünüyordum ki uzaklardan berbat bir şekilde "He's Got'em On" şarkı-

sını bir akordeonun o kutsal sesi imdadımıza yetişt i de koca bir oh çektim.

Akordeon sesinden pek hazzetmem fakat aman Tanrım, o an ikimiz için Orpheus'un sesinden, Apollo'nun lavtasından, gelmiş geçmiş tüm melodilerden daha güzel gelmişti o ses. Zaten öyle bir ruh halindeydik ki ağır ağır ilerleyen, kusursuz bir ezgi duysak, herhalde göklerden gelen bir mesaj var diye düşünüp umudu tümden kesebilirdik. Ama "He's Got'em On" şarkısının bir akordeonun sınırlarını aşan bu abuk sabuk, gelişigüzel yorumunda insana güven veren, insancıl bir şeyler vardı.

Şirin melodiler giderek yaklaşıyordu. Çok geçmeden hemen dibimizde bir sandal belirdi.

Kızlı erkekli, taşralı bir grup sandallarıyla mehtapta nehir gezisine çıkmışlardı (gerçi mehtap falan yoktu ama bu onların suçu değildi). Gözüme öyle sempatik, öyle cana yakın göründüler ki anlatamam. Onlara el salladım ve iki saattir Wallingford Havuzu'nu aradığımızı anlatıp yolu tarif etmelerini rica ettim.

"Wallingford Havuzu mu!" dediler şaşkınlıkla. "Tanrı iyiliğinizi versin, o havuz kanalı kapanalı bir yıldan fazla oluyor bayım. Artık Wallingford diye bir havuz yok. Şu an Cleeve yakınlarındasınız. Burada Wallingford Havuzu'nu arayan bir beyefendi yoksa beni çimdikleyerek uyandır Bill!"

Havuzun kaldırılmış olabileceği hiç aklıma gelmemişti. Hepsinin boynuna sarılıp bağrıma basmak geldi içimden ama akıntı öyle güçlüydü ki sandalı durdurmak pek mümkün değildi, o yüzden uzaktan kuru bir teşekkürle yetinmek durumunda kaldım.

Onlara defalarca teşekkür edip bu güzel havanın tadını çıkarmalarını diledik, hatta sanırım ben dayanamayıp bir haftalığına bana gelmelerini teklif ettim, kuzenim

de hızını alamayarak annesinin onları ağdırlamaktan memnun olacağını söyledi. Sonra da *Faust* operasındaki asker korusu şarkısını söyleye söyleye yola koyulduk, tüm olanlara rağmen akşam yemeğine tam vaktinde yetişmiştik.

10. Bölüm

İlk gecemiz. — Tentenin altında. — Yardım çağrısı. — İnatçı çaydanlıklarla baş etme yöntemleri. — Akşam yemeği. — Kendini vicdanlı hissetmenin yolları. — Tercihen Güney Pasifik kıyılarında, kanalizasyonlu, ikamete müsait, ıssız ada arantıyor! — George'un babasının başından geçen komik olaylar. — Huzursuz bir gece.

Harris ve ben, Bell Weir Havuzu'nun da kapandığını düşünmeye başlamıştık. George bizi Staines'e kadar çekmişti; oradan sonra da halatı biz devralmış, kırk mil yol tepmiş kadar yorulmuştuk, öyle ki kayık elli ton ağırlığında gibi geliyordu artık. Kanal havuzuna vardığımızda saat yedi buçuktu. Kayığa atlayıp küreklere asıldık ve nehrin sol yakasında yaşayabileceğimiz bir yer aramaya koyulduk.

Aslına bakarsanız geceyi ilk başta, nehrin yemyeşil bir vadiden kıvrıla kıvrıla aktığı, pek şirin bir yer olan Magna Carta Adası'na gidip o manzarasına doyum olmayan koylarda geçirmeye niyetlenmiştik. Gelgelelim gün içinde manzaraya doymuştuk. Bir kömür mavnasıyla gazhane arasındaki su birikintisine bile razıydık o akşam. Manzara şimdilik eksik kalsındı. Karnımızı doyu-

rup kendimizi yatağa atmaktan başka düşüncemiz yoktu. "Piknik alanı" denen yere kadar kürek çekip kendimize kuytu bir yer bulduk, sonra da kayığı yanaştırıp ulu bir karaağacın köklerine bağladık.

Tam karnımızı doyuracağız diye sevinirken (vakit kazanmak için akşam çayından bile vazgeçmiştik) George tenteyi germeden hayatta olmaz diye tutturdu; bunu gündüz gözüyle halletsek iyi olurmuş. Bütün işlerimizi yoluna koyarsak rahat kafayla çayımızı çorbamızı içebilirmişiz.

Bu tente germe işi sandığımızdan da uzun sürdü. Halbuki gözümüze çok basit görünmüştü. Dev kroket halkalarına benzeyen yarım halka şeklinde beş demir boruyu alıp teknenin kenarlarındaki yuvalara oturtacak, tenteyi de üstüne gerip sıkıca bağlayacaktık hepsi bu. On dakikamızı ya alır, ya almazdı.

Kazın ayağı pek öyle olmadı.

Boruları alıp yuvalarına yerleştirmeye koyulduk. Bu iş için çocuk oyuncuğı diyeceksiniz belki ama ben nasıl hayatta kaldığımıza bile şaşıyorum. Bunlar boru değil, şeytan icadıydı. Bir kere mümkünatı yok, yuvalarına tam oturmuyorlardı. Yer yer üzerlerinde tepinerek, yer yer tekmeleyerek, bazen de kancayla kafalarına kafalarına vurmak suretiyle onları yerine oturtmaya çalışıyorduk; nihayet yuvaya girdiklerindeyse borunun aslında o yuvaya ait olmadığını anlayıp gerisingeri sökmek zorunda kalıyorduk.

Bu sefer de iki kişi birden, dakikalarca cebelleşmedikçe borular çıkmak bilmiyor, çıktıklarında da yerinden bir hışımla sıçrayıp bizi suya atarak boğmaya çalışıyorlardı. Her birinin ortasında menteşeleri vardı; gözümüzü iki dakika başka yere çevirsek bu menteşelerle münasip yerlerimize çimdikler atıyor, biz borunun bir ucuyla boğuşup onu yuvasına girmeye ikna etmeye uğraşırken,

öbür uç sinsice arkamızdan yaklaşıp kafamıza bindiriveriyordu.

Nihayet tüm boruları yerine oturtabilmiştik, geriye bir tek üstlerine tenteyi germek kalmıştı. George ruloyu açıp bir ucunu kayığın burnuna bağladı. Harris kayığın ortasında duruyordu, tenteyi iyice açıp kış tarafta bekleyen bendenize uzatacaktı. Beklemekten ağaç oldum ama tente bir türlü gelmiyordu. George üzerine düşeni yaptı. Gelgelelim Harris hayatında hiç tente açmadığı için işi yüzüne gözüne bulaştırmıştı.

Bunu nasıl başardı anlamıyorum, –kendi de açıklamıyor zaten– ne olduysa oldu, on dakika boyunca insanüstü bir çaba sarf ettikten sonra, mucizevi bir şekilde kendini de ruloğa dolamayla başardı. Üstelik rulonun içinde öyle bir sıkışıp kalmıştı ki ne kadar uğraşsa da çıkamıyordu. Her İngiliz vatandaşının en doğal hakkı diyebileceğimiz türden bir özgürlük savaşı veriyordu hummalı bir şekilde. Meğer debelenirken George'u da devirmiş, George bir yandan Harris'e küfürler yağdırırken diğer yandan yerden kalkmaya çalışmış ama o da tenteye kendini dolayıvermiş.

O sırada benim olan bitenden haberim yoktu tabii. Yapılacak işi tam olarak ben de bilmiyordum. Bana orada dikilip tente gelene kadar beklemem söylenmişti. Ben de Montmorency'yle birlikte oracıkta uslu uslu bekliyordum. Tentenin oraya buraya çekştirildiğini ve savrulduğunu görüyorduk ama bu da işin cilvesi herhalde de-yip burnumuzu sokmak istememiştik.

Tentenin altından gelen boğuk homurdanmaları da bizimkilerin baya zorlandığına yorduk. Onlar işi kolaylayana kadar bekleyip ortalık durulduktan sonra yardıma gidelim dedik.

Bir süre daha bekledik. Tam işler iyice sarpa sarıyor diye aklımdan geçirirken, George'un kafası kıvrıla kıvrıla ayaklarımın dibinde belirip dile geldi:

"Orada kazık gibi dikileceğine bir el atsana salak herif! Boğuluyoruz burada görmüyor musun mankafa!"

Biri benden yardım istedi mi asla karşı koyamam, huyum kurusun, hemen yardımlarına koştum ama tam zamanında yetiştiğimi söyleyemem zira Harris'in suratu patlıcana dönmeye başlamıştı.

Her neyse tenteyi doğru düzgün girmek yarım saatimizi aldı, ardından kayığı temizleyip yemeği hazırlamaya koyulduk. Kayığın burnundaki ispirto ocağını yakıp çaydanlığa su koyduktan sonra kış tarafına geçip çaydanlıkla hiç ilgilenmiyormuşuz gibi yaparak başka işlerle oyalandık.

Nehir gezintisinde bir çaydanlıktaki suyu kaynatmanın yegâne yolu budur. Olur da başında gergin gergin beklediğinizi bir fark ederse, inat eder kaynamaz. Çaktırmadan kenara çekilip yemeği hazırlamakla meşgul olmalı, hiç çay içmeyecekmiş gibi yapmalısınız. Gözucuyla dahi bakmamalısınız. İşte o zaman çayın demlenmek için yanıp tutuşarak fokurdayışını işitebilirsiniz.

Hatta oradan oraya koşturup, "Aman bugün de hiç canım çay istemiyor yahu!" diye bağışmak da iyi bir yöntemdir. Çaydanlığa sizi duyabileceği şekilde iyice yanaşıp, "George, canım hiç çay istemiyor benim. Sende durumlar nasıl?" diye seslenirsiniz. George da, "Aman aman çay istemez, limonata içelim bence, çay hazımsızlık yapıyor bende," diye karşılık verir. Bu lafların üzerine çaydanlık öyle bir kaynar ki taşıp ocağı bile söndürür.

Bu masum hileyi eksiksiz uyguladığımız için, sofranın hazır olmasıyla birlikte çayımız da demlenmişti. Feneri yakıp tepeye asarak sofraya kurulduk.

Kurt gibi acıkmıştık.

Yaklaşık otuz beş dakika boyunca kayıkta duyulan tek ses, azıdişlerimizin tabak çatal gürültüsüne karışan öğütme sesleriydi. Otuz beşinci dakikanın sonunda Har-

ris bir "oh" çekti ve sol bacağına kışının altından sıyrıp sağ ayağını yerleştirdi.

Aradan beş dakika geçti geçmedi, George da bir "oh" çekip tabağını kenara bir yere attı. Üç dakika sonra Montmorency yolculuğa başladığımızdan bu yana ilk memnuniyet belirtilerini göstererek kendi tarafına devrilip gerindi. Ardından ben de bir "oh" çekip arkama yaslandım, hatta kafamı borulardan birine vurdum ama aldırmadım. Küfür bile çıkmadı ağzımdan.

İnsan karnı doyunca nasıl da mesut olur; hem kendini hem dünyayı nasıl da sever! Temiz bir vicdana sahipseniz sizden iyisinin olmayacağını söylerler, ama bana kalırsa dolu bir mide de aynı işlevi rahatlıkla görür. Üstelik bu daha ucuz ve de zahmetsizdir. Şöyle ağzınıza layık bir yemeği mideye indirin bakalım nasıl da bağışlayıcı, cömert birine dönüşüyor, soylu düşüncelere sahip, yufka yürekli bir insan olup çıkıyorsunuz.

Sindirim sistemimizin zihnimize bu kadar hükmedebiliyor olması ne tuhaf. Karnımız doymamışsa ne çalışabilir ne de düşünebiliriz. Duygularımızı da tutkularımızı da yönlendiren midemizdir. Pastırmalı yumurtadan sonra "Çalış!" der; biftek ve şaraptan sonraysa, "Uyu!" Bir fincan çayın ardından beyne şöyle bir komut gönderir: "Şimdi kalk ve kim olduğunu göster. Derin düşüncelere dal, nüktedan sözler çıksın ağzından, sevecen ol. Doğaya ve yaşama duru gözlerle bak; bırak titreşen düşüncelerin kutsanmış bir ruh misali kanatlanıp aşağılarda fırıl fırıl dönmeye devam eden dünyanın üzerinde süzölsün, alev alev parıldayan yıldızları aşip ebediyetin kapılarını aralasın!"

Sıcak çörekten sonra şöyle der mideniz: "Tıpkı çayırda otlayıp boş gözlerle etrafa bakan beyinsiz bir hayvan gibi uyuşuk ve ruhsuz davran; içinde sevgiden, umuttan, korkudan, aşktan ya da yaşama sevincinden eser kalma-

sın." Eser miktarda brendi içtiğinizde ise, "Gel bakalım seni budala, şimdi pis pis sırtı, hoplayıp zıplayarak ahbablarını güldür. Ağzından tükürükler saçarak saçma sapan konuş ki iki gıdım alkolle akli ve iradesi boğulan zavallı bir adamın nasıl da yardıma muhtaç bir kedi yavrusuna dönuştüğünü cümle âlem görsün," der.

Bizler midelerimizin zavallı, bahtsız köleleriyiz. Değerli dostlarım siz beni dinleyin, ahlakmış dürüstlükmüş bunların hepsi boş laf; gözünüz kulağınız midenizde olsun, onu itinayla besleyin yeter. İşte o zaman erdem de, vicdan da gelir yüreğinize yerleşir, kılınızı kıpırdatmanıza bile gerek kalmaz; bir bakmışsınız ki iyi bir vatandaş, sevecen bir koca, şefkatli bir baba, dinibütün, asil bir adam olup çıkıvermişsiniz.

Akşam yemeğinden önce üçümüz de geçimsiz, huy-suz ve aksiyken karnımız doyunca oturduğumuz yerden birbirimize, hatta köpeğe bile gülücükler saçıyorduk. Birbirimizi seviyorduk, şu hayattaki herkesi seviyorduk. Harris bir şeyler almak için ayağa kalktığında George'un nasırına bastı. Bu olay yemekten önce yaşanmış olsaydı George, Harris'in gelmiş geçmiş, gerek bu dünya gerekse öbür dünyadaki bahtı hakkında, insanın tüylerini ürperten dileklerde bulunurdu.

Oysa şimdi yalnızca, "Ağır ol ahbab, az daha düşüyordun," demekle yetiniyordu.

Normalde Harris de yemekten önce hayatta boş durmaz, en şirret sesiyle George gibi koca ayaklı bir herfin on metre civarında bulunup da ayağına basmamanın imkânsız olduğunu, zaten bu koca ayaklarla böyle orta boy bir kayığa gelmekle hayatının hatasını yaptığını, bu dertten ancak ayaklarını kayıktan aşağı sarkıtırsa kurtulabileceğini söyleyecekken şimdi, "Ah affedersin dostum, bir yerin acımadı ya?" diyordu.

George, "Rica ederim, ne demek," deyip tüm suçun

kendisinde olduğunu söylüyor, Harris de bunun tamamen kendi eşekliği olduğunda diretiyordu.

Onları böyle görmek gözlerimi yaşartmıştı gerçekten.

Pipolarımızı yakıp sessiz geceyi seyrederek çene çaldık.

George, "Hep böyle dünyanın hayhuyundan, kötülüklerinden uzak kalsak; akıllı uslu, huzurlu, mutlu mesut yaşayıp gitsek ne olur ki?" dedi. Uzunca bir süredir böyle bir hayatın özlemini çektiğimi söyledim; bunun üzerine hep beraber buralardan kaçıp gitmenin, şöyle yakınlarda bir yerde, ikamete uygun, ıssız bir adaya yerleşip ormanda yaşamının hayalini kurmaya başladık.

Harris'in duyumlarına göre, ıssız adalardaki en büyük problem kanalizasyonun olmamasıymış. George buna katılmıyordu.

Söz kanalizasyonlardan açılınca, George'un aklına vaktiyle babasının başından geçen komik bir olay geldi. Babası bir arkadaşıyla birlikte Galler yöresine seyahat ederken küçük bir handa konaklamak üzere mola vermişler ve handaki diğer yolcularla ahabap olup akşamı onlarla geçirmişler.

Felekten bir gece çalmışlar, sabaha karşı odalarına çıkacakken ikisinin de kafası kıyakmış. Aynı odada, farklı yataklarda yatacaklarmış. Ellerine bir mum alıp üst kata çıkmışlar. Odaya girerken birisi sendeleyip mumu duvara sürtünce mum sönmüş, bizimkiler de karanlıkta soyunup dökünmek zorunda kalmışlar. Gelgelelim ayrı yataklara yatacaklarına yanlışlıkla aynı yatağa girmişler. Biri başını yastığa koymuş, diğeri de yatağa ayakucundan girip ayağını yastığa uzatmış.

Kısa bir sessizlikten sonra George'un babası arkadaşına seslenmiş:

"Joe!"

"Ne var Tom?" demiş Joe yatağın diğer tarafından.

"İnanmayacaksın ama benim yatağında bir adam var, hem de ayakları şu an yastığımda."

"Çok garip Tom," demiş diğeri. "Ekmek çarpsın ki benim de yatağında bir adam var!"

"Ne yapmayı düşünüyorsun?" demiş George'un babası.

"Şimdi yataktan atacağım onu," diye yanıtlamış Joe.

George'un babası, "Ben de öyle yapacağım," demiş hemen.

Kısa bir hırgürden sonra ikisi de gümbürtüyle yere düşmüş, alttan acı acı Joe'nun sesi duyuluyormuş:

"Hey Tom!"

"Ne var?!"

"Hakladın mı herifi?"

"Şey, doğrusunu söylemek gerekirse herif beni tepeledi."

"Benimki de beni tepeledi! Ne biçim bir hanmış bu!"

"Hanın adı neymiş peki?" dedi Harris.

"The Pig and Whistle," dedi George. "Niye sordun ki?"

"Ha öyle mi, o han değil o zaman," diye cevap verdi Harris.

George da, "Çıkar bakalım ağzındaki baklayı," diye üsteledi.

"Çok tuhaf gelecek ama," diye mırıldandı Harris, "babamın başına da taşradaki hanlardan birinde aynı şey gelmiş. Bu hikâyeyi dilinden düşürmezdi. Acaba aynı han mı diye düşündüm bir an."

O gece saat onda yattık, yorgun olduğum için güzel bir uyku çekerim sanmıştım ama yanılmışım. Oysa normalde yastığa çeyrek kala uyurum; sonra da biri kapıyı tıklatıp saatin sabah sekiz buçuk olduğunu söyler. Gelgelelim o gece her şey bana cephe almış gibiydi: Yerimi yadsıyor, sert bir döşemenin üstünde iki büküm yatıyor-

dum (ayaklarımı minderlerden birinin altına sokmuş, kafamı da bir başka minderin üstüne koymuştum). Kayığa çarpan dalgaların sesi, rüzgârda sallanıp duran ağaç dallarının hışırtısı da işin tuzu biberi olmuştu, bir türlü uykuya dalamıyordum.

Bir ara birkaç saatliğine dalmadım değil hani; ne var ki gece döşemenin bazı kısımları şişmiş olsa gerek (ki başlangıçta elbette böyle bir şey yoktu ve sabahleyin yok olup gitti) belime battı durdu. Belimin acısına katlanarak bir süre daha uyumaya çalıştım. Rüyamda altın para yuttuğum için belimi matkapla delerek parayı çıkarmaya çalıştıklarını gördüm. Bunun hiç nazik bir davranış olmadığını söyledim onlara. "Borcum olsun," diyordum, "ay sonunda maaşımı alır almaz öderim," diyordum. Ama Nuh diyor peygamber demiyorlar, "Parayı illa şimdi çıkarmamız lazım, ay sonuna kadar beklersek faizi birikir, hayatta ödeyemezsin," diyorlardı. Sonunda dayanamadım, iyice zıtllaşıp ağız dolusu küfürler ettim. Onlar da bunun üzerine matkabı öyle bir batırdılar ki sıçrayarak uyandım.

Kayığın içi öyle havasızdı ki başıma ağrılar girince bari çıkıp biraz temiz hava alayım dedim. O sırada elime ne geldiyse sırtıma geçirdim (bazısı benim, bazısı George ve Harris'indi). Tenteyi aralayıp kıyıya atladım.

Olağanüstü bir geceydi. Ay batalı çok olmuş, sessizliğe gömülmüş dünyamızı yıldızlarla baş başa bırakmıştı. Bu derin sessizlik içinde kız kardeşleriyle fısıldaşan toprak anamız, hazır biz çocukları uyumuşken, çocuksu insan kulaklarımızın duyamayacağı bir tonda kim bilir ne gizemli olaylardan bahsediyordu.

Bu tuhaf yıldızlar tüm o sakinliği ve berraklığıyla bizi dehşete düşürür. Biz insanlar onların loş ışıklı tapınağına minik ayaklarıyla giren çocuklara benzeriz; bu loş ışıklar dehlizini çepeçevre saran kubbenin altında dikilir,

içimizde korkunç bir şeyler görme beklentisini ve korkusunu taşıyarak başımızı kaldırıp yukarı bakarız.

Öte yandan gece öyle huzur verici, öyle kudretlidir ki onun yüceliği karşısında dünyevi kaygılarımız utançından yerin dibine girerek kaçacak delik arar. Acı ve kederle geçen günlerimiz kalplerimizi kötülükle doldurduğundan dünya bizim için acımasız bir yere dönüşmüştür. Derken gece şefkatli bir anne misali çıkagelir, ellerini nazıkçe ateşler içinde yanan başımıza koyar, gözyaşlarıyla ıslanmış yüzümüzü kendine çevirip gülümser; konuşmasa da gözleriyle anlatır her şeyi; biz de yanan yanağımızı onun göğsüne yaslar, tüm acılarımızdan kurtuluruz.

Bazen de acımız öyle derin, öyle gerçektir ki gecenin karşısında sessizce dikiliriz çünkü kelimeler artık kifayetsizdir, derdimizi yalnızca iniltiyle anlatabiliriz. Gecenin o yufka yüreği bu halimize dayanamaz, acımızı öyle kolay kolay dindiremeyeceğini anlar ve ellerimizi avucuna alarak kanatlarının üstünde çok uzak diyarlara götürür bizi; küçük dünyamız onun kanatları altında iyice ufalmaya başlar, derken ondan çok daha kudretli bir Varlık'ın huzuruna çıkarız, o yüce Varlık'ın ışığında insanlığın gelmişi geçmişi önümüze kitap gibi serilir ve anlarız ki Acı da Keder de Tanrı'nın melekleriymiş.

O yüce ışığa yalnızca acının tacını takma şerefine nail olmuş insanlar bakabilir. Oradan döndüklerindeyse ser verir sır vermezler.

Zamanın birinde uzak diyarlara at koşturan iyi yürekli şövalyeler yaşarmış. Günlerden bir gün, bu şövalyelerin yolu sık bir ormana düşmüş. Bu ormandaki çalılar öyle sık, öyle dikenliymiş ki yolunu kaybedip arasına dalanların etlerini koparıyormuş. Hele ağaçların yaprakları o kadar sık, o kadar koyuymuş ki aralarından hüznü ve kasveti dindirecek minik bir ışık huzmesi bile sızamıyormuş.

Karanlık ormanın içlerinde ilerlerken şövalyelerden biri yoldaşlarını kaybedip farklı yollara sapmış, bir daha da geri dönmemiş; yoldaşları ise onun öldüğünü düşünüp kederlenerek içleri yana yana at sürmeye devam etmişler.

Derken ormanı aşip aradıkları şatoya varmışlar, günlerce burada konaklayıp içip eğlenmişler. Sonra bir gece çakırkeyif halde odun ateşinin başında hoş vakit geçirirken kaybolan yoldaşları çıkagelmiş. Üstü başı bir dilenci gibi yırtık pırtık, her yeri yara bere içindeymiş; gelin görün ki yüzü sevinçli bir gülümsemeyle parlıyormuş.

Ona nasıl kaybolduğunu, başına neler geldiğini sorduklarında da ormanın karanlığında yolunu kaybettiğini, günler geceler boyunca kan revan içinde başıboş dolaştığını, sonunda mecali kalmayınca bir köşeye yığılıp ölümlü beklediğini anlatmış.

Tam ölümle burun buruna gelmişken o da ne! Karanlığın içinden bir afetidevran çıkagelmiş, elinden tutup onu kimselerin bilmediği dolambaçlı yollardan öyle aydınlık bir yere çıkarmış ki güneş ışığı bu ışığın yanında sönük kalırmış. İşte bu muazzam ışığın içine dalan bitkin şövalyemiz bir hayal görmüş. Bu hayal öyle olağanüstüymüş ki yaralarını berelerini unutup mest olmuş vaziyette ayağa kalkarken içinde tarifi imkânsız bir sevinç dalgası kabarmış.

Sonra hayal gözden kaybolmuş, bizim şövalye ise diz çöküp bu kasvetli ormanda ona yolunu kaybettirerek, az önceki hayalle buluşturan azizlere şükretmiş.

İşte o kasvetli ormanın adı "Keder"miş. Şövalyenin ormanda gördüğü hayalden bahsetmemizse katiyen yasa.

11. Bölüm

Bayram değil seyran değil George neden erken kalktı? — George, Harris ve Montmorency soğuk sudan hiç hazzetmiyor. — J.'nin kahramanlığı ve kararlı duruşu. — George ve gömleği: İbretlik bir hikâye. — Aşçı Harris. — Kitabın okullarda okutulması ihtimaline karşı birtakım tarihî anekdotlar.

Sabahın altısında kalktım, bir de baktım George da uyanmış. İkimiz de kışımızı dönüp uyumaya çalıştık ama nafiye. O saatte kalkıp giyinmemizi gerektiren bir durum olsaydı, saatin kaç olduğuna bakarken ikinci uykumuza dalar, ona kadar uyurduk. Halbuki şimdi en az iki saat boyunca kalkmamız için hiçbir sebep yokken, sabahın bu kör vaktinde uyanmak saçmalığın daniskasıyken, beş dakika daha uyusak ölecekmişiz gibi geliyordu.

George yaklaşık on sekiz ay kadar önce Bayan Gippings'in pansiyonunda kalırken başına daha beterinin geldiğini söyledi. Bir akşam saati arızalanmış ve sekizi çeyrek geçede duruvermiş. George bunu fark etmemiş, çünkü her nasıl olmuşsa yatmadan önce saatini kurmayı unutmuş (George kim unutmak kim!), sonra da saatini kolundan çıkarıp kaç olduğuna bile bakmadan başucuna bir yere asmış.

Bu olay yaşandığında mevsim kışmış, hatta kışın da en kısa günleriymiş, bu da yetmiyormuş gibi hava bir haftadır sisliymiş; o yüzden George sabah uyandığında ortalık zifirî karanlık olsa da durumu çakmamış. Saatini astığı yerden almış. Bir de bakmış ki sekizi çeyrek geçiyor.

"Melekler, peygamberler koruyun bizi!"¹ diye haykır-mış George. "Saat dokuzda şehirde olmam lazım benim. Niye beni kimse uyandırmadı yahu? Rezillik!" Saati yatağa fırlatmış, soğuk suyla yıkanıp üstünü başını giymiş, suyun ısınması beklemeye vakti olmadığından yine soğuk suyla tıraş olmuş, sonra da bir koşu saatine tekrar bakmış.

Belki yatağa fırlattığı esnada sarsıldığı için, belki George'un da açıklayamadığı başka bir nedenden dolayı çalışmaya başlayan saat dokuza yirmi kalayı gösteriyormuş.

George saati koluna taktığı gibi bir hışımla alt kata inmiş. Oturma odası kapkaranlık ve sessizmiş, ne ocak yanıyormuş ne de ortada kahvaltı namına bir şey varmış. Gippings cadısı yine yapmış yapacağını diye geçirmiş içinden. Neyse ki, akşam işten dönünce ona gününü gösteririm ben diyerek kendini yatıştırmış. Paltosunu, şapkasını giyip şemsiyesini kaptığı gibi çıkış kapısına yollanmış. O da nesi, henüz kapının sürgüsü bile kapalıymış. George yine Bayan Gippings'in tembelliğine lanet okuyup, insanların vakitlice kalkıp işlerini yapmamaları ne tuhaf diye söyleyene söylene kendini dışarı atmış.

Birkaç yüz metre koştur koştur gittikten sonra ortalıkta in cin top oynadığını, daha dükkânların bile açık olmadığını fark edince bu işte bir tuhafılık var deyip duraksamış. Gerçi epey karanlık ve sisli bir sabahmış ama herkesin sırf bu yüzden tatile gönderilmiş olması aklına pek yatmamış. Kendisi işe gitmek zorundaymış: Başkaları neden sırf hava karanlık ve sisli diye evde pineklesinmiş ki!

Nihayet Holborn'a varmış. Varmış varmasına ama henüz tek bir dükkân kepenklerini açmamış! Görünür-

1. William Shakespeare, *Hamlet*, çev. Sabahattin Eyüboğlu, I. Perde, 4. Sahne, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2010, s. 26. (Y.N.)

de tek bir otobüs bile yokmuş! Gözüne yalnızca üç adam ilişmiş: Biri polis, biri lahana yüklü pazar arabasını çeken bir hamal, diğeri de külüstür bir faytonun şoförü. George saatini çıkarıp tekrar bakmış: Dokuz beş varmış! Olduğu yerde kalıp nabzını saymış. Eğilip bacaklarını yoklamış. Sonra da elinde saatiyle polisin yanına gidip saatin kaç olduğunu sormuş.

Polis, George'u kuşku dolu gözlerle tepeden tırnağa süzerek, "Saat kaç mı?" demiş. "Dinle bakalım kaç kere çalacak."

George yakınlarda çalmakta olan bir saatin sesine kulak kabartmış.

"E, bu sadece üç kez çaldı!" demiş buruk bir ses tonuyla.

Polis memuru, "Sen kaç kez çalmasını bekliyordun?" diye çıkmış.

George da saatini göstererek, "Dokuz kere," diye cevaplamış.

Kamu düzeninin muhafızı, "Nerede oturuyorsun sen?" demiş kaşlarını çatarak.

George biraz düşündükten sonra adresini vermiş.

"Yaa, demek orada oturuyorsun?" demiş adam. "Hımm, sen en iyisi beni dinle, o saati cebine koy ve usul usul evine yollan, kimseye de bundan bahsetme."

George da kafasını kaşıya kaşıya eve gitmiş.

Başta niyeti soyunup yatmakmış ama yeniden kalkıp giyinmek, yıkanmak zor geldiği için rahat koltuğa uzanmaya karar vermiş.

Gelin görün ki bizimkini uyku tutmuyormuş, hatta hayatında hiç bu kadar uyanık hissetmemiş kendini. O yüzden kalkıp lambayı yakmış, satranç takımını çıkarıp kendine karşı bir el satranç oynamış. Bu da onun can sıkıntısını geçirmeye yetmeyince satrancı bir kenara bırakıp kitap okumaya çalışmış. Ancak kitap da pek ilgisini çekmeyince paltosunu alıp yürüyüşe çıkmış.

Dışarısı fena halde ıssız ve kasvetliymiş; karşısına çıkan tüm polisler ona kuşkuyla bakıyor, görür görmez fenerlerini suratına tutuyor, peşine düşüyorlarmış. Artık durum öyle bir noktaya gelmiş ki bizimki gerçekten bir suç işlediği hissiyatına kapılmış ve aynasızların ayak seslerini duyduğunda ara sokaklara dalıp karanlık kapı eşiklerinde saklanıp izini kaybettirmeye başlamış.

Onun bu hali tavrı, polisleri daha da kuşkulandırmaktan başka bir işe yaramamış. Sonunda onu bir köşede kısıtıp gecenin bu saatinde buralarda ne işi olduğunu sormuşlar. "Hiç, öylesine dolaşmaya çıkmıştım," diye yanıtlamış bizimki (o sırada saat sabahın dördüymüş). Polisler pek ikna olmuşa benzemiyormuş, öyle ki iki sivil polis onu evine kadar takip etmiş. Evin karşısındaki kaldırımda pusuya yatıp kapıdan içeri girene kadar evi gözlemişler.

Zaman öldürmek için şömineyi yakıp kendine kahvaltı hazırlamaya niyetlenmiş ama eli ayağına dolanıyor, kömür kovalarını deviriyor, çay kaşıklarını yerlere düşürüyormuş çünkü Bayan Grippings uyanıp da pencereden, "İmdat Polis! Hırsız var!" diye yırtınırsa iki sivil eve dalıp onu tutukladıkları gibi karakola götürürler diye ödü kopuyormuş.

Sinirleri öyle bozulmuş ki kendini mahkeme salonunda jüriye derdini anlatmaya çalışırken hayal etmiş birden. Ne kadar dil dökse de kimseyi suçsuz olduğuna inandıramıyor, yirmi yıl ağır hapis cezasına mahkûm ediliyor, bunu duyan zavallı annesi de kalpten gidiyormuş. Bunları düşününce kahvaltı hazırlamayı bırakmış, paltosuna sarınıp rahat koltuğa uzanarak saatin yedi buçuk olmasını ve Bayan Grippings'in aşağı inmesini beklemiş.

Kâbus gibi geçen o geceden sonra dersini aldığını, bir daha böyle erken vakitte kalkmamaya yeminli olduğunu söylüyordu George.

George başından geçen bu hikâyeyi anlattığı esnada battaniyelerimize sarılmış oturuyorduk. Hikâyesini bitirmez Harris'i kürekle dürterek uyandırma işlemine geçtim. Üçüncü dürtüklemem sonuç vermiş, bize kıcını dönerek bir dakika içinde aşağıda olacağını, bağcıklı çizmelerini hazır etmemizi söylemişti. Kanca yardımıyla ona nerede olduğunu hatırlatınca can havliyle öyle bir sıçradı ki göğsünde masum masum uyumakta olan Montmorency karşı kıyıya savrularak yere serildi.

Tenteyi kaldırdıktan sonra, dördümüz birden kayığın diğer yanından aşağı sarkarak nehrin buz gibi sularına bakıp ürperdik. Gece yatmadan önce şöyle düşünmüştük: Sabah kalkar kalkmaz battaniyeleri, şalları bir kenara attığımız gibi tenteyi kaldırıp şen şakrak kahkahalarla kendimizi nehir sularına bırakacak, uzun uzun yüzmenin tadını çıkaracaktık. Her nasılsa sabah gelip çatığında bu fikir pek cazip gelmemeye başlamıştı. Su biraz fazla serin gibiydi; sert esen rüzgâr da cabasıydı.

"Peki, önden kim atlıyor bakalım?" diyerek sessizliği bozan Harris oldu.

Kimsenin cengâverliğe kalkışmaya niyeti yoktu. George kayığa geçip çoraplarını giymeye başlayarak bu meseleyi kendi adına noktaladı. Montmorency, suyun s'sini aklından geçirmek dahi onu ürpertiormuşçasına, gönülsüz bir havlamayla tavrını belli etti. Harris ise kayığa tırmanmanın zor olacağını öne sürüp pantolonunu aramaya koyuldu.

Doğrusu suya atlamak için can atmasam da pes etmeye gönlüm razı değildi. Suyu atlasam bir tarafımı sivri kayalara çarpabilirdim, orama burama yosun yapışabilirdi. Üzerime biraz su serpeyim bari, yiğitliğin şanıındandır diye düşünüp havlumu aldım ve kıyıya çıktım. Suyu eğilmiş bir ağaç dalının üstünden solucan gibi kıvrıla kıvrıla ilerleyip suyun başına tünedim.

Su cidden buz gibiydi. Rüzgâr da bıçak gibi kesiyordu doğrusu. Üstüme su serpmekten de vazgeçtim. Tam üstümü giyinmek üzere kayığa doğru dönmüştüm ki ayağımın altındaki aptal dalın kırılmasıyla, elimdeki havlula birlikte cumburlop nehri boylayıverdim. Daha ne olduğunu anlamadan bir kova Thames suyu yutmuş halde akıntıya kapılmış, nehrin ortasına sürüklenmişim.

Çırpına çırpına yüzeye çıktığım anda Harris'in, "Vay canına! Bizim J. suya atlamış," dediğini duydum. "Ben cesaret edebileceğini pek düşünmemiştim doğrusu. Ya sen?"

"Su nasıl iyi mi bari?" diye bağırdı George.

Ağzımdan tükürükler saçarak, "Harika" dedim. "Suya girmeyerek hıyarlık ediyorsunuz. Şu keyif hayatta kaçmaz. Ne duruyorsunuz gelsenize? Birazcık cesaret, hepsi bu."

O kadar dil dökmeme rağmen hiçbirini ikna edemedim.

Neyse ki kayığa dönüp giyindiğim sırada çok komik bir olay yaşandı da keyfim yerine geldi. Kayığa tırmandığımda acayip üşümüştüm. Alelacele giyinirken gömleğim elimden fırlayıp suya düştü. Bu da yetmiyormuş gibi, George kahkahalara boğulunca iyice çileden çıkmıştım. George'a ortada gülünecek bir şey olmadığını söyleyince daha beter kahkahalar atmaya başladı. Hayatımda kimsenin bu kadar arsızca güldüğünü hatırlamıyorum. Sonunda tepem attı ve ağzımdan köpükler saçsa onun sapık bir manyak, embesilin teki olduğunu söyledim ama bana mısın demedi, karnına ağırlar gire gire gülmeye devam etti. Her neyse, kancayı suya daldırıp gömleği çıkarıyordum ki bir de ne göreyim: Aceleyle elime aldığım gömlek George'unki çıkmasın mı! İşte şimdi kahkahayı basma sırası bendeydi. Bir ıslak gömle-

ge, bir George'a bakıyor, onun o böğüre böğüre attığı kahkahaları duydukça keyfe gelip daha çok gülüyordum; öyle çok güldüm ki gömleği yeniden suya düşürüverdim.

Gülmekten nefes nefese kalan George, "Gömleğini... su... sudan almayacak mısın?" diye sordu.

Bir süre cevap veremedim çünkü ben de gülmekten kırılıyordum. Sonunda kesik kesik konuşmayı başardım: "Benim... değil ki... seninkiymiş!"

Hayatımda kimsenin yüz ifadesinin bu kadar çabuk değiştiğine şahit olmamıştım.

"Nee!" diye feryadı bastı. "Geri zekâlı herif! Ne diye dikkat etmezsin ki? Çıkıp kıyıda giyinsen ölür müsün? Sen de kayığa binecek adam mısın be? Ver şu kancayı."

Ona durumun komikliğini anlatmaya çalıştım ama nafiye. George da hiç şakadan anlamıyor canım.

Harris kahvaltıda çırpılmış yumurta yemeyi önerdi. Pişirme işi ondaymış. Dediğine göre, bu işte epey ustaymış. Hatta pikniklerde ya da yat gezilerinde yumurtayı hep ona yaptırırlarmış. Yumurtası dillere destanmış. Onun yumurtasını bir tadan ağzına başka bir şey süremez, ondan mahrum kalınca yemeden içmeden kesilir, açlıktan iğne ipliğe döner, ölür gidermiş.

Harris bunları anlattıkça ağzımızın suyu akıyordu. Derhal ocakla tavayı eline tutuşturduk, sepette kırılmamış, etrafa saçılmamış ne kadar yumurta varsa önüne koyup bir an önce başlaması için yalvardık.

Yumurtaları kırmakta biraz zorluk çekti; daha doğrusu kırdıklarını tavanın içine denk getiremiyor, pantolonuna sıçratıyor, gömleğinin koluna bulaştırıyordu. Neyse ki, altı adet yumurtayı nihayet tavayla buluşturmayı başardıktan sonra ocağın başına çömelip bir çatalla yumurtaları çırpmaya başladı.

Anladığımız kadarıyla öyle çocuk oyuncağı bir iş değildi bu. Çatalı tavaya ne zaman yaklaştırsa eline kızgın yağ sıçırıyor; o da sövüp sayarak çatalı elinden atıyor, parmaklarını şaklata şaklata tavanın etrafında dans ediyordu. George'la ne zaman oraya baksak, Harris'i bu performansı icra ederken görüyorduk. Başta bu kısmı da yemek pişirme sanatının olmazsa olmazlarından sanmıştık.

Çırpılmış yumurtanın nasıl yapıldığına dair bir fikrimiz yoktu. Kızilderililerin ya da Sandwich Adaları yerlilerinin, yemeklere lezzet katması için dans edip ef-sunlu sözler söylemeleri gibi bir ritüel sanmıştık bunu. Montmorency bir ara gidip burnunu tavaya yanaştırınca kızgın yağ onu da bir güzel haşladı ve bu sefer o da dans etmeye, sövüp saymaya başladı. Hayatımda gördüğüm en ilginç, en nefes kesen performanslardan biriydi doğrusu. Gösteri bittiğinde George'la resmen hüzne boğulmuştuk.

Sonuç pek de Harris'in umduğu gibi olmadı. Onca gösteri boşunaydı demek. Altı yumurtadan geriye birkaç kaşıklık yanık, insanın iştahını kaçırان bir bulamaç kalmıştı.

Harris tüm suçu tavaya atıyordu. Neymiş efendim bir balık tavamız, bir de gaz sobamız olsaymış her şey bambaşka olurmuş. Hal böyle iken, elimizde gerekli alet edevat olmadığı sürece çırpılmış yumurta yapmaya tövbe ettik.

Kahvaltımız bittiğinde güneş iyice tepedeydi, rüzgâr hızını kesmişti. Kısacası insanın içini ferahlatan bir sabah-tı. Etrafta on dokuzuncu yüzyılda olduğumuzu anımsatan pek az şey vardı; sabah güneşinin altında parıldayan nehir bizi 1215 yılının o meşhur haziran sabahına götür-müştü. Sanki İngiliz halkının yiğit evlatları olarak el dokuması, gösterişsiz kıyafetler içinde, belimizde hançerlerle bekleyen bizler, az sonra tarihte muazzam bir sayfanın

yazılışına tanıklık edecektik. O gün yaşananlar tam dört yüz küsur yıl sonra, Oliver Cromwell tarafından derinlemesine çalışılıp sıradan insanların anlayacağı bir dile tercüme edilecekti.

Güzel bir yaz sabahıymış; hava güneşli, yumuşak ve kıpırtısızmış. Yaklaşmakta olan karmaşanın kokusu hissedilebiliyormuş. Kral John, o geceyi Duncrof Hall'de geçirmiş. Bir önceki gün, Staines gibi mütevazı bir kasabanın sokakları kılıç şakırtılarıyla, taşlı yollarda yürüyen heybetli atların nal sesleriyle, komutanların bağrıışlarıyla, saç sakalına karışmış okçuların, tuhaf dillerde konuşan mızrakçıların öfkeli yüzleri ve acımasız küfürleriyle inlemiş durmuş.

Üstleri başları toz içindeki, yol yorgunu şövalyeler rengârenk üniformaları, silahtarlarıyla birlikte at sırtında kasabaya giriş yapmış. Korkudan süklüm püklüm olmuş köylüler, gece boyunca askerlere kapılarını açıp yiyecek ve yatak vermek zorunda kalmışlar. Hele bir vermesinler, böyle çalkantılı zamanlarda jüri de, yargıç da, davacı da, cellat da kılıçtır; istediğini alabildiğini kayırır, alamadığınınnsa vay haline.

Akşam karanlığı çökünce, baronun askerlerinin çoğu pazaryerindeki kamp ateşinin etrafına toplanmış. Kusana kadar yiyip içiyor, dilleri dolaşarak böğürü böğüre şarkılar söylüyor, kumar oynayıp kavga ediyorlarmış. Kamp ateşinden yayılan ışık, askerlerin inceliksiz üniformalarının ve bir kenarda yığılı duran silahlarının üstünde tuhaf gölge oyunları oynuyormuş. Kasabanın çocuklarıysa oraya buraya sotelenmiş, merakla olan biteni izliyormuş. Hemen yakınlardaki izbe meyhaneye sokulan, büyüyüp serpilmiş kasaba kızları oraların köylü delikanlılarına hiç benzemeyen fiyakalı süvarileri şuh kahkahalarıyla ayartmaya çalışıyor, o sırada pabucu dama atılan köyün gençleriye ablak suratlarıyla bön bön olan biteni seyredip sı-

rıtıyor, öyle pek ayak altında dolaşmıyorlarmış. Civardaki tarlalarda da başka kamp ateşleri parıldıyormuş. Her bir kamp alanına başka başka lordların adamları toplanmış. Sizin anlayacağınız, hain Kral John'un paralı askerleri kapana kısıtılmış.

Karanlık sokakların her birinde nöbetçiler devriye geziyor, tepelerde gözcü ateşleri parıldıyormuş. Nihayet gece çekilmiş; zarif Thames Vadisi gelecek nesillerin yazgısını belirleyecek o büyük günün şafağının ilk ışıklarıyla aydınlanmış.

Şafak söker sökmez, bizim bulunduğumuz yerin az yukarısındaki adaların eteklerinde çalışmaya başlayan işçilerin gürültüsü duyulur. Dün getirilen koca çadır kurulmuştur bile. Marangozlar kerevetleri çivilemekle meşguldür. Bizzat Londra'dan getirilmiş ustalarsa salonu rengârenk ipekler, altın ve gümüş işlemeli kumaşlarla donatmaktadır.

O da ne! Staines'den yukarı nehir boyunca kıvrılan yoldan birileri mi geliyor? Boğuk seslerle konuşup kahkahalar atarak bize doğru gelen bu çam yarması adamlar baronların askerleri. Nehrin diğer yakasında, bize yüz metre kadar mesafede durup silahlarını çatıp beklemeye başlıyorlar.

Saatler ilerledikçe aynı yoldan, sabah güneşinin altında ıslıl ıslıl parıldayan miğferleri ve zırhlarıyla yeni birlikler gelmeye devam ediyor. Yol göz alabildiğine asker, toprağı eşeleyip oradan oraya şahlanan atlar ve parlak çelikle doluyor. Atlı askerler bir birlikten diğerine dört nala gidip geliyor, bir şeyler haykırıyor. Hafif bir meltem küçük flamaları havada miskince dalgalandırıyor, ara sıra rütbelilerden birinin geçtiği yerlerde bir telaş yaşanıyor. Atının sırtındaki yüce baron, yaverleriyle kalabalığı yarıp serflerin ve vassallarının önünde yerini alıyor.

Staines'ten koşup karşıdaki Cooper Tepesi'nin yamaçlarında toplanan meraklı taşra halkı bu kargaşanın asıl sebebinden bihaber olsa da, az sonra yaşanacaklarla ilgili herkesin kendince bir hikâyesi var: Kimileri bugün tüm insanlık adına muazzam şeyler gerçekleşeceğini iddia etse de, yaşlılar kafalarını sağa sola sallayarak, "Bu masalları çok dinledik biz," diyor.

Nehir Staines'e kadar, vaktiyle pek gözdeyken, şimdilerde yalnızca yoksulların kullandığı sepet işi kayıklar-la, küçük tekne ve sandallarla doluydu. Güçlü kuvvetli kürekçiler, yıllar sonra Bell Weir Havuzu'nun inşa edileceği civarlarda akıntıya karşı kürek çekiyor. Kral John'u, o tarihi fermanı imzalayacağı yere götürmek için hazır bekleyen üstü kapalı, büyük mavnalara yanaşabildikleri kadar yanaşıyorlardı.

Güneş tepedeydi artık ve saatlerdir orada beklemekte olan kalabalık arasında sahtekâr John'un, baronların elinden bu sefer de kurtulduğu, emrindeki paralı askerlerle birlikte Duncroft Hall'den sıvışıp kaçtığı, halkının özgürlüğü için ferman imzalamaktan çok daha önemli işleri olduğu dedikodusu dilden dile yayılmaktaydı.

Avuçlarını yalarlar! Bu sefer onu demir bir pençeyle kısıvrak yakalamışlardı adeta. Yolun aşağısında uzaklardan küçük bir toz bulutu yükseliyor, yaklaşan nal sesleriyle toz bulutu da büyüyor ve rengârenk üniformalarıyla lordlar ve şövalyeler ip gibi dizilmiş birlikleri yararak geliyorlardı. Grubun önünde, arkasında, her bir yanında baronların muhafızları vardı; Kral John'u ortalarına almış, dört nala at sürüyorlardı.

Kral atının sırtında onu bekleyen mavnalara ilerlerken, yüce baronlar bir adım öne çıkıp onu selamlıyorlardı. O da kocaman bir gülümsemeyle onlara karşılık veriyor, tatlı sözler söylüyordu. Gören onuruna ve-

rilen bir şölene katıldığını sanırdı. Sıra atından inmeye geldiğindeyse gözleri, kendi paralı Fransız askerleri yerine baronların hemen kenarda bekleyen adamlarına kaydı.

Hâlâ elinden bir şey gelir miydi? Hemen yanındaki bir şeyden kuşkulanmayan atlı muhafıza bir kılıç darbesi indirse, paralı Fransız askerlerine saldırı emri verip ön saflardaki askerleri hazırlıksız yakalasa da şu isyankâr baronlara kendi işine burnunu soktukları için doğduklarına pişman etse! Ah burada John yerine Aslan Yürekli Richard olacaktı ki o zaman seyredin gümbürtüyü! İngiltere özgürlük kadehini daha dudaklarına sürmemişken onu alır yere çalardı. İngiltere halkı da özgürlüğün tadına bakmak için bir yüzyıl daha beklerdi.

Kral John'da o yürek ne gezer? İngiliz savaşçılarının haşın yüzleri karşısında cesareti kırılıyor, elleri dizginlerden boşalıyor, atından inerek en baştaki mavnadaki yerini alıyor. Ardından baronlar da elleri kılıçlarının kabzasında, birer birer içeri giriyor. Kürekçilere yola çıkma emri veriliyor.

Güverteleri cilalı koca koca mavnalar Runnymede kıyılarından ayrılıyor. Akıntıya karşı usul usul, homurdanırcasına ilerleyerek, o günden sonra Magna Carta adını alacak o küçük adaya gıcırtilar eşliğinde yanaşıyorlar. Derken Kral John kıyıya adımını atıyor, hepimiz nefeslerimizi tutmuş bekliyoruz ta ki bir zafer çılgılığı havaya karışana, İngiltere'nin özgürlük tapınağının mihenk taşı yerli yerine oturtulana dek.

12. Bölüm

VIII. Henry ve sevgilisi Anne Boleyn. — İki âşıkla aym evde yaşamamanın zorlukları. — İngiliz ulusunun sabrının zorlandığı dönemler. — Gece manzarası arayışımız. — Başımızı sokacak bir yer bulamayışımız. — Harris ölmeye hazırlanıyor. — Bir melek çıkageliyor. — Bu apansız sevincin Harris'in bünyesinde yarattığı etkiler. — Mütevazı bir akşam yemeği. — Fahiş hardal fiyatları. — Dehşetli bir savaş. — Maidenhead. — Yelken yolculuğu. — Üç balıkçı. — Lanetleniyoruz.

Tam kıyıda oturmuş kafamda bu sahneleri canlandırıyordum ki, George herhalde yan gelip yattığımı sanmış olacak, bir zahmet kıcımlı kaldırıp bulaşığa yardım etmemi istedi. Beni geçmişin o ihtişamlı günlerinden koparıp, sefalet ve günahla dolu bugüne getirerek iyi halt etti. Çaresiz, kayığa inip tavayı bir dal parçasıyla kazıdım, bir tutam otları temizledikten sonra da George'un ıslak gömleğiyle bir güzel cilalayıp parlattım.

Sonra Magna Carta Adası'na gittik; orada bir köşkte tutulan, fermanın üstünde imzalandığı rivayet edilen taşa bir göz attık. Gerçi fermanın orada mı, yoksa kimilerinin iddia ettiği gibi Runnymede kıyılarında mı imzalandığı muallak ama neyse. Benim aklım da bu konuda karışık ama ben de birçokları gibi, onun adada imzalanmış olduğu fikrine yakınım. Şayet ben de o baronlardan biri olsaydım, Kral John gibi sahtekâr bir adamı kaypaklık edip bir yere kaçamayacağı bu adaya getirme emrinde diretirdim.

Piknik alanı civarındaki Ankerwyke binasına ev sahipliği yapan arazide, eski bir manastırın kalıntıları var-

dır. Rivayet o ki, VIII. Henry bu eski manastırda sevgilisi Anne Boleyn'le¹ buluşmuş. Kent'teki Hever Kalesi ve St. Albans civarları da buluşma yerlerindenmiş. O dönemin İngiltere'sinde, akıllı bir karış havada âşıkların cilvelleşmediği bir yer bulmak epey zormuş doğrusu.

Bilmem, cilveleşen bir çiftle aynı evde yaşadınız mı hiç? Sabrınız epey zorlanır. Salona geçip biraz tembellik edeyim dersiniz. Tam kapıyı açarken, içeride birileri alelacele toparlanıyormuş gibi bir ses işitirsiniz. İçeri girdiğinizde Emily pencerenin önünde karşı kaldırımı seyrediyor; ev arkadaşınız John Edward ise odanın diğer köşesinde, ruhunu kaptırmışçasına hiç tanımadığı insanların aile fotoğraflarını inceliyordur.

Kapıda duraksayıp, "Aa!" dersiniz. "Burada olduğunuzu bilmiyordum."

"Ya, öyle mi?" der Emily, size inanmadığını ima eden buz gibi bir sesle.

Bir süre elinizi ayağınızı nereye koyacağınızı bilmeden oyalanır, sonra da, "Burası çok karanlık. Neden lambayı yakmıyorsunuz?" dersiniz.

John Edward "Hay aksi, fark etmemişim bile!" der. Emily ise, öğleden sonraları israf olmasın diye babasının gaz lambasını yakmadığını söyler.

Laf olsun diye bir-iki haberden söz eder, İrlanda sorunuyla ilgili görüşlerinizi dile getirirsiniz ama hiç oralı olmazlar. Her söylediğinize "Ya!", "Öyle mi", "Sahiden mi?", "Bak sen!" gibi yuvarlak cevaplar verirler. Bu tatsız sohbeti on dakika kadar sürdürdükten sonra kapıya doğru seğirtir, usulca dışarı çıkarsınız. Daha siz elinizi kapının koluna süremeden, bir de bakarsınız ki kapı arkanızdan kapanmış bile.

1. Anne Boleyn (1533-153): İngiltere kraliçesi. Eşi VIII. Henry, kızı I. Elizabeth'dir. (Y.N.)

Yarım saat sonra, bu sefer limonluğa gidip pipo tüt-türeyim bari dersiniz. Oraya vardığınızda, içerideki tek iskemleye Emily'nin kurulmuş olduğunu görürsünüz. John Edward'a gelince, kılığının kıyafetinin hali az önce yerlerdeydim diye bas bas bağıriyordur. Tek kelime etmezler ama size öyle bir bakışları vardır ki, bu gözlerden modern bir toplumda söylenebilecek envai çeşit hakaret okunabilir, bunun üzerine derhal orayı terk edip kapıyı kapatırsınız.

Evde herhangi bir kapıyı açmaya korkar olmuşsunuzdur artık. Merdivenlerde aşağı yukarı volta atar, sonra tıpış tıpış odanıza geçer, yatağınıza oturursunuz. Bu da sarmayınca şapkanızı takıp bahçede yürüyüşe çıkarsınız. Patika boyunca aşağı doğru ilerlersiniz. Tam yaz köşkünün önünden geçerken gözünüz içeri kayar ve bir köşede birbirlerine sokulmuş o iki aptal âşıkla yine göz göze gelirsiniz. Bu sefer de sapıklık edip peşlerine takılmışsınız gibi bir düşünceye kapılıp nefret dolu bir bakış atarlar size.

"Ne diye böyle şeyler için özel bir oda yapmazlar ki?" diye söylenir, bir koşu eve gidip şemsiyenizi alarak sokağa atarsınız kendinizi.

Herhalde VIII. Henry denen o budala çocuk da, biricik sevgilisi Anne'e kur yaparken de durum aşağı yukarı böyleydi. Buckinghamshire'da yaşayan insanlar, Windsor ya da Wraysbury civarında dalgın dalgın dolaşırken muhtemelen olur olmaz bir yerde onlara denk gelip, "Hay aksi! Siz de mi buradaydınız?" derler. Kıpırmızı kesilen Henry, "Ah evet, bir arkadaşla bakıp çıkacaktım," diye kaçamak bir cevap verir. Anne ise, "Sizi görmek ne güzel! Tesadüfe bakın, tam buralarda dolanıyordum ki Bay VIII. Henry'yle karşılaştık," diye laf çevirir.

İnsanlar da, "En iyisi bunların aşna fişnesi bitene kadar buralara uğramayalım. Kent'e gidelim bari," diye söylenerek olay mahallini derhal terk ederler.

Kent'e vardıklarında karşılarına çıkan ilk manzara, Hever Kalesi'nde sarmaş dolaş gezinen Henry ile Anne olur.

"Hay lanet olsun böyle işe!" der insanlar. "Dayanılır gibi değil. Bari St. Albans'a gidelim, sessiz sakin bir yerdir orası."

St. Alban'a vardıklarında yine o kör olası çifti Abbey duvarlarının dibinde öpüşürken bulurlar. Zavallı insanların bu diyarları terk edip, Henry o kadından boşanana kadar korsanlık yapmaktan başka çaresi kalmaz.

Nehrin, piknik alanından Old Windsor Havuzu'na kadarki bölümünde manzara pek güzeldir. Gölgeyi yol boyunca şirin kır evlerini, tabloyu andıran hanları seyrede seyrede ilerlediğinizde karşınıza birinci sınıf içkilerin satıldığı Bells of Ouseley Hanı çıkar. Ben Harris'in yalan-cısıyım ama daha önce de dediğim gibi, böyle konularda onun sözüne güvenmelisiniz. Old Windsor bu bölgedeki bir diğer meşhur yerdir. Aziz Edward'ın¹ burada bir sarayı varmış, burası aynı zamanda Kont Godwin'in² kralın kardeşine kumpas kurup öldürmek suçundan hüküm giydiği yermiş. Kont Godwin eline aldığı bir parça ekmeği bölüp havaya kaldırarak mahkeme salonundakilere şöyle seslenmiş:

"Eğer suçluysam işte şu ekmek boğazıma dizilsin!"

Sonra ekmeği ağzına götürüp çiğneme başlamış ve ekmek gerçekten boğazına dizilince oracıkta can vermiş adamcağız.

Old Windsor'ı geçince nehir o cazibesini yitirmeye başlar, Boveney'e yaklaşıp kadar karşınıza dişe dokunur

1. Dindar Aziz Edward (1003-1066): 1042-1066 yılları arasında İngiltere tahtında oturan, Wessex Hanedanı'ndan İngiltere tahtına çıkan son kral. (Ç.N.)

2. Godwine diye de bilinir (ö. 1053). Aziz Edward krallığının ilk yıllarında İngiltere'nin en güçlü kişilerinden. Wessey kontu. (Y.N.)

bir şey çıkmaz. George ve ben Albert Köprüsü'yle Victoria Köprüsü arasında uzanan Home Park boyunca kayığı çektik. Tam Datchet'tan geçerken, George nehirdeki ilk gezintimizi hatırlayıp hatırlamadığımı sordu: "Hani Datchet'ta kıyıya çıkıp gecenin onunda kalacak yer aramıştık ya?"

"Hiç hatırlamaz olur muyum?" dedim. Unutulacak gibi değildi ki.

Ağustos tatilinden önceki cumartesi günüydü. Yine üçümüz bir aradaydık, yorgun düşmüştük ve kurt gibi açtık. Datchet'a vardığımızda sepetimizi, çantalarımızı, battaniye ve paltolarımızı sırtlanıp kalacak yer aramaya koyulduk. Sundurması yaban asmaları ve sarmaşıklarla dolu, çok şirin bir otelin önüne gelmiştik ki ben, "Burada hanımeli yok," diye burun kıvırdım zira o sıralar kafayı hanımeline fena halde takmıştım.

"Öff girmeyelim buraya! Azıcık daha yürüyelim, belki önünde hanımeli olan bir yer buluruz," dedim.

Bir başka otelin önüne kadar yürüdük. Şirin bir oteldi, yanında yöresinde hanımelleri de vardı ama bu sefer de Harris giriş kapısına yaslanmış duran adamın tipini beğenmedi. Pek gözü tutmamış herifi, üstelik çizmeleri de pek çirkinmiş. Mecburen bu oteli de pas geçtik. Bir hayli yol tepmemize rağmen başka bir otele rastlamayınca karşımıza çıkan adamın birine yakınlarda düzgün bir otel var mı diye sorduk.

"E zaten o taraftan geliyorsunuz. Geri dönüp yürürseniz Stag yazısını görürsünüz."

"Gördük ama hoşumuza gitmedi. Sundurmasında hanımeli yok."

"Peki, o halde tam karşısında Manor House vardır. Oraya baktınız mı?"

Harris oraya da gitmek istemediğimizi, önünde diki-len adamı pek gözümüzün tutmadığını söyledi. Ne saçının ne de çizmelerinin renginden hazzetmişti.

"Eh, o zaman derdinize yanın," dedi adam. "Buralar-
da başka otel bulamazsınız."

"Nasıl başka otel yok!" diye haykırdı Harris.

"Yok işte," dedi adam.

"Şimdi ne yapacağız biz Tanrı aşkına?" diye yırtındı
Harris.

Konuşma sırası George'taydı. "Siz kendinize bir otel
inşa edebilirsiniz dilerseniz. Ben Stag'e gidiyorum," dedi.

İnsan ne kadar büyük ideallere sahip olursa olsun
bunları gerçekleştiremiyor. Harris'le dünyevi arzuların kof-
luğu karşında bir iç çekip tıptış tıptış George'u takip ettik.

Pılımızı pırtımızı toplayarak Stag'e gittik, tüm eşya-
mızı hole yığdık.

Otel sahibi yanımıza yaklaşp, "İyi akşamlar baylar,"
dedi.

George, "İyi akşamlar, mümkünse üç yatak istiyoy-
ruz," diye cevap verdi.

"Çok üzgünüm efendim," dedi otel sahibi. "Maalesef
yardımcı olamayacağım."

"Ah, dert etmeyin," dedi George, "iki yatak da işimi-
zi görür bizim. İki kişi bir yatakta yatar. Değil mi çocuk-
lar?" dedi Harris ve bana dönerek.

Harris, George'la aynı yatakta yatacağımızı düşündü-
ğünden olsa gerek, "Tabii tabii," diye cevap verdi hemen.

"Maalesef efendim," dedi yine otel sahibi. "Koskoca
otelde tek boş yatağımız dahi yok. Her yatakta iki-üç
kişi yatıyor zaten."

Bu bizi biraz sersemletmişti.

Neyse ki Harris deneyimli bir gezgin olarak mesele-
ye el attı. Neşeyle gülererek, "Eh, ne yapalım kaderimiz
böyleymiş. Başa gelen çekilir. Siz bize en iyisi bilardo
salonunda bir köşe ayarlayıverin," dedi.

"Çok üzgünüm efendim. Bilardo masasında üç, kafe-
teryada iki kişi yatıyor zaten. Bu gece sizi almam müm-
kün değil."

Çaresizce eşyalarımızı sırtlanıp Manor House'a doğru yollandık. Küçük, şirin bir yerdi. Burası öbüründen daha güzelmış dedim. Harris de, "O kızıl saçlı herifle göze gelmeyiz olur biter," dedi, hem kızıl saçlı olması neden onun suçu olsun ki.

Harris çok akıllı uslu konuşuyordu.

Gelin görün ki Manor House'dakiler lafı ağzımıza tıkip bizi postaladı. Otelci kadın bizi kapıda karşılayıp, son bir buçuk saat içinde geri çevirdiği on dördüncü grup olduğumuzu söyledi. Eziklenerek ahır, bilardo salonu, kömürlük gibi yerlerde de yatabileceğimizi söylesek de, kadın küçümser bir tavırla kahkahayı basarak tüm kuytu köşelerin çoktan kapıldığını söyledi.

"Koskoca kasabada geceyi geçirebileceğimiz bir yer yok mu yani?" diye sorduk.

"Şey, pek tavsiye etmem ama biraz rahatınızdan ödün vermeyi göze alıyorsanız Eton Yolu'nun yarım mil aşağısındaki küçük birahaneye gidebilirsiniz."

Kadın lafını bitirmeden sepetleri, çantaları kaptığımız gibi dışarı koştuk. Sırtımızdaki yüklerle yol iki kat uzun gelmişti. Sonunda mekâna varıp soluk soluğa bara koştuk.

Birahanedekiler çok kaba insanlardı. Bize kahkahalarla güldüler. Hepi topu üç yatakları varmış; yedi bekâr herif, iki tane de evli çift yatıyormuş. Neyse ki iyi yürekli bir mavnacı, Stag'in hemen bitişiğindeki bakkal dükkânına gidip bir şansımızı denememizi söyledi.

Bakkal dükkânı da hıncahınç doluydu. Orada denk geldiğimiz yaşlıca bir kadın bizi çeyrek mil ötedeki bir arkadaşına götürdü. Bu hanım nadiren de olsa, saygın beyefendilere oda kiraliyormuş.

Yaşlı kadın öyle ağır yürüyordu ki eve varmamız yirmi dakika sürdü. Yol boyunca sırt ağrılarından bahsetti durdu.

Arkadaşının evindeki odalar da çoktan tutulmuştu. Oradan 27 numaralı eve yönlendirdiler. Bu ev de doluydu. Bir ümit 32 numaralı eve bakmamızı söylediler ama orada da boş yer yoktu.

Kendimizi yeniden anacadeye atmamızla, Harris'in yere bıraktığı sepetin üstüne oturup, "Benden bu kadar," demesi bir oldu. Burasının ölmek için hiç de fena bir yer olmadığını söyledi. George'la benden, annesini onun yerine öpmemizi, tüm eşine dostuna da, "Harris sizi affetti. Bu dünyadan mutlu mesut göçüp gitti," dememizi istedi.

Tam bu esnada oğlan çocuğu kılığında bir melek çıkagelmesin mi... Bir melek için bundan daha uygun bir kılık düşünemiyorum... Bir elinde bira şişesi, diğer elinde de sicimin ucuna takılı bir şey vardı: Çocuk bu şeyi sürükledikçe taşlara takılıyor, insanın içini gıcıklayan tangır tungur bir ses çıkarıyordu.

Gökten gelen bu elçiye (böyle olduğunu sonradan idrak edecektik) birkaç misafiri olan, tercihen yaşlı hanımların ve yatalak beylerin konakladığı, çaresizlikten gözü dönmüş üç adamdan çekinip onlara rahatlıkla bir gecelik yatak verebilecek birilerini tanıyıp tanımadığını sorduk. Domuz ağılında ya da terk edilmiş bir deniz kabuğu deposunda yatmaya bile razıydık. Böyle bir yer bilmediğini ama kendisini takip edersek annesinin bir geceliğine onları ağırlayabileceğini söyledi.

Ay ışığının altında hepimiz çocuğun boynuna sarılıp şükürler ettik. Çocukçağız yaşadığımız duygu selinin altında ezilip yola kapaklanmasa tablo çok daha dokunaklı olacaktı. Harris öyle kendinden geçti ki kendine gelmesi için çocuğun elindeki yarım bira şişesini kafasına dikmek zorunda kaldı, ayılır ayılmaz da eşyaları taşıma işini George'la bana yıkıp koşmaya başladı.

Çocuğun yaşadığı yer küçücük, dört odalı bir köy eviydi. Annesiye (o da başka bir melekti!) akşam yemeği

için önümüze domuz pastırması, reçelli çörek ve iki demlik dolusu çay koydu. Karnımızı bir güzel doyurduktan sonra doğruca yataklarımıza yollandık. Odada iki tane yatak vardı. George'la ben daracık bir karyolada uyuduk, düşmememek için kendimizi bir çarşafıa bağladık. Çocuğun yatağına da Harris yatmıştı, sabah yıkandıktan sonra Harris'in yataktan sarkan bacaklarına havlularımızı astuk.

O günden sonra, Datchet'a gittiğimizde otel beğenmezlik etmedik.

Şu anki gezintimize dönecek olursak: Heyecan verici hiçbir şey yaşanmadı, tekneyi Monkey Adası'nın az aşağısına kadar kös kös çekip öğle yemeğı için yanaştık. Tam söğüş etleri çıkarıyorduk ki yanımıza hardal almadığımızı fark ettik. Hayatım boyunca canımın bu kadar hardal çektiğı bir an hatırlamıyorum. Normalde hardal için kılımı kıpırdatmam, canım nadiren çeker ama o anda şuncacık hardal için dünyaları verirdim.

Şu koca evrende kaç dünya var bilmiyorum ama o esnada bana bir kaşıık hardal verene o dünyaların tamamını verebilirdim. İstedığım şeyi elde edemediğimde böyle gözü kara birine dönüşüveririm işte.

Harris de o bir kaşıık hardal için dünyaları vereceğini söyledi. O sırada elinde bir kutu hardalla oradan geçen biri ne şanslıydı düşünsenize. Ömrünün geri kalanını bir o dünyada, bir bu dünyada gününü gün ederek geçirecekti.

Kazın ayağı öyle değildi tabii! Hardal elimize geçer geçmez ikimiz de mızıkçılık yapıp sözümüzden cayardık muhtemelen. İnsan bazen gaza gelip böyle bol keseden salları ama üstüne biraz kafa yorunca, istediğı şeyle ona biçtiğı değer arasında dağlar kadar fark olduğunu görür. Vaktiyle İsviçre'de dağ gezintisi yapan bir adamın canı bira çekmiş, tam içinden bir bardak bira için dünyaları veririm diye geçirirken karşısına bira satan bir kulübe çıkmış. Bizimki bir şişe birayı devirdikten sonra önüne beş

franklık hesap gelince ortalığı velveleye vermiş. "Bu resmen soygun, kepezelik bu!" diye bağırıp çağırmış, hatta konuyla ilgili *The Times* gazetesine yazı bile yazmış.

Hardalımız olmadığı için kayığa derin bir hüznün çökmüştü. Etleri sessiz sedasız yedik. Yaşamak öyle boş, öyle yavan geliyordu ki... Çocukluğumuzun hardal dolu günlerini düşünüp bir ah çektik. Biraz elmalı turta yiyince kendimize geldik. Hele ki George, sepetin dibinden bir kutu ananas konserveşi çıkarıp da kayığın ortasına yuvarlayınca hayatın her şeye rağmen yaşanmaya değer olduğunu yeniden anladık.

Üçümüz de ananasa bayılırız. Konserve kutusunun üstündeki resme bakarak, ananas suyunun o enfes tadını hayal edip birbirimize gülümsedik. Harris'in kaşığı bile hazırdı.

Kutuyu açmak için açacak aranmaya başladık. Sepetin altını üstüne getirdik. Çantaları karıştırdık. Kayığın dibindeki tahtaları bile söküp baktık. Tüm eşyaları kıyıya çıkarıp silkeledik. Konserve açacağı sanki yer yarılmış içine girmişti.

Derken Harris konserveyi cep çakısıyla açmaya kalktı ama çakıyı kırdı, elini de fena halde kesti. George makasla açmayı denedi ama makas elinden uçuverdi, neredeyse gözünü çıkarıyordu. Onlar yaralarını sararken ben kancanın sivri ucuyla bir delik açmaya çalıştım. Kanca birden elimden kayınca teknenin dibindeki çamurlu suya savruluverdim. Tek bir hasar dahi almayan konserve, güvertede yuvarlanıp çay fincanlarından birini kırmıştı.

Bunun üzerine hepimiz deliye döndük. Konserveyi kıyıya çıkardık. Harris çalılarının arasından kocaman, ucu sivri bir taş bulup getirdi, ben de tekneden bayrak direğini kaptım. George konserveyi sabit tuttu; Harris taşı sivri tarafı kutunun tepesine gelecek şekilde yerleştirdi; ben de bayrak direğini havaya kaldırıp vargücümle indirdim.

O gün George'un hayatını kurtaran kafasındaki hasır şapka olmuştu. Hâlâ o şapkayı (ondan geriye ne kaldıysa) hatıra niyetine saklar. Bir kış gecesi pipolar yakılmış, ortamda koyu bir sohbet başlamış, insanlar başlarından geçen tehlikeli olayları anlatmaya başlamışsa, George muhakkak o hasır şapkayı gösterip bunu bire bin katarak anlatır.

Harris küçük sıyrıklarla kurtulmuştu.

Ardından konserveyi yere koydum ve bitap düşüp kalbim sıkışınca kadar vurdum. Benim pilim bitince Harris kaldığım yerden devam etti.

Kutuyu önce yassı hale getirdik, sonra tekrar kareye döndürdük. Döve döve geometri biliminde gelmiş geçmiş ne kadar şekil varsa hepsini deneyimledik ama konserve de tek bir delik dahi açamadık. Derken George konserveye saldırıp onu öyle tuhaf bir şekle soktu ki kutu, kutuluktan çıkıp korkunç bir şeye dönüştü, kendi elleriyle yarattığı bu şeyden George da korktuğundan onu bir kenara fırlattı. Sonunda hep beraber çimenlere çöküp yorgun gözlerle kutuya baktık.

Bu sefer de kutunun üstündeki bir çöküntü gözümüze ilişti; sanki alay edercesine bize bakıp sırıtıyor gibiydi, bunun üzerine iyice tepemiz attı ve Harris bir hışımla üstüne atlayıp onu nehrin ortasına fırlatıverdi. Kutu baktarken hırsımızdan sövüp sayıyorduk, ardından kayığa atlayıp vargücümüzle kürek çekerek oradan uzaklaştık. Maidenhead'e varana kadar da mola vermedik.

Maidenhead insanın sinirlerini hoplatacak züppelikte bir yerdir. Nehirdeki en gösteriş budalası tiplerin ve kokona eşlikçilerinin uğrak yeridir burası. Balet kızlarla sevgililerinin konakladığı fiyakalı otellerle doludur. Nehrin iblislerinin, yani buharlı teknelerin çıktığı cadı kazanıdır aynı zamanda. Londra sosyetesinin Maidenhead'te mutlaka "başını sokacak bir yeri" vardır. Şu üç ciltlik aşk romanları-

nın kadın kahramanları, başkasının kocasıyla âlem yapacağı zaman akşam yemeğini muhakkak burada yerler.

Maidenhead'i bir çırpıda geçip Boulter's ve Cookham havuzları açıklarına gelince manzaranın tadını çıkara çıkara ilerledik. Clieveden Ormanları, zarif ilkbahar giysilerini henüz üstünden atmamıştı; yeşilin bin bir tonuna bürünmüş ağaçlar nehrin kıyısından itibaren sonsuz bir uyum içinde yükseliyordu. Burası nehir boyunca uzayıp giden güzelliğiyle belki de nehrin en güzel yeri-
dir. İnsana derin huzur veren bu şirin manzarayı istemeyerek de olsa yavaş yavaş arkamızda bıraktık.

Cookham'ın hemen aşağısında akıntının durgunlaştığı bir yere yanaşıp çay içtik. Havuzu geçtiğimizde akşam karanlığı çökmüştü. Birdenbire sert bir rüzgâr esmeye başladı; şansımıza arkamızdan esiyordu, halbuki nehirdeyken ne yöne gitseniz hep karşınızdan eser. Diyelim gününbirlik nehir gezintisine çıktınız. Sabah yola çıkar çıkmaz rüzgâr yüzünüze çarpmaya başlar; dönüş yolunda rüzgârı arkanıza alacağınızı düşünüp kendinizi teselli ederek gün boyu kürek çekersiniz. Derken akşam çay saatinden sonra rüzgâr ters yönden esmeye başlar ve yine vargücünüzle küreklere asılmak zorunda kalırsınız.

Ha, yelkeni yanınıza almadıysanız işte o zaman rüzgâr sabah akşam arkanızdan eser. Ne yaparsınız işte! Bu dünya bir sınavdan ibaret, insanlık da kıyamet kopana dek türlü cefaya katlanmak zorunda.

Bu akşam ise, yukarılarda birileri bir yanlışlık yapmış ve rüzgârı karşımıza koyacağına arkamıza koymuştu. Onlar hatanın farkına varmadan evvel hemen yelkeni açıp düşünceli tavırlarla kayığın dört bir tarafına yayılarak neşemizi belli etmemeye çalıştık. Yelken öyle şişip gerildi ki direk çatırdadı ve kayığımız uçarcasına yol almaya başladı.

Dümen bendeydi.

Yelkenle yolculuk etmek kadar nefes kesici başka bir şey var mı bilmiyorum. İnsanı uçmaya en çok yaklaştıran şeydir yelkenli yolculuk — tabii rüyalar dışında. Delicesine esen rüzgâr kayığınızı kanatlandırıp sizi bilinmez diyarlara sürükler sanki. Çamurdan yaratılmış, toprağın üstünde emekleye emekleye ilerlemeye çalışan o hantal yaratık olmaktan çıkmış, doğanın bir parçası haline gelmişsinizdir artık! Kalbiniz doğa anayla birlikte çarpmaktadır! Doğa ana sizi güçlü kollarıyla kaldırıp bağrına basar! Ruhunuz onunla bütünleşir, ayaklarınız yerden kesilir, hafiflersiniz! Rüzgâr kulağınıza şarkılar fısıldar. Yeryüzü ayaklarınızın altında ufaldıkça ufalır. Bulutlarla kardeşsinizdir artık; onlara öyle yakınsınızdır ki uzanıp kucaklaşmak istersiniz.

Koca nehirde bizden başka kimse yoktu. Yalnızca biraz ötede nehrin ortasına demirlemiş bir sandalın üstünde üç balıkçı gözümüze ilişti o kadar. Suyun üstünde yağ gibi kayıyor, ormanlık kıyıların yanından rüzgâr gibi geçiyorduk ve kimsenin ağzını bıçak açmıyordu.

Dümen hâlâ bendeydi.

Biraz yaklaşıncı balık tutan üç adamın yaşlı başlı, kendi halinde insanlar olduğunu anladık. Sandala üç iskemle atmış oturuyorlar, gözlerini oltalarından ayırmıyorlardı. Kızıl günbatımı nehrin sularına gizemli gizemli yansıyor, kıyıda yükselen ağaçlar bu kızılığın ateşiyle yanıyor, batıda kümelenen bulutlar altın suyuna batırılmışçasına görkemli görünüyordu. İnsanı mest eden, umutlarını, özlemlerini okşayan bir andı yaşadığımız. Küçük yelkenimiz eflatun gökyüzüne dimdik yükseliyor; alacakaranlık, yeryüzünü gökkuşağının türlü renkleriyle sarımalıyor; gece arkamızdan sinsi sinsi yaklaşıyordu.

Tarihin derinliklerinde kalmış bir efsanede geçen şövalyeler gibiydik. Gizemli bir gölün sularında, alacaka-

ranlığın meçhul krallığına, güneşin battığı o yüce diyarlara yelken açmış ilerliyorduk.

Halbuki meçhul krallığa ilerlemek yerine, o üç mason yaşlı adamın sandalına bindirmiştik. Başta ne olup bittiğini anlamadık çünkü yelken görüş alanımızı engeliyordu ama akşam karanlığında havaya karışan küfürlerden, insanlara yakın bir yerde olduğumuz anlaşıyordu. Üstelik bu insanların belli ki huzurları kaçmış, bir şeye öfkelenmişlerdi.

Harris yelkeni indirince olan biteni anladık. Bu üç yaşlı beyefendi iskemlelerinden düşmüş, sandalın dibine üst üste yığılıp kalmışlardı. Şimdiyse bir yandan inleyip doğrulmaya, üstlerine başlarına saçılan balıklardan kurtulmaya çalışıyor, diğer yandan da bize küfürler yağıdırıyorlardı. Üstelik öyle sıradan, baştan savma küfürler değildi bunlar; uzun uzadıya, dikkatlice düşünülmüş, meslek hayatlarımızdan tutun da gelmişimizi, geçmişimizi ve bilumum akrabamızı kapsayan, bizimle ilgili en ince ayrıntıyı bile gözden kaçırmayan, oldukça doyurucu, sağlam küfürlerdi.

Harris tüm gün balık tutup tembellik edecekken onlara böyle heyecanlı dakikalar yaşattığımız için bize minnettar olmaları gerektiğini, ayrıca yaşlı başlı insanların böyle ağza alınmayacak küfürler savurmasını esefle kınadığını belirtti.

Ancak adamlar bana mısın demedi.

George yolun geri kalan kısmında dümene geçmek istedi. Benimki gibi bir zihnin böyle işlerde heba edilmemesi gerektiğini, kayığı alabora edip herkesi boğmadan önce bu işi sıradan birine devretmemin iyi olacağını söyleyip dümenin başına geçerek bizi Marlow'a götürdü.

Marlow'a varınca kayığı köprünün ayaklarına yanaştırıp geceyi geçirmek üzere "Crown" Hanı'na doğru yola koyulduk.

13. Bölüm

Marlow. — Bisham Manastırı. — Medhenham rahipleri. — Montmorency yaşlı bir erkek kediyi öldürmeye niyetleniyor. — Neyse ki kedinin canını bağışlıyor. — Bir fox terrier'in alışveriş merkezindeki utanç verici davranışı. — Marlow'dan ayrılıyoruz. — Muhteşem bir geçit töreni. — Buharlı teknelere rahatsızlık verip onları oyalamanın püf noktaları. — Nehir suyu içmek istemeyişimiz. — Uysal bir köpek. — Harris ve kıymalı böreğin bir anda ortadan kayboluşu.

Marlow nehir kıyısındaki en hoş yerlerden biridir. Yaşam dolu, hareketli, küçük bir kasabadır. Diğer kıyı kasabalarıyla kıyaslandığında manzarasının pek iyi olduğu söylenese de kuytu köşede kalmış pek çok ilginç yere ev sahipliği yapar. Bizleri, buranın Sakson Algar¹ tarafından yönetildiği, William² tarafından fethedilip Kraliçe Matilda'ya³ armağan edildiği, ondan da Warwick kontlarına geçtiği günlere ya da bu dört krala da danışmanlık yapmış, diplomatik becerisiyle dünyaya nam salmış Lord Paget'a⁴ götüren bu tarihi mekânlar, asırlar öncesiyle kurduğumuz köprüyü halen ayakta tutmaktadır.

Nehir gezintisi sonrası canınız şöyle bir dolaşmak

1. Algar, 1086'da hazırlanan Tapu sicilinde geçen bir Anglosakson isimdir. Bir kişi mi aynı isimdeki birçok kişiyi mi ifade ettiğinin belirlenmesi mümkün değildir. (Y.N.)

2. I. William (Fatih William) (1028-1087): Normandiya dükü, 1066'den sonra İngiltere kralı. (Y.N.)

3. Flanders'li Matilda (1031-1083): İngiltere kraliçesi ve Normandiya düşesi. Eşi I. William. (Y.N.)

4. William Paget (1506-1563): İngiliz siyasetçi. (Y.N.)

isterse, Marlow kıyılarından daha iyi bir yer bulamazsınız. Cookham'a inerken Quarry Korusu'dan ve onun güzelim çayırlarından geçersiniz. Ah canım Quarry Korusu! O daracık, yokuşlu patikaları ve çayırlarıyla, yaz günlerini anımsatan kokusuyla ne şirin bir yerdir! Ağaçların gölgelerinde neşeli yüzlerin hayaletleri dolaşıyordur sanki! Fısıldaşarak usul usul yere düşen yapraklar kulağınıza eski zamanların o hoş sohbetlerini taşır!

Marlow'dan Sonning'e giderken manzara daha da güzelleşir. Marlow Köprüsü'nün yarım mil yukarısında karşınıza, taş duvarlarında bir zamanlar Tapınak Şövalyeleri'nin haykırışları yankılanan, hem Cleves'li Anne'e¹ hem de Kraliçe Elizabeth'e ev sahipliği yapmış, görkemli Bisham Manastırı çıkar. Bu manastır melodram yüklü öğelerle doludur. Duvarları goblen kaplı bir yatak odasının yanı sıra, kalın duvarlarının içine gizlenmiş gizli bir odası vardır. Oğlunu ölene kadar döven Leydi Holy'nin hayaleti gece çökünce koridorlarda dolaşır, bir leğen bulup kanlı ellerini temizlemeye çalışmış.

Bir zamanlar insanları tahttan indirip tahta çıkaran Warwick, krallar, krallıklar gibi dünyevi meselelerden elini eteğini çekmiş, burada yatmaktadır. Poitiers'de iyi işler çıkaran Salisbury de öyle. Manastıra gelmeden önce hemen nehir kıyısındaki Bisham Kilisesi'ne uğrarsanız, burada gerçekten görülmeye değer mezarlar ve anıtlar bulursunuz. O sıralarda Marlow'da yaşamakta olan Shelley'nin (evi hemen West Street'tedir.) *Revolt of Islam*² adlı eserini, Bisham'daki kayın ağaçlarının gölgesinde sandallıyla dolaşırken yazdığı rivayet edilir.

Hele biraz yukarısında Hurley Havuzu vardır ki

1. Cleves'li Anne (1515-1557): Eşi İngiltere Kralı VIII. Henry'dir. (Y.N.)

2. (İng.) İslamın Ayaklanması. 1818'de. Percy Byssche Shelley tarafından yazılan on iki kantoluk şiir. (Ç.N.)

orada bir ay kalsam yine de manzarasına doyamam. Havuza beş dakikalık yürüme mesafesindeki Hurley kasabası, nehir kıyısındaki en eski yerleşim yeridir. Rivayete göre burası "Kral Saberth¹ ve Kral Offa² zamanlarından kalmadır." Havuzdan biraz yukarı doğru ilerlediğinizde karşınıza vaktiyle Gloucestershire seferinde Danimarkalı askerlerin kamp kurduğu Danimarkalılar Çayırı çıkar; az ileride, nehrin hafif kıvrıldığı yerde de Medmenham Manastırı'nın kalıntılarına rastlarsınız.

"Cehennem Ateşi Kulübü"³ adıyla bilinen meşhur Medmenham rahiplerinin, "İçinden geleni yap," diye bir mottosu varmış. Bu çağrı hâlâ yıkık dökük manastır kapısının girişinde asılı duruyormuş. Hatta kötülüğüyle nam salmış Wilkes'in⁴ de bu cemiyetin bir üyesi olduğu söylenir. Birkaç yıl önce, ahlaksız soytarılardan oluşan cemaatiyle ünlü bu sahte manastırın yerinde, bir zamanlar daha katı kurallara sahip bir kilise olduğu ortaya çıktı. Bu kilisenin rahipleri beş yüz yıl sonraki zevke sefaya düşkün o sapıklardan biraz farklı tiplermiş.

On üçüncü yüzyılda buraya bir kilise kuran Cistercian rahipleri üstlerine kaba saba, kukuletalı cüppeden başka bir şey geçirmez; ağızlarına et, balık, yumurta sürmezlermiş. Saman yığınları üstünde yatar, gecenin bir yarısında duaya kalkarlarmış. Gündüzleri ise durmadan çalışır, okur ya da dua ederlermiş, kimse tek kelime etmediği için kiliseye ölüm sessizliği hakimmiş.

Tanrı'nın özene bezene yarattığı böylesi şirin bir

1. Kral Saberth (604-616): Essex'in ilk Hristiyan kralı. (Y.N.)

2. Kral Offa (757-796): Mercia Krallığı'nın en güçlü hükümdarı. (Y.N.)

3. Kulübün kurucusu Sir Francis Dashwood, toprak sahibi zengin bir ailenin oğluydu. Aynı ismi taşıyan babası Sir Francis Dashwood servetini Osmanlı İmparatorluğu ve Çin'la yaptığı ticaretten sağlamıştı. Oğul Francis Dashwood, "içinden geleni yap" felsefesini benimsemişti. (Ç.N.)

4. John Wilkes (1727-1797) Radikal, gazeteci ve politikacı. (Ç.N.)

yerde somurtarak yaşayan bir topluluk! Halbuki doğanın bağrından kopup gelen seslere kulak kabartıp nehirde yükselen ninnileri, çimenlerin fısıltılarını, rüzgârın ezgisini dinleseler hayatın anlamını kavramanın bundan daha iyi bir yolu olmadığını görürlerdi. Günler geceler boyu göklerden bir ses işitebilmek için sessizce beklediler ama Tanrı'nın onlarla doğanın gizli diliyle konuştuğunun farkında bile değillerdi.

Medmenham'dan şirin Hambledon Havuzu'na kadar nehir öyle güzeldir ki insana huzur verir, Greenlands'i geçtikten sonra ise manzara çekiciliğini yitirmeye başlar. Hatta bizim gazete bayisinin sahibi de buralarda oturur. Yaşlı başlı, kendi halinde bir beyefendidir, özellikle yaz ayları boyunca onu nehirde kendisinden beklenmeyen bir dinçlikle kürek çekerken ya da karta kaçmış havuz bekçileriyle şen şakrak çene çalarken görebilirsiniz. Henley'nin öbür ucuna kadar buralarda pek hayat yoktur.

Marlow'da kaldığımız pazartesi sabahı epey erken kalkıp, kahvaltı öncesi nehre gidip yıkandık. Nehirden dönerken Montmorency kendini rezil rüsva edecek bir işe kalkıştı. Montmorency'yle fikir ayrılığına düştüğümüz tek bir konu vardır, o da kediler. Ben kedileri severim, Montmorency ise onlardan hiç hazzetmez.

Bir kedi gördüğümde hemen yanına çöküp çenesinin altını gıdıklar, "Tatlı pisicik!" derim. O da kuyruğunu dikleştirip sırtını kabartır, burnunu paçalarımın sürtürerek karşılık verir, her iki taraf da son derece nazik ve barışçıldır. Montmorency bir kedi gördüğündeyse tüm sokağı ayağa kaldırır, on saniye içerisinde kendi halinde bir beyefendiye kırk yıl yetecek kadar küfür havada uçuşur.

Aslında köpeği suçlamıyorum (prensip olarak kafasına vurmakla ya da taş atmakla yetiniyorum), ne de olsa doğası böyle. Doğrusunu söylemek gerekirse, fox terrier normal bir köpektен dört kat daha günahkâr yaratılmış-

tır. Hıristiyanların bu hayvanların doğasındaki külhanbeyliği törpüleyebilmesi, yıllar sürecektir sabırlı bir çaba gerektiriyor.

Hiç unutmam bir keresinde Haymarket'in lobisinde bekliyordum. Etrafımda da alışveriş yapan sahiplerini bekleyen envai çeşit köpek vardı: bir çoban köpeği, bir iki tane Collie, bir St. Bernard, üç-beş tane av köpeği ve Newfoundland, bir tazı, kafası kabarık tüylerle kaplı, gövdesiyse uyuz gibi görünen bir Fransız kanişi, bir buldok, ancak Lowther Arcade taraflarında rastlayabileceğiniz, fare büyüklüğündeki minicik köpekler ve bir çift Yorkshire kırmısı.

Hepsi de uslu uslu oturmuş, sabır dolu, düşünceli bir ifadeyle sahiplerini bekliyordu. Lobide adeta ilahî bir barış hüküm sürüyordu. Öyle sakın, öyle uysal bir havaları vardı ki salonu naif bir hüznün kaplamıştı.

Derken genç, şirin bir hanımefendi yanında ufak tefek, uysal bir fox terrier'le girip onu buldokka kanişin arasına bağladı. Hayvan bir dakika boyunca etrafına bakındı. Sonra gözlerini tavana dikti. Suratındaki ifadeyi gören hasretle anacığını düşünüyor sanırdı. Ardından esnedi. Etrafında sessiz sedasız duran, vakur ve asil köpeklere tekrar bir göz gezdirdi.

Hemen sağındaki buldok derin bir uykuya dalmıştı. Solundaki kaniş ise kibirli bir edayla, baston yutmuş gibi duruyordu. Derken bizim fox terrier, ortada en ufak bir tahrik yokken kanişin bacağını ısırırverdi. Neye uğradığını şaşırarak kanişin acı acı havlamaları mağazanın lobisinde yankılandı.

Fox terrier ilk girişiminin başarıyla sonuçlanmış olduğunu düşünmüş olacak ki icraatlarına devam etti. Kanişin üstünden atlayarak Collie'lerden birine saldırdı bu kez. Uyku sersemi köpek ne olduğunu anlamadan bir hışımla yanındaki kanişle kavgaya tutuştu. Yerine dönen

terrier ise buldoku kulağından tutmuş savurmaya çalışıyordu. Buldok da ne yapsın, can havliyle önüne kim gelirse saldırmaya başladı ki buna güvenlik görevlisi de dahildi. Bizim pek sevgili terrier ise fırsattan istifade, dövüşmeye dünden razı Yorkshire kırmasıyla kavga etme fırsatını kaçırmamış oldu.

Köpeklerin doğasını bilen biri, o sırada lobideki tüm köpeklerin ortada ölüm kalım meselesi varmışçasına kavga ettiklerini az çok tahmin eder. Büyük köpekler rasgele birbirlerine dalıyor; küçükler hem birbirleriyle kavga ediyor hem de fırsatını buldukça büyük köpeklerin bacaklarına ısırık atıyorlardı.

Lobide tam anlamıyla kızılca kıyamet kopmuştu. Haymarket'in önünde toplanan meraklı kalabalık, "İçeride kilise mütevellisi seçimleri mi var yoksa birini mi boğazlıyorlar?" diye soruyordu. Sopa ve halatlarla köpekleri ayırmaya çalışanlar mı dersiniz, karakola koşup polis çağırıyorlar mı...

Derken bu gürültü patırtının ortasında o genç, şirin hanımefendi çıkageldi, pek sevimli köpeğini (öyle kuzu gibi bir ifade takınmıştı ki az önce Yorkshire kırmasını hastanelik eden o değildi sanki) o hengâmeden kurtarıp kollarına aldı ve, "Ah, bu vahşi yaratıklar sana ne yaptılar öyle kuzum?" diyerek hayvanı öpücüklerle boğdu. Bizim terrier de sahibine iyice sokulup, "Oh, iyi ki geldin de beni bu rezillikten kurtardın!" bakışları atıyordu.

Hanımefendi, mağaza yöneticilerinin böyle vahşi köpeklerle saygın insanların köpeklerinin aynı yerde tutulmasına göz yummaya haklarının bulunmadığını, bu gidişle mahkemelik olacaklarını söylüyordu.

Ne yapalım fox terrier'lerin de doğası böyle işte, o yüzden Montmorency'yi kedilerle dalaştığı için suçlamıyorum ama o sabah yaptıklarına sonradan kendi de pişman oldu.

Dediğim gibi o sabah nehirde yıkanmış geri dönüyorduk. Tam anacaddeyi yarılamiştık ki kedinin biri ilerideki evlerin birinden önümüze fırlayıp karşı kaldırıma doğru yürümeye başladı. Montmorency onu görür görmez bir sevinç çığlığı atıp (bu daha çok düşmanı avucuna düşmüş amansız bir savaşçının çığlığına benziyordu) avının peşine düştü. Cromwell de konuşlandığı tepenin yamacına yanaşan İskoçyalıları izlerken böyle bir çığlık atmıştır herhalde.

Montmorency'nin müstakbel kurbanı tombulca, siyah bir erkek kedi idi. Hayatımda böyle iriyarı, böyle cengâver bakışlı bir kedi görmemiştim. Kuyruğunun yarısı yoktu, kulaklarından birini ve burnunun hatırı sayılır bir bölümünü kaybetmişti. Uzun gövdeli, bakışlarından dinçlik akan bir hayvandı. Sakin, kendinden emin bir hali vardı.

Montmorency saatte otuz iki kilometre hızla kedinin peşine düşmüştü. Sakin sakin yürümeye devam eden kediye hayatının tehlikede olduğundan bihaber gibiydi. Müstakbel katili ona bir metre yaklaşıp kadar yaylana yaylana yürümeyi sürdürdü. Montmorency'yi fark edince arkasını döndü ve yolun ortasına çöküp soran gözlerle ona bakarak nazikçe, "Evet, bana mı bakmıştınız?" diye sordu.

Doğruya doğru, Montmorency yürekli hayvandır ama o kedinin bakışlarında en gözüpek köpeğin bile yüreğini titretecek bir şeyler saklıydı. Bizimki bu çıkışı beklemiyormuş gibi şaşkın gözlerle kediye baktı.

İkisi de konuşmuyordu ama onlara bakan biri, aralarında şöyle bir konuşmanın geçtiğini rahatlıkla hayal edebilirdi:

Kedi: "Buyurun, size nasıl yardımcı olabilirim?"

Montmorency: "Yok... Yok, kalsın."

Kedi: "Lütfen çekinmeyin, ne istiyorsanız söyleyin canım."

Montmorency (*kıyın kıyın anacaddeye gerileyerek*): "Şey, yok bir şey... cidden... Siz hiç zahmet etmeyin. Ben, şey... Korkarım bir yanlışlık yaptım. Sizi birine benzettim de. Rahatsız ettiğim için özür dilerim."

Kedi: "Ne demek, rica ederim. Bir şey istemediğinizden eminsiniz değil mi?"

Montmorency (*gerilemeye devam ederek*): "Ee.. evet... çok nazıksınız. Sabah şerifleriniz hayır olsun."

Kedi: "Öyle olsun bakalım."

Kedi çöktüğü yerden kalkıp yaylana yaylana yürümeye devam etti. Montmorency ise kuyruğunu itinayla kısıtarak, kös kös yanımıza dönüp arkamızda bir yere sindi.

O gün bugündür Montmorency'ye ne zaman, "Hey, bak kedi!" deseniz, "Lütfen yapma..." dercesine büzüşüp acıklı gözlerle bakar.

Kahvaltudan sonra alışverişimizi yaptık ve kayığı, bizi üç gün idare edecek kadar erzakla doldurduk. George mutlaka sebze almamız gerektiğini söyledi. Sebze, sağlık için elzemmiş. Hem pişirmesi kolaymış hem de o pişirecekmiş. Hal böyle olunca beş kilo patates, bir torba dolusu bezelye, birkaç tane de lahana aldık. Sebze faslı bitince kıymalı börek, böğürtlenli turta, otelden bir tane koyun budu, meyve, kek, ekmek, tereyağı, reçel, pastırma, yumurta ve daha adını sayamadığım bir sürü şey alarak kasabayı resmen yağmaladık.

Marlow'dan ayrılışımız oldukça görkemliydi. Gösteriş budalalığından uzak, asil ve havalı görünüyorduk. Her gittiğimiz dükkânda, aldıklarımızın hemencecik küfelere konup bizimle birlikte gönderilmesinde ısrar ettik. Esnaflar her ne kadar, "Başüstüne efendim, hemen oğlanla gönderiyorum, sizden önce orada olur hiç merak etmeyin!" dese de sizi iskelede on saat bekletirler. Siz de bilmem kaç kere dükkâna dönüp ağız dalaşına girmek zorunda kalırsınız, neyse ki biz bu zokayı yutmamıştık.

Çırak küfeleri sırtlanıp önümüze düşmeden oradan ayrılmadık.

Kasabada ne kadar dükkân varsa hepsini bu prensi-bimizden ödün vermeden dolaştık. Alışveriş bittiğindeyse, sırtlarında küfelerle bizi takip eden bir çırak koleksiyonu oluşmuştu. Anacaddeden nehre yaptığımız o son yürüyüş, sanırım Marlow'un görüp göreceği en cafcıflı geçit töreniydi.

Tören alayı şöyle dizilmişti:

Ağzında bir değnekle Montmorency.

Montmorency'nin arkadaşları: İki tane pis bakışlı sokak köpeği.

Paltolarla battaniyeleri taşırken bir yandan piposunu içen George.

Bir elinde patlayacak gibi duran Gladstone bavulu, diğerindeyse bir şişe limon suyuyla zarif bir şekilde yürüme savaşı veren Harris.

Sırtında küfelerle manavın ve fırıncının çırakları.

Sepetleri taşıyan otel görevlisi.

Sırtında küfeyle pastacının çırağı.

Sırtında küfeyle bakkalın çırağı.

Uzun tüylü bir köpek.

Sırtında küfeyle peynircinin çırağı.

Çanta taşıyan bir hamal.

Hamalın yanında elleri cebinde, sigara tüttüre tüttüre yürüyen canciğer arkadaşı.

Sırtında meyve küfesiyle manavın öteki çırağı.

Üç şapka ve bir çift çizme taşıdığı halde hiçbir şey taşımıyormuş gibi asil görünmeye çalışan bendeniz.

Altı oğlan çocuğuyla dört sokak köpeği.

Kayığı bağladığımız yere varınca iskele görevlisi, "Sizinki buharlı tekne mi yoksa yat mıydı efendim?" diye sordu.

Bizimkinin iki kürekli, basit bir kayık olduğunu duyunca çok şaşırdı.

O sabah buharlı teknelerle başımız epey derde girdi. Henley Kraliyet Kürek Yarışları'na¹ bir hafta kaldığından olsa gerek, nehir bunlarla doluydu. Bazıları tek başınaydı, bazıları yatları çekiyordu. Buharlı teknelerden nefret ederim: Sanırım kürek çeken herkes benimle aynı duyguları paylaşacaktır. Ne zaman bir buharlı tekne görsen, onu nehrin ücra bir köşesine çekip bir kaşık suda boğasını getir.

Buharlı teknelerin içimdeki bütün kötülükleri uyandıran o küstah, kibirli havasını düşününce ister istemez kavgaların baltayla, ok ve yayla yapıldığı o eski günleri hasretle anıyorum. Güvertede küçük dağları ben yarattım edasıyla elleri cebinde, purosunu tüttüre tüttüre yürüyen kaptanların o kendini beğenmiş ifadeleri bile kamu düzenini bozmak için yeterli bir gerekçedir. Hele bir de yoldan çekilmeniz için öttürdükleri o kibir abidesi düdüğü yok mu, adamı bir kaşık suda boğasını getir. Nehir insanlarından kurulu bir jüri olsa, davayı nefsi müdafaa olarak değerlendireceğinden adım gibi eminim.

Gerçi bizim kayık için mecburen düdüğü öttürmek durumunda kaldılar o ayrı. Övünmeyeyim diyorum ama o hafta nehirdeki tüm kayıkları bir araya getirseniz, buharlı teknelere bizim ufaklık kadar rahatsızlık verip oyalayan, tekne kaptanlarını çileden çıkaran başka bir kayık olmamıştır herhalde.

Düşmanı uzaktan görür görmez içimizden biri, "Buharlı geliyoor!" diye bağıyor, sonra da hepimiz yerlerimize geçiyorduk. Ben dümen halatlarını elime alıyordum, Harris'le George da gelip yanıma oturuyorlardı. Sırtımız buharlıya dönük, usul usul nehrin ortasına doğru süzülüyorduk.

1. 1839 yılından beri düzenlenen Henley Kraliyet Kürek Yarışları ünlü Oxford-Cambridge yarışmalarından on yıl sonra başlamış, dünyanın en meşhur ve en prestijli organizasyonlarından biri haline gelmiştir. (Ç.N.)

Buharlı, düdüğünü öttüre öttüre bize yaklaşırken biz buharlının önüne doğru sürüklenmeye devam ediyorduk. Arada yüz metre kadar bir mesafe kalınca düdük deliler gibi çalmaya başlıyor, yolcular güverteden sarkarak bağı- rıyordu ama biz onları duymuyorduk! Çünkü o esnada Harris annesinin başından geçen bir olayı anlatıyordu, bizse o ilginç olayın tek kelimesini bile kaçırmamak için dünyaları vermeye hazırдық.

Derken buharlı tekne, kazanını patlatırcasına acı bir çığlık koparıyor, tornistan yapıp buharını boşaltarak ol- duğu yerde dönüp duruyor, sonra da karaya oturuyordu. Bunun üzerine teknedeki yolcular, kıyıdan gelip geçen insanlar bize bağırırmaya başlıyor, irili ufaklı tekneler de durup bu koroya katılıyor, nehri baştan aşağı bir kargaşa kaplıyordu. Harris hikâyesinin en tatlı yerinde sözünü keserek, mülayim bir ifadeyle başını kaldırıp etrafa bakı- yor, sonra George'a dönüp şaşkınlıkla, "Aa George bak buharlı tekne!" diyordu.

George da, "İnanır mısın, bir ara sesini duyar gibi oldum!" diye cevap veriyordu.

Bir anda elimiz ayağımıza dolaşıp da kayığı bir türlü kenara çekemeyince buharlı teknedeki insanlar bize tali- matlar yağdırmaya başlıyordu:

"Sağdakini çek seni salak herif! Soldan geriye. Hayır sana değil öbür salağa söylüyorum, şu halatı bırakın yahu. Şimdi ikiniz birden asılın. Hayır o tarafa değil. Hay ben sizin!"

Sonunda bize yardımcı olması için bir sandal indirip, on beş dakikalık bir uğraştan sonra teknemizi yollarından çekmeyi başarıyorlardı. Biz de onlara teşekkürlerimizi su- nup bizi çekmelerinin mümkün olup olmadığını soruyor- duk. Ama nedense hiçbiri bu fikre sıcak bakmıyordu.

Bu aristokrat buharlı teknelerin asabını bozmanın bir başka yolu da teknenin önünü kesip onları, Saygıde-

ğer Cubit eşrafının ya da pek sayın hayırsever Bermondsey Tapınak Şövalyeleri'nin yıllık yemekli toplantılarından birinde olduğunu farz edip fazla tencereleri olup olmadığını sormaktır.

Nehre alışık olmayan yaşlı hanımefendiler buharlı teknelerden pek korkarlar. Bir keresinde Staines'ten Windsor'a giderken (bu mekanik canavarların cirit attığı güzergâhtır) yanımda böyle üç tane yaşlı hanımefendi vardı. Epey heyecanlı bir yolculuk olmuştu. Ufukta buharlı tekne belirdiğinde, kıyıya yanaşıp buharlı geçene kadar beklememiz için yalvanıyorlardı. Canlarını yok yere ateşe atacak kadar toy değillerdi, kimse kusura bakmasındı.

Her neyse, Hambledon Havuzu'na vardığımızda içme suyumuzun bittiğini fark edince damacanayı alıp biraz su rica etmek için havuz bekçisinin evine gittik.

Sözcü olarak da George'u seçtik. George, yüzüne en tatlı gülümsemesini yerleştirerek, "Acaba rica etsek bize birazcık su verebilir misiniz?" dedi.

"Hay hay," yine yanıt verdi yaşlı adam, "dilediğiniz kadar alın, alamadığınız kalsın."

George, "Çok teşekkürler," George mırıldandı, bir yandan da sağa sola bakınıyordu. "Nered... nereden alalım acaba?"

"Her zamanki yerinden evlat," dedi adam vurdum-duymaz bir sesle. "İşte tam arkanda."

George şaşkın şaşkın arkasına dönüp, "Hani ben niye göremiyorum?" diye sordu.

Bekçi, George'u tutup çevirerek, "Kör müsün be adam?" diye azarlayıp nehri gösterdi. "İstemediğin kadar su var işte, yalan mı?"

George'un jeton düşmüştü. "Ha!" dedi. "Ama biz nehri içemeyiz ki!"

"Öyle mi? Biraz içebilirsiniz dedik zaten, hepsini değil," diye çıktı ihtiyar. "Biz on beş yıldır içiyoruz."

George da adama, "Belli," diye cevap verdi. "Halinize bakınca insan tulumbanın kıymetini daha iyi anlıyor."

Az yukarıdaki bir kulübenin tulumbasından biraz su çektik. Bana kalırsa bu da nehir suyuydu ama neyse. O sırada aklımıza gelmedi bile. Her şey yolunda gibiydi. Göz görmeyince mide katlanıyor demek ki.

Nehir suyunu sonradan bir deneyelim dedik ama tam bir hayal kırıklığıydı. Nehre uzanan derelerden birinde akıntı yönünde ilerlerken Windsor yakınlarında bir çay molası vermek için durduk. Damacanamız bomboştu: Ya çaysız kalacaktık ya da dere suyuyla idare edecektik. Harris dere suyunu denemekten yanaydı. Su kaynayınca mikrop namına bir şey kalmayacağını söylüyordu. Bunun üzerine çaydanlığı Thames suyuyla doldurduk, iyice kaynadığını görene kadar da başından ayrılmadık.

Tam çaylarımızı alıp güverteye yayılıyorduk ki George dudaklarına götürdüğü fincanı yarı yolda bırakarak, "O ne öyle be!" diye feryadı bastı.

"Ne ne?" dedik.

George derenin batısına doğru bakarak, "Şuna baksanıza!" dedi.

George'un işaret ettiği noktaya bakınca bir köpeğin bize doğru yüzdüğünü gördük. Hayatımda gördüğüm en sessiz sedasız, en huzurlu köpeklerden biriydi. Halinden böylesine memnun bir köpek görmemiştim hiç. Epey akli başında görünüyordu. Patilerini kibirli bir şekilde havaya dikmiş, nefis bir stille sırtüstü yüzüyordu. Şişkin göğsüne bakılırsa güçlü kuvvetli bir köpek olmalıydı. Tüm dinginliği, ağırbaşlılığı ve sakinliğiyle kaygımızın yanından geçti ve sazlıklara takılıp yavaşlayarak geceyi geçirmek üzere oraya yerleşti.

George canının çay istemediğini söyleyip fincanını dereye boşalttı. Harris'in de susuzluğu geçmişti, o da

George gibi yaptı. Ben fincanın yarısını içmiştim, içmez olaydım.

George'a, "Tifoya yakalanır mıyım dersin?" diye sordum.

"Yok canım," dedi. Yakalanmama ihtimalim çok fazlaymış. Nasılsa iki haftaya kokusu çıkarmış.

Dereden yukarı devam ederek Wargrave'e geldik. Nehrin sağ kıyısından bu kestirme yolu takip ederseniz hem Marsh Havuzu'nun yarım mil yukarısına çıkarsınız hem de görölmeye değer bir manzaraya sahip bu ağaçlıklı yolun tadını çıkarırsınız.

Tabii derenin girişine kazıklar çakılmış, zincirler çekilmiş, her bir yanı buraya girenlere işkence, hapis, ölüm tehditleri savuran uyarı levhalarıyla donatılmıştır (bu haydutların nehrin havasında da hak iddia edip her solu-yana kırk şilin ceza kesmemelerine şaşıyorum doğrusu). Neyse ki biraz becerikliyseniz kazıklardan ve zincirlerden kolaylıkla kurtulabilirsiniz. Levhalara gelince, eğer etrafta kimsecikler yoksa ve beş dakikanızı ayırırsanız bir ya da ikisini söküp nehre atabilirsiniz.

Yolu yarılınca bir yere yanaşıp öğle yemeğimizi yedik. İşte bu yemek esnasında George'la başımıza şoke edici bir olay geldi.

Harris de etkilendi ama George ve benim kadar sarsıldığını sanmıyorum. Olayın başaktörleri bizdik çünkü.

Özetle yaşananlar şöyle: Suyu yaklaşık on metre uzaklıkta, çimenlerin üstüne yiyeceklerimizi bir güzel serip yayılmıştık. Harris kıymalı böreği dizlerinin arasına almış dilimlemeye çalışıyordu. George ve ben de tabaklarımızı hazır etmiş bekliyorduk.

"Kaşık var mı oralarda?" dedi Harris. "Şunun sosunu sıyırayım."

Sepet tam arkamızdaydı. George ve ben aynı anda kaşığı almak için hamle yaptık. Kaşığı almamız beş saniye

sürmemiştii. Önümüze döndüğümüzde bir de ne görelim, Harris kıymalı börekle birlikte kayıplara karışmıştı!

Açıklık bir alandaydık. Etrafta ağaç ya da çalı namına hiçbir şey yoktu. Nehre dalmış olamazdı. Bunun için önce bizim üstümüzden atlaması gerekirdi. Nehir tarafında olan bizdik çünkü.

George'la etrafı bir kolaçan ettik. Sonra şaşkın şaşkın birbirimize baktık.

"Öbür dünyaya mı alıp götürdüler acaba?" dedim.

"Onu alsalar bile kıymalı böreği bırakırlardı herhalde," diye yanıtladı George.

Bu önerme ikimize de mantıklı geldiği için öbür dünya teorisi çürümüş oldu.

George daha basit bir akıl yürütmeyle, "Bence işin aslı şu," diye atıldı, "yer yarıldı ve Harris de içine girdi."

Ardından da buruk bir sesle, "Harris'in böreği dilimlediği âna denk gelmeseydi iyiydi," diye ekledi.

Harris'le böreğin yeryüzünde en son görüldüğü noktaya bir bakış daha atmamızla kanımızın çekilip tüylerimizin diken diken olması bir oldu. Otların arasında bir anda Harris'in kafasını gördük ama yalnızca kafası görünüyordu, yüzü kıpkırmızıydı ve çok kızgındı!

Şokun etkisinden ilk kurtulan George oldu.

"Konuş haydi ey kafa!" diye bağırıldı. "Öldün mü, kaldın mı? Kaldıysan gövden ne âlemde?"

"Gerzek gerzek konuşma be!" dedi Harris'in kafası. "Mahsus yaptınız bunu, biliyorum."

"Ne yapmışız?" dedik.

"Buraya bilerek oturttunuz beni. Eşek şakası bu! Tutun şu böreği."

Ardından toza toprağa bulanıp mahvolmuş börek otların arasından yükseliverdi; peşinden de üstü başı batmış, sıırıslıklam Harris göründü.

Meğer bizimki küçük bir su yatağının dibinde olduğunu uzun otlardan dolayı fark edememiş, biraz geri

kaykılınca da elindeki kıymalı börekle birlikte tepetaklak yuvarlanmıştı.

Hayatında hiç bu böyle bir şoka uğramadığını söyledi. Daha ne olduğunu anlamadan birdenbire yuvarlanıvermiş. Başta kıyamet kopuyor herhalde diye düşünmüş.

O gün bugündür, Harris'i bu işte bizim parmağımız olmadığına inandıramadık. Ne yaparsınız, kuru iftira en masum insanları bile hedef alıyor. Şairin de dediği gibi, "Çamur atılmaktan kurtulamayacaksınız?"¹

Hiçbir zaman!

14. Bölüm

Wargrave. — Balmumu heykeller. — Sonning. — Yahnimiz. — Montmorency çaydanlıkla cebelleşiyor. — George'un banjo çalışmaları. — Kimse oralı olmuyor. — Amatör müzisyenlerin çilesi. — Gayda çalmayı öğrenmek. — Akşam yemeğinden sonra Harris'in tadı kaçıyor. — George'la yürüyüşe çıkıyoruz. — Kurt gibi aç halde, sırlıklam dönüyoruz. — Harris'te bir tuhaflik var. — Harris'le kuğuların garip öyküsü. — Harris sıkıntılı bir gece geçiriyor.

Öğle yemeğinden sonra yakaladığımız rüzgâr bizi, Wargrave ve Shiplake önlerinden ılık ılık yukarılara taşıdı. Nehrin tam kıvrıldığı yerde, insanı mayıştıran yaz güneşinin altında tasasızca parıldayan Wargrave, geçmişin izlerini taşıyan şirin bir tablo gibi hafızanıza kazınır.

1. Hamlet III. Perde, I. Sahne, s. 74. (Ç.N.)

Tablo dedim de aklıma geldi. Wargrave'deki meşhur "George ve Ejderha"¹ tablosunun bir yarısında Leslie'nin, diğer yarısında Hodgson'ın imzası vardır. Leslie kendi tarafında savaşı konu alırken, Hodgson "Savaş Sonrası" kısmına eğilip George'u zafer birasını yudumlarırken resmetmiştir.

Bu kasabanın ününe ün katan şeylerden biri de, Sandford ve Merton'ın Wargrave'li yazarı Thomas Day'in burada bir cinayete kurban giderek hayatını kaybetmesidir. Kiliseye her yıl bir sterlin bağışlayan Sarah Hill için bir anıt yapılmıştır. Kadın bu parayı Paskalya'da, "o yıl anasına babasına hiç saygısızlık etmemiş, ağzından küfür çıkmamış, yalan söylememiş, hırsızlık yapmamış ve kimse- nin camını kırmamış" iki kız ve iki oğlan çocuğunun aralarında bölüşmesi için bağışlamış. Beş şilin için bunca eğlenceden vazgeçtiğinizi düşünsenize. Bence değmez.

Yıllar yıllar önce kasabada sahiden böyle bir oğlan çocuğunun ortaya çıktığı söylenir. Rivayet odur ki, bu çocuk sözü geçen günahların hiçbirini işlememiş, işlediyse de gören olmamış. Sonuç olarak zafer tacını ona takmışlar. Ödül töreninden sonra çocuğu tam üç hafta boyunca belediye binasındaki cam bir bölmede sergilemişler.

O günden beri paranın nereye gittiğini bilen yok. En yakındaki balmumu müzesine bağışlandığına dair söylentiler var.

Shiplake güzel bir köydür ama tepenin öbür yama- cında olduğu için nehirden görünmez. Tennyson,² Ship- lake Kilisesi'nde dünyaevine girmiştir.

1. Hristiyan kültüründe, kendini İsa yolunda savaşmaya adanmış ikonik figür. Efsaneye göre, kırsal bir bölgede yaşayan tehlikeli bir ejderhayla mücadele eder, onu öldürüp orada yaşayan insanları huzura kavuşturur. (Y.N.)

2. Alfred Tennyson (1809-1892): Victoria dönemi İngiliz şiirinin en önemli temsilcilerinden. (Y.N.)

Sonning'e doğru yukarı devam ettiğinizde nehir, bir sürü adanın arasından olanca uysallığı, dinginliği ve ıssızlığıyla kıvrıla kıvrıla akar. Akşam karanlık çökerken, buranın kıyılarında taşralı bir-iki âşık çiftten başka kimseciklere rastlanmaz. Arry ve Lord Fitznoodle gerinizde, Henley'de kalmış; kederli, kasvetli Reading ise henüz ufukta belirmemiştir. Burası, artık mazideki günlerin hayalini kurmak, yok olup gitmiş yüzleri anmak, bazı şeylere lanet okuyup keşke öyle yaşanmasaydı diye hayıflanmak için biçilmiş kaftandır.

Sonning'te mola verip köyde yürüyüşe çıktık. Burası nehrin, peri masallarındaki köylere en çok benzeyen kısmıdır. Harçtan tuğladan yapılan bildiğimiz köy evlerinden ziyade, rengârenk bir sahne dekorunu andırır. Evlerin her yanı güllerle kaplıdır. Hele de bizim gibi haziran ayının başlarında gitmişseniz, zarif çiçek bulutlarının arasından güllerin fışkırdığını görürsünüz. Yolunuz Sonning'e düşerse kilisenin hemen arkasındaki "Bull" Hanı'nda kalın. İhtiyarların toplanıp biralarını yudumlayarak köydeki son gelişmelerin dedikodusunu yaptığı, yemyeşil ağaçlarla kaplı, dörtgen biçimindeki avlusu; alçak tavanlı, kafesli pencereli, tuhaf odaları; dimdik merdivenleri ve dolambaçlı koridorlarıyla tipik bir köy hanıdır burası.

Canım Sonning'te bir saat kadar dolaştıktan sonra Reading'e gitmek için saatin geç olduğunu hesaba katarak geri dönüp geceyi Shiplake adalarından birinde geçirmeye karar verdik. Kayığı yanaştırdığımızda güneş henüz batmamıştı. George da, "Hazır vaktimiz varken şöyle ağzımıza layık bir sofraya hazırlayalım," dedi. Nehir gezintisinde de olsak basit malzemelerle güzel yemek yapabileceğimizi ispatlayacakmış. Söğüş etten ve diğer yiyeceklerden arta kalanları, aldığımız sebzelere ilave ederek İrlanda usulü yahni yapmayı önerdi.

Bu fikir hepimizi büyüledi. George etraftan çalı çırpı toplayıp ateşi yaktı, ben de patatesleri soymaya başladım. Patates soymanın böyle zor bir iş olacağı aklıma gelmezdi. Bir anda işkenceye dönüştü. Oysa güle oynaya, türlü şımarıklıklar yaparak işin başına oturmuştuk. İlk patates bittiğindeyse o gamsız halimizden eser kalmamıştı. Biz soydukça patatesin bir yerlerinde kabuk kalmaya devam ediyordu. Soymayı bitirip tomurcukları temizlediğimizde koskoca patatesten geriye yer fıstığı kadar bir şey kalmıştı. Neyse ki George gelip olaya el attı:

"O iş öyle yapılır mı! Hepsini ziyan ediyorsunuz. Üstünü kazıyın gitsin."

Kazıyalım o halde dedik ama kabuğunu soymaktan daha eziyetli bir işti bu. Patatesler öyle şekilsizdi ki her yanı eğri büğrüydü. Kırk beş dakika nefes almadan çalışmış, ancak dört patates soyabilmiştik. Bu da yetmezmiş gibi, üstümüz başımız patates kabuklarıyla dolmuştu. Herhalde gecenin geri kalanını da kendimizi kazıyarak geçirecektik.

Patates kazımak kadar insanın üstünü başını batıran bir şey görmedim. Harris'le üstümüzden çıkan patates kabuklarının sadece dört patatesten çıktığına kimseyi inandıramazdınız. Biraz tutumlu, titiz davranmakla dört patatesle neler başarılabilceğinin kanıtı gibiydi.

George, "Dört patatesle İrlanda yahnisi yapmak saçmalığın dik âlâsı," diye mızızızlanınca beş-altı tane daha yıkayıp soymadan öylece tencereye attık. Ayrıca bir lahana, yarım torba da bezelye ilave ettik. George her şeyi bir güzel karıştırdıktan sonra tencerede daha bir sürü yer olduğunu söyleyince, biz de sepetlerin altını üstüne getirip ıvır zıvır ne varsa tencereye attık. Bir parça pastırmayla yarısı yenmiş etli turta gözümüze çarptı, onları da koyduk. George da bir yerlerden yarım konserve somon balığı bulup tencereye boşalttı.

George'un dediğine göre, İrlanda usulü yahninin en güzel yanı ıvr bir sürü şeyden kurtulmakmış. Sepetin dibinden kırık iki yumurta çıkarıp onları da attım tence-reye. Yumurta yahninin suyuna kıvam kazandırır-mış.

Yahniye daha neler koyduğumuzu hatırlamıyorum ama bu sayede hiçbir şeyi israf etmemiş olduk. Başından beri olanı biteni merakla seyreden Montmorency ise son-lara doğru ağırbaşlı, düşünceli bir edayla ortadan kay-boldu, beş dakika sonra da ağzında ölü bir su sıçanıyla çıkageldi. Belli ki akşam yemeğine katkı sunmak istiyor-du ama bu niyetinde samimi miydi yoksa bizimle alay etmek için mi yapmıştı bilemiyorum.

Su sıçanını yemeğe katıp katmama konusunda hum-malı bir tartışma başladı. Harris diğer şeylerle karışıp gi-deceği için bunda bir sakınca görmüyordu, ne katkı sağ-lasa kârdı. George ise emsal peşindeydi. İrlanda usulü yahniye su sıçanı katıldığını hiç duymamıştı, o yüzden eşeği sağlam kazığa bağlamak gerekirdi.

Harris, "Denemeden nasıl bilebilirsin ki?" dedi. "Se-nin gibi adamlar yüzünden dünya bir gıdım ileri gidemi-yor işte. Herkes senin gibi düşünseydi bugün sucuk da yiyemezdik!" diye çıkıştı.

İrlanda usulü yahnimiz harikulade olmuştu. Daha önce bir yemekten bu kadar keyif aldığımı sanmıyorum. Taptaze, iştahımızı kabartan bir tadı vardı. İnsanın da-mağı bir yerden sonra aynı şeyleri tatmaktan bıkıyor; işte önümüzde dünyada eşi benzeri görülmemiş, yepyeni bir lezzet duruyordu.

Üstüne üstlük besleyiciydi de. George'un dediği gibi, sağlığa yararlı bir ton şey vardı içinde. Bezelye ve patatesler azıcık sertti ama dişlerimiz sağlam olduğu için çok zorlanmadık; hele kıvamı yok mu, şiir gibiydi... Mi-desi zayıf biri için biraz fazla yoğundu belki ama yine de besleyiciydi.

Yemeği ay ve vişneli turtayla talandırdık. ay demlenirken Montmorency aydanlıkla tutuştuğu kav-gadan mağlıp ayrıldı.

Montmorency gezinin başından beri ona kafayı takmıştı. ay kaynarken oturup şaşkın şaşkın çaydanlığı izliyor, ara sıra havlayarak onu kızdırmaya çalışıyor-du. Hele bir de çaydanlık fokurdayıp buharı ttmeye başladı mı, bunu bir karşılık addedip dövüşmeye yelte-niyordu. Neyse ki her seferinde içimizden biri yetişip Montmorency'nin avını oradan uzaklaştırıyordu.

Bugünse elini çabuk tutmaya kararlıydı. aydanlık-tan kaynama sesleri gelmeye başladığında yerinden kal-kıp hırlayarak, tehditkr adımlarla ona doğru ilerledi. Bizim aydanlık ufak tefek olmasına rağmen, yürek ye-miş gibi diklenip tükürükler saçıyordu.

"Yaa, demek öyle!" diye hırladı Montmorency dişle-rini göstererek. "Seni sefil, gaga burunlu, pis bakışlı ser-seri. Benim gibi alışkan, saygın bir köpeğe küstahlık et-mek neymiş göstereceğim sana. Gel bakalım!"

Sonra da zavallı çaydanlığın üstüne bir hışımla atılıp dişlerini geçirdi.

Derken kan donduran, acı bir havlama gecenin ses-sizliğini böldü. Montmorency kayıktan atlamış, adanın etrafını saatte elli altı kilometre hızla üç kez turlamış, nerede bir çamur birikintisi görse burnunu gömmüştü.

O gün bugündür Montmorency bizim çaydanlığa dehşet, kuşku ve nefretle karışık hislerle bakıyor. Ne za-man çaydanlığı görse kuyruğunu kısıtırıp hırlayarak geri çekiliyor, ocağa konuğundaysa kayıktan apar topar atla-yıp çay faslı bitene kadar kıyıda oturuyor.

Yemekten sonra George banjosunu çıkarıp çalmak istedi ama Harris karşı ıktı. Başı ağrıyormuş, şimdi banjo sesi falan ekemezmiş. George ise müziğin yatıştırıcı bir etkisi olduğunu ve baş ağrısına iyi geleceğini düşünüyor-du. Harris'e bunu ispatlamak için birkaç nota tıngırdattı.

Harris bu zırlıtyı dinleyeceğine baş ağrısı çekmeye razıydı.

George banjo çalmayı bugüne dek bir türlü öğrenemedi. Etrafindakiler şevkini kırmasaydı belki farklı olabilirdi. Biz nehir gezisindeyken iki-üç defa çıkarıp pratik yapmaya yeltendi ama yeltendiğiyle kaldı. Montmorency'nin bitmek bilmeyen havlamalarına, Harris'in hakaretleri eklenince performans sergilemek imkânsız hale geliyordu. George'un aleti çalmasına bir türlü fırsat tanımadılar.

George kızarak, "Tam aleti çalmaya başlarken bu havlama da neyin nesi?" diye sordu. Eline aldığı çizmeyi Montmorency'ye atar gibi yapıyordu.

Harris de çizmeyi elinden kapıp, "Hayvan havlarken senin çalma ısrarın nedir peki? Rahat bırak şu hayvanı. Havlamadan duramıyor işte baksana. Belli ki müzik kulağı var ve senin performansını *havlayarak* protesto ediyor," diye George'a çıkışıyordu.

George eve varana kadar banjo çalışmalarına ara vermek zorunda kaldı. Gelin görün ki evde de pek umduğunu bulamadı. Bu sefer de Bayan Poppets, "Sakın yanlış anlamayın, ben sizi dinlemekten keyif alıyorum ama malum üst kattaki hanımefendi hamile, doktoru çocuğuna zarar vereceğinden korkuyormuş," diye uyarıyordu.

George da gece banjosuyla evden çıkıp meydanda pratik yapmaya çalıştı. Ne yazık ki semt sakinlerinin şikâyeti üzerine, bir gece polis pusu kurup onu yakaladı. Aleyhindeki kanıtlar tartışmasızdı. Huzuru ve asayişini korumak adına altı aylığına banjosundan uzaklaştırıldı.

Bu olaydan sonra George'un şevki kırılmışa benziyordu. Altı aylık mahrumiyetin ardından bir-iki cılız denemesi olsa da hep aynı soğuk tavırlarla karşılaştı. Sanki bütün dünya bir olup banjosuna cephe almıştı. Bir süre sonra da ümidini hepten kaybedip içi kan ağlayarak aleti satışı çıkardı: "Sahibinden az kullanılmış." Ardından

da kendini iskambil kartlarıyla numaralar öğrenmeye adadı.

Müzik aleti çalmayı öğrenmek cesaret isteyen bir iş olsa gerek. Toplum, bir bireyin müzik aleti çalmasını teşvik etmek için elinden geleni yapar sanırsınız ama avucunuzu yalarsınız!

Vaktiyle gayda çalmaya merak salan bir arkadaşımın nasıl tepkiyle karşılaştığını bilseniz ağzınız açık kalır. Ailesinden bile doğru düzgün destek görmedi. Babası en başından beri ölü taklidi yapıyor, bu konu açıldığında da gerçekten acımasız laflar ediyordu.

Arkadaşım pratik yapmak için sabah erkenden kalkardı fakat ablası yüzünden bundan vazgeçmek zorunda kaldı. Ablası biraz dindar olduğu için güne böyle başlamanın uğursuzluk getirebileceğini söylüyordu.

O da pratik yapmak için aile eşrafı uykuya çekilene kadar bekledi ama bu sefer de evin adı kötüye çıkmaya başladı. Gece geç saatte evin önünden geçen insanlar durup dinliyor, Jefferson'ların evinde bir gece önce korkunç bir cinayet işlendiğine dair dedikodu yayıyorlardı kasabada. Kurbanın acı çığlıklarını, katilin kaba sövgülerini ve beddualarını, ardından kurbanın merhamet dileyişini, hatta kurbanın son nefesini verirkenki boğuk iniltisini dahi duymuşlardı.

Bunun üzerine ailesi gündüzleyin, mutfağın yanında kapı kacak konulan kilerde, aradaki bütün kapıları kapatması şartıyla çalmasına izin verdi. Gelgelelim tüm önlemlere rağmen yüksek perdeden başarıyla çalınan yerler oturma odasından duyuluyor, hatta arkadaşımın annesi dayanamayıp gözyaşlarına boğuluyordu.

Gayda sesi kadıncağıza rahmetli babasını hatırlatıyormuş. (Zavallı adam Yeni Gine açıklarında yüzerken bir köpek balığına yem olmuştu. Kadın gayda sesinin ona neden bunu hatırlattığını bir türlü açıklayamıyordu.)

Sonunda ona evin bulunduğu arazinin en ücra köşesinde, yüzlerce metre uzakta küçük bir baraka yaptılar ve ne zaman isterse buraya gelip çalabileceğini söylediler. Onlar için artık hava hoştu ama eve gelen konuklara bu durumdan bahsetmeyi bazen atlıyorlar, zavallı konuklar da evin bahçesinde yürüyüşe çıktıklarında olan bitenden habersiz, bazen menzile girip gayda sesine hazırlıksız yakalanıyorlardı. Zihnen sağlam olanlar ufak sinir krizleriyle atlatsa da, ruh sağlığı biraz hassas olanlar genellikle deliliğe sürükleniyordu.

Acemi bir gaydacının performansında insanın yüreğini parçalayan bir şeyler olduğunu kabul etmek zorundayız. En azından genç arkadaşımı dinlerken ben böyle hissettim. Bu gayda denen aleti çalmak epey zahmetli görünüyor. Çalmaya başlamadan önce tüm ezgiye yetecek kadar derin bir nefes almanız şart, Jefferson'ı izlerken edindiğim izlenim buydu en azından.

Sizi coşkulandırıp adeta savaş meydanına davet eden, hiddetli, tok notalarla görkemli bir başlangıç yapıyordu. Ancak üflemeyi sürdürdükçe sesler yumuşuyor, sonlara doğru bunlar yerini tıslamalara, cızırtılara bırakıyordu.

Gayda çalabilmek için sağlam ciğerlere sahip olmak şart.

Genç Jefferson gaydayla yalnızca bir parça çalabilmesine rağmen, bu repertuvar darlığından tek kişinin bile şikâyet ettiğini duymadım. Jefferson bu parçanın adının, "Oley Oley, Campbell'lar Geliyor!" olduğunu iddia ederken, babası "Bu bildiğin 'İskoçya'nın Mavi Çanları'"ı diyordu. Şarkıda İskoç tınıları olduğu konusunda herkes hemfikir di neyse ki.

Eve gelen misafirlere üç seçenek sunuluyordu ama her seferinde başka bir şarkı olduğunu ileri sürüyorlardı.

Harris yemekten sonra çok tatsızdı (yahni midesine dokunmuş olsa gerek diye düşündüm, böyle kaliteli beslenmeye alışık değil malum). George'la ben onu kayıkta bırakıp Henley'de biraz dolaşmaya karar verdik. Kıyıya yanaştığımızda Harris kayıkta bir bardak viskiyle puro içerek geceye hazırlanacağını söyledi. Döndüğümüzde kıyıda ona bağıracaktık, o da adadan kürek çekerek gelip bizi alacaktı.

"Sakin uyuyakalma ha!" dedik yola koyulurken.

"Bu yahni mideme oturmuşken uyumak ne mümkün," diye mırıldandı adaya doğru kürek çekerken.

Henley şenliklere hazırlanıyordu, o yüzden her yer cıvıl cıvıldı. Kasabada tanıdık, kafa dengi birkaç arkadaş da rastlayınca zamanın nasıl geçtiğini anlamadık. Yuvarımıza, biricik kayığımıza yol almaya başladığımızda saat neredeyse on bir olmuştu ve daha beş kilometrelik yolumuz vardı.

Kasvetli, soğuk bir geceydi, yavaştan yağmur çiselemeye başlamıştı. Kapkaranlık, ıssız tarlaların arasından yorgun argın yürürken alçak sesle konuşuyor, acaba doğru yolda mıyız diye endişeleniyor, sıcacık kayığımızın gergin tentesinden sızan o pırıl pırıl ışığı, Harris'i, Montmorency'yi ve viskinin tadını düşünüp, "Ah keşke orada olsaydık şimdi," diye iç geçiriyorduk.

Yorgunluktan bitkin düşmüş, biraz da acıkmış vaziyette kayığa ulaştığımız ânı hayal ettik; o kasvetli nehrin ve ağaçların belli belirsiz karaltılarının ortasında bir ateşböceği gibi parıldayan konforlu, sıcacık, neşe saçan, sevgili kayığımız! Ekmeğimizi bölüşecek, söğüş eti tırtıklayacaktık. Çatal bıçaklar neşeyle şingirdarken kahkahaların havada uçuştüğünü duyar gibiydik. Bir an önce kayığımıza kavuşmak için adımlarımızı hızlandırdık.

Nihayet kıyıya çıktığımızda pek sevindik çünkü öncesinde doğru yolda olup olmadığımızdan emin değil-

dik. Öyle ya yorgunsanız ve bir an önce kendini yatağa atmak istiyorsanız belirsizlikler iyice endişeye sürükler. Shiplake'i geçtiğimizde saat on ikiye çeyrek vardı. George birden kafasını kaşıya kaşıya, "Hangi adada olduğumuzu hatırlıyorsun değil mi?" dedi.

"Hayır," dedim ben de kafamı kaşıyarak, "hatırlamıyorum. Zaten kaç ada var ki?"

"Sadece dört tane," dedi George. "Yeter ki bizimki uyanık olsun."

"Ya değilse?" dedim bir an, ama hemen bu kötü düşünceleri zihnimizden kovduk.

İlk adanın karşısına geldiğimizde bağırdık ama ses seda gelmeyince ikinci adanın karşısına geçip bir daha bağırdık ama sonuç değişmedi.

"Hah! Şimdi hatırladım," dedi George, "tabii ya, üçüncü adaydı."

Bir umut üçüncü adanın karşısına koşup bağırdık. Cevap yok!

Durum ciddi bir hal almaya başlamış, vakit gece yarısını geçmişti. Shiplake ve Henley'deki oteller hıncahınç doluydu, gecenin bir yarısı semt sakinlerinin kapısını çalıp kiralık odanız var mı diye de soramazdık! George, Henley'ye dönüp bir polis memuruna saldırmayı önerdi, bu sayede geceyi nezarethanede geçirebilirdik. Ama sonra, "Ya bizi tutuklamayıp o da bize saldırırsa," diye düşünüp bu saçma fikirden vazgeçtik.

Bütün geceyi polis memuruyla kavga ederek geçirmezdik. Kaldı ki, çizmeyi aştığımız için altı ay hapse tıkmaya da niyetimiz yoktu.

Çaresizce karanlıkta dördüncü adaya benzeyen karaltıyı denedik ama buradan da ses seda çıkmadı. Yağmur şiddetini artırmıştı, daha da yağacağa benziyordu. İliklerimiz kadar ıslanmış, tir tir titriyorduk, sefil bir haldeydik. Acaba bizim sandığımız gibi yalnızca dört ada mı vardı?

Gerçekten adalar civarında mıydık yoksa nehrin ücra bir köşesinde mi? Karanlıkta her şey gözümüze öyle tuhaf, öyle farklı görünüyordu ki! *Ormandaki Çocuklar*¹ adlı masalda çekilen çileyi şimdi daha iyi anlamaya başlamıştık!

Tam her şeyden umudumuzu kestiğimiz sırada... Evet biliyorum, böyle şeyler hep romanlarda, masallarda olur ama elimde değil ne yapayım. Bu kitabı yazmaya başladığımda her şeyi tüm gerçekliğiyle aktarmaya yemin etmiştim. Böyle klişe deyimler kullanmak pahasına yeminime sadık kalacağım.

Her şey tam umudu kestiğimiz sırada yaşandığı için bu deymi kullanmak zorundayım. Evet, tam her şeyden umudu kesmiştik ki biraz aşağıımızda, karşı kıyıdaki ağaçların arasında titrek titrek oynayan, tuhaf bir parıltı görür gibi oldum aniden. Bir yanıp bir sönen, esrarengiz parıltıyı görünce aklıma önce hortlaklar geldi. Derken kafamda bir şimşek çaktı, bu bizim kayık olabilirdi. İşte o zaman nehre doğru öyle bir çılgılık attım ki gece bile yatağından sıçramış olmalı.

Bir dakika boyunca soluksuz bekledikten sonra Montmorency'nin havlamasını işittik. (Ah! Karanlığın içinden yükselen kutsal birezgiydi adeta bu ses!) Yedi Uyuyanlar'ı yatağından zıplatacak kadar yüksek sesle tekrar bağırdık (yedi kişi uyandırmak neden bir kişiyi uyandırmaktan daha fazla gürültü gerektirir oldum olası anlayamamışımıdır ama neyse). Bize bir saat gibi gelen hepi topu beş dakika sonra, karanlık sulardan usul usul bize yaklaşan kayığı gördük. Harris uyukulu bir sesle, "Nerede kaldınız yahu?" diyordu.

Harris'te tarifi imkânsız bir tuhafılık vardı. Bildiğimiz yorgunluktan başka bir şeydi bu. Kayığı öyle bir yere ya-

1. İngiliz halk masallarından biri. Grimm kardeşlerin derlemesinde yer alan *Hansel ve Gretel*'le benzerlikler taşır. (Ç.N.)

naştırdı ki binmemize imkân yoktu, sonra da dönüp uykuya dalıverdi. Onu tekrar uyandırıp aklını başına getirmek için avazımız çıktığı kadar bağırarak zorunda kaldık. Neyse sonunda sağsalım kayığa binmeyi başarabildik.

Harris'in yüzünden düşen bin parçaydı. Dertli gibi bir hali vardı. Neyi olduğunu sorduğumuzda, "Kuğular!" dedi.

Kayığı kuğuların yuvasına yakın bir yere demirlemiştik ve anne kuğu biz gider gitmez gelip hır çıkarmıştı. Harris anne kuğuyu kovalamış ama bir süre sonra kuğu, kocasıyla geri dönmüştü. Harris bu iki kuğuya karşı canla başla mücadele verdiğini cesareti ve usta dövüşçülüğü sayesinde ikisini de alt ettiğini söyledi.

Bu olaydan yarım saat sonra, bizimkiler bu sefer on sekiz kuğuyla birlikte olay mahalline dönmüş! Harris'in anlattıklarından anlayabildiğimiz kadarıyla dehşetli bir savaş yaşanmış. Kuğular Harris'le Montmorency'yi suya atıp boğmaya çalışmış. Harris ise dört saat boyunca kahramanlar gibi çarpışıp hepsini alt etmiş, kuğularsa nehrin müsait bir yerinde ölmek üzere badi badi uzaklaşmıştı.

"Kaç kuğu var demiştin?" diye sordu George.

"Otuz iki," dedi Harris esneyerek.

"Demin on sekiz demiştin," diye hatırlattı George.

"Hiç de bile," diye homurdandı Harris. "On iki dedim. Sayı saymayı senden mi öğreneceğim?"

Kuğu olayının aslını astarını bir türlü öğrenemedik. Harris'i sabah tekrar sorguya çektik ama bizi, "Ne kuğusu yahu? Rüya gördünüz herhalde," diye tersledi.

Neyse biz o geceye dönelim. Onca çileden, korkudan sonra kayıkta olmak nasıl huzur vericiydi anlata-mam! George'la hemen bir sofraya kurduk, yemek faslı bitince bir viski iyi gider diye düşündük ama viskiyi bir türlü bulamıyorduk. Harris'i dürtüp viskiyi ne yaptığını sorduk ama "viski" derken neyi kastettiğimizi anlamamış

gibi yapıyordu. Montmorency de sanki bir şey biliyor da söylemiyor gibiydi.

O gece güzel bir uyku çektim. Gerçi Harris olmasaydı daha iyi olabilirdi. Defalarca uyandığımı, Harris'i elinde fenerle oradan oraya koşturup kıyafetlerini ararken gördüğümü anımsıyorum. Bütün gece kıyafetleri kaybolacak diye telaşlandı durdu.

İki kez de George'la beni kaldırıp pantolonunun üstünde yatıyor muyuz diye baktı. George ikincisinde iyice çileden çıktı.

"Gecenin köründe pantolonunu ne bok yemeye arıyorsun yahu?" diye sordu küplere binerek. "Neden zıbarıp yatmıyorsun ha?"

Bir sonraki uyanışında Harris sızlana sızlana çoraplarını arıyordu. Hayal meyal hatırladığım son şeyse beni itip döndürmeye çalışan Harris'in, "Hay aksi, hangi cehenneme gitti bu şemsiye?" diye homurdanmasıydı.

15. Bölüm

Ev işleri. — İş aşkı. — Nehir kurtlarından öğütler. — Yeni neslin şüpheciliği. — İlk kayık anılarımız. — Salcılık. — George tekniğine uygun kürek çekiyor. — Eski kayıkçıların teknikleri. — Sakin, huzur dolu kürek çekme teknikleri. — Acemiler. — Sırıkla sal sürmek. — Hazin bir kaza. — Arkadaşlığın nimetleri. — İlk yelken deneyimim. — Boğulmayışımızın muhtemel nedenleri.

Ertesi sabah geç kalktık ve Harris'in isteği üzerine sade bir kahvaltıyla yetindik. Sonra bulaşığı yıkayıp etrafı

topladık. (Bir evin işiyle uğraşan bir kadının akşama kadar nasıl vakit öldürdüğünü merak eder dururdum. Bitmek bilmeyen bu iş sayesinde, yıllardır kafamı kurcalayan bu sorunun cevabını da öğrenmiş oldum.) Saat on gibi, güzel bir gün geçireceğimiz inancıyla yola koyulduk.

Bu sabah değişiklik olsun diye, kayığı karadan halatla çekmek yerine kürek çekmeye karar verdik. Harris, George'la kürek çekmemizin, kendisinin de dümenin başına geçmesinin iyi bir fikir olduğunu düşünüyordu. Ben pek aynı fikirde değildim. Bence asıl George'la Harris kürek çekmeli, ben de biraz olsun dinlenmeliydim. Bu yolculukta bana çok iş bindiğini düşünüyordum ve bu durum iyice gözüme batmaya başlamıştı.

Kendimi bildim bileli, üzerime düşenden fazla iş yapıyormuş gibi hissederim. Çalışmaya karşı değilim yanlış anlaşılmasın, çalışmayı severim ve hatta çalışan insanlara hayranlık duyarım. Oturup saatlerce seyredebilirim onları. Çalışmak hep hayatımın bir parçası olmuştur, bunun aksini düşünmek bile içimi burkar.

İşe doymak bilmem ben. İş biriktirmek benim için adeta bir tutku gibidir. Çalışma odam tavana kadar bakılacak dosyayla dolu olduğundan adım atacak yer bulamazsınız. Bu gidişle eve bir oda daha yaptırmam gerekecek.

Ayrıca işime göz kulak olmasını da bilirim. Yıllardır elimde öyle işler var ki dosyaların üzerinde tek bir parmak izi bile bulamazsınız. Yaptığım işle hep gurur duyduğumdur. Ara sıra dosyaları indirir, teker teker tozlarını alırım. İşine benim kadar gözü gibi bakan kimse yoktur bence.

Her ne kadar çalışmaya düşkün olsam da hakkaniyet ararım. Üzerime düşenden fazlasında asla gözüm olmaz.

Şimdiyse oldubittiye getirilerek işlerin bana yıkılması (en azından ben öyle düşünüyordum) canımı sıkıyordu.

George canımı sıkacak bir şey olmadığını söyledi. Başkalarının hakkını yerim korkusuyla evham yaptığımı, kendi payıma düşenin yarısını bile üstlenmediğimi düşünüyordu. Sanırım bunu sırf beni teselli etmek için söylemişti.

Dikkat ettim de, bir kayıkta yolculuk eden insanlar her işi kendilerinin yaptıkları gibi saplantılı bir düşünceye kapılıyor. Harris'e sorsanız tüm işi tek başına o göğüs-lüyor, George'la bense tüm işi ona yıkıyorduk. George'a gelince, o da Harris'i alaya alıyor, yiyip içip yatmaktan başka bir şey yapmadığını, asıl kendisinin çıt çıkarmadan her işe koşturduğunu iddia ediyordu.

Hayatında Harris ve ben gibi işten kaytaran bir ekip-le gezintiye çıkmamışmış.

Bu laf Harris'i çok eğlendirdi.

"Bizim nazlı George'un çalışmaktan bahsedişine bakın hele!" diye kahkahayı bastı. Sonra da bana dönerek, "Yarım saat iş yapsa pestili çıkar bunun be! Tanrı aşkına, sen hiç George'u çalışırken gördün mü doğru söyle?" dedi.

Harris'e katıldığımı söyledim. Doğruya doğru, yolculuğundan başından beri hiçbir işe elini sürmemişti.

"Yahu *sen* nereden bileceksin ki?" diye çıkıştı George Harris'e. "Bütün günü uyuyarak geçiriyorsun. Yemek saati haricinde Harris'i uyanık gördün mü Tanrı aşkına?"

George'a gönülden katılmadan edemedim. Doğrusu, başından beri Harris'in en ufak bir işe el attığını görmemişim.

"J.'den fazla iş yaptığım kesin," diye cevabı yapıştırdı Harris.

"Ondan az iş yapmanın imkânı yok ki," diye atıldı George.

"J. kendini burada yolcu sanıyor zaten," diyerek bana sataşmayı sürdürdü Harris.

Şu döküntü kayıkla onları ta Kingston'dan buraya

kadar sağ salım getirdiğim için, saçımı süpürge ederek her şeyi çekip çevirdiğim için bana minnettar olacaklarına böyle nankörlük ediyorlardı. Dünyanın adaleti buydu işte!

Sonunda işi bir şekilde tatlıya bağladık. Harris ve George Reading'i geçene kadar kürek çekecek, oradan sonra işi ben devralıp kayığı halatla çekecektim. Hayli ağır bir kayığı akıntıya karşı çekecek olmak beni pek cezbetmemişti ya, neyse. Bir zamanlar böyle ağır işlere balıklama atıldım ama biraz da genç nesillere fırsat tanımak gerek.

Ne zaman akıntıya karşı kürek çekmek gerekse, nehir kurtlarının da böyle inzivaya çekilmiş gibi yaptıkları dikkatimi çekmiştir. Güvertedeki mindere serilip geçen sene şu sularda ne yiğitlikler sergilediklerini anlatarak kürekçilere moral vermelerinden böylelerini şak diye tanırsınız.

Bir buçuk saattir akıntıya karşı kürek çeken, kan ter içinde kalmış acemi gençlere dönüp, "Siz buna ağır iş mi diyorsunuz yahu! Jim Biffles, Jack ve ben geçen sene ta Marlow'dan Goring'e tek bir mola vermeden kürek çektik, üstelik vardığımızda akşam karanlığı çökmemişti daha. Hatırlıyorsun değil mi Jack?" derler.

Etrafta battaniye, palto namına ne varsa kayığın burnuna yığıp iki saattir üstünde uyuklayan Jack ise kendine seslenildiğini duyunca şöyle bir başını kaldırıp olayı hatırlamakla kalmaz, nadir rastlanan türden güçlü bir akıntı olduğunu da ekler. Sert rüzgâr da cabasıdır hani.

İlk kürekçi bir yandan başının altına koymak için minder aranırken, "Saatte otuz dört mil hızla esiyordu galiba. Ne rüzgârdı ama," diye söze girer.

Jack ise sitemkâr bir tonla, "Yo yoo, abartma sen de Tom, saatte otuz üç mil ya vardı ya yoktu," diye ağzının içinde geveler.

Tom'la Jack bu konuşmanın verdiği yorgunlukla tekrar uykuya dalarlar. Bizim iki saf, genç kürekçi ise Jack'le Tom gibi usta kürekçilerin kayıklarını onlara çektiirmesiyle gurur duyar, işlerine daha bir şevkle asılırlar.

Ben de gençliğimde büyüklerimden bu masalları çok dinlerdim, hatta hepsini saf saf yutar, her kelimesini sindirir, daha fazlası için ağzımı açar beklerdim. Oysa bugünün gençlerini bu masallara inandırmak öyle kolay görünmüyor. Geçen sene biz de (yani George, Harris ve bendenizden bahsediyorum) yanımıza bir çırak almış, âdettendir deyip başımızdan geçen serüvenleri çırağın üstüne bir güzel boca etmiştik.

Bilindik tüm numaraları (yıllar yılı nesilden nesile aktarılan hurafeleri) sergiledik. Üzerine halis muhlis kendi üretimimiz olan yedi hikâye –hatta içlerinden gerçeğe en yakın görüneni bizzat kendi dostlarımızın birkaç yıl önce başından geçmiş bir olayın azıcık değiştirilmiş haliydi, hani bir çocuğa anlatsanız çok da ayak diremeden inanırdı– daha ekledik.

Gelgelelim bizim çırak anlattıklarımızla dalga geçerek, “Sıkıysa yine yapın da görelim,” deyip bire on bahse tutuşmaya kalktı.

O sabah da ilk kürek çekme deneyimlerimizden söz açılmış, herkes bununla ilgili anılarını anlatmaya başlamıştı. Benim ilk kürek anım beş arkadaşla birlikte aramızda para toplayıp Regent's Park'taki gölde döküntü bir sandal kiraladığımız, sonra da kendimizi park bekçisinin kulübesinde kurulanırken bulduğumuz gündü.

Suyun tadını bir kez aldıktan sonra kendimi banliyölerdeki kereste depolarına yakın göllerde sala binerken buldum. Bu işin en heyecanlı ve ilginç yanı, siz göletin tam ortasındayken kerestelerin sahibinin elinde koca bir sopayla belirmesidir.

Bu beyefendiyi ilk gördüğünüzde nedense o an hiç

kimseyle arkadaşlık edip dertleşecek havada olmadığınız hissine kapılır, elinizden gelse kabalık etmeyi göze alıp onu hiç görmemiş gibi yaparak gölün karşı kıyısına geçmek, sessizce evinize kaçmak istersiniz. Ne var ki adam, aksine sizinle el sıkışıp konuşmak için can atıyordur.

Dediğine bakılırsa babanızı tanıyordur, sizi de bir yerlerden gözü ısıırıyordu ama bu samimiyet sizi pek çekmez. Keresteleriyle sal yapmanın ne demek olduğunu size göstereceğini söyler ama siz zaten bu işin hakkını vermişsinizdir. Adama zahmet olmasın diye bu nazik teklifine gönülsüz yaklaşrsınız.

Gelgelelim siz ne kadar soğuk davransanız da o sizinle tanışmak için yanıp tutuşmaktadır. Nereye yanaşmak isterseniz sizi karşılamak için gölde bir aşağı bir yukarı koşturan adamın bu incelikli davranışı gururunuzu okşar.

Eğer adam tombul, nefesi çabuk kesilen biriyese paçayı kurtarabilirsiniz ama genç, uzun bacaklı tiplerdense bir buluşma kaçınılmazdır. Görüşme genelde kısa ve öz olur. Zaten daha çok o konuşur, siz genelde tek heceli ünlemlerle yetinir, uygun bir anda da oradan sıvışırsınız.

Salcılığa üç ayımı verdim. Bu alanda yeterince ustalaştıktan sonra kürekçiliğe merak salmaya karar verip Lea'deki kürek kulüplerinden birine katıldım.

Lea Nehri'nde özellikle de cumartesi günleri öğleden sonra kayıkla açılmak size çok şey öğretir. Üstünüze üstünüze gelen mavnalardan ya da hoyrat dalgalardan kıvrak manevralarla kurtulmak konusunda ustalaşırsınız. Çekme halatları kafanızı uçurmasın diye kendinizi yere atıp kayığın dibine boylu boyunca yatarak kurtulmayı da öğrenirsiniz.

Ne var ki bunlar size bir stil kazandırmaz. Thames Nehri'ne açılana dek bir stil sahibi değildim. Şimdiyse herkes kürek çekişime gıptayla bakar, garip bir havası olduğunu söyler.

George on altı yaşına kadar bırakın kürek çekmeyi, suya bile yaklaşmamış. Gel zaman git zaman, bir cumartesi günü kendi akranı sekiz arkadaşıyla birlikte Kew'e inmişler. Niyetleri burada bir kayık kiralayıp Richmond'a kadar gidip dönmekmiş. İçlerinden Joskins adlı diken saçlı bir genç kayıkla açılmanın büyük keyif olduğunu, daha önce bir-iki kez Serpentine'de kürek çektiğini söylemiş.

İskeleyle ayak bastıklarında nehirde epey güçlü bir akıntı varmış, sert rüzgâr da cabasıymış ama bu pek gözlemini korkutmamış. Kiralık kayıklara bakmaya başlamışlar.

Hemen orada duran sekiz kürekli bir yarış kayığı hoşlarına gitmiş. "Lütfen bu olsun," demişler. Kayıkların sahibi o gün yokmuş, yerine oğlu bakıyormuş. Çocukcağz onları yarış kayığından vazgeçirmek için elinden geleni yapmış. İki-üç tane aileye uygun kayık göstermiş ama ne fayda, ille de yarış kayığı diye tutturmuşlar.

Oğlan çaresiz kayığı suya indirmiş, bizimkiler de paltolarını çıkarıp kürek çekmeye hazırlanmışlar. Oğlan, dört numaralı küreğe grubun en iriyarısı kimse onun geçmesini önermiş. George o zamanlar da bu rekoru kimseye bırakmıyormuş anlaşılan. Bundan memnuniyet duyacağını belirtip pruvaya atlamış ve sırtını kayığın kıcına vererek oturmuş. George'u güçbela doğru oturtmayı başardıktan sonra diğerleri de binmiş.

Dümenin başına biraz sinirli bir tipi yerleştirmişler. Joskins ona dümeni nasıl idare etmesi gerektiğini ana hatlarıyla anlatıp başküreğe geçmiş. Bu işin çocuk oyuncuğu olduğunu, tek yapmaları gerekenin onu takip etmek olduğunu söylemiş.

Kıyıda bekleyen oğlana hazır olduklarını bildirmişler, o da elindeki kancayla kayığı sulara doğru itmiş.

Ondan sonra yaşananları George da nedense ayrıntılarıyla anlatamıyor. Kayık nehre açılır açılmaz beş numaranın tuttuğu küreğin dipçığının ense kökünde patla-

diğını, ne olduğunu anlamadan oturduğu koltuğun altından kayıp gittiğini ve kendini kayığın dibinde buluverdiğini hayal meyal hatırlıyordu. Meğer iki numara da bizimki gibi kayığın dibini boylamış, bacakları havada boylu boyunca yatıyormuş.

Neyse, Kew Köprüsü'nün altından saatte sekiz mil hızla yanlamasına geçmişler. Bir tek Joskins o sırada kürek çekiyormuş. George toparlanıp yerine geçmeyi başarcınca ona yardım etmek için küreğine davranıp suya daldırmış ama kürek elinden kurtulduğu gibi suyu boylayıp kayığın altında kaybolmuş, hatta az kalsın George'u da beraberinde götürüyormuş.

Bunun üzerine "kaptan" elindeki halatları güverteye atıp hüngür hüngür ağlamaya başlamış.

George, köprünün altından nasıl geri dönmeyi başardıklarını kendisinin de bilmediğini söylüyor ama tam kırk beş dakika sürmüş. İskelede toplanan insanlar Kew Köprüsü'nün altındaki şamatayı ilgiyle izliyor, bir yandan da onlara "şöyle yap böyle yap" diye talimat yağdırıyormuş. Üç kez köprünün altından bu tarafa geçmeyi başarsalar da üçünde de gerisingeri sürüklenmişler; "kaptan" ne zaman kafasını kaldırıp hâlâ köprünün altında olduklarını görse hıçkırıklara boğuluyormuş.

George, "Tüm bu yaşananlardan sonra bir gün gelip de nehre açılmayı seveceğim aklımın ucundan geçmezdi," dedi.

Harris denizde kürek çekmeye daha alışıkmiş dediğine göre. Doğrusu, deniz hiç bana göre değil. Geçen yaz Eastbourne'da bir sandalla açıldığımı hatırlıyorum da... Yıllar önce denizde iyi iş çıkardığım için altından kalkarım diye düşünmüştüm, meğer bu sanat hakkında tüm bildiklerim uçup gitmiş. Küreklerden birini suya daldırayım derken diğeri havaya savruldu. Hâkimiyeti sağlamak için ayağa kalkmam gerekti. Tekneleriyle gezintiye çıkmış

soylu ailelerin yanından böyle gülünç bir şekilde geçmek zorunda kalmıştım. Neyse ki sahile yanaşmama az kala deneyimli bir denizciye denk geldim de geri dönebildim.

Böyle deneyimli denizcileri seyretmeye doyum olmaz; hele bir de saat başına para alıyorlarsa. Öyle sakın, öyle dingin bir havaları vardır ki on dokuzuncu yüzyılın giderek daha fazla baş belası haline gelen hırsından, mücadeleliliğinden eser yoktur onlarda. Arkalarından usul usul gelen bir tekne onları sollayıp geçse umurlarında bile olmaz. Halbuki bu durum bazı insanları çileden çıkarabilir. Denizcinin çetin bir sınavdan geçerkenki bu soylu sakinliği, çağımızın hırs ve kendini beğenmişliği karşısında verilmiş güzel bir derstir.

Düz kürek çekmek öyle zor bir şey de değildir ama kızların önünden geçerken kendinizi rahat hissetmeniz zaman alabilir. Gençlerin böyle zamanlarda eli ayağına dolaşır. Küreği beş dakikada yirminci kez sizinkine dolaınca, "Hay aksi, tek başıma kürek çekerken hiç böyle şeyler olmuyor!" derler.

İki aceminin birlikte tempo tutturmaya çalışmasını seyretmek de çok eğlencelidir. Öndeki arkadakine asla ayak uyduramaz çünkü arkadaki ona göre berbat kürek çekiyordur. Arkadaki buna fena halde içerleyerek son on dakikadır öndekinin beceriksizliğini idare etmeye çalıştığını söyleyince öndeki bozularak, "Benimle uğraşacağına kendi işine bak," diye karşılık verir.

Ardından her şeyi bir çırpıda yoluna koyacağı düşüncesiyle, "Ya da istersen ben arkaya geçeyim?" diye bir öneride bulunur.

Yüz metre kadar kör topal ilerledikten sonra, birinin aklına tüm dertlerine deva olacak parlak bir fikir gelir.

"Şimdi anladım sorunun kaynağını! Sen benim küreklerimi almışsın!" diye haykırır öndekine, "Haydi değişelim şunları."

"Ben de diyorum neden bunlarla çekemiyorum," der öbürü canlanarak ve bir hevesle kürekleri değiştirler. "Hah şimdi oldu!" deyip yeniden küreklere sarılırlar.

Ne var ki bu da bir işe yaramaz. Küreklere uzanayım derken arkadakinin neredeyse omuzları çıkacak gibi olur, öndekininse her çekişinde kürekler göğsüne küt diye çarpar. Sonunda kayığı kiralayan adamın onlara yanlış kürek verdiğine kanaat getirerek kürekleri bir daha değiştirler. Adama sövüp sayarken aralarındaki anlaşmazlıkları unuttur, yeniden canciğer kuzu sarması oluverirler.

George, "Sırıkla sal süremedim ya, içimde kaldı," dedi. Bakmayın siz ona, sıırıkla sal sürmek öyle göründüğü gibi kolay bir iş değildir. Tıpkı kürekte olduğu gibi eninde sonunda işi sökersiniz ama suyu üstünüze başınıza sıçratmadan ustaca dengede durabilmek için kırk fırın ekmek yemeniz gerekir.

Bir arkadaşımın ilk sıırıkla sal sürme denemesinde başına çok talihsiz bir kaza gelmişti. Başlarda işi ukalalığa vurmuştu, salda bir o yana bir bu yana yürüyüp sıırıkla türlü cambazlıklar yaparak izleyenleri kendine hayran bırakmıştı. Kayığın en ucuna gidip sıırığı daldırmış, sonra değme sıırıkcılara taş çıkarırcasına diğer uca koşmuştu. Aman Tanrım, usta işi bir performanstı!

İşte bu koşu esnasında manzaranın tadını çıkarmaya kalkıp fazladan bir adım atmasaydı her şey usta işi kalmaya devam edecekti. Sal ansızın ayaklarının altından kayıp gitti, sıırık çamura saplandı, bizimki de sıırığın tepesinde asılı kaldı. Usta bir sıırıkcı için onur kırıcı bir pozisyondu bu. O sırada kıyıdaki edepsiz çocuklardan biri yanındaki arkadaşını dürterek, "Hey şuna bak, sıırıкта bil-diğin maymun var!" diye bağırmasın mı...

Yardıma koşmak istedim ama makus talihimizden olacak, yanımıza yedek sıırık almamıştık. Oturup izlemekten başka bir şey gelmedi elimden. Sırıkla birlikte yavaş

yavaş batarkenki yüz ifadesi hâlâ gözümün önünden gitmez. O gözlerde öyle derin düşünceler saklıydı ki!

Onun sırkla birlikte usul usul suya inişini, sonra da çamurlu suyun içinden çırpınarak çıkışını seyrettim. Öyle komik görünüyordu ki gülmekten kendimi alamıyordum. Bir müddet kendi kendime kıkırdamayı sürdürdüm ama birden kahkaha atmanın sırası olmadığını fark ettim. Salda bir başıma kalmıştım, sıriksızdım ve akıntıya kapılmış –muhtemelen bir su bendine doğru– sürükleniyordum.

İşte o zaman, o lüzumsuz adımı atıp beni salda bir başıma bıraktığı için arkadaşşıma fena halde öfke duymaya başladım. Bari sıırığı bana bıraksaydı.

Çeyrek mil kadar sürüklendikten sonra nehrin ortasına demirlemiş bir balıkçı teknesi gözüme ilişti. Dolu dizgin üstlerine gittiğimi görünce manevra yapmam için bas bas bağırmaya başladılar.

“Yapamam!” diye bağurdım ben de.

“Denemiyorsun ki!” diye sitem ettiler.

Yanlarına yaklaşıncı durumu izah ettim de salı yakalayıp bir sırik uzattılar, ucuz atlattım neyse ki. Bentlerden aşağı yuvarlanmama yalnızca elli metrecik kalmıştı. Onlara rastladığım için şanslıydım.

Sırikla sal gezintisine ilk gittiğim günü hatırlıyorum, üç arkadaşım güya bana bu işin nasıl yapılacağını gösterecekti. Aynı saatte buluşamayacağımız için ben önden gidip sal kiralama işini halledecektim. Hem onlar gelmeden biraz alıştıırma da yapabilirdim.

Gelin görün ki, o gün kıyıdaki salların tamamı tutulmuştu. Yapacak başka işim de olmadığı için arkadaşlarımı beklerken kıyıda oturup nehri seyre daldım.

Çok geçmeden nehirde ceketı ve şapkası tıpatıp benimkinin aynı olan bir adam gözüme çarptı. Sal işinin acemisi olduğu her halinden belliydi ve performansı ger-

çekten görülmeye değerdı. Sırığı suya daldırdığında neler yaşanacağını öngöremiyordunuz; gerçi o da bilmiyordu ya neyse. Salla bir aşağı bir yukarı gidiyor, bazen de onu kendi etrafında fırıl fırıl döndürüyordu. Sonuç ne olursa olsun, adam halinden pek memnun görünmüyordu.

Nehir kıyısındaki insanlar da bir süre sonra bu adamdan gözünü ayıramaz olmuş, sıırığı bir sonraki çekişinde ne yöne gideceğine dair bahse tutuşmaya başlamışlardı.

O esnada arkadaşlarım da gelmiş, nehrin karşı kıyısında durup adamı seyrediyorlardı. Adamın sırtı onlara dönük olduğu için yalnızca ceketini ve şapkasını görüyorlardı. Bu yüzden de saldaki adamın yeteneklerini sergilemekte olan biricik dostları olduğu yanlışına kapılıp zevkten dört köşe oluverdiler. Adamcağızla acımasızca alay etmeye başladılar.

Başta içine düştükleri yanlış fark etmemiş, “Elin adamıyla nasıl da acımasızca dalga geçiriyorlar!” diye söylenmişim. Tam karşı kıyıya seslenip onları ayıplayacaktım ki jeton birden düşünce çaktırmadan bir ağacın arkasına saklanıverdim.

O genç adamla nasıl da hunharca alay ediyorlardı anlatamam! Beş dakika boyunca hiç durmadan soğuk şakalar yaptılar, adamı taklit edip kahkahalarla güldüler, yuhladılar zavallıyı. Bayat espri yağmuruna tutup kendi uydurdukları birkaç espriyi de araya sıkıştırdılar. Kendi arkadaş grubumuza özgü iğneleyici laflar söylediler ama adam bunlardan hiçbir şey anlamıyordu. Sonunda adamcağız canına tak edip kim bu ahlaksız herifler diye arkasını dönünce, bizimkiler adamın yüzünü görmüş oldular!

Düştükleri aptalca durumdan utanma inceliğine sahip olduklarını görmek sevindirmişti beni. Utana sıkıla, onu bir arkadaşlarıyla karıştırdıklarını söylediler. Hatırlarının geçtiği yakın dostları dışında kimseyi rencide edecek insanlar olmadıklarını anlatmaya çalıştılar.

Haliyle adam da onları affetti. Bir keresinde de Boulogne'da tatildeyken Harris'in başına da buna benzer bir olay gelmiş. Sahil yakınlarında yüzerken, bir el onu ansızın ensesinden kavrayıp kafasını vargücüyle suya bastırmaya başlamış. Harris kurtulmak için ne kadar debelenip tekmeler atmaya çalışsa da elin sahibi Herkül gücünde olduğu için bir işe yaramamış. Harris çırpınmayı bırakıp son duasını etmeye hazırlanırken adam onu bırakmış.

Harris ayaklarını yere basıp doğrulmayı başarınca etrafta suikastçısını aranmaya başlamış. Az ötede karnını tuta tuta gülen suikastçının Harris'in yüzünü görmesiyle hortlak görmüş gibi ürkmesi bir olmuş.

"Ger... gerçekten çok özür dilerim," demiş kekeleyerek. "Sizi bir arkadaşım ile karıştırdım!"

Harris ise, "Akrabası sansaydı herhalde boğmadan bırakmazdı, verilmiş sadakam varmış," diye geçirmiş aklından.

Kürek çekmek gibi yelkencilik de bilgi ve deneyim gerektiren bir iştir, yeni yetme bir gençken bundan her ne kadar bihaber olsam da. Bunun da beyzbol oynamak gibi doğuştan bahşedilen bir yetenek olduğunu sanıyordum o zamanlar. Havanın rüzgârlı olduğu bir gün, kafa dengi bir arkadaşım ile nehirde yelkenli denemeye karar verdik. Yarmouth'ta yelkenli kiralayıp Yare'e kadar gidecektik. Köprünün hemen altından yola koyulduk.

Yelkenliyi kiralayan adam, "Bugün rüzgâr bayağı şiddetli," dedi bizi yolcu ederken "Sakin dönemeçleri alırken camadan vurup orsa etmeyi¹ unutmayın, aman ha," diye de ekledi.

1. Orsa etmek, yelkenleri rüzgârın estiği yöne çevirerek yapılan seyir; camadan vurmaksa yelken seyri sırasında yelkenlinin dümeninde ağırlaşma hissedildiğinde yelken alanının küçültülmesi anlamına gelir. (Ç.N.)

Ona, "Tamam, aklımızda merak etme," deyip iyi günler dileyerek neşeyle yola koyulduk ama "orsa etmek" nedir, "camadan" nereden vurulur hiçbir fikrimiz yoktu.

Kasaba iyice gözden kayboluncaya dek kürek çektik. Nehrin önümüzde genişçe uzandığı bir yere varınca, rüzgârın fırtınaya dönüşmesini de fırsat bilerek yelkenleri açmanın tam zamanı diye düşündük.

Ben yelkeni açarken Hector –yanılmıyorsam adı buydu– kürek çekmeye devam etti. Çetrefil bir işti yelkeni açmak, ama sonunda başarmıştım. İşte şimdi asıl soruya gelmiştik: Bu yelkenin başı neresi, kıcı neresiydi?

İçgüdülerimize kulak vererek bir tarafı seçtik ama elbette yanlış tarafı seçmiştik ve yelkeni baş aşağı açmaya koyulduk. Yelkeni direğe çekmek –ister başını çekin ister kıcını– her halükârda epey vakit alır. Görünüşe bakılırsa, yelken de cenaze oyunu oynadığımızı sanıyordu. Ben ceset rolü üstlenmiştim, o da kefen.

Oyun oynamadığımızı anlayınca kafama bumbasıyla pat diye yapıştırıp küstü.

"İslatalım şunu," dedi Hector. "Yelkeni suya sokup ıslat hadi."

Gemiciler yelkeni açmadan önce hep ıslatırlarmış dedğine bakılırsa. Islattım ıslatmasına ama işler daha da sarpa sardı. Kuru bir yelkenin bacaklarınıza, başınıza dolması da hoş değil ama sıırıslıklam bir yelken eziyetin dik âlâsıdır.

Nihayet el birliğiyle yelkeni direğe çekmeyi başardık. Tam başaşağı çektiğimiz söylenemezdi, daha çok yanlamasına gibiydi. Pruva halatından kestiğimiz parçalarla da onu direğe tutturduk.

Gerçeklere sadık kalacağımı söylemiştim: Tekne her nasıl olduysa o gün alabora olmadı. Sebebini açıklamakta ben de güçlük çekiyorum. O gün bugündür, bu mese-

le kafamı kurcalayıp dursa da bu olağanüstü olaya hâlâ tatmin edici bir açıklama getirebilmiş değilim.

Belki de şu koca dünyada nesnelere sinmiş olan o doğal inatçılığın sonucudur kim bilir. Tekne muhtemelen bizim halimize tavrımıza bakıp intihar edeceğimizi düşündü ve sırf inat olsun diye devrilmedi. Bundan daha makul bir açıklama getiremiyorum.

Yelkeni direğe çektikten sonra tekneden düşmemek için küpeşteye sımsıkı tutunduk, ecel terleri döküyorduk. Hector fırtınalı denizlere yelken açan korsanların ve denizcilerin fırtına patlayınca dümeni bir şeylerle sabitleyip anayelkeni rüzgârı karşıdan alacak şekilde bağladıklarını, bizim de aynen böyle yapmamız gerektiğini söylüyordu. Bense yelkeni serbest bırakmaktan yanaydım.

Uygulama kolaylığından ötürü benim önerimde karar kıldık. Tekne kafasına göre dönüp dururken biz de küpeşteye yapışacaktık.

Tekne ömrümde şahit olmadığım, olmak da istemeyeceğim bir hızla, uçarcasına nehrin yukarısına doğru ilerliyordu. Derken bir dönemeci alırken yan yatınca yelkenin yarısı suya gömüldü. Sonra mucizevi bir şekilde doğrulup kıyıdaki sığ, çamurlu suyun üzerinde kaymaya başladı.

Hayatımızı kurtaran da o çamurlu su oldu. Yelkenli çamurlu suyun ortasına kadar sürüklenip yere saplandı. Artık sidik torbasındaki iki bezelye misali oradan oraya savrulmayacağımızı anlayınca sürüne sürüne ilerleyip yelkeni kestik.

Bu kadar yelkencilik yeterdi. Bir yerden sonra kabak tadı verebilirdi. Enteresan, heyecan verici bir yelkencilik deneyimi yaşamıştık, şimdiyse sırf değişiklik olsun diye kürek çekmeye niyetlenmiştik.

Küreklerle tekneyi çamurdan kurtarmaya çalışırken birini kırıverdik. Diğerrinin üstüne ne kadar titresek de,

köhnemiş kürekler öyle çürümüştü ki ikincisi birincisinden daha kolay kırıldı ve çamurun ortasında öylece kalamadık.

Önümüzdeki çamur deryası yüz metre kadar uzanıyordu, arkamızsa suydı. Oradan hasbelkader geçen birilerinin yardım etmesini beklemekten başka çaremiz yoktu.

Aksilik bu ya, nehrin insanları pek cezbedtiği bir günde olmadığımızdan üç saat boyunca kimse geçmedi. Neyse ki sonra ihtiyar bir balıkçı bizi gördü de kurtulduk. Adamcağız bizi binbir güçlkle çamurun içinden çıkarıp kendi teknesiyle iskeleye kadar çekti. Utancımızdan yerin dibine girmiştik.

Bizi iskeleye çeken adama verdiğimiz bahşış, kırık küreklere bayıldığımız para, dört buçuk saatlik yelken kirası derken birkaç haftalık cep harçlığımızı yelkene gömmüştük. Neyse ki harcadığımız para, kazandığımız deneyimin yanında devede kulak kalırdı.

16. Bölüm

Reading. — Buharlı tekne bizi çekiyor. — Küçük kayıkların gıcık tavrırları. — Buharlı teknelerin ayağının altında dolaşmaları. — George ve Harris yine işten kaytarıyor. — Neredeyse klişeleşmiş bir hikâye. — Streatley ve Goring.

Saat on bir sularında ufukta Reading göründü. Nehir burada pis ve kasvetlidir. Kimse Reading civarında bu yüzden pek oyalanmaz. Aslında kasaba epey meşhur ve

tarihidir; ta Kral Ethelred¹ zamanında Danimarkalılar savaş gemilerini Kennet'te demirlemiş, Wessex topraklarını yakıp yıkmaya Reading'ten başlamışlar. Ethelred ve kardeşi Alfred ise çarpışıp düşmanı bozguna uğratmış. Daha doğrusu, Alfred çarpışırken Ethelred da bildiği tüm duaları okuyormuş.

Gel zaman git zaman Reading, Londra'da işler tatsızlaşınca kaçıp sığınılan bir yere dönüşmüş. Westminster'da ne zaman bir musibet çıksa, parlamento apar topar Reading'e taşınırmış. 1625'te hukuk da parlamento-nun yolundan gitmiş ve tüm duruşmalar Reading'te yapılmaya başlanmış. Londra'da işlerin ikide bir tatsızlaşması Londralıların işine gelmiş olmalı. Öyle ya, hem avukatlar-dan hem de parlamentodan bir çırpıda kurtuluyorlarmış.

Parlamento mücadeleleri sırasında Reading, Essex kontu tarafından kuşatılmış; çeyrek asır sonra da Orange Prensi, Kral James'in birliklerini burada bozguna uğratmış.

I. Henry, Reading'deki kendi yaptırdığı Benediktin manastırına gömülmüş. Gaunt'lu John² ile Leydi Blanche,³ kalıntıları yerli yerinde duran bu manastırda dünya evine girmişlerdir.

Reading Havuzu'nda denk geldiğimiz bir buharlı tekne şans eseri benim arkadaşlarım çıkınca, eksik olma-sınlar bizi Streatley civarlarına kadar çektiler. Buharlıyla çekilmek pek keyiflidir. Ben şahsen bunu kürek çekmeye her türlü yeğlerim. Ah, o sefil küçük kayıklar zırt pırt önümüze çıkıp bizi oyalamasaydı çok daha keyifli ola-caktı ya, neyse. Şu küçük kayıkların boylarına poslarına

1. II. Ethelred (Aethelred) (968-1016): İngiltere kralı, Donların İngiltere'yi is-tilasını engellemeyen etkisiz hükümdarı. (Y.N.)

2. Gount'lu John (1340-1399): Kral Edward'ın üçüncü oğlu, askerî ve siyasi li-der. Leydi Blanche'la evlenerek Lancaster dükü olmuştur. (Y.N.)

3. Son derece varlıklı ve soylu bir aileden gelen Leydi Blanche, Gaunt'lu John'un ilk eşi ve Kral IV. Henry'nin annesidir. (Y.N.)

bakmadan habire buharlı teknelerin ayağına dolanması artık iyice sinir bozucu olmaya başladı. Birilerinin buna dur demesi lazım.

Bu kayıklar öyle kendini bilmez davranırlar ki şaşar kalırsınız. Zahmet edip yolunuzdan çekilmeleri için kazanınızı patlatırcasına buhar düdüğüne asılmanız gerekir. Bunların bir-iki tanesine çarpıp geçeceksin, bak bakalım bir daha yapabiliyorlar mı?

Reading'in biraz yukarısında nehir birdenbire güzelleşir. Tilehurst yakınlarındaki demiryolu bu güzelliği berbat etse de, Mapledurham'dan Streatley'e uzanan manzara bir harikadır. Mapledurham havuzunun biraz yukarısında, I. Charles'ın bowling oynadığı Hardwick Malikânesi'nin önünden geçersiniz. Pangbourne Mahalle'si, Swan Inn adlı o garip, küçük han sayesinde, sergi müdavimlerinin en az semt sakinleri kadar aşına olduğu bir yerdir.

Arkadaşlarımın buharlısı bizi mağaranın hemen aşağısında bıraktıktan sonra, Harris kürek çekme sırasının bende olduğunu söyledi. Saçmalığın daniskasıydı bu. Sabahki anlaşmamıza göre, Reading'in üç mil yukarısına kadar ben çekecektim. Eh, şimdi Reading on mil gerimizde kalmıştı! Sıranın haliyle onlarda olması gerekiyordu.

Ne yaptım ne ettimse George'la Harris'e laf anlatamadım. Büyüklük bende kalsın diyerek kürekleri elime aldım. Başlayalı bir dakika olmamıştı ki George suyun üstünde kara bir şeyin yüzdüğünü söyleyince o tarafa yanaştık. George tekneden sarkıp onu tutmaya çalıştı. Aşağı uzanmasıyla çığlığı basıp geri çekilmesi bir oldu. Yüzü kireç gibi olmuştu.

Bir kadın cesediydi bu. Suyun üstünde hafifçe süzülüyordu. Yüzüne yumuşaklık ve sakinlik çökmüştü. Güzel bir yüz değildi. Erken yaşlanmış, avurtları çökmüş, bitkin bir yüzdü, yoksulluk çektiği her halinden belli ol-

masına rağmen yine de uysal, cana yakın bir havası vardı. Nihayet çektiği acılardan kurtulan hastaların yüzlerine sinen o huzur verici, dingin bakışa kavuşmuştu.

Neyse ki cesedi kıyidan birileri de gördü de sorumluluğu üstümüzden atmış olduk, morglarda sürünmeye hiç niyetimiz yoktu doğrusu.

Kadının hikâyesinin iç yüzünü sonradan öğrendik. Eskimiş, bayat, bayağı bir dramdı yaşanan elbette. Kadın âşık olmuş, aldatılmıştı ya da kendi aldatmıştı. Her neyse, hepimizin ara sıra yaptığı gibi günah işlemiş, ailesi ve arkadaşları da bunun üzerine beyninden vurulmuşa dönüp küplere binmiş, tüm kapıları kadının yüzüne kapatmışlardı.

Boynunda işlediği günahın utancıyla, dünyayla savaşmak zorunda bırakılan kadın günbegün daha da dibe batmış. Günde on iki saat angarya işlerde çalışarak kazandığı on iki şilin haftalığın yarısıyla çocuğuna bir şeyler alıyor, kalanıyla da canını bedeninde tutmaya çalışıyormuş.

Haftada altı şilin insanın canını bedende tutmaya yetmez. Beden ve ruhun arasındaki bağ bu kadar zayıf olunca birbirlerinden ayrılmak isterler. Kim bilir, belki de yaşamın sıradanlığı, çektiği acılar gün gelip tüm çıplaklığıyla önüne serilmiş, zihnini kemirip duran bu vesveseler gözünü korkutmuştu. Son kez arkadaşlarına koşmuş ama çoktan aforoz edilmiş bu günahkâr kadının yakarışı, o saygınlık abidelerinin buzdan duvarlarına çarpmış, duyulmamıştı. Son bir kez çocuğunu görmeye gitmiş, onu kollarına alıp içinde duygudan eser kalmayan, hayattan bıkip usanmış biri nasıl öperse öyle öpmüş, aldığı üç kurşluk çikolatayı çocuğun eline sıkıştırarak cebinde kalan son beş şilinle bilet alıp Goring'e gelmişti.

Anlaşılan, yaşamına dair en acı düşünceler Goring'in yemyeşil otlaklarının, ağaçlarının arasına sinmiş bekliyordu. Gelin görün ki, kadınların hançerlendikleri bıça-

ğa sarılmak gibi tuhaf bir huyu vardır. Belki de tüm bu acılar, dallarını eğmiş ulu ağaçların gölgesinde geçirilen tatlı saatlerin şen anılarına karışmıştır kim bilir.

Tüm gün nehir kıyısındaki ağaçların arasında dolaşmış, akşam inip de alacakaranlık gri peleriniyle suları örttüğünde kollarını açıp hem acısını hem de neşesini paylaşan dingin nehri kucaklamıştı. İhtiyar nehir de onu şefkatli kollarına almış, yorgun başını göğsüne yaslayıp tüm acılarını dindirmişti.

Yaşarken de ölürken de günah işlemişti. Tanrım onu ve öteki günahkârları bağışla!

Nehrin sol yakasındaki Goring ve sağ yakasındaki Streatley birkaç gün konaklamak için cazip yerlerdir. Pangbourne'a inen yol, o güzelim kırlarıyla sizi baştan çıkararak güneşli bir günde yelken açmaya ya da mehtabın altında kürek çekmeye davet eder. O gün Wallingford'a devam etmeye niyetlenmiş olmamıza rağmen, nehrin şen şakrak yüzüne sinir olup burada biraz daha oyalanmaya karar verdik ve kayığı köprünün ayağına yanaştırdık. Streatley'e gidip "Bull" Hanı'nda öğle yemeği yedik. Bu en çok Montmorency'yi sevindirdi.

Rivayet o ki, nehrin her iki yakasındaki tepeler bir zamanlar burada birleşir, şimdiki Thames Nehri'nin yolculuğu burada biter, Goring'in ardında uçsuz bucaksız bir göl uzanırmış. Doğru mu yanlış mı bilmem. Elçiye zeval olmaz.

Streatley, nehir kıyısındaki birçok köy ve kasaba gibi ta Britonlar ve Saksonlar zamanından kalma, tarihî bir yerdir. Goring, Streatley kadar güzel olmasa da geçerken uğramalıktır. Üstelik otel faturasını ödemedен түymek istiyorsanız demiryoluna epey yakındır.

17 Bölüm

Çamaşır günü. — Balıklar ve balıkçılar. — Oltayla balık tutma sanatına dair. — Dürüst bir olta balıkçısı. — Balık kokan bir hikâye.

Streatley'de iki gün konaklayıp çamaşırlarımızı yıkadık. Başta George'un sözüne uyma gafletinde bulunup giysilerimizi nehirde yıkamaya çalışınca tam bir fiyasko yaşadık. Doğrusu bunu fiyasko sözcüğüyle bile açıklayamayız çünkü nehirde yıkandıktan sonra kıyafetlerimiz eskisinden de berbat hale geldi. Yıkanmadan önce de muşamba gibiydiler kabul ama hiç değilse giyilebilir durumdaydılar. Nehrin Reading ve Henley arasında kalan kısmı, biz çamaşır yıkadıktan sonra resmen temizlenmişti. Buradaki tüm pisliği toplayıp çamaşırlara bulamıştık.

Streatley'deki çamaşırcı kadın bize normal tarifenin üç katı fiyat çekti. Bu çamaşırları yıkamak değil kazımak lazımmış.

Gıkımızı bile çıkarmadan kuzu kuzu parasını verdik.

Streatley ve Goring civarı gözde balıkçılık merkezlerindendir. Burada muazzam bir balıkçılık deneyimi sizi bekler. Turna balıkları, sazanlar, sazangiller, kayabalıkları, yılanbalıkları nehrin bu kısmında cirit atmaktadır. Sabahdan akşama kadar oturup balık tutsanız yine de sıkılmazsınız.

Kimileri yapar bunu. Bir şey tuttukları da yoktur. Gerçi Thames sularında şimdiye dek yembalığı ve kedi ölüsünden başka bir şey tutulduğuna şahit olmadım ya neyse. Zaten balığı yakalamanın balıkçılıkla ne ilgisi var canım! Buradaki balıkçıların kitabında da "balık tutmak"

yazmaz zaten. Bahsedilen yalnızca buranın “balık tutmak için iyi bir yer” olduğudur. Benim gördüğüm manzara da bunun aksini söylemiyor açıkçası.

Dünya üzerinde balık tutmaya doyabileceğiniz bundan başka bir yer bulamazsınız. Bazı balıkçılar gününbirlik gelirken bazıları bir ay kalır. Dışinizi sıkıp bir yıl da bekleseniz sonuç değişmez.

Thames Balıkçılar Rehberi’nde, “Tatlı su levreği ve turnabalığı da tutulabilir,” yazar ama Balıkçılar Rehberi fena halde yanılıyor. Burada tatlı su levreği ve turnabalığı olduğunu ben de biliyorum. Nehir kıyısında yürürken balık sürülerini rahatlıkla görebilirsiniz. Atacağınız ekmek parçasını kapmak için kafalarını sudan hafifçe çıkarır, ağızları açık beklerler. Biraz suya gireyim dersiniz, hemen etrafınızı sarıp rahat vermezler. Gelin görün ki ucuna solucan parçası takılı bir oltaya yem olacak göz yoktur onlarda!

Şahsen balık tutmaktan pek anlamam. Vaktiyle bu işe fena halde merak salmıştım, fena da gitmiyordum ama yaşını başını almış, deneyimli balıkçılar bu işi kıvıramayacağı mı söyleyip yol yakınken bu sevdadan vazgeçmemi önerdiler. Dediklerine bakılırsa olta atmakta hünerliymişim, oltaya balık vurmasını beklemek için gereken sabra ve miskinliğe de fazlasıyla sahipmişim. Yine de bu beni iyi bir balıkçı yapmazmış çünkü iyi bir balıkçının olmazsa olmazından, hayal gücünden yoksunmuşum.

Dediklerine göre benden iyi bir şair, hikâyeci ya da haberci gibi bir şey olabilirmiş ama Thames Nehri’nde balıkçı olmak benimkinden daha fazla hayal gücü ve yaratıcılık gerektiriyormuş.

Kimi insanlar yüzü bile kızarmadan yalan söyleyebilen herkesin iyi bir balıkçı olduğunu sanır ama aldanırlar. Yalnız acemilerin başvurduğu katıksız palavralar bir halta yaramaz. İşin sırrı ayrıntılarda gizlidir. Deneyimli

bir balıkçı anlatımını imkânsızın narin dokunuşlarıyla süslemesinden, konuşmasına titiz –kılı kırk yaran– bir hava vererek anlattıklarını inandırıcı hale getirmesinden belli olur.

Herkes çıkıp, “İnanır mısın, dün akşam on beş düzine levrek tuttum,” ya da, “Geçen pazartesi bir kayabalığı tutmuşum, tam sekiz kilo çeker, boyu da bir metre var,” diyebilir. Ancak bu palavralarda sanattan, yetenekten eser yoktur. Söyleyen kişi bir şeyler sıkmaya cesaret etmiştir, hepsi bu.

Usta bir balıkçı böyle ucuz yalanlara asla itibar etmez. Onun yöntemi başlı başına bir inceleme konusudur.

Kafasında şapkasıyla sessizce meyhaneye girer, en rahat yere kurulup piposunu yakıp sakince tütürtmeye başlar. Bir süre yeni yetmelerin ötmesine izin verir. Derken bir anlık sessizlikten istifade ederek, ağzından çıkardığı piponun külünü usulca masada silkelerken lafa girer:

“Salı akşamı ben de bir şeyler yakaladım ama anlatmasam daha iyi.”

Gençler meraklanıp, “Öyle mi, nedenmiş o?” diye sorar.

“Bana inanacağınızı pek sanmıyorum da ondan,” der yaşlı kurt sakince; sesinde en ufak bir titreme yoktur. Umursamaz tavırlarla piposunu yeniden doldurmaya koyulur, meyhaneciye de buzlu viski getirmesini söyler.

Sonra ortama bir sessizlik çöker. Kimse ihtiyar balıkçıya kafa tutmaya cesaret edemez. Adam kendi kendine anlatmaya koyulur.

“Hani başka biri anlatsa asla inanmazdım ama gözlerimle gördüm işte. O gün öğleden sonra –otuz-kırk tane sazan, bir tanecik levrekten başka– doğru dürüst bir şey yakalayamamış, kös kös oturuyordum. Tam bugün de böyle geçti ne yapalım deyip toplanıyordum ki misininan fena halde gerildiğini fark ettim. Herhalde yine bir ufak-

lık takıldı diye düşünüp çekmeye başladım. Ama oltayı kırıdatabilene aşkolsun! O balığı çekmek tamı tamına yarım saatimi aldı baylar! Misina ha koptu ha kopacak diye öyle korktum ki! Oltayı nihayet güçbela sudan çıkarmayı başardım. Ne gelse beğenirsiniz? Nah şöyle, yirmi kilo ağırlığında bir mersinbalığı çıkmasın mı! Yaa, gerçekten şaşılası şey. Bir buzlu viski daha alayım lütfen!"

Ardından balığı görenlerin nasıl da küçük dilini yuttuğunu anlatmaya başlar. Eve gidince karısı nasıl hayretler içinde kalmış, Jow Buggles hasetinden nasıl çatlamış falan filan.

Bir keresinde meyhanecinin birine, onu rencide etmeden balıkçıların palavralarından bıkip bıkmadığını sormuştum.

"Yoo hayır, artık sıkılmıyorum bayım. Başlarda bayılacak gibi olurdum ama sevgili karım da ben de sabah akşam bunları dinleye dinleye alıştık artık. İnsan nelere alışmıyor ki," demişti.

Olta balıkçılığına merak salmış dürüst, prensipli bir arkadaşım vardı. Tuttuğu balıkları yüzde yirmi beşten fazla asla abartmazdı.

"Kırk balık yakaladıysam," derdi, "insanlara taş çatlasın elli balık tuttuğumu söylerim. Yalanı abartıp günaha giremem."

Gelgelelim yüzde yirmi beşlik plan pek de işe yaramadı. Daha doğrusu plana başvurmasına gerek kalmadı. Bir günde hepi topu üç balık tutabiliyordu. Eh, üç balığın yüzde yirmi beşi de bir balık bile etmiyordu.

O da ne yapsın, oranı yüzde otuza yükseltti ama bu plan da bir-iki balık tuttuğu zaman suya düşüyordu. Ne tutarsa iki katını söyleyip bu işi kökünden halletmeye karar verdi.

Birkaç ay böyle devam etse de tatmin edici bir sonuç alamadı. Tuttuğu balıkların yalnızca iki katını söyle-

yince kimse ona inanmıyordu, onun bu kadar ölçülü atması diğer balıkçılar arasındaki itibarını beş paralık etmişti. Kendisi üç balık tutup altı balık tuttuğunu söylerken, başkalarının bir balık tutup sayıyı yirmi-otuzlara çıkarması sinirini bozuyordu.

Sonunda, o gün bugündür gönülden bağlı kaldığı bir söz verdi kendine. Tuttuğu her balığı on diye sayacak, saymaya da sıfırdan değil ondan başlayacak. Yani o gün hiç balık tutmamış olsa dahi on balık yakaladığını söyleyecekti. Kendi buluşu olan bu sistem sayesinde ondan az balık tutmasına imkân yoktu. Olur da bir balık tutarsa sayı yirmi olacak ve otuz, kırk, elli diye devam edecekti.

Basit ve uygulaması kolay bu plan balıkçılar camiasında epey rağbet gördü. Hatta Thames Balıkçılar Cemiyeti, iki yıl önce herkesin bu uygulamaya geçmesini önermiş de cemiyetin yaşlı üyeleri nuh demiş peygamber dememiş. Sayı balık başına yirmiye çıkarsa bir düşüneceklerini bildirmişler.

Bir akşam boş vaktinizde, o küçük köy meyhanelerinden birine uğramanızı tavsiye ederim. Bir-iki ihtiyar balıkçıya illaki denk gelirsiniz. Bir yandan içkilerini yudumlar-ken, yarım saat içinde o balık kokan hikâyelerini üstünüze öyle bir boca ederler ki bir ay hazmedemezsiniz.

Streatley'de geçirdiğimiz ikinci günün akşamı, Georple'la birlikte yanımıza Montmorency'yi de alıp yürüyüşe çıktık (Harris o sırada neredeydi bilmiyorum, öğleden sonra berbere gidiyorum diye ayrılmış, döndükten sonra da tam kırk dakika iskarpinlerini parlatmakla uğraşmıştı. O saatten sonra bir daha ortalıkta görünmemişti). Dönüş yolunda nehir kıyısındaki hanlardan birinde bir şeyler içip soluklanalım dedik.

Salona geçip oturduk. İçeride bizim haricimizde, piposunu tüttüren yaşlıca bir adam daha vardı. Az sonra bu adamla hoşbeş ederken bulduk kendimizi.

"Hava bugün pek güzel," dedi. Biz de, "Dün de bir o kadar güzeldi," diye karşılık verdik. Sonra da hep beraber yarının da ne kadar güzel bir gün olacağından bahsettik. George havalar böyle giderse ekinlerin pek güzel boy atacağını söyledi.

Söz her nasılsa dönüp dolaşıp buraların yabancısı olduğumuza, ertesi gün de oradan ayrılacağımıza geldi.

Bir anlık sessizlik yaşanınca odaya şöyle bir göz gezdirdik. Birden gözümüze şömine pervazının epey yukarısına monte edilmiş, içinde koca bir alabalığın muhafaza edildiği tozlu, antika bir cam bölme ilişti. Devasa balık karşısında büyülenmiştim. İtiraf etmek gerekirse, ilk bakışta morina balığı sanmıştım.

"Vay anasını be!" dedi ihtiyar, "Sağlam balık ama değil mi?"

"Daha önce böylesini görmemiştim," diye mırıldandım. George, ihtiyara balığın kaç kilo çektiğini sordu.

Dostumuz ayağa kalkıp paltosunu sırtına geçirirken, "Tamı tamına sekiz kilo üç yüz gram," dedi. Konuşmaya ayaküstü devam ederek, "gelecek ayın üçünde şu balığı tatalı tam on altı yıl olmuş olacak," dedi. "Köprü'nün hemen aşağısında, oltayla tuttumdu. Dediler ki, 'Köprüde nah böyle bir balık var.' Ben de dedim ki, 'And olsun o balığı ben tutacağım.' Tuttum da. Buralarda artık böyle balık görmeniz zor. Neyse, size iyi geceler baylar."

Sonra da George'la beni baş başa bırakıp çıktı gitti.

Balıktan gözümüzü alamıyorduk. Sahiden de esaslı bir balıktı. Hayran hayran bakmaya devam ederken hana köyün postacısı girdi. Elinde birasıyla kapının orada diki-lerek balığa bakmaya başladı.

George adama dönerek, "Amma iri balık yahu," dedi.

"Hem de nasıl bayım," dedi adam birasından bir yudum alarak. "Bu balık yakalandığında siz burada değildiniz herhalde?"

"Hayır," dedik. "Biz buraların yabancısıyız."

"Haa!" dedi postacı, "E tabii, o zaman nereden bileceksiniz? Bu yavruyu tutalı beş sene olmuştur herhalde."

"Ya! Demek siz tuttunuz bunu?" dedim şaşkınlıkla.

"Evet bayım," dedi cana yakın postacı dostumuz. "Hiç unutmam, bir cuma günü öğleden sonra havuzun hemen aşağısında yakalamıştım onu, o zamanlar havuz şimdiki yerinde değildi tabii. İşin en garip yanı da oltayla tutmuş olmamdı. Tanrı sizi inandırсын, evden bir-iki turnabalığı tutarım diye çıkmıştım, alabalık aklımın ucundan bile geçmemişti. Şu koca yavruyu oltanın ucunda görünce beni nehre uçurmadığına şükrettim doğrusu. Tamı tamına on bir kilo sekiz yüz gram çekmişti. Neyse vaktinizi aldım, size iyi geceler baylar."

Aradan beş dakika geçtikten sonra üçüncü bir adam içeri girdi ve ballandıra ballandıra, onu vaktiyle sabahın köründe "olta"yla tuttuğunu anlattı. O çıktıktan sonra balık gibi donuk bakışlı, iriyarı, orta yaşlı bir adam gelip pencerenin yanına oturdu.

Kısa bir sessizlikten sonra George dayanamayıp yeni misafirimize dönerek, "Affedersiniz, saygısızlık ediyorsam bağışlayın –biz buraların yabancısıyız da– şu koca alabalığı nasıl hakladığınızı merak ettik," dedi.

Adam şaşırarak, "Balığı benim tuttuğumu kim söyledi ki?" dedi.

"Kimse," diye cevap verdik, "ama sizi görünce içimizden bir ses, kesin bu bey tutmuştur dedi."

Balık bakışlı adam gülererek, "Vay canına, amma tuhaf yahu," dedi. "Hayret doğrusu, gerçekten de ben yakaladım onu. Yine de bir çırpıda tahmin etmenize şaşırdım. Olacak şey değil."

Balığı yarım saatte zar zor çektiğini, tam kayığa indirirken oltasını nasıl kıldığını anlatmaya başladı. Eve

vardığında balığı özenle tarttığını, tam on beş kilo dört yüz gram geldiğini söyledi.

Hikâyesi bitince o da çıkıp gitti. Peşinden hanın sahibi içeri girdi. Alabalıklar hakkında dinlediğimiz palavraları anlatınca katıla katıla güldü, çok eğlendi.

“Demek Jim Bates, Joe Muggles, Bay Jones ve ihtiyar Billy Maunders balığı kendilerinin tuttuğunu söylüyor ha! Hahayt! Her şey iyi güzel de,” dedi dürüst dostumuz karnını tuta tuta gülerken, “Şu koca balığı yakalayıp bana hediye edecekler, ben de salonun başköşesine asacağım. Onlar da o göz var mı be?! Hahayt!”

Ardından balığın gerçek hikâyesini anlatmaya başladı. Yıllar yıllar önce küçük bir oğlan çocuğuyken, tamamen acemi şansıyla tutmuş balığı. Havanın güzel olduğu bir gün, bir arkadaşıyla okulu kırıp balık tutmaya gitmiş, bir ağaç dalına ip bağlayıp suya dalmış, derken şansına bu balık takılmış ucuna.

Dediğine göre, o balık sayesinde dayak yemekten kurtulmuş, hatta okul müdürü bile, “Okulu kırdığına değdi,” deyip onu tebrik etmiş.

Tam o esnada biri hancıyı dışarı çağırınca, George’la gözümüzü tekrar balığa çevirdik.

Akıllara ziyan bir alabalıktı gerçekten de. Baktıkça bakasımız geliyor, hayranlığımız katlanıyordu.

Hele George’un öyle ilgisini çekmişti ki balığa daha yakından bakmak için bir sandalye çekip üstüne çıktı.

Talihsizlik bu ya, sandalye George’un ayaklarının altından kaydı. George’un canının derdine düşüp cam bölmeye tutunmasıyla cam bölmenin büyük bir gürültüyle yere çarpıp parçalanması bir oldu. George ve sandalye de tepeleme üstüne devrildi.

Telaşla koşup yanlarına gitim, “Balığa bir şey olmadı ya?” diye bağırdım.

“İnşallah olmamıştır,” dedi George dikkatle yerinden kalkıp etrafına bakınarak.

Ama olan olmuştu işte. Alabalık tuzla buz olmuştu, ben diyeyim bin parça, siz deyin dokuz yüz parça. Saymadım.

Doldurulmuş bir balığın böyle bin parçaya bölünmesi garibimize gitmişti.

Sahiden doldurulmuş bir balık olsa bu durum garip karşılanabilirdi elbette ama işin aslı öyle değildi.

Öve öve bitiremedikleri o alabalık alçıdan yapılmıştı.

18. Bölüm

Havuzlar. — George’la fotoğraf çektiriyoruz. — Wallingford. — Dorchester. — Abingdon. — Esaslı bir aile babası. — Tam boğulmalık bir yer. — İnatçı nehir suları. — Nehir havasında insanın asabını bozan bir şeyler var.

Ertesi sabah erken saatlerde Streatley’den ayrıldık. Culham’a kadar kürek çekip kuytu köşe bir yer bulduk ve tentenin altında biraz kestirdik.

Streatley’den Wallingford’a kadar öyle dişe dokunur bir şey yoktur. Cleve’den sonraki altı buçuk millik yolda bir tek kanal havuzu bile bulunmaz. Sanırım Tedding’in yukarısında, nehrin en kesintisiz aktığı yer burasıdır. Hatta Oxford kürek takımları da burada antrenman yapar.

Havuz olmaması kürek çekenlerin işine gelse de keyfine düşkün insanlar bundan pek hoşlanmazlar.

Ben şahsen havuzlara bayılırım. Havuzlar sayesinde, kös kös kürek çekmekten bir an olsun kurtulursunuz.

Kayıkla birlikte nehrin serin sularının üstünde hiç olmadığı kadar yükselir, yepyeni manzaralarla karşılaşsınız. Ardından suya batmak da harikadır. Sonra kasvetli kapılar gıcırdaşın diye beklersiniz, kapılar açıldıkça aralarından sızan gün ışığı sizi kucaklar, nehir önünüzde şen yüzüyle boylu boyunca uzanır. Ardından küçük kayığınızı bu kısa süreli esaretten kurtarır, nehrin sularını bir kez daha bağrınıza basarsınız.

Havuzlar nehrin en resmedilesi yerleridir. Oralar-
dan geçerken iriyarı, ihtiyar havuz bekçisi ve şen şakrak
karısı ya da neşeli kızlarıyla çene çalmak çok keyiflidir.¹
Beklerken diğer kayıklarla karşılaşır, ayaküstü nehir de-
dikodularını paylaşırsınız. Bu süslü püslü havuzlar olma-
sa, Thames Nehri bir masal diyarı olmaktan çıkardı.

Havuz dedim de aklıma geldi: George'la bir yaz sa-
bahı Hampton Court tarafındaki havuzda büyük bir ba-
dire atlattık.

Muhteşem bir gündü, havuz hıncahınç doluydu.
Âdet olduğu üzere, şipşak fotoğrafçı havuz sularının
üzerinde yükselişimizi çekiyordu.

Başta ne olup bittiğini anlamamış, şaşkın şaşkın bak-
mıştım. George apar topar pantolonunu düzeltti, saçla-
rını kabarttı, hovarda bir edayla kasketini yan yatırdı,
sonra da sevimli ama hüzünlü bir ifade takınarak, tüm
zarafetiyle kayığın bir köşesine kuruldu. Nedense o es-
nada ayaklarını saklamaya çalışıyordu.

Herhalde tanıdığı bir kızı gördü de ondan böyle ya-
pıyor diye geçirdim içimden. Kızın kim olduğunu gör-
mek için sağa sola bakınmaya başladım. Bir de ne göre-

1. Daha doğrusu bir zamanlar öyleydi. Doğa Koruma Kurulu son zamanlarda memlekette ne kadar dangalak tip varsa işe almaya kendini adamışa benziyor. Yeni havuz bekçilerinin hatırı sayılır bir kısmı, bilhassa nehrin kalabalık bölümlerinde görevli olanlar eli ayağına dolanan, suratından gerginlik akan, zerre işinin ehli olmayan adamlar. (Yazarın notu)

yim, havuzdaki herkes kazık yutmuş gibi oturuyordu. Bütün herkes ancak Japon yelpazesi tutanlarda gördüğüm türden tuhaf pozlar takınmıştı. Kızlar tatlı tatlı sırıtıyordu. Ah canlarım, öyle şirin görünüyorlardı ki! Erkeklerse kaşlarını çatmış, haşin gözlerini uzaklara dikmişlerdi.

Sonunda benim de jetonum düşünce hâlâ zamanım var mı acaba diye telaşlandım. Bizimki ilk kayık olduğu için düşüncesizce davranıp adamın fotoğrafını berbat etmek istemiyordum.

Hemen fotoğrafçıya doğru dönüp, kendime umursamaz bir hava vererek tüm zarafetimle pruvaya yaslandım. Duruşumdan güç ve çeviklik akıyordu. Saçımı arkaya yatırdım, alnıma bir kakül indiriverdim, yüzüme de bana bir hayli yakıştırdıkları o yarı alaycı, yarı kederli ifadeyi yerleştirdim.

Ayakta dikilmiş o kutlu ânı beklerken arkadan bir ses işittim:

"Hey! Burnuna bak!"

Arkama dönüp kimin burnuymuş bu acaba diye bakamazdım. George'un burnuna kaçamak bir bakış attım! Hiçbir şeyciği yoktu, yani düzeltilecek bir şey yoktu demek istiyorum. Gözlerimi şaşı yapıp kendiminkine bakayım dedim, her şey yerli yerinde görünüyordu.

O sırada aynı ses bu kez daha yüksek perdeden, "Burnuna baksana salak herif!" dedi.

Ardından başka bir ses bağırarak: "Burnunu düzelt-sene be adam. Hey siz ikiniz, köpekliler!"

George da ben de arkaya dönmeye cesaret edemedik. Adamın eli deklanşördeydi, fotoğrafı çekmesi an meselesiydi. Acaba bize mi sesleniyorlardı? Burnumuzla ne alıp veremedikleri vardı? Düzeltecek nesi vardı burnlarımızın!

Az sonra tüm havuz cümbür cemaat bağırmaya baş-

ladı. Derken arkalardan gök gürültüsü gibi bir ses yükseldi: "Teknenizin burnuna bakın baylar. Hey size diyorum, kırmızı ve siyah şapkalılar! Kıcınızı kaldırmazsanız az sonra o fotoğrafta iki ceset olacak."

İşte o an ne olduğunu anladık. Bir de baktık ki, kayığın burnu havuz tahtalarının arasına girmiş, su doldukça burun hava kalkıyor. Birkaç dakika geç kalsak işimiz bitikmiş. Kürekleri kaptığımız gibi havuzun tahtalarına dayayıp vargücümüzle ittik, itmemizle güverteye sırtüstü serilmemiz bir oldu ama neyse ki kayığı kurtarmıştık.

George'la ben o fotoğrafta pek iyi çıkmadık maalesef. Adam o berbat makinesinin deklanşörüne bastığında ikimiz de yüzümüzde, "Neredeyim ben? Bana ne oldu böyle?" der gibi bir ifade vardı ve ayaklarımız havada, sırtüstü yatıyorduk. Kaderde bu hallere düşmek de varmış, ne yapalım.

Fotoğrafta öne çıkan şey kuşkusuz ayaklarımızdı. Zaten ayaklarımız dışında pek bir şey görünmüyordu. Ön plan, ayaklarımızdan ibaretti. Arkadaki kayıkları ve o güzelim manzarayı zar zor seçebiliyordunuz. Havuzdaki herkes, her şey ayaklarımızın yanında siliniliyordu, öyle ki insanlar bunu kaldıramayıp fotoğrafı satın almak istemediler.

Fotoğraftan altı kopya ısmarlayan bir buharlı tekne sahibi, negatifi görünce siparişi iptal etmiş. "Buharlımı gösterecek bir babayiğit çıkarsa söz alacağım," diyormuş ama kimse gösterememiş haliyle. Halbuki George'un sağ ayağının arkasında bir yerlerdeydi işte.

Bu konudan dolayı epey bir tatsızlık çıktı. Fotoğrafçı, fotoğrafın onda dokuzunu biz kapladığımız için birer düzine satın almamızı ve zararını kapatmamızı istiyordu ama biz ayak diri yorduk. Boydan fotoğraf çekilmekle bir alıp veremediğimiz yoktu, sadece o sırada tepetaklak durmak pek tercih ettiğimiz bir şey değildi.

Streatley'nin altı mil yukarısındaki Wallingford, İngiliz tarihine damgasını vurmuş, geçmişı çok eskilere dayanan bir kasabadır. Britonlar zamanında burası derme çatma, kerpiç evlerle dolu bir yermiş; sonra Romalı lejyonlar burayı onlardan almış ve kilden duvarlar yerine zamana meydan okuyan o sapasağlam surları dikmiş. Eski dünyanın duvarcıları işlerini biliyormuş doğrusu.

Romalıların yaptığı duvarlar zamana meydan okumuş okumasına ama kendileri toprak olmuş. Gel zaman git zaman, yabani Saksonlar, kazulet Danimarkalılar bu topraklar için savaşlar vermiş, sonra da Normanlar gelip hepsini süpürmüş.

Parlamento savaşlarında Fairfax'in uzun süren, amansız kuşatmasına yenik düşene dek burası surlarla çevrili bir kasabaymış. Kasaba düşünce surlar da yıkılmış.

Wallingford'tan Dorchester'a kadar nehrin çevresi daha tepelik, daha cıvıl cıvıl ve resmedilmeye değerdir. Dorchester nehrin yarım mil içerisinde kalır. Küçük bir kayığınız varsa Thames'in ara kollarından giderek buraya ulaşabilirsiniz ama en iyisi kayığı Day havuzunda bırakıp kırların arasından yürüyerek gitmektir. Dorchester sessiz, sakın, huzurlu bir yerdir. Mışıl mışıl uyuyor gibi bir hali vardır.

Wallingford da Dorchester gibi Britonlardan kalma tarihî bir yerdir; buraya eskiden Caer Doren, yani "suyun üstündeki şehir" denirmiş. Sonradan Romalılar bu alana uçsuz bucaksız bir kamp kurup, etrafını da şimdilerde tepelerin yanında alçak duran sur duvarlarıyla çevrelemişler. Saksonlar zamanında burası Wessex'e başkentlik yapmış. Bir zamanların en güçlü, en azametli kentlerinden biriymiş. Şimdiyse dünyanın keşmekeşinden uzakta, başını göğsüne eğmiş uyukluyor.

Nehir biraz ileride kıvrılarak, çiçeklerle bezeli, huzur dolu o muhteşem güzelliğiyle manzaraya zenginlik katan,

eski çağlardan kalma Clifton Hampden köyünü çepeçevre sarar. Clifton'da bir gece geçirecek olursanız, muhakkak Barley Mow'da kalmalısınız. Bu yörede tarihin izlerini taşıyan en eski yer burasıdır bana kalırsa. Köye girmeden hemen köprünün sağında yer alır. Alçak tavanı, sazdan damı, kafesli pencereleriyle masal kitaplarından fırlamış gibidir. Hele içerisi masal diyarlarından fazlasıdır.

Ne yazık ki burası, günümüz romanlarının kadın kahramanları için pek de uygun bir yer sayılmaz. Malum çağdaş romanlardaki kadın kahramanlar selvi boyludur ve kazık yutmuş gibi dimdik dururlar. Bu hanımlar Barley Mow Hanı'nda ikide bir kafalarını tavana çarparlardı.

Ayrıca sarhoşlar burada pek barınamaz. Odalara gidece kadar karşınıza olur olmadık yerlerde basamaklar çıkar. Ayık olmayan birinin yatak odasına varıp yatağını bulması imkânsız gibi bir şeydir.

Öğleden sonra kendimizi Oxford'a atmak istediğimiz için ertesi sabah erkenden kalktık. Ne tuhaf, insan geceyi kayıkta geçirince sabahın köründe *kalkabiliyor*. Bütün gece Gladstone bavulu yastık yapıp kilime sarılarak kayığın dibinde yatmışsanız, kuş tüyü yatağında uyananlar gibi, "Beş dakika daha," diye yanıp tutuşmuyorsunuz. Hal böyle olunca sekiz buçukta kahvaltımızı bitirip Clifton Havuzu'nu çoktan gerimizde bırakmıştık.

Clifton'la Culham arasındaki manzara pek yavandır. Nehir kıyısındaki ovalar dümdüz uzanır, orali olmadan ilerlersiniz ama Culham Havuzu'nu –yani nehrin en soğuk ve en derin havuzunu– geçince manzara yeniden güzelleşmeye başlar.

Abingdon'da nehir, caddelerin yanı başından akar. Abingdon kendi halinde, tipik bir İngiliz kasabasıdır: Sessiz, fazlasıyla derli toplu, temiz, aşırı sıkıcı. "Tarihî bir yerim ben!" diye böbürlense de, bu konuda Wallingford ve Dorchester'ın eline su bile dökemez. Vaktiyle burada

meşhur bir manastır varmış. Şimdilerde bu manastırın kutsal duvarlarından arta kalan yıkık dökük binada, içince damağınızda acımsı bir tat bırakan bir bira üretiliyor.

Abingdon'daki St. Nicholas Kilisesi'nde, John Blackwall¹ ve karısı Jane'e adanmış bir anıt vardır. Bu çift birlikte mutlu bir yaşam sürmüş ve 21 Ağustos 1625 tarihinde, aynı anda hayata gözlerini yummuş. St. Helen Kilisesi'nde, 1637 yılında hayata gözlerini yuman W. Lee'nin ise "tüm yaşamı boyunca saçtığı tohumlardan iki yüzün üç eksiği kadar çocuk dünyaya geldiği" kayıtlara geçmiştir. Kaba bir hesapla, Bay W. Lee'nin tamı tamına yüz doksan yedi kişilik bir aile kurduğu anlaşıyor. Tam beş kez Abingdon valiliği yapan Bay W. Lee'nin kendi kuşağının velinimetisi olduğuna hiç şüphe yok. Yine de elimizi sallasak insana çarptığımız şu çağda böyle insanların nesli tükendiğini umarım.

Abingdon'dan Nuneham Courteney'e giden yol pek şirindir. Yolunuz buraya düşerse Nuneham Park'a uğramadan geçmeyin. Yalnızca salı ve perşembe günleri halka açıktır. İçindeki köşkte birbirinden güzel tablolar ve ilginç eşyalar sergilenir, bahçeleri de çok güzeldir.

Sandford Havuzu'nun hemen arkasında kalan gölcük tam boğulmalık bir yerdir. Dip akıntısı oldukça güçlü olduğu için bir kere kapıldınız mı vay halinize. Vaktiyle burada boğulan iki adamın hatırasına, tam boğuldukları yerde bir anıt yapılmıştır. Anıtın basamakları şimdilerde suyun gerçekten tehlikeli olup olmadığını anlamak isteyen gençler için trampelen görevi görüyor.

Oxford'un bir mil aşağısındaki Iffley Havuzu ve değirmeni nehir âşıklarının tablolarını süslemiştir. Resimlerine bakıp buraya gelenler içinse tam bir hayal kırıklığı-

1. John Blackwall (1790-1881): Bilhassa örümceklerle ilgilenen İngiliz doğabilimci. (Y.N.)

dır. Gerçi bana kalırsa, şu dünyada resmiyle birebir örtüşen pek az yer vardır.

Saat on iki buçuk civarında Iffley Havuzu'nu geçtik. Ardından kayığın içini derleyip toplayarak, karaya çıkmadan önceki son bir millik yolculuğumuza hazırlandık.

Iffley ve Oxford arası nehrin en zorlu kısmıdır. O suların ruhunu anlamak için doğma büyüme buralı olmanız gerekir. Defalarca geçmiş olmama rağmen ben hâlâ anlayabilmiş değilim. Oxford'tan Iffley'e, sağa sola toslamadan sağ salım varmayı başaran bir adam için kârısı, kaynanası, yaşı kemale ermiş ablası ve bebekliğinden beri onu büyüten bunak dadısıyla aynı çatı altında mutlu mesut yaşamak çocuk oyncağı olsa gerek.

Akıntı sizi önce nehrin sağına, sonra soluna savurur. Ardından ortalara çekip kendi etrafınızda fır döndürür ve bu macera daima, akıntının sizi kolej bebeleriyle dolu bir kayığa çarptırarak un ufak etmeye çalışmasıyla noktalılır.

O bir millik yol boyunca bir sürü kayıkla burun buruna gelince bayramlık ağızlar açıldı tabii.

Nedendir bilmem, nehirde herkesin asabı bozuluyor. Karada umurunuzda olmayacak ufak tefek aksilikler nehirde insanı çileden çıkarıyor. Mesela Harris'le George karada istedikleri kadar saçma davransınlar gülüp geçirim, ama aynı mankafalığı nehirde yapınca öyle küfürler ederim ki ağızları açık kalır. Hele yolumuza bir kayık çıkmayagörsün, elime küreğı alıp içindeki herkesin pekmezini dökesim gelir.

Dünyanın en mülayim insanları bile kayığa binince kana susamış, vahşî yaratıklara dönüşüyor. Bir kere sinde genç bir hanımefendiyle nehir gezintisine çıkmıştım. Görüp görebileceğiniz en tatlı, en zarif kadınlardan-
dı ama nehirde öyle iğrenç laflar etmeye başladı ki aklınız hayaliniz durur.

Yolumuza kazara bir sandalcı çıkmayagörsün, “Hay seni kahrolasıca!” derdi, “Önüne baksana ulan, koca kayığı görmüyor musun?!”

Diyelim ki yelkeni direğe çekerken bir aksilik yaşandı, “Hay senin gibi yelkenin ben!” diye başlar, dümdüz giderdi. Bir taraftan da yelkeni yakalayıp hunharca çektiştirirdi.

Gelin görün ki aynı kız karada öyle iyi yürekli, öyle cana yakın birine dönüşüyordu anlatamam.

Nehir havasında insanın asabını bozan bir şeyler var; mavnacıların bazen birbirine kaba saba davranıp karaya çıktıklarında pişman olacakları küfürler savurmalarının sebebi de bu sanırım.

19. Bölüm

Oxford. — Montmorency cennete düştüğünü sanıyor. — Nehrin yukarısından kayık kiralamanın iyiliği, hoşluğu. — ‘Thames’in Gururu’ — Hava bozuyor. — Nehrin türlü halleri. — Keyifsiz geçen bir akşam. — Ulaşılmazı arzulamak. — Sohbet koyulaştırıyor. — George banjo resitali sunuyor. — Dokunaklı bir ezgi. — Yine yağışlı bir gün. — Kaçış. — Mütevazı bir akşam yemeği ve gezinin şerefine kadeh kaldırıyoruz.

Oxford'da epey keyifli iki gün geçirdik. Burada elini sallasanız köpeğe çarpar. Montmorency ilk gün on bir, ikinci gün on dört kez kavga edince kendi kendine, “Cennete düştüm galiba,” demiş olmalı.

Bünyesi zayıf ya da tembel insanlar genelde akıntıya karşı kürek çekmek istemedikleri için Oxford'da bir kayak kiralayıp zahmetsizce aşağı inerler. Kendini dinç hissedersenlerse akıntıya karşı kürek çekmeyi tercih ederler. Akıntıya kaptırıp gitmek nedense tatsız gelir bana. Oysa sırtınızı kamburlaştırıp akıntıyla cebelleşerek yol almak gibisi var mı... Hele ki dümenin başındaysam, Harris'le George da kürek çekiyorsa.

Yola Oxford'dan başlamayı düşünenlere kendi kayıklarını almayı öneririm, tabii çaktırmadan başkasının kayığını alabilen varsa alsın. Marlow'un yukarısındaki kiralık kayıklar iyidir, hoştur. Su sızdırmazlar, iyi bakıldıkları sürece parçalanıp battıkları da görülmemiştir. Oturakları düzgündür –yani hemen hemen–, kürek çekip dümenin başına geçmeniz için her şey hazırdır.

Gelin görün ki bu kayıklar pek süslü sayılmazlar. Marlow'un yukarısında kiralayacaklarınız gösteriş yapıp kasım kasım kasılabileceğiniz türden kayıklar değildir. Yukarıda kiralanan kayıklar, kiralayanların tüm fiyakasını bozar. Belki de buralardan kayak kiralamanın en iyi, hatta tek iyi yanı budur.

Yukarıdan kayak kiralayan adam kendi halinde, alçakgönüllü biridir. Hep ağaç gölgelerinden kıyın kıyın ilerler. Sabah erkenden ya da gecenin geç saatlerinde, ortalık tenhayken yola koyulur.

Olur da tanıdık birine denk gelirse kıyıya çıkıp bir ağacın ardına gizlenir.

Bir yaz, birkaç günlüğüne yukarıdan kayak kiralayan bir arkadaş grubuyla birlikteydim. Daha önce hiçbirimiz yukarıdan kiralanan kayak görmemiştik, gördüğümüzde de neye benzediğini anlayamadık zaten.

Çift kürekli bir kayak istediğimizi yazmıştık... Ellermizde çantalarla rıhtıma inip isimlerimizi söyleyince adam,

“Ha, evet, siz şu çift kürekli kayak isteyen ekipsiniz. Hay-hay. Jim, koş *Thames’in Gururu*’nu getir,” dedi.

Oğlan koşarak gitti; beş dakika sonra nuh nebiden kalma, aħřap bir kayakla geri döndü. Sanki az önce toprağın altından çıkartılmış gibiydi, üstelik öyle özensizce çıkartılmıştı ki her yanı hasarlanmıştı.

Bu şeyi ilk gördüğümde Roma döneminden kalma bir tarihî eser sandım, ne olduğundan emin değildim, herhalde bir tabuttu.

Thames’in üst kısmı, Romalılardan kalma tarihî eserlerle doludur. Herhalde onlardan biridir diye düşünüyordum, fakat arkadaş grubumuzdaki jeolog kılıklı bir genç benim teorime tüm ciddiyetiyle burun kıvrarak oğlanın getirdiği şeyin basbayağı bir balina fosili olduğunu, azıcık kafasını çalıştıran herkesin bunu anlayabileceğini söyledi. Buz devrinden önceki döneme ait olduğunun kanıtı olarak da fosilin üzerindeki bazı izleri gösterdi.

Anlaşmazlığa bir son vermek için çocuğa sorduk. Bizden çekinmeyip dürüstçe cevap vermesini söyledik: Bu Âdem öncesinden kalma bir balina fosili miydi, yoksa Romalıların erken dönemlerine ait bir tabut mu?

Çocuk elindeki *Thames’in Gururu* olduğunu söyledi.

Başta espri yaptığını sandık, hatta aramızdan biri bu kıvrak zekâsı için çocuğun cebine iki peni bile sıkıştırdı ama çocuk şakayı sürdürünce iyice cıvıttığını düşünüp sinirlenmeye başladık.

“Haydi elini çabuk tut aħbap!” diye hiddetlendi kapitanımız. “Zırvalamayı kes artık. Annenin çamaşır teknesine benzeyen şeyi al eve götür de bize doğrı düzgün bir kayak getir.”

Derken kayıkları kiralayan adam çıkageldi. Bu şeyin gerçekten bir kayak olduğuna dair yeminler etti, nehir gezintimiz için ayrılan “çift kürekli kayak” buydu işte.

Epey homurdandık. Bari bir kat boya vursaydın, o da olmadı katranlasaydın diye söylendik adama. Şu şeyi enkaz yığınınan ayıracak *bir şeye* çevirebilirdi, gelgelelim adam hatasını görmemekte diretiyordu.

Hatta laflarımız ağırina gitmiş gibiydi. Elindeki en iyi parçayı bize ayırmışmış, bu yaptığımız nankörlükmüş.

Dediğine bakılırsa, *Thames'in Gururu* tam kırk yıldır bu haliyle kullanılıyormuş. O zamana kadar da şikâyet eden olmamış. Bizim durduk yere maraz çıkarmamıza bir anlam verememiş.

Tartışmayı daha fazla uzatmadık.

Kayık olduğu iddia edilen şeyin tahtaları dağılmasın diye etrafına halat dolayıp sıkıca bağladık, dökük yerlerine de duvar kâğıdı yapıştırdık. Sonra da bildiğimiz tüm duaları edip bindik.

Altı gün için otuz beş şilin kira aldılar. Oysa nehir kıyısındaki kerestecilerden birine gitsek, dört buçuk şiline bu kütüğün âlâsını satın alırdık.

Üçüncü gün havanın bozacağı tuttu (kafanız karışmasın ha, Oxford'tan döndüğümüz günden bahsediyorum). Eve dönüş yolculuğumuza başlarken yağmur ince ince çiseliyordu.

Minik dalgalarının güneş ışınlarıyla oynaştığı, başını suya eğmiş ağaçların gri-yeşil gövdelerini yaldıza boyayan, ormanın o karanlık, serin patikalarından bakılınca bir yıldız misali parıldayan, sığ yerlerinde gölgelerin dans ettiği, su değirmenlerinden elmas gibi damlacıklar saçan, zambaklara kokulu öpücükler yollayan, su bentlerinden akan köpük köpük sularla fingirdeşen, yosun tutmuş duvarları ve köprüleri gümüşe boyayan, yanından geçtiği her köyü, kasabayı aydınlatan, patikaların, çayırların güzelliğine güzellik katan, sazların arasından güle oynaya kendine yol açmaya çalışan, yelkenlileriyle rengârenk ısı-

dayan, ferahlığıyla havaya yumuşaklık katan nehir masal kitaplarından fırlamış gibi görünür.

Gelgelelim yağmur suları karanlık bir odaya kapanıp sessiz sedasız ağlayan bir kadın gibi sesler çıkararak, boz bir renk almış durgun suların üzerine biteviye damlayıp insanın içine ürperti ve bıkkınlık verirken, bir sis örtüsünün altından belli belirsiz görünen, karanlığa ve sessizliğe gömülmüş ağaçlar, vaktiyle itip kaktığınız bir arkadaşınızın hayaletiymiş de sitemkâr gözleriyle üstünüze atılmak için sessiz fırsat kolluyormuş gibi görünürken nehir bu kez pişmanlıklar diyarının perili sularına dönüşüverir.

Güneş ışığı doğanın can suyudur. O terk-i diyar eylediğinde, Toprak Anamız bize feri gitmiş, cansız gözlerle bakar. Onun gözlerinde kendimizi görememekse bizi kahreder. Delicesine âşık olduğu kocasını kaybetmiş dul bir kadını andırır Toprak Ana. Biz çocuklarıysa onu teselli etmek için ellerine dokunur, başımızı kaldırıp gözlerinin içine bakar, bir gülümseme dileniriz ama nafile.

Bütün gün yağmurun altında, içimizi kaplayan kasvetle kürek çektik. Başta hoşumuza gidiyormuş gibi yaptık. Bir değişiklik oldu dedik, nehrin türlü hallerini görüyorduk ne güzel işte. Hava hep güneşli olacak değildi ya, biz de istemezdik zaten bunu. Doğa gözyaşlarına boğulurken bile bir içim suydı.

Doğrusu Harris'le ben, ilk birkaç saat karamsarlığı üzerimizden atmaya pek hevesliydik. Çingene olmanın, Çingene gibi yaşamının –güneşi de, fırtınayı da, efil efil esen rüzgârları da kucaklayabilmenin!– güzelliğiyle ilgili bir şarkı tutturduk! Çingene nasıl da yağmurun tadını çıkarır, kıymetini bilmeyenlerle dalgasını geçerdi.

George akıllı uslu, şemsiyenin altına büzülüp oturdu.

Öğle yemeğinden önce tenteyi gerip tüm öğleden sonra öyle bıraktık. Kürek çeken önünü görebilsin diye

kayığın burnunda ufacık bir boşluk bıraktık sadece. Bu şekilde dokuz mil yol gittikten sonra, geceyi geçirmek üzere Day Havuzu'nun biraz aşağısına yanaştık.

Pek neşeli bir akşam geçirdiğimizi söyleyemem. Yağmur sessiz bir inatla yağıyordu. Kayıktaki her şey ıslanmış, yapış yapış olmuştu. Akşam yemeği de çok yavandı. Söğüş et iştahınız yerinde değilse bayıyor zaten. Benim canım ringa balığı ve pirzola çekiyordu; Harris de beyaz soslu dilbalığı aşeriyormuş meğer, o yüzden yemeğinden arta kalanları Montmorency'nin önüne koydu ama Montmorency bu ikramı hakaret sayarak kayığın diğer ucuna geçip küskün küskün oturdu.

George önündeki hardalsız söğüş eti bitirene kadar bu yemek bahsini kapamamızı rica etti.

Akşam yemeğinden sonra bir buçuk saat kadar kâğıt oynadık. Her seferinde kazanan George oldu. Harris'le ikişer peni bayılmak zorunda kaldık, George kumarda hep şanslıdır zaten.

Baktık kaybediyoruz, kumarı bıraktık. Harris'in de dediği gibi, kumarın fazlası bünyeye iyi gelmiyor. George ise devam edip bize ödeme şansı tanımak istiyordu ama biz şansımızı daha fazla zorlamak niyetinde değildik.

Ardından birer içki alıp biraz çene çaldık. George bize eski bir tanıdğından söz etti. Bu adam iki yıl önce nehre açılmış, tıpkı böyle yağmurlu bir gecede ıslak kayıkta uyuyakalınca ateşli romatizmaya tutulmuş, derdi-ne bir türlü çare bulunamayınca da on gün sonra acılar içinde kıvranarak ölmüş. George, "Gencecikti, üstelik daha yeni nişanlanmıştı. Hayatımda duyduğum en acıklı hikâyelerden biri," dedi.

Bu hikâyenin üstüne Harris de orduya gönüllü olarak yazılan bir arkadaşını anımsadı. Aldershot'ta görevdeyken, "tıpkı böyle yağmurlu bir gecede" tentenin altında uyuyakalmış, sabah uyandığındaysa hiçbir yeri tut-

muyormuş. Harris kente gider gitmez adamla bizi tanıştıracığını, onun o içler acısı halini görünce yüreğimizin kan ağlayacağını söyledi.

Haliyle söz dönüp dolaşıp siyatik, sıtma, akciğer, bronşit gibi hastalıklara geldi. Harris, "İçimizden biri gece rahatsızlanırsa kim bilir ne müşkül duruma düşeriz," dedi. Öyle ya, doktor bulmamız saatlerimizi alabilirdi.

İçimizi karartan bu sohbetin üstüne neşeli bir şeyler yapma ihtiyacı hissettik. Ben de boş bulunup George'un banjosuyla bize matrak bir şarkı çalmasını istedim.

George sağ olsun hiç nazlanmadı. "Evde unutmuşum," gibi bahaneler uydurmaya çalışmadı. Bir çırpıda enstrümanı bulup çıkararak "Zeytin Gözlüm" adlı parçayı çalmaya başladı.

"Zeytin Gözlüm"ü o güne dek şen şakrak bir halk türküsü sanıyordum. George ise öyle içli, öyle acıklı çalıyordu ki şaşıtm kaldım.

Melodi yanıklaştıkça Harris'le birbirimizin boynuna atılıp hüngür hüngür ağlayasımız geliyordu ama gözyaşlarımıza mâni olup sessizce bu hasret dolu ezgiye kulak verdik.

Sıra, koronun söylediği yere gelince sesimize neşeli bir hava vermek için ümitsiz bir çaba gösterdik. Kadehlerimizi doldurup hep bir ağızdan nakaratı söyledik. Harris'in sesi zangır zangır titriyor, George'la ben de bir-iki kelime geriden takip ediyorduk:

"Zeytin gözlüm benim;
Gafil avladın sen beni!
Karşında lâl oldu dilim
Zeyt..."

Şarkının burasında kestik. Biz "zeytin" derken George öyle acıklı sesler çıkarıyordu ki buna yürek dayan-

mazdı. Harris küçük bir çocuk gibi hüngür hüngür ağladı, köpek öyle bir uludu ki ya kalbi ya çenesi çatlayacak sandım.

George'a kalsa devam edecekti. Kendini ezgiye biraz daha kaptırırsa coşkuyu artırabilir, şu hüzünlü havayı dağıtabilirdi. Hiçbirimizde bu deneye razı gelecek göz yoktu.

Yapacak bir şey kalmayınca yataklara yollandık, yani üstümüzü başımızı çıkarıp üç-dört saatliğine kayığın dibine kıvrıldık. Saat beşe kadar bir o yana, bir bu yana döndük durduk. Sonra da kalkıp kahvaltı yaptık.

İkinci günün de birinci günden pek farkı yoktu. Yağmur hız kesmeden yağmaya devam ediyor, biz de yağmurluklarımıza sarınıp tentenin altında büzüşmüş, akıntıyla birlikte ağır ağır ilerliyorduk.

Birimiz –şimdi kim olduğunu unuttum ama sanırım bendim– “Doğanın çocuklarıyız, yağmuru pek severiz,” türünden Çingene saçmalıkları söylemeye kalkıştı ama kimse oralı olmadı.

“Kim takar yağmuru, kim takar!” diye şarkı söylemek o sırada öyle abes kaçıyordu ki...

Kararlı olduğumuz bir şey vardı, o da bu yolculuğu ne pahasına olursa olsun nihayete erdirecektik. İki haftalığına nehir gezintisine çıkmıştık, iki haftayı tamamlamadan bitirmeye hiç mi hiç niyetimiz yoktu. Buralarda ölür gidersek eşimiz dostumuz üzülmüzdü tabii ama ok yaydan çıkmıştı bir kere. Bizimki gibi yağışlı iklime sahip bir memlekette hava bozdu diye su koyuvereceğimize ölelim daha iyiydi.

“Sadece iki güncük kaldı,” dedi Harris. “Gencecik, dağ gibi adamlarız. Elbet üstesinden geliriz.”

Saat dört gibi akşam ne yapacağımızı konuşmaya başladık. Goring'i biraz geçmiştik, o yüzden Pangbourne'a yanaşıp geceyi orada geçirmeye karar verdik.

George, "Desenize bu akşam yine cümbüş var!" diye homurdandı.

Oturup bu seçeneği uzun uzadıya tartıştık. Beş gibi Pangbourne'a varmış olacaktık. Akşam yemeği de altı buçukta biterdi. Ondan sonra da çıkıp ya uyku vaktine dek yağmur altında yürüyecek ya da loş bir meyhaneye geçip gazetelere göz atacaktık.

Harris başını tenteden dışarı çıkarıp göğe bakarak, "Ah ahh, Elhamra nasıl da hayat doludur bu gece," dedi.

Kendimi tutamayıp, "Öncesinde ...'da' atıştırmalık bir şeyler yemek vardı," dedim.

Harris, "İki gün daha bu kayıkta mahsur kalmaya karar vermiş bulunuyoruz ne yazık ki," deyince bir anlık sessizlik oldu.

"Şu lanet olası fosil tabutta ölüm fermanımızı *imzalamamış* olsaydık," dedi George bize şeytani bakışlar atarak, "beşten sonra Pangbourne'dan kalkacak olan trene atlar, pırzola yemeye uygun bir saatte sağ salim kente varır, sonra da senin mekâna koşardık."

Tek kelime bile etmeden birbirimize baktık. Her birimiz diğerinin yüzünde kendi aklından geçen rezil, suçluluk dolu düşünceleri görür gibiydi. Sessizce kayığı kıyıya yanaştırıp bavula öteberiyi doluşturduk. Sonra nehri şöyle bir kolaçan ettik, kimsecikler yoktu!

Yirmi dakika sonra, Swan'daki kayıkhaneden kimselere çaktırmadan çıkan üç kişi, utancından yerin dibine girdiği her halinden belli olan bir köpeği peşlerine takmış, tren istasyonuna doğru yürümekteydi. Kılık kıyafetlerinde zariflikten, zevkten eser yoktu: çamurlu siyah

1. ... civarında, hafif sapa bir yerde kalan birinci sınıf bu lokantada yalnızca üç buçuk şiline, ömrü hayatınız boyunca tadabileceğiniz en leziz ve en ucuz Fransız yemeklerini yiyebilir, yanında bir şişe enfes Beaune şarabını mideye indirebilirsiniz. Lokantanın adını buradan bas bas ilan edecek kadar enayi değilim. (Yazarın notu)

kösele ayakkabılar, çok çamurlu keten gemici takımları, eciş bücüş olmuş kahverengi fötr şapkalar, sıırıslıklam bir yağmurluk ve şemsiye.

Pangbourne'daki kayıkçıya yalan söylemek zorunda kalmıştık. Yağmurdan kaçtığımızı söyleyecek yüzümüz yoktu. Kayıktaki her şeyi ona emanet ettiğimizi, ertesi sabah saat dokuz gibi alacağımızı söyledik. Bir *terslik çıkar da* gelemeyecek olursak mektup yazacaktık.

Paddington'a saat yedi gibi vardık ve hafif bir şeyler atıştırmak için kendimizi doğruca sözünü ettiğim lokantaya attık. Saat on buçuk gibi bize halis bir sofra kurmalarını tembihleyip, Montmorency'yi de orada bırakarak Leicester Meydanı'na gittik.

Elhamra'da bütün gözler üzerimizdeydi. Gişede kendimizi takdim edince biletçi yarım saat geç kaldığımızı söyleyerek bizi Castle Sokağı'na yönlendirdi.

Adamı "Himalayalar'dan gelen dünyaca ünlü akrobat grubu" *olmadığımızı* ikna edene kadar canımız çıktı, neyse sonunda biletlerimizi kesip bizi içeri aldı.

Elhamra'da hayli dikkat çektik. Güneş yanığı, bronz yüzlerimiz, rengârenk kıyafetlerimizle herkesin hayranlığını kazandık. İnsanların gözleri bir an olsun üstümüzden ayrılmadı.

Gurur verici bir andı bizim için.

İlk dans gösterisi biter bitmez oradan ayrılıp lokantaya döndüğümüzde akşam yemeğimiz hazırды.

O akşam yemeğinden acayip keyif aldığımı söylemeliyim. Abartısız on gündür söğüş et, turta, ekmek ve reçelden başka bir şey geçmemişti boğazımızdan. Sağlığa faydalı, sade bir diyetti bu belki ama heyecan vermiyordu. Halbuki Burgonya şarabının, Fransız soslarının enfes kokusu, tertemiz, kolalı peçetelerin, çıtır çıtır, somun ekmeklerin görüntüsü ruhumuzu okşamış, bizi yeniden yaşama bağlamıştı.

Bir süre tıka basa yiyip içtikten sonra çatalı bıçağı sımsıkı kavrayan parmaklarımız gevşedi, sandalyelerimize yaslanarak yavaş yavaş tabağımızda kalanları tırtıklamaya başladık, bacaklarımızı masanın altına uzatarak yayıldık, peçetelerimizin yere düşmesini umursamadık bile. Dakikalarca isle kaplı tavanı inceledik, kadehlerimizi masada uzanabileceğimiz bir yere koyduk, kendimizi iyi hissediyorduk, tatlı düşüncelerle dolup taşmıştık, o an herkesi bağışlayabilirdik.

Derken pencerenin yanında oturan Harris perdeyi çekerek sokağa baktı.

Sokak tüm ıslaklığıyla parıldıyor, sokak lambaları rüzgâr estikçe titreşiyor, yağmur damlaları su birikintilerinin yüzeyinde daireler oluşturuyor, kaldırım kenarındaki oluklardan sular seller boşanıyordu. Şapır şapır suların damladığı şemsiyelerin altına sığınmış insanlar oradan oraya koşturuyor, kadınlar eteklerini kaldırarak yürüyordu.

"Eh," dedi Harris kadehine uzanırken, "Keyifli bir geziydi, Thames Baba'ya şükranlarımı sunuyorum ama yine de tam zamanında bitirdik. Kadehimi, 'Kayıktan Kurtulan Üç Kafadar'ın şerefine kaldırıyorum!"

Arka ayaklarının üstüne dikilmiş, pencereden dışarı bakmakta olan Montmorency de kesik kesik havlayarak bu kutlamaya eşlik etti.

Sürüsüne bereket hastalıktan mustarip (hisseden) üç İngiliz beyefendisi (ve bir de köpek), hava değişiminin kendilerine iyi geleceğini düşünüp günlük hayatın koşuşturmacasından biraz uzaklaşmak isteyince kayık kiralayıp Thames Nehri'nde iki haftalık, dinlendirici bir gezintiye çıkmaya karar verirler. Fakat bu gezi planladıkları kadar dinlendirici olmayacak, abartmaktan hiç tasarruf etmeyen balıkçılar, kendini beğenmiş buharlı tekneler, güvenilirmez hava tahminleri, bir türlü açılmayan konserveler, çeşitli talihsizlikler ve maceralarla karşı karşıya geleceklerdir.

The Guardians'ın tüm zamanların en iyi yüz romanı listesinde yer alan, yayımlandığı ilk yirmi yıl içinde, dünya çapında bir milyondan fazla basılmasının yanı sıra filmlere, radyo programlarına, oyunlara ve hatta müzikallere uyarlanan *Bir Kayıkta Uç Kafadar*, tekrar tekrar dönüp okumak isteyeceğiniz bir mizah başyapıtı.

#dünyaklasikleri #ingilizklasikleri #mizah #gezi #thamesnehri

17,5 TL

canyayinlari.com | f | i | t | canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-4702-1

9 789750 747021